© 2006 Biblioteca de Galicia

6-H

(c) 2006 Ministerio de Cultura

INSTITUTO [illegible] DE 2.ª ENSEÑANZA
SORIA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Incipit prologus sancti iheronimi presbiteri
de vitis sanctorum patrum heremita-
rum eorumdem videlicet quas edidit et de-
scripsit.

BENEDICTUS DOMINUS QUI vult omnes
homines salvos fieri et ad ag-
nicionem veritatis venire. qui
etiam nostrum iter direxit ad egip-
tum et ostendit nobis mira-
bilia magna ad posteritatis
memoriam profutura. ex quibus
non solum nobis causa salutis
extitit. verum et hystoria sa-
lutaris atque ad doctrinam pie-
tatis aptissima conderetur.
que virtutis iter agere volen-
tibus gestorum precedentium fide
amplissimum tramitem pan-
dat. Quamvis ad tantarum re-
rum narrationem minus ido-
nei simus. nec digni videamur
ingenium rerum exiguos ac
parvos fieri auctores. precel-
lentesque virtutes humili narra-
re sermone. tamen quia fratrum ca-
ritas eorum qui in monte sancto oli-
veti commanent. hoc a nobis
frequenter exposceret. ut egiptiorum
monachorum vitam virtutesque
animi et cultum pietatis atque
abstinentie robur quod in eis
coram vidimus explicemus. precibus
ipsorum qui hec imperant. adiuvan-
dum deum me credens aggrediar.
non tam ex stilo laudem requirens.
quam ex narratione rerum edi-
ficationem futuram legentibus
dum gestorum inflamma-
tur unusquisque exemplis horrescere
quidem seculi illecebras. sectari
vero quietem et pietatis imitari
exercicia. Vidi enim et ego vere divini
thesaurum christi in humanis abs-
conditum vasculis. quem thesau-
rum repertum nolui tamquam invidus
occultare. sed quasi pro multis
inventum proferre in medium et
facere commune. certus quod quan-
tum plures ex eo fuerint dita-
ti. tantum mihi amplius adquiritur.

INSTITUTO [PROVINCIAL] DE 2.ª ENSEÑANZA SORIA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ego enim fiam locupletior: cum
aliorum salus ministerii mei fuerit
quesita mercimonio. In principio
ergo narrationis nostre. adesse nobis
precamur gratiam domini nostri ihesu christi:
cuius virtute omnia hec pieta
tis exercitia apud egipti mona
chos habentur. Vidimus enim apud
eos multos patres celestem
vitam in terra positos agentes.
et novos quosdam prophetas tam vir
tutibus animi quam vaticinandi
officio suscitatos: quibus ad te
stimonium meritorum. nec signo
rum quidem ac prodigiorum de
erat efficacia. Et merito. Cur
enim hii qui nichil terrenum nichilque
carnale cupiunt. non accipiant
celestium potestatem? Nonnullos
namque eorum ita ab omni mali
cie contagione ac suspicione
vidimus defecatos: ut nec si
aliquid mali adhuc gereretur
in seculo meminissent. Tanta in
eis erat tranquillitas animi: tantus
que inoleverat in eis bonitatis af
fectus: ut merito de eis dictum
sit. Pax multa diligentibus le

gem tuam domine. Commanent ergo per
heremum dispersi et separati cellu
lis: sed caritate conexi. Ob hoc
autem dirimuntur habitaclis: ut
silentii sui quiete et intentione
mentis divina sectantes. nec vox
aliqua nec occursus ullus aut ser
mo aliquis ociosus obturbet: In
tentis ergo in suo unusquisque loco
animis velut boni patres. christi
expectant adventum: aut tamquam
miles paratus in castris impera
toris prestolatur. ut fideles servi
adventantem dominum sustinent: li
bertatem sperantes et munera largi
turum. Omnis ergo hii. in nullo ci
bi aut indumenti aut ulli horum
sollicitudinem gerunt. Sciunt enim
quia sic scriptum est. hec omnia gentes
cogitant. Ipsi vero iusticiam et reg
num dei requirunt: et hec omnia
secundum promissionem salvatoris
apponuntur eis. Denique plurimi
eorum si in aliquo forte necessariis
ad usus corporis eguerint. non
ad humana perfugia sed ad dominum
confugiunt. et ab ipso tamquam a patre
poscentes: que poposcerint illico

(c) 2006 Ministerio de Cultura

consequuntur. Tanta namque fides in eis est: quae etiam montibus ut transferantur ualeat imperare. Unde et non nulli eorum inruptiones fluuii inminentes uicinarum regionum orationibus repressere: et pede incedentes aluei eius profunda ingressi sunt: inmanesque ex eis peremere bestias: et plurima atque innumera signa que a prophetis et apostolis antiquitus gesta fuerant consummauerunt: ut dubitari non debeat ipsorum meritis adhuc stare mundum. Sed et illud ualde mirum est. cum semper optima queque rara sint et difficilia: in illis tamen utrumque pariter conuenisse: ut et numero infiniti sint et uirtutibus incomparabiles. Sunt enim alii in suburbanis locis. alii per rura. plurimi autem et egregii uiri per heremum dispersi: et uelut quidam celestis exercitus in procinctu positi. atque in tabernaculis degentes. ad obedientiam preceptorum regis semper intenti. armis orationum pugnantes et scuto fidei ab inimico insidiante protecti: regnum sibi celeste conquirunt. Sunt quidem ornati moribus: quieti. lenes. tranquilli: et caritatis uinclis uelut quadam germanitate constricti. Ad emulationem uero uirtutum: certamen ingens exercent et agones. Studet enim unusquisque: clementior alio. humilior. benignior. ac patientior inueniri. Siquis autem sapientior ceteris fuerit: hic ita communis erga omnes et mediocris existit: ut secundum mandatum domini omnium minimus et omnium seruus esse uideatur. Quia igitur dei munere donati inde uidimus eos. et interesse conuersationi eorum. de singulis iam nunc que dominus ad memoriam reduxerit. enarrare temptabo: ut hii qui non uiderunt eos in corpore. opera eorum discentes. uitam quoque perfectam lectionis indicio colligentes: ad emulationem sancti operis inuitentur: et perfecte patientie palmam requirant. Explicit prologus. Incipiunt uite sanctorum egiptiorum patrum.

Primum igitur tamquam uere fundamentum nostri operis ad exemplum bonorum omnium sumamus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iohem: que etiam sola satis superque sufficiat religiosas et deo devotas mentes ad virtutum culmen erigere et ad perfectionis fastigia concitare. Hunc enim iohem vidimus in thebaydis partibus in heremo que adiacet civitati ligo in rupe quadam montis ardui commanentem. Accessus ad eum difficilis aditus monasterii eius obstructus et clausus ita ut a quadragesimo etatis sue anno usque ad nonagesimum quem tunc gerebat cum eum vidimus monasterium eius nullus intraverit. Advenientibus vero per fenestram se videndum prebebat et inde eis vel verbum dei ad edificationem vel si qua fuisset consolationis responsa reddebat. Mulier tamen illuc nulla nec ad conspectum quidem eius accessit, sed et viri raro et certis quibusque temporibus. Cellam sane hospitalem extrinsecus fieri permisit in qua advenientes e longinquis regionibus paululum requiescerent. Ipse intrinsecus solus soli deo vacans non diebus non noctibus a colloquiis dei et oratione cessabat: divinum illud et quod super omnem mentem est tota mentis puritate conspectans. Quanto enim se magis ab humanis curis et colloquiis sequestrabat tanto illi vicinior et propinquior erat deus. Intantum denique mentis sinceritate profecerat ut non solum eorum que erant scientiam consequeretur a domino, verum et eorum que futura erant prescientiam mereretur. Evidenter namque ei dominus prophetie gratiam contulit: ita ut non tantum civibus et provincialibus suis si forte percunctarentur futura prediceret, sed et imperatori theodosio vel quis belli exitus habiturus esset vel quibus modis victoriam caperet de tyrannis, sed et que irruptiones passurus esset gentium barbarorum sepe ei predixit. Quodam etiam tempore cum gens ethyopum romanum militem circa cyrenen que prima est thebaydis civitas incursaret et strages plurimas virorum dedisset predaque

(c) 2006 Ministerio de Cultura

duxisset· uenienti ad se roma
no duci ⁊ metuenti confligere
cum eis eo quod exiguus ei erat
numerus militum· et hostis contra
se inmensa multitudo. statu
tam designans diem· perge igitur
securus. Die enim qua dixi et
hostem prosternes ⁊ spolia capi
es· predamque reuocabis. Quod cum
fuisset impletum· etiam apud au
gustum quod carus acceptusque futurus
esset predixit. Sed hec apud illum pro
phetie gratia habebatur. ut
magis hoc illorum qui percunctabantur
bant· quam suis meritis ascriberet.
Dicebat enim· non pro se hec. sed pro
illis qui audiunt a domino prenuntia
ri. Aliud quoque ualde mirum per
eum dominus ostendit. Tribunus qui
dam ad agendam militiam pergens.
uenit ad eum· et obsecrare
eum cepit. ut permitteret etiam
coniugem suam uenire ad se. Mul
ta namque dicebat eam pertulisse
pericula· ob hoc tantum ut faciem
eius uideret. Tunc ille negat se
numquam moris fuisse uidendi
mulieres· et precipue ex quo in

illius rupis monasterio se reclu
sisset. Cepit tribunus persistere obsecran
do· et confirmare quod nisi uideret
eum. esset sine dubio peritura. Cumque
iterum ac sepius eadem perageret tri
bunus ⁊ causam mortis eum sue
coniugis confirmaret futurum.
atque in incertum uiri salutem spe
raret acceptam· tam fidem
quam importunitatem eius aspi
ciens senior. uade inquit. uide
bit me uxor tua hac nocte.
Non tamen huc ueniet· sed in domo
sua et in lecto suo mane
bit. Post hec uerba abscedit
uir· ambiguitatem responsi
in pectore suo uersans. Cumque hec
etiam iam coniugi nuntiasset· si
mili nichonym' etiam mulier
sermonis incerto fatigatur. Sed
ubi somni tempus aduenit. adest
homo dei iohannes per uisum· et assis
tens mulieri dixit. Fides tua
magna est o mulier· et ideo
ueni ut desiderio tuo satisfa
cerem. Te tamen moneo. ut non
faciem corporalem seruorum dei
desideres· sed ut gesta ⁊ actus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per spiritum conpleris. Spiritus est enim
qui uiuificat: nam caro non prodest
quicquam. Ego autem non iustus aut pro
pheta ut tu putas. sed per fide uestra
intercessi pro uobis apud dominum: et con
cessit tibi omnium morborum quos in
corpore tuo pateris sanitatem. Erit
ergo ex hoc sana et tu et uir tuus:
et benedicetur omnis domus uestra.
Sed et uos memores estote bene
ficii uobis a deo collati: et time
te dominum semper: nec amplius quam
stipendiis uestris debetur: aliquid
requiratis. Sufficiat ergo tibi hoc quod
me uides in somnis: et amplius
non requiras. Euigilans autem mulier:
indicauit uiro suo que uide
rat. queque audierat. sed et habi
tum uiri et uultum. atque omnia sig
na eius exposuit. Super quod miratus
uir eius. regressus ad hominem dei.
gratias refert deo: et accepta ab
eo benedictione. perrexit in pace.
Alio quoque tempore prepositus quidam militum
uenit ad eum: cuius uxor grauida
ab eo relicta est in domo sua.
atque illa ipsa die qua ille ad
iohannem ueniat partum edens. peri

clitabatur. Tunc sanctus homo dei dixit.
Si scires donum dei et quod tibi hodie natus
est filius: ageres deo gratias. Sed scito ma
trem pueri periclitatam. Adiuit
tamen dominus: et inuenies eam sanam.
Festina ergo et redi et inuenies pue
rum septem dierum: et uocabis no
men eius iohannem. Hic nutriatur
absque ulla contaminatione ge
nitalium: septem annis. Quibus pac
tis: trade eum monachis eru
diendum. sanctis et celestibus discipli
nis. Multis preterea uenientibus
ad se. siue prouincialibus: siue peregri
nis. cum res poposcisset: et occulta
cordis eorum indicabat et siquid for
te peccati ab eis in occulto fuisset
admissum. secreto corripiens ar
guebat: et ad emendationem. ac
penitentiam prouocabat. Nili quoque
fluminis siue habundantiam aquarum.
siue penuriam: et predicebat fu
turam. Sed et si forte ex offensa ho
minum plaga aliqua et correptio
a domino imminerat: similiter predica
bat: et quod cause esset pro qua idu
ceret castigatio designabat. Sani
tates quoque et curas corporum ita pos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cecibus offerebat: ut omne ex hoc
iactantiam fugeret. Non enim permitte
bat ad se incommodantes deferri. sed
benedicens oleum dabat: ex quo perunc
ti sani fiebant. aquacumque infirmi
tate tenentur. Senatoris cuiusdam
uxor aliquando excecata est. Hec
deprecabatur uirum suum: ut eam per
duceret ad hominem dei. Cui cum res
pondisset uir suus. non ei esse mo
ris uidendi mulieres: rogat eum.
ut uel ipse pergens diceret ei tantum
modo imbecillitatis sue causam. et
deprecaretur ut orationem faciat pro
se. Cumque legationem pertulisset ad
eum uir eius: orans et benedicens
oleum misit ad illam. Ex quo per tri
duum contingens oculos suos uisum re
cepit: et deo gratias egit. Sed multa
sunt eius gesta: que enarrare satis
longum est. Unde omissis his interim
que auditu comperimus: ad ea que
oculis nostris inspeximus ueniam.
Septem fuimus simul commeantes:
qui ad eum uenimus. Cumque eum salu
tassemus. omnique leticia nos susce
pisset: atque unumquemque nos
trum gratifice alloqueretur: roga

tus est a nobis ut orationem ac bene
dictionem simul daret. Hic enim
mos est apud egiptios monachos:
ut ubi aduenerint fratres. statim per
orationem sese inuicem confederent. Interro
gabat quoque: si quis ex nobis esset clericus.
Et ut omnis negauimus: respiciens
in singulos. intellexit inter nos esse
quendam qui huius erat ordinis. sed la
tere cupiebat. Erat enim diaco
nus: et hoc preter unum solum qui
ei fidus erat. etiam ipsi ceteri
comites ignorabant. Visurus
enim tales ac tantos uiros. hu
militatis gratia celare uoluit
gradus sui honorem: ut inferior
haberetur in ordine his quibus se longe
inferiorem esse meritis iudicabat.
Sanctus quoque iohannes ut eum uidit. et qui
dem cum esset adolescentior ceteris.
digito ostendens eum: hic inquit
diaconus est. Et cum ad temptaret
negare: apprehendens eum manu
sua exosculatur et dicit. Noli fili
negare gratiam dei: ne incurras
pro bono malum. pro humilitate
mendacium. Cauendum namque est omnibus
modis mendacium: siue pro malo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

siue esse pro bono proferri uidea
tur: quia omne mendacium non est
ex deo. sed sicut saluator dicit a
malo est. At ille his auditis
quieuit: blandamque eius correp
tionem equanimiter tulit. Et
cum orationem domino obtulissemus: post
finem unus ex fratribus nostris terciano
typo grauissime uexabatur: et
rogabat hominem dei ut ab eo
curaretur. Qui ait ad eum. Rem
tibi necessariam: cupis abicere.
Ut enim corpora nitro uel aliis
huiusmodi fomitis abluuntur a
sordibus: ita anime langores
his aliisque huiuscemodi castiga
cionibus purificantur. Et postea
quam de his nobis multa per
doctrinam misticam disseruit:
benedicens tamen oleum dedit. Quo
perunctus eger. omnem continuo
fellis habundantiam euomuit:
et sanissimus redditus. pedibus
suis ad diuersorium rediit. Post
hec iubet officia erga nos
humanitatis atque hospita
litatis explere: et corporis cu
ram gerere. Ipse uero sui negli
gens: nihil sollicitus erat. Iam enim
ex continentie usu et iugi con
suetudine. nec percipere cibum nisi
aduesperum poterat: et hunc exigu
um. Erat autem attenuati et ari
di corporis per abstinentiam: capilli
eius et barba quasi ex langore ni
mio rari et tenues: utpote
quos nullus sufficiens cibus nutriret:
nec lectior aliquis humor infu
deret. Obseruabat enim et tunc
cum iam nonagesimum ut supra
diximus ageret etatis annum:
ut nullum per ignem paratum su
meret cibum. Igitur post hospita
litatis officia regressos ad se:
sedere nos iubet: Et tunc demum
unde uel cur aduenissemus inquirit:
cum iam nos leti et omni cum gau
dio tamquam natos proprios sus
cepisset. Cumque respondissemus quod de
iherosolimis ad eum humilitatis et
perfectionis anime nostre causa uenire
mus: ut eum quem olim ad au
ditum nostrum fama peruenerat. ipsi
nunc oculis cerneremus: quia quidem te
naci solet inherere memorie.
ea que oculis uidentur: quam que

(c) 2006 Ministerio de Cultura

auris audierit: tunc beatus io
hes uultu placidissimo et quasi
subridente exhabundantia leti
cie. hoc modo respondit ad nos.
Miror inquit admodum dulcissimi
pueri laborem uos tantum itineris
suscepisse: cum nichil ad hec dig
num in nobis uidere possitis. ho
mines enim sumus humiles et
exigui: nichil habentes in nobis
quod uel expeti. uel mirari de
beat. Et tamen et si esset aliquid in
nobis secundum opinionem uestram. num
quid tale quale legistis in prophetis
dei et apostolis. qui utique ob hoc
in omnibus dei ecclesiis recitantur. ut
exempla uite hominibus non de
longinquis et peregrinis locis querantur.
sed domi unusquisque et apud se habe
at quod debeat imitari. Unde
plurimum miror intentionem uestri
laboris ac studium. quod profectus
anime uestre causa tantas peragrare
regiones. tantosque labores
adire uoluistis: cum nos eo
usque pigritia desidiaque constri
gat. ut nec cellulas nostras pro
gredi audeamus. Veruntamen
quia putatis esse in nobis aliquid
ex quo proficere debeatis. hoc primum
indicandum uobis est. ut hoc ipsum
quod uenistis ad nos. et tanti la
borem uidendi nos suscepistis.
nec iactantie alicuius habeat pro
fectum: ut non tam proficere ad uir
tutem. quam preferre ac iacta
re se unusquisque ut uir uelit. pro eo
quod uidit eos qui apud alios ex
auditu solo cogniti uidentur.
Graue iactancie est uicium et peri
culosum nimis: quod de ipso etiam
perfectionis fastigio deicit animas.
Et ideo: hoc uos primo omnium cauere
uolo. Est autem species mali huius
duplex quedam. Nonnullis enim
accidit. in ipsis statim initiis
conuersionis sue cum paruum aliquid
uel abstinentie impenderint. uel
pecunie in pauperes erogaue
rint: et cum de eo ita sentiri de
beat. quasi quod impenderit ab
iecerit: ita agit et ita sentit.
quasi eminentiores sint. quibus aliquid
largiti sunt. Alia uero est iactantie
species: cum quis ad summam uirtu
tum peruenerit. non totum deo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et suis laboribus ac studiis de
putat. et dum ab hominibus gloriam
querit. perdit eam que a deo est.
Propterea quod filioli omni genere fugia
mus iactantie uitium: ne forte
incurramus eum lapsum quem
diabolus incurrit. Tum preterea:
cordi nostro et cogitationibus preci
pua adhibenda est diligentia. Ob
seruandum namque est: ne qua cupi
ditas. ne qua uoluptas praua.
ne quod desiderium uanum et quod non
est secundum deum. radices in corde nostro
edificet. Ex huiusmodi enim radi
cibus continuo pullulant cogita
tiones uane et inutiles: et in
tantum moleste sunt. ut nec in oratio
nibus nobis cessent. neque in conspectu
dei consistentibus et preces pro salute
nostra offerentibus erubescant: sed ra
puit a nobis captiuam mentem et
cum corpore stare uideamur in
oratione. sensu et cogitatione e
uagamur: et abducimur per diuersa.
Si quis ergo est qui se putat renuntiasse
mundo et operibus diaboli: non suffi
cit in eo renuntiasse. ut posses
siones et predia. ceteraque seculi ne
gotia reliquerit. nisi et proprius
uitiis renuntiauerit: et inutiles ac
uanas abiecerit uoluptates.
Hec enim sunt de quibus apostolus dicit. Desi
deria uana et nociua: que
mergunt hominem in interitum. Hoc est
ergo uere renuntiasse diabolo: et operi
bus eius. Diabolus enim per alicuius uitii
occasionem et praue uoluntatis
aditum. irrepit cor nostrum. quia ui
tia ex parte ipsius sunt. sicut uirtu
tes ex deo sunt. Si ergo sunt uitia in cor
de nostro. cum uenerit princeps eorum
diabolus. quasi proprio auctori dant
locum: et introducunt eum uelut
ad possessionem. Et inde est quod numquam
iam huiusmodi corda pacem habe
possunt. numquam quiete. sed semper conturbantur.
semper contendunt: et nunc uana leti
cia. nunc inutili tristicia depri
muntur. Hunc enim intra se habita
torem pessimum: cui introeundi
ad se locum per passiones suas
et uitia fecerunt. E contra uero. mens
que uere renuntiauit mundo.
hoc est que abscidit et ampu
tauit omne uitium: et nullum
introeundi ad se aditum diabolo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

reliqt. que iracundiā cohibet.
furorē reprimit. mendacium fugit.
execratur inuidiā ⁊ nō solū
nō detrahere. s; ne male q̄dē
sentire aut suspicari secū de
pximo suo patitur: que fris
gaudiū suū dic̄ ⁊ tristiciā
ei⁹ suā tristiciā deputat. q
ḡ hec ⁊ hoꝝ similia obser
uat mēs: spūs scō aptū in se
locū. Quē cū ingressus fuīt.
⁊ illuminauīt eā: semꝑ ibi
iā gaudia. semꝑ leticia. sēꝑ
caritas. paciētia. lōganimi
tas. bonitas. ⁊ om̄s q̄ s̄ fruc
tus spc̄ oriunt. Et hoc enim qđ
dicebat dn̄s ī eūglio. Nō pōt
arbor bona fruct⁹ malos face:
neq; arbor mala fruct⁹ bonō
face. Ex fructib⁹ eni: arbor
cognoscit. Sūt nāq; nō nulli
q̄ uidētur sclō renūciasse ⁊
curā nō adhibēt ad mūdiciā
cordis: neq; ut uicia ⁊ passio
nes resecēt ex aīma sua. mo
resq; ꝯponāt: s; hoc tātum
studēt. ut uideāt aliq̄s scōꝝ
patrū: ⁊ audiāt ab eis ali
qua uba q̄ narrātes aliis. glori
tur se ab illo ⁊ illo didicisse.
Sicubi forte ul' audiēdo ul'
legēdo paululū aliq̄d sciētie
adq̄sierit. continuo fieri doc
tores uolt: nō ea que egerit.
s; que audierit ⁊ uiderit. des
piciētes cetos afficiunt: ipsi
ad sacdociū. atq; inmigere
se conātur ad clerū: nesciē
tes q̄ɀ maioris ꝯdēpnatio
nis ē. siq̄s ipse uirtutib⁹ pol
leat. alios tn̄ docē nō audeat:
quā siq̄s ipse uiciis ⁊ passi
onib⁹ pmat ⁊ alios de uir
tutib⁹ doceat. Sic ḡ filioli
neq; fugiēdū omnino dicim⁹
clerū. ul' sacdociū. neq; rur
sus omnimōis expetendū: s;
dāda opa ē. ut uicia q̄dem
depellāt ⁊ uirtutes aīmi cō
q̄rant: di aūt iudicio relin
q̄ndū ē. quē uelit ⁊ si uelit
assumē s ad ministriū. uel
ad sacdociū. Nō eni q̄ se ipē
ingesserit: s; quē dn̄s assūp
serit ille pbat⁹ ē. Monachis
illō ē pcipiēdū ut orōnem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

puram offerat deo. Nichil habentes
in conscientia reprehensibile. sic dominus
dicit in euangelio. Cum steteritis ad
orationem remittite fratribus uestris.
si quid habetis contra eos ex
cordibus uestris. Si enim non remi
seritis fratribus uestris. nec uobis re
mittet pater uester qui in celis est. Si
ergo mundo corde ut supra diximus
astiterimus ante dominum et liberi ab omnibus
his uitiis et passionibus que supra
memorauimus. potimus inquantum
possibile est et dominum uidere et ora
tes oculum nostri cordis in ipsum diri
gere et uidere inuisibilem mente non
corpore. intellectu scientie non
carnis aspectu. Nemo enim pu
tet posse sic et diuinam substantiam
intueri. ita ut speciem sibi aliquam
aut ymaginem fingat in corde
corpoream alicui imagini simi
lem. Nulla forma in deo. nulla
circumscriptio. sed sensus et mens
que sentire quidem possit. et
perstringere mentis affectu. non tamen
comprehendi. aut scribi. aut narrari.
Et ideo oportet cum omni reuerentia
et metu accedere ad dominum et
ita in eum librare mentis intuitum.
ut omne quicquid potest splendoris.
claritatis. fulgoris. maiestatis.
mens humana conspicere. super hec
omnia eum esse sentiat semper. Et
hoc sic diximus. si pura mens
fuerit. nec ullis praue uolupta
tis sordibus occupata. Et ideo in
hoc maxime oportet operam
dare eos qui renuntiant seculo. et dominum
sequi uidentur. sic scriptum est. Vacate
et uidete. quoniam ego sum dominus. Si
ergo cognouerit dominum in quantum
homines cognoscere possibile est.
tunc demum et reliqua que sunt.
scientiam dei capiet et misteria dei
agnoscet. Et quanto purior fu
erit mens. tanto plura ei re
uelat deus et ostendit ei secreta
sua. Amicus enim iam efficitur dei.
sicut illi de quibus dicebat salua
tor. iam non dico uos seruos sed
amicos. et omne quicquid pecierint
ab eo. tamquam amico caro presta
bit ei deus. Ipse quoque uirtutes an
gelice et cuncta ministeria diuina
tamquam amicum dei diligunt eum et
obsequuntur peticionibus eius. et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hic ē quē a caritate di que ē
i x(p)o ihu. neq; mors sepat. neq;
uita. neq; angli. neq; pnci
pat(us). neq; potestates. neq; alia
aliq(ua) creatā. Et io kmi quoq;
dē hoc elegistis ut dō placea
tis. & ad caritatē ei(us) puenia
tis: date opam alienj effici
ab omi iactātia: ab omi ui
cio aīi. ab omib(us) deliciis cor
poralib(us). Delicias aut corpales
nō soli putetis. quib(us) hōies
scli fruunt(ur). s; abstinēci delicie
credēde s. omē qcqd cupidi
tate sūpserit: ē siue illd ui
le sit & qd in usu ē abstinē
tib(us) soleat. Aqua deniq; ipa
ul panis. si cū cupiditate su
mat(ur). i. nō ut necessitati cor
pis. s; ut aīi desidio satisfa
ciat: hoc ē abstinēci delicia
rū uicio duci(tur). Oportet enī
in omib(us) ɔsuescere aīam a uicio
carere. Et io deniq; dns doce
uolēs aīa desidiis & uolup
tatib(us) suis resiste: dicebat. In
trate p angustā portā: q(ui)a la
ta ē & spatiosa uia q̄ ducit
ad mortē. angusta ē aut & ar
ta uia: que ducit ad uitā. La
ta ē uia aīe. cui qlicūq; de
sidio satisfecit: angusta u(er)o ē
cui uoluptatib(us) suis repugnat.
Multū tn̄ pdē: ad hec obtinēda
secretior habitatio & solitaria
ɔu(er)satio: qr intdū p occasionē
aduētātiū friū & euntiū. ac
redeuntiū freqntiā. abstinē
cie & parsimonie frena laxāt(ur):
& p hui(us)mōi occasiones ueni
tur paulati in ɔsuetudinē.
& usū deliciaȝ & sic intdū
ē pfecti uiri capiunt(ur). Ido de
niq; dd dicebat. Ecce elōga
ui fugiēs. & habitaui i deser
to: & expectabā eū q saluū
me facet a pusillo aīo & tē
pestate. Postq̄ aut multa nob
scs iohēs de iactātie uicio.
aliisq; quaplimis utilit(er) disse
ruit: ad ultimū intulit dicēs.
Referā aut uob qd ē nup cui
dā ex friib(us) nris accidit: ut
cautiores uos recētia exēpla
Instituat.
Erat qdā apd
& nos monach(us) in hac ui

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cina heremo commanens. cui habita
culum spelunca fuit. uir summe
abstinentie. cotidianum uictum la
bore manuum querens. in oratione die
noctuque persistens: cunctisque animi
uirtutibus florens. Sed his lectis suc
cessibus elatus. confidere quasi in profectibus
suis cepit: et non deo totum. sed sibi
metipsi quod proficeret deputare.
Hanc autem eius intuens animi presumptio
nem continuo temptator accedit:
et laqueos parat. Quadam namque
die ad uesperam fingit speciem
decore mulieris oberrantis per here
mum. que uidit post nimium labo
rem accedens ad hostium spelun
ce monachi. lassabundam se simu
lans. ac fatigatam. intrinsecus semet
ipsam proiecit: atque aduoluta geni
bus uiri. ut sui misereatur exo
rat dicens. Nox me infelicem in heremo
latitantem comprehendit. Iube me
ergo requiescere in angulo cellule
tue: ne forte efficiar nocturnis
bestiis preda. At ille primo mise
rationis obtentu recepit eam intra
speluncam: requirens que ei causa
errandi per heremum fuit. Illa cau
sam fingit accurate: et intimum ue
nena blanditorum atque illecebre
uirus per omnem textum narrationis
interserit: et nunc se miserandam
nunc et dessensione dignam. osten
dens elegantia et suauitate ser
monis inclinat animos hominis: et
in affectum sui illecebroso amore
deflectit. Hic iam blandiora col
loquia. iocos risusque commiscens: ma
nus etiam procax ad mentum barbamque
quasi uenerandi specie protendit. Te
nero palpare ceruicem molli: col
lumque leuigare. Quid multa? Ad
ultimum ducit captiuum militem
christi. Continuo enim perturbari intra se
metipsum: et libidinum fluctibus
estuare cepit. Nequaquam laborum
preteritorum. nequaquam professionis
ac propositi sui memor. pascitur
eum cordis sui concupiscentia: et intra
archanum cogitationum suarum
fedus cum falsa uoluptate componit.
Inclinat stultus latera sua: et ef
ficitur sicut equus et mulus quibus non est
intellectus. Atque in obsceno iam
conabatur ruere complexu: illa ulu
latum teterrimum dire uocis emit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tens. umbra ut erat tenuis per
manus amplectentis elabitur. ipsum
que dedecorosis motibus inanes
auras sectantem. cum fedissima
irrisione deseruit. Tunc preterea
multitudo demonum in aere ad
hoc ipsum spectaculum congregata.
clamore ingenti cum cachinno
exprobrationis elato dicebant.
O monache qui te usque ad celum
extollebas. quomodo demersus es usque
ad infernum. Disce ergo quia qui se
extollit humiliabitur. Tunc ille
uidit amens deceptionis sue
pudorem non ferens. grauius a se
metipso decipitur. quam fuerat de
monibus antea deceptus. Cum enim
debuerat reparare semetipsum.
et renouare certamen. ac satis
factionis sue lacrimis et humi
litatis fructibus. prioris elationis
culpam delere. hoc miser non
fecit. sed desperans semetipsum sicut
apostolus dixit tradidit omni impu
dicicie et iniquitati. Regressus
est enim ad uitam secularem. preda de
monum factus. Refugit namque a con
spectu omnium sanctorum. neque posset

eum salutaribus monitis de preci
picio reuocare. Si enim reddere
semetipsum priori uite et abstinen
cie uoluisset. recuperasset sine du
bio et locum et gratiam suam. Denique
audite quod et de alio gestum sit.
similiter quidem temptato. sed non simi
li exitu temptationis effuso.

Fuit quidam uir in hac proxima
ciuitate uitam turpissimam per
omne facinus ducens. ita ut opi
natissimus in flagiciis haberetur. Hic
aliquando dei miseratione compunc
tus. ad penitentiam reuertitur. et
intra sepulcrum se quoddam concludens.
priorum scelerum polluciones. lacri
marum fontibus diluebat diebus ac
noctibus in faciem prostratus. et nec
leuare quidem ausus oculos ad
celum. neque uocem emittere. aut nomen
domini nominare. sed in solis gemi
tibus et fletibus perdurabat. et tamquam
uiuens sepultus. de inferno iam
quodammodo mugitum cordis gemi
tumque reddebat. Cumque in his eo
posito. septimana una transisset.
noctu uenerunt ad eum demones
in sepulcro clamantes et dicentes.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quid est quod agis o inpurissime
et flagiciosissime. Postea quam
omni spurcicia omnique inpu
ritate saturatus es. nunc nobis
castus et religiosus procedis. Et
propterea quam senuisti in scelibus.
nec iam sufficiunt uires ad faci
nora. nunc xpistianus uideri uis pu
dicus et penitens. Quasi alius
iam ullus possit dari locus sacia
to in malis. Non ille qui est nobcum
debetur. Sed non ex nobis es. aliud
esse iam non potes. Redi magis
ad nos redi. et quod super est temporis
in perfruenda uoluptate non
perdas. Preparamus tibi affluentes
diuicias. preparamus scortum no
bilissimum. et cuncta talia qui
florem tibi possint reparare gratis
sime iuuentutis. Quid temetip
sum uanis et inanibus afficis
cruciatibus. Quid temetipsum
ante tempus trahis. Quid enim aliud
esses passurus in inferno. nisi hoc
quod nunc temetipsum consuescis.
Si te pena delectat. expecta
paululum et inuenies paratam.
Nunc uero tuum frue munibus nostris.

quae dulcia semper et grata duxis
ti. Hec et huiusmodi plura ex
probrantibus eis. ille iacebat im
mobilis. nec auditum quidem suum
uertens ad eos. nec ullum penitus
sermonem respondens. Cumque illi
sepius eadem repeterent. et alia
diriora. nec ille omnino mo
ueretur. in furorem conuersi demo
nes. ubi uiderunt uerba sua contemp
ni. uerbibus eum conficere aggressi sunt.
et multis eum suppliciis excru
ciatum. semiuiuum reliquerunt.
Nec tamen in tot tantisque cruciatibus
moueri saltem potuit loco. in
quo orationis causa iacuerat.
Postera die. quidam suorum requirentes
eum humanitatis dumtaxat gratia.
inuenerunt penis incredibili
bus affectum. Et causam percuncta
tes. cum didicissent. rogabant eum
ut eorum gratia reportari se ad
domum propriam pateretur. Abnegat.
et in eodem permanet loco. Cum
uero et sequenti nocte. repeterent
demones grauioribus eum uer
bibus cruciant. Sed nec sic quidem
moueri uoluit loco. melius esse

1-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicens se

diceret se mortem subire. quam ulterius de
monibus obedire. Tercia uero no
minus nocte. multitudo conueniens
demonum. et absque ulla misera
tione irruentes in eum. omnibus penis
cruciatibusque afficiunt. Cumque iam cor
pus defecisset in suppliciis. exte
rius tamen spiritus obsistebat impio
demonum. Quod ubi impii uiderent.
exclamantes uoce magna dixerunt.
Vicisti inquiunt. uicisti. Et mox ulterius
uirtute quadam celesti effugati. precipi
tes abscedunt. nec ultra ei quicquam sue
artis. aut sceleris intendere. Ipse uero in
antiquis uirtutibus animum perfecte et ita or
natus moribus effectus est. atque ita diui
ne gratie muneribus repletus. ut omnis hec
regio quasi de celo eum lapsum uideret.
et uni communio crederet anglorum.
omnis pene atque uno simul ore di
centes. Hec est mutatio dextere excel
si. Quanti exemplo eius qui iam de seme
tipsis desperauerant. rursus ad spem sa
lutis regressi sunt. et ad emendationem
sui. quam prius desperauerant presumpserunt.
Quanta admiratione eius de ipso infer
no peccatorum recreati sunt et ad uirtutum in
dolem reparati. In illo namque tanta in
mutatione conuersionis omnibus omnia uisa
possibilia sunt. Non solum enim emendatio
morum florebat in eo et assumptio uir
tutum. uerum et gratia diuina plurima ei
collata est. Signa enim et prodigia
que ab eo facta sunt quanti apud dominum
haberetur multi testabantur. Sic humili
tas et conuersio bonorum omnium materiam pre
bet. elatio uero et desperatio. interitus
mortis causa est. Ad effugienda uero
pericula. uel lapsum et congredienda dei gratia
atque ipsi diuinitati euidentiorem
noticiam capienda. plurimum prodesse secre
tior conuersatio et heremi uitiosus
habitatio. quod uos non tam uerbis quam
rebus ipsis et exemplis docere melius puto.

Fuit quidam monachus qui in heremo
hac que prope ecclesiam uincti est habita
bat. Hic cum plures annos in abstinen
cia perdurasset et processu temporis ipse iam
ad senilem uenisset etatem. omnium uir
tutum flore adornatus. ac tocius conti
nentie magnitudine sublimatus.
cum in orationibus et hymnis sedule deo
deseruiret. tamquam emerito militi suo
dominus remunerationem parat. in tempore

(c) 2006 Ministerio de Cultura

q adhuc in corpore posit' ad instar
anglorum incorporee uite officiis
fungeretur: dignum iudicans annonam
celestem prebere in deserto. ei qui celes
tem regem peruigilibus prestolabatur ex
cubiis. Volens ergo deus quem in hoc seculo
remunerare ei fidelem propositum: ad
prudentie sue sollicitudinem coti
dianam uictus ei reuocat curam. Vt
enim cibi usum poposcisset nature ne
cessitas: ingrediens speluncam suam.
inueniebat insule sue panem suppo
situm. mire suauitatis. mirique can
doris: ex quo refectus gratias diuine
presentie referens. rursus ad hym
nos et orationes accedebatur. Ad quem et
multe reuelationes: multeque ei
de futuris rebus a deo premonitiones
fiebant. In his talibus ac tantis profec
tibus positus: gloriari cepit de meritis
suis cepit et celestis beneficii munus
uite sue debitum duxit. Continuo
subintrat eum parua quedam desi
dia animi: tam parua quam nec po
set aduertere. Post hec creuit ma
ior negligentia: ita ut tardior
iam fieret ad hymnos. et pigrior sur
gere ad orationem: psalmi quoque ipsi non
ea qua prius uigilantia canerentur. set in
paruum quod exhibitum fuisset: solitum mi
nisterium. anima eius quasi nimio labore
fatigata quiescere festinabat: quo
sensus eius rapibus effectus. de superioribus
ad inferiora conuerterat et cogita
tiones sue per diuersa eum precipitia
impiebant. Erat enim iam in corde eius clan
destina quedam temporis ac nefanda co
gitatio: consuetudo tamen prior ulte
rius decursus aque quem cessante remi
gio. adhuc ex priore impetu na
uigium ferat: ita uetus institutio
ad consueta hominem officia trahe
bat. Ob quam causam: et stare in suo
statu uidebatur. Hic ergo cum post ora
tionem. cibum solitum requisisset ad uesperam:
ingressus eum locum in quo reficere consue
uerat. inuenit solitum panem inse
superpositum. Ex quo refectus. nichil de
eorum que in corde suo uersabatur emen
datione curauit: neque immutatio
nis sue dampna persensit: et spernentem
semetipsum paulatim casurum non in
tellexit. Interea cum grauius iam libidinis
incendio stimularetur et inflamatur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

turpi conscientia rapiebatur rursus ad seculum: illa interim die cohibuit se: et solita ymnorum et orationum ministeria ex more persoluit. atque ingressus ut cibum sumeret: panem quidem inuenit mense suppositum: sed aliquantulum sordidiorem. Admiratus est: et tristis effectus est. Intellexit enim: quod eum respiceret hoc genus monstri. Iam cibo sumpto: refectus est. Et iam post diem tertium: triplicatis urgeri stimulis cepit. Occupauerant enim eum cogitationes eius. quasi iam presens et secum posita secumque accubantis ymago mulieris: quam et complecti se uidebatur. et ad opes usus habere presentem. Processit tamen et sequenti die ad psallendi et orandi solita officia: sed stabat uagus oculis et mente captiuus. Cumque solito ingressus ad uesperum requireret cibum. panem quidem inuenit super mensam sed sordidissimum. atque aridissimum: et quasi a muribus et canibus undique corrosum. Tunc ille ut uidit ingemuit et lacrimas fudit: sed non ita ex corde. nec ita uberes. que possent flammam tanti ignis extinguere. Verumptamen sumpsit cibum: sed neque quanti uolebat. neque quomodo solebat. Cum interim cogitationes eius tamquam cohors barbarica undique circumuallarent. et ex omni parte in eum tela iacularentur: ac uictum captiuumque eum ad seculum retraherent: exurgens cepit iter agere nocte per heremum et tendere ad ciuitatem. Sed ubi dies factus est. ciuitas quidem longe aberat. ipse uero cum rapidissimo estu coqueretur et fatigaretur: per heremum undique uisus circumdare oculis cepit et requirere sicubi esset in uicino monasterium. Et cum conspexisset fratrum quorundam cellulam tendebat illuc: ut apud eos requiesceret. Quem ubi ad se serui dei: continuo procurrunt obuiam. uelut angelum dei excipientes. Adorant: pedes lauant: ad orationem inuitant: mensam ponunt: atque omnia secundum diuinum mandatum complent caritatis officia. Verum ubi refectus est et paululum requieuit: ex more quasi ab eruditissimo et opinatissimo patre. ceperunt uerba edificationis expetere. ac monita salutis inquirere: uel interrogare quomodo eum quem quis diaboli laqueos possit effugere: aut si quando turpes iniecit animo cogitationes. quo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

depelli possit et abici. Tunc ille
ut compulsus est monita fratribus dare.
et salutis eos viam docere. ac de in
sidiis demonum quas servus dei ite
dum facere sermonem: illos quidem
plene et sufficienter edocuit. sed non
ipsi stimulos compunctionis ince
dit. et in semetipsum reversus ait. Quo
modo ego alios moneo. et ipse
decipior. Aut quomodo alios corrigo.
qui me ipsum non emendo. Age quam mi
ser: facito ipse prior. que alios
facere doces. Cumque huiusmodi incre
pationibus uteretur adversum semeti
psum: et intellexisset se miserabi
liter supplantatum. valedicens fratribus
continuo se rapidissimo cursu in
heremum dedit: et ad speluncam de
qua discesserat rediit. prosternens se
domino in oratione et dicens. Nisi dominus ad
iuvasset me: paulominus habitasset
in inferno anima mea. Et iterum. Pau
lominus fui in omni malo. et pau
lominus consummaverunt me in terra. In
hoc vere completum est: quod ait scriptura.
Frater fratrem adiuvans: exaltabitur sicut
civitas munita et fortis. Post

hec quam permansit omni vita sua. in
luctu et lacrimis: videns se divinit
us concessum. celestis misericordie beneficium perdi
disse. Cepit enim in labore rursus et
sudore vultus sui: manducare pa
nem suum. Conclusit autem se intra spe
luncam: atque in cinere et cilicio ia
cens. tamdiu lugens flensque perma
sit in orationibus donec assistens
angelus domini diceret ei. Suscepit dominus
penitentiam tuam et propitiatus est tibi:
sed cave ne ulterius elatus decipiaris. Ve
nient autem ad te fratres quos tu ipse docu
isti: deferentes tibi benedictiones. quas
suscipe ne recuses. et sumens cum
eis cibum. age gratias deo tuo. Hec autem
locutus sum vobis o filioli: ut sentiatis
et in humilitate quanta sit firmi
tas: et in elatione ruina quam pro
xima. Ideo denique et salvator
noster prima beatitudine de humili
tate nos docuit dicens. Beati pau
peres spiritu: quoniam ipsorum est regnum
celorum. Simul et huiusmodi exem
pla discentes cautiores sitis: ne
a demonibus in cogitationum sub
tilitate seducamini. Propterea enim

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& forma huiusmodi uir monachos obseruat. ut siquis ad eos ueniat. siue uir ille. siue mulier sit. siue senex. siue iuuenis. & si notus aut ignotus. ante omnia ut oratio fiat. et nomen domini inuocetur. quia si fuerit aliqua transformatio demonis. continuo facta oratione defugit. Si uero in cogitatione uestra suggerunt ipsi demones aliquid uos laudari debeatis. aut extolli. non adquiescatis eis. sed tunc magis uosmetipsos humiliate in conspectu domini. & pro nichilo ducite. cum uobis illi aliquid de sectanda laude suggesserint. Denique & me demones frequenter noctibus seduxerunt. ut neque orare me. neque requiescere permitterent. fantasias quasdam per totam noctem sensibus meis & cogitationibus suggerentes. Mane uero uelut quandam illusionem prosternebant se ante me. dicentes. Indulge nobis abba. quia laborem tibi incussimus tota nocte. Ego autem respondi ad eos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem. & ne temptetis seruum domini. Et uos ergo filioli quietem silentiumque diligite. et sciencie opera date. atque exercete uosmetipsos ut frequenti contemplatione mentes uestras puras exhibeatis deo. ne omnes uire impediuntur apud dominum. Quamuis enim & illi bonum opus agant. & sit in illis probabilis conscientia qui inter seculares positi exercentur in operibus bonis. et occupant semetipsos actibus religiosis & sanctis. uel hospitalitatem sectando. uel caritatis ministeriis obsequendo. uel uiduas ac uisitationes. aliaque huiusmodi opera explendo. in quibus aliis quidem boni semper aliquid confertur. et semetipsos castos seruent. sunt & isti probabiles & ualde probabiles qui in bonis actibus placent deo. et secundum operam infusibiles mandatorum dei. sed tamen hec omnia terrenos habent actus. et erga materias corruptibiles geruntur. Qui uero in exercitatione mentis desudat. et spiritales inter semetipsum excolit sensus. longe illis ualde superior iudicandus est. Locum namque inter semetipsum preparat uero sanctis spiritus habitare. & obliuione quadam capiens terrenorum sollicitudinem gerit de celestibus & eternis. Constituit enim semper seipsum ante conspectum dei. & exe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

plo sci beate dic. uiuit dns cui
assisto. et omis psectu terre sollici
tudines post tergu reliqui. solo di
uini desidii calore constrictus et to
i laudib di positus. i hymnis et psal
mis. die ac nocte. no potest saciari.
Hec et multa alia his similia bs
iohes p triduu continuu loqns
ad nos: aias nras refec et ino
uauit. Vt aut cepim ab eo uelle
pficisci: datis nob bndictionib
pgite inqt i pace o filioli. hec tn
scire uos uolo: qd hodierna die
uictorie religiosi pncipis theo
dosii alexadrie nunciate s de
eugenio tyranno. Necesse e aut
et ipsu theodosiu no multu p
ppa morte uita finire. Sicq p
fecti ab eo fuissem: hec ita ges
ta ee ad fide conpim. ut ipse pdi
xerat. Post dies aut paucos ise
quuti nos s qda frs. adnuncia
tes nob qd ipe scs iohes i pace
ia qeuisset: obit aut ipsi tal qde
fuit. P triduu igit nullu ad se
iatre pmisit: et positis genib
i orone reddidit spm: atq ita

prex ad dnm: cui e gla i scla sclor.
Vidim De sco appellen. sanc
et aliu psbitu i uicina re
gione noie apellen: uiru iustu.
hic faber erat ferri: et que neces
saria erat frib opabat. Quoda
aut tpe cu ad fabrilia opa uigi
laret i silencio noctis: uisus dbls
i forma mulieris speciose uenit
ad eu: cq aliqd ei opis deferes.
Cu ille arreptu manu nuda de for
nace ferru candens: i facie ei inec.
At illa clamas et ululas a fugit ita
ut omis frs q in circuitu manebat.
ululatu ei fugietis audirec. Et ex
hoc ia uir ille in usu habuit fer
ru cades manu nuda tene: nec
ledi. Ad huc g cu uenissem: hu
manissime nos suscepisset: posce
bam ab eo. ut nob ul de suis ges
tis. ul de eoz qs pcipuos i sca co
uersatione sene uirtutib loqueret.
Tuc ille. Est inqt in hac heremo
uicina fr qda noie iohis: etate p
uect. uita et morib atq abstine
tia cuctos pcelles. Hic pmu cu
secessisset ad herem. tb continus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

annis sub cuidã saxi rupe stãs
sẽp orauit: ita ut nũq̃ omnino re
sedit. neq; iacuerit. Somnũ aũt ta
tũ cepit. quãtũ stans cape potuit:
cibũ ũ nũq̃ sumpserit n̄ die dñico.
Presbit̃ eni tũc ueniebat ad eũ 7
offerebat p eo sacrificiũ: idq; ei so
lũ et sacm̄tũ erat et uict'. Huic
qdã die sathanas sub rupe uolẽs.
trãsfigũau se in pbitũ q ad eũ ue
nire solebat: et pueniẽs horã so
litã. simulabat se sacm̄tor gra ue
nisse. At ille uigilãt intelligens
fraudẽ: cũ idignatione qdã ita
ait ad eũ. O omis doli omisq; fra
udis pat. inimice omis iusticie:
nõ desinis seducẽdo aĩas xianas.
s; ausus es et ad ipa te iningere ce
rifica et sac sci mistia? At ille res
põdit ei. Putaui igt. qd possẽ te
lucfacẽ. Sic eni et aliũ qndã ex
uris decepi: ita ut mẽte excederet.
et pderet sesũ. Quẽ cũ credẽtem
in isanũ reddidisse: tot iusti orã
tes p eo. uix eũ loco et sanitati re
stituere potuer. Hec cũ dixiss; de
mon aufugit ab eo. Erat aũt sup

dict' uir pfistes i ope cepto: atq;
i orõne pduras. Pedes ũ ei' ex eo qd
multo tpr imobiles fuerãt dirũ
pebant: ita ut sanies ex eis pflu
eret. Tres aũt cũ complent anni ad
fuit angls dñi: et ait ad eũ. Dns
ihc xps et sps scs suscepit orones
tuas: et corpis tui cicatrices sanat:
et celestis cibi id est ũbi et sciẽtie
sue te habũdãtiã donat. Et erigẽs
os ei' et pedes ab ulcib' eũ sanũ red
didit: et repletũ sciẽtie et doctrine
gra. famem cibi nõ sentire fec. Iu
bet aũt trãsire eũ ad alia loca: et he
remũ circuire uisitare, et alios frs.
et edificare eos in ũbo 7 doctrina
dñi. Dnica tñ die ad eũdẽ sẽp re
uertebat locũ: sumn̄s sacm̄tor
gra. Reliqs ũ dieb' etiã op' manuũ
faciebat: et opabat iuntor cin
gula. ex palmar foliis texẽs. ut i
ill' locis habi mos ẽ. Qdã ũ tpr claud'
aliqs ire ad ipsũ uoluit: ut ab ipo
curaret. Cõtigit aũt ut aĩal q usur'
erat cingulũ manib' hominis di
factũ habere. Cũ g imponeret sup iu
mẽtũ: statim ut erigeret pedes ei illo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cingulū. sanꝰ effectꝰ ē. Sꝫ ⁊ qͥbcūqꝫ
egris bn̄dictū panē misit. statī
ut ex eo ꝑcepit sanati s̄. Et alias
multas uirtutes ⁊ sanitates. ꝑ eū
dn̄s impleuit. Habuit aūt ⁊ hanc
grām sup omīs patres ⁊ ceteros hoīes.
ut unꝰ cuiusqꝫ frīs de uicinis mo
nasteriis cōuersatio ei reuelaretur. ita
ut scriberet ad patres ipsorum. ⁊ cōmo
neret qđ ille ⁊ ille segniꝰ agit.
nec rectū i timore dī ꝓpositū ger.
ille u̇ ⁊ ille i fide ⁊ anī uirtute
ꝓficiunt. Sꝫ ⁊ ad ipsos frīs scribebat.
aliis qđē qđ multū tediosi eēnt
erga frīs. ⁊ pusillo anīo erga paci
entiā. aliis u̇ qđ bene ⁊ constant ⁊ sol
licite agerēt. ⁊ sufficient cōsola
rentur frīs. ⁊ qđ huic mīsti ꝓ uirtutibꝰ.
qđ u̇ illi correptionis immineret a
dn̄o ꝓ ignauia ꝑdicabat. Et ita
eorum q̄ absentes erāt. actꝰ ⁊ causas
⁊ mīsta ⁊ negligētias describebat.
ut audiētes hii de qͥbꝰ dicebatur cōs
cientia cōuicti. negare nō possēt.
Docebat aūt omīs ut uisibilibꝰ rebꝰ
⁊ corporeis. animos ad inuisibilia ⁊
icorporea transferent. Tēpꝰ enī ē iqͥt.

ut ab huiusmōi studiis transeam. Neqꝫ
enī sēp pueri ⁊ semp ifantes eē de
bemꝰ. sꝫ aliqn̄o tā ad spatia ⁊ altio
ra cōscēdere ⁊ uirorum sēsꝰ capere. atqꝫ
ad ꝑfectiorē subire itelligētiā. ut
possimꝰ uirtutibꝰ anī innotescē. Sꝫ ⁊
multa alia de hoc uiro scī hoc di
apelles narratione nobꝭ fidelissima
cōmendauit. que cūcta cōscribere ⁊ lō
gū uidetur ⁊ ꝓ magnitudine sui.
nōnullis forasse audiētiū uix
credibile. **De scō paphnutio.**

Vidimꝰ ⁊ monasteriū scī paph
nutii hoīs dī. q̄ nomina
tissimꝰ i illis locis anachoretes ⁊
ultimꝰ habitator deserti fuat. i
regionibꝰ heracleos splēdide apđ
thebaidos urbem. De hoc ē fide
lissima patrū narratione cōꝑi
mus. qđ cū fuisset uite angelice.
qđā tpr orauit dn̄m ut s̄ ostēderet
cui scōrum simil' haberet. assistēs uero
angls respōdit ei. Similis es sim
phoniaco cuidā q̄ i uico illo cātat.
q̄ de arte uictū q̄rit. Tūc ille ob
stupefactꝰ nouitate respōsi. cum
omī ꝓpatione ꝑgēs ad uicū ꝑgit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hominem. Et cum inuenisset: studiosissime percunctatur ab eo quodnam sancti et religiosi operis gestum sit ei: omnisque actus eius curiosi discutit. At ille respondit quod res erat: se esse indignissime uite hominem peccatorem. atque ante multum temporis ex latrone ad istud quod nunc exercere uidetur fedum artificium deuolutum. Paphnutius quoque magis instabat: requirens siquid ei forte uel inter latrocinia pii operis fuisset admissum. Michi inquit in conscientia nichil boni. hoc tamen scio quod cum inter latrones essem. capta est aliquando a nobis uirgo deo consecrata. huius cum ceteri collegae mei latrones cuperent eripere pudorem: obieci me in medium: et eripui de contaminatione latronum: et nocte deducens eam usque ad uicum domus sue restitui intactam. Alio quoque tempore: inueni mulierem honeste forme in heremo oberrantem. hec cum interrogaretur a me. unde. uel cur: aut quomodo in hunc locum aduenisset: respondit. Michi me interroges infelicissimam mulierem. nec causas requiras: sed si ancillam placet habere. abducito quo uis. Michi enim infelici est maritus. qui debiti fiscalibus gratia sepe suspensus: et flagellatus. ac penis omnibus cruciatus seruatur in carcere: nec alia ob causam obducitur nisi ut tormenta patiatur. Tres autem nobis filii fuerunt: qui pro eiusdem debiti necessitate iam distracti sunt. Ego quoque miserrima que ad similes penas inquiror. de loco ad locum fugitans. inedia miseriaque confecta. per hec nunc latitans oberro loca: triduum hoc iam sine cibo ducens. Ego uero hec audiens. miseratus adduxi eam ad speluncam: et reficiens animam eius fame collapsam. dedi etiam trecentos ei solidos. per quos se et maritum et filios non solum seruituti. sed et suppliciis asserebat obnoxios: et reuocata ad ciuitatem. omnes eos data pecunia liberauit. Tunc pater paphnutius. Ego inquit numquam tale feci. Tamen credo esse ad te peruenisse: quod celebre nomen paphnutii inter monachos habeatur. Fuit enim michi non mediocre studium: ut uitam meam in huiusmodi excolerem disciplinis. Deus igitur de te michi reuelauit: quod nichil minus apud ipsum meriti habeas. quam ego. Unde frater uides te non minimum locum habere apud deum: ne negligas

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aĩa tuã. At ille statĩ fistulas q̃s
manu gerebat abiciẽs. secutꝰ est
eũ ad heremũ: et artẽ musicã i sp̃a
lem ɔmutãs uitã iitisq; armoniã.
ꝑ integrũ triẽniũ artissime se
illidit abstinẽtie. i psalmis et oro
nibꝰ semetipsũ die noctuq; exercens:
atq; iter celeste ani uirtutibꝰ agens: int
scõꝝ angelicos choros reddidit spm̃.
Postea igr̃ quã paphnuti͛ p̃dictũ sim
phoniacũ omĩ exercicio uirtutũ ɔsũ
matũ p̃misit ad dñm: ipse acrioribꝰ
semetipsũ studiis quã prius exercue
rat agẽs. iterũ dño supplicabat ut
ei ostẽderet. quis ei similis eẽt sup t'ram.
Fit ergo iterũ ad eũ uox dñi dicẽs. Si
milẽ te eẽ nosce p̃mario uici illius
q̃ est i p̃ximo. Quibꝰ auditis paph
nuti: sine mora ad eũ ꝑgens. pul
sat ad hostiũ domꝰ ei. Ille u͛ cui mo
ris erat suscipe hospites. occurrit
ei. atq; introdux i domũ: lauãsq;
pedes eiꝰ apposuit mẽsã. agitq; con
uiuiũ. Int' epulas u͛: percũctari cep
paphnuti͛ ab hospite. q̃ actꝰ ei͛. qđ
studiũ. cuiusq; opis h̃ret exercicia. Ille
u͛ cũ de se humilia respõderet: ī

latere i bonis quã publicari mallet:
ꝑ urgebat paphnuti͛ dicẽs. reuelatũ
sibi eẽ a dño. qđ dignꝰ eẽt ɔsortiis mo
nachoꝝ. At ille eo magis humilio
ra de semetipso sentiẽs: aiebat. Ego
quidem i nullo me sũi boni alicuiꝰ cõs
ciꝰ. Verũ qr̃ uerbũ dĩ factũ ẽ ad te:
ei quẽ nichil latet celare nõ possũ.
Hec ergo que me i medio multoꝝ posi
to i usu ẽ loqr̃. Triginta iã ɔpletis
annis: qđ ɔtinẽtie ɔsẽsũ h̃re me cũ
ɔiuge mẽa nullꝰ agnouit. Suscepi
aũt ex ea tres filios. Hoꝝ eni causa
solũmõ cognita m̃ uxor ẽ: nec p̃ter
eã alia. nec ipsa iã cognita. Susci
pe hospites nũq̃ cessaui: sed ita ut
nemine ante me pateret aduenĩe
ti occurrere ꝑegrino. Nõ dimisi unq̃
de domo mẽa hospitẽ: sine uiati
co. Paupem nullũ despexi: sed que
necessaria fuer' p̃bui. Si in iudicio
sedi: nec filii mei ꝑsonã ɔtra iusti
ciã accepi. Alieni laboris fructꝰ:
nũq̃ introiuit i domo mẽa. Litẽ si
uidi: nũq̃ p̃terii donec reɔci
liare dissidẽtes ad pacẽ. Nemo un
quã dep̃hẽdit i culpa filios meos.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nusquam greges mei leserunt fruges alie
nas. Volentem seminare in rure meo
nusquam prohibui: nec uberiora mihi noua
lia elegi et illi steriliora dereliqui. Contra
in me fuit: nusquam permisi ut potentior
infirmum premeret. Semper studui
in uita mea: ut neminem contristarem.
Iudicium si fuit apud me: neminem con
dempnaui. sed dissidentes reuocare in
concordiam studui. Hec uictum mihi uite
institutio: deo donante hactenus fuit.
Audiens autem hec beatus paphnutius: caput eius
exosculatus. benedixit eum dicens. Benedicat
te dominus ex syon: et uideas que bona
sunt in ierusalem. Tu autem bene hec et conue
nienter implesti. illud quod deest. quod bonorum
omnium summum est: ut omittens cuncta. ip
sam ueram sequaris dei sapientiam: et secre
tiores scientie ingrediaris thesauros: ad
quos non aliter potes peruenire. nisi abne
ges temetipsum et tollas crucem tuam
et sequaris christum. At ille cum audisset
eum: nichil moratus. nec omnino aliquid
in domo sua ordinans. sequitur eum uirum
dei. pergens cum ipso ad desertum. Cumque
uenisset ad flumen: nusquam ad transmean
dum reperto nauigio. paphnutius precep
it eum inire secum pedibus fluuium. In illis locis
profunda habebatur altitudo. Transierunt
que pariter fluuium: ita ut aqua eis uix
ad latera perueniret. Ubi uero uenit ad
desertum: collocat hominem paphnutius
in cellula quadam. haut longe a suo mo
nasterio posita: et conuersationis spiritalis
ordinem tradit. perfectorumque studiorum ex
ercitia docet: scientie quoque secretiora con
credit. Cumque eum in omnibus instruxisset:
semetipsum denuo maioribus exercitiis
dedit: exiguos priores deputans labo
res. quibus conferri potuerint his que sciri ui
debantur actibus occupatus. Tempore autem aliquan
to in his consumpto et ad scientie perfec
tionem producto eo quem perfectum iam
in operibus assumpserat: quadam die paphnu
cius sedens in cella sua. uidit animam eius inter
angelorum choros assumptam dicentium. Beatus
quem elegisti et assumpsisti: inhabita
bit in tabernaculis tuis. Et cum hec au
disset: agnouit ex hoc mundo assump
tum esse uirum. Tunc uero paphnutius persiste
bat in ieiuniis et orationibus: semetip
sum ad maiora et perfectiora exten
dens. Et rursus orabat ad dominum: ut
sibi ostenderet cui similis haberetur inter homines.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rurs(us) ei uox diuina respondit di
cens. Similis es negociatori ei
quē uideris ad te uenientē. S; ex
urge uelocit(er) & occurre ei. Ad
ē enī uir cuī te similē iudica
ui. Et paphnuti(us) sine mora
descēdens: occurrit cuidā nego
ciatori alexādrino. uiginti mi
lia solidor(um) memoria trib(us) na
uib(us) deferenti ex thebaida. Et qīn
erat religios(us) & bonor(um) opū stu
diū gerēs: decē leg(u)minis sac
cos pueris suis impositos ad mo
nasterium hōis di deferebat: &
hec ei causa adeundi paphnu
cii fuit. At ille continuo ut eū ui
dit q(ui)d agis inq(ui)t p(re)ciosissima &
dō digna aīa: Q(ui)d t(ibi) cū terrenis est
labor. cui sors & societas cū celes
tib(us) data ē? Relique hec illis q(ui)
de t(er)ra s(unt) & de t(er)ra cogitāt: tu aūt
regni di ad q(uo)d uocat(us) es negocia
tor effice. & seq(ue)re saluatorē a q(uo)
paulopost assumendus es. At ille
nich ommino differens: p(re)cep(it) pue
ris suis ut oīa que sup(er)essent. mul
ta enī iā ipse p(ro)pe distribuerat.

paup(er)ib(us) p(ro)rogaret. Ipse uero sequens
scm paphnutiū ad desertū: i eod(em)
ab eo instruit(ur) est loco. ex quo &
p(ri)ores ad dnm fuerant assumpti. Qui
simili(ter) ab eo de omnib(us) instructus
exercicijs sp(irit)ualib(us): in diuine sapientie
studijs p(er)manebat. Breui aūt tpr(e)
consumato: & hic translat(us) ē ad cō
gregationes iustor(um). Et nō multo
post: & ipse paphnuti(us). in ipsis
sime abstinentie exercicijs & labo
rib(us) uitā ponit. Astitit & angls
dni dicens ad eū. Veni iā benedic
te: & ingredere ea que t(ibi) debent(ur)
et(er)na tab(er)nacla. Ecce enī mecum
assunt p(ro)phe: qui te in suū suscipi
ant chor(um). hoc aūt p(ri)us tibi ideo nō
reuelaui: ne forte elat(us) dāpnū
aliq(uo)d laboris tui incurreres. Et
uiui post hec in corpe ad huc
posit(us) diem ducens: cū q(ui)dā p(re)sbiti
ad eū uisitādū uenissent. oīa eis
que s(ibi) dns reuelauerat nota fec(it):
dicens ad eos. nullū in hoc sclo de
bere despici: & si lat(ro) sit aliq(ui)s. aut
iscena posit(us). et(ia)m si cultui ruris
exerceat(ur) & coniugio uideat(ur) astrict(us):

(c) 2006 Ministerio de Cultura

etiam si negociator dicatur. et in cemo-
nus inseruiat: tamen in omni ordine
humane uite si amne deo placentes.
et habentes actus aliquos occultos quibus
delectatur deus. Unde constat. non tantum pro-
fessione uite. aut habitus speciem
deo esse placitam: quantum sinceritatem animi
perfectionem mentis. et operum probitatem.
Et cum similia de singulis quibusque disse-
ruisset: tradidit spiritum. Uidentes autem
presbiteri qui aderant et omnes fratres: uiderunt
eum ab angelis suscipi. hymnum canen-
tibus et collaudantibus dominum. **De sancto he-**

V-idimus et alium senem uenerabilem **lya.**
bilem helyam nomine. in finibus ciui-
tatis antinoo que est metropolis the-
baidis. centum fere iam et decem ut dice-
batur annorum: super quem dicebant quod uere
spiritus helie requieuisset. Multa enim de
eo et magnifica ferebantur. Septua-
ginta namque annos in solitudine uastis-
sima eum transegisse perhibebant. cuius de-
serti horrorem nullus sermo digne
potest exponere. Illic quoque sedebat seni-
or tota hac etate: humane habi-
tationis nesciens loca. Semita autem
erat angusta et scrupea que ad eum
ducebat: que uix inueniri a com-
meantibus posset. Locus uero ipse in quo
sedebat: spelunca erat terribilis quidam.
et intuentibus plurimum horroris incu-
tiens. Ipse autem trementibus iam membris pre
maxima quatiebatur etate. Incessabiliter
tamen per dies singulos signa faciebat:
et uenientes ad se. quacumque incommo-
ditate constrictos. omnimodis resol-
uebat. Sancti uero patres confirmabant
quod nullus omnino meminisset quando
hic secessisset ad heremum. Cibus ei erat
panis exiguus et paucissime oli-
ue: usque ad ultimam senectutem.
Nam in iuuentute: septimanas frequenter
ieiunasse perhibebatur. **De pytirion.**

I-Nterea redeuntes ex thebayda. uidi-
mus montem quendam preruptum fluuio.
inmensa elatione minacis saxi et
aspectu ipso terribilem: in quo erant per
ipsa precipicia spelunce difficiles as-
censu. In his monachorum plurimi
commanebant. quorum pater erat nomine
pytirion. Hic ex discipulis beati anto-
nii fuit: et post illius obitum cum sancto ha-
bitauerat ammone. Post huius quoque abs-
cessum: in hoc se constituerat monte.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

S; tanta erat i eo uirtutu copia. tanta
gra sanitatu & potestas adūs de
mones: ut duoz sumoz uiroz
sol' hereditatē ꝯsequut' dupplicem
uidere. Hic g multas monstis edifi
cans. multasq; doctrina instruens. pci
pue tamē de discretione spūu nos
docebat: dicēs ēē qsda demones q
certis qbq; uiciis obsequunt': quiq;
cu affect' aīe passibilit' & uiciose
uiderit moueri: ꝯuertunt eos ad
omē facin' malu. Sigs g ē q uult
demonib' dñari: pri' uiciis suis &
passionib' dñet'. Qd cuiq; eni uiciu
ꝓpe passionis abiecit: hui' uicii de
monē potit ēē de obsessis corporib'
effugare. Et io conādū ē paulatim
supare ꝓpa uicia: ut possim' ēē de
mones supare q huiusmodi uiciis obse
quunt'. Hic sedo reficiebat i septima
na pulticulas accipiēs ex farina: nec
potat ia accipe alia esca. neq; etate
neq; ꝯsuetudine pmittere. De sco

Vidim' & aliu patrē eulogio.
sein eulogiū noīe: q offerēdis
sacrificiis tanta gra accepat a dno:
ut uni' cuiq; accedēciu merita culpasq;
cognosceret. Deniq; ex monachis
qsda uolētes accede ad ꝯmunionē:
retinebat dicēs. Qm ausi estis accede
ad sacrificia diuina: cu mens ura &
ppositu sit i malo. Deniq; aiebat. Tu
hac nocte habuisti cogitationem
fornicādi. Tu u dixisti i corde tuo:
nich' int' ē siue iust' ad sacrificia siue
pccor accedat. Et ali' dubitationem
habuit i corde dicēs. Qd eni: me sci
ficare ꝯmunio potest. Hos ergo
singlos remouebat a communione
sacrificii: & dicebat eis. Secedite pau
lulu & agite penitēcia: ut purifica
ti p satisfactionē & lacrimas. digni
habeamini ꝯmunione x. De sco ap

Vidim' & scm uiru pollonio.
noīe apolloniū apd thebaydē
i finib' hermopolis: ad quā ciuitatē
saluatorē & mariā & ioseph de iu
dee finib' uenisse tradit. sedm ꝓphe
tiā ysaie dicētis. Ecce dns sedet sup
nubē leuē: & ueniet i egiptū: &
ꝯmouebunt' manufacta egiptioz
a facie ei': & cadēt i tra. Vidim' ibi
ēē templū ipsu: i q ingresso saluato
re corruisse oīa idola i tra: & cō
minuta ēē memorabat'. Vidim' g

(c) 2006 Ministerio de Cultura

supradictum uirum. in uicina heremo sub monte quodam habitare monasteria. Erat enim pater monachorum circiter quingentorum. et famosissimus in omnibus thebaydę finibus habebatur. Opera enim magna erant ei et uirtutes multę. signaque plurima et prodigia deus faciebat per eum. A puero namque in abstinentia nutritus. ubi ad maturam peruenit etatem. gratia dei semper cum ipso creuit. Erat enim annorum fere octoginta. cum eum uidimus in monasteriorum congregacione florentem. Sed et ipsi qui uidebantur ei esse discipuli ita perfecti erant et magnifici. ut omnes pene possent signa facere. Undecim ergo annorum secessisse eum ferebant ad heremum. atque ibi cum quadraginta annis fuisset in exercitiis spiritalibus conuersatus. aiebant uocem domini ad eum delatam dicentem. Apolloni. per te perdam sapientiam sapientium in egipto. et intellectum prudentium reprobabo. Perdes autem mihi et eos qui inter ipsos sunt sapientes babilonis. et omnem culturam demonum subrues. Perge ergo nunc ad loca habitabilia. generabis enim mihi populum substantiuum. perfectum. emulatorem bonorum operum. At ille respondens ait. Aufer ergo a me domine iactantiam. ne forte super fratres meos elatus. cadam ab omnibus bonis tuis. Respondit ad eum rursus diuina uox dicens. Mitte manum tuam ad ceruices tuas. et quod comprehendis constringe. et sub harena obrue. At ille sine mora iniecta manu ad ceruices suas. apprehendit quasi paruulum quendam ethiopem. et continuo subruit eum sub harena. clamantem et dicentem. Ego sum ego sum superbię demon. Post hęc ad eum uox facta est a domino dicens. Perge nunc. omnia enim quę a domino poposceris consequeris. Ille ergo post hęc. perrexit ad ea loca in quibus homines habitabant. Tempore uero quo hęc fiebant iuliani tiranni. Fuit itaque in locis illis spelunca quędam heremo uicina in qua habitare cepit indesinenter die ac nocte orationibus uacans. Centies quoque ut aiebant per diem. totidemque noctis tempore curuans genua consignabat. Cibo autem magis celesti quam humano utebatur. Indumentum ei stupeum colobium erat. quod apud illos leuitinarium appellatur. et linteum quod collum et caput obuolueret. quę tamen indumenta ferebant permansisse ei in deserto numquam ueterata. Erat ergo in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uicino heremi loco uirtute spiritus degens. signa et sanitates mira efficiens. quas enarrare per singula insita te sicut ab his qui cum ipso erant sermonibus conpertum. uox nulla sufficeret.

Fama autem magnifica de eo puulgata. cum iadmiratione omnium quasi propheta aliquis aut apostolus haberi cepisset; e uicinis regionibus monachi diuersis ex locis conueniebant ad eum et tanquam pio patri munera. sua ei singuli quique animas offerebant.

At ille unumquemque eorum tota religione suscipiens. alios ad bene operandum. alios ad bene intelligendum prouocabat. Sed et ipse prius ostendebat exemplis. ea que uerbis docere cupiebat. Aliis quidem diebus unumquemque apud semetipsum exercere abstinentiam quam posset monebat. die uero dominica caritatis gratia secum omnes cibum sumere hortabatur. cum tamen ipse solitis abstinentie obseruationibus deseruiret. herbis solum aut oleribus utens. nec usu autem ministerium ignis admittens. Hic cum audisset iulianum ut supradiximus temporibus fratrem quendam ad miliciam conprehensum detineri in carcere. uenit ad eum cum fratribus consolandi gratia. et ut moneret eum in necessitate tenere constantiam. atque imminentia contempnere pericula. tempus enim in quo certaminis adest in quo fidelium mentes temptationibus probande sunt et noscende.

Cumque his et aliis uerbis roboraret animum adolescentis. superuenit centurio. et indignatus cur uenire ausus sit. clauem extrinsecus carceri imposuit. ipsumque et omnes qui cum eo uenerant pariter inclusit. quo scilicet etiam ipsi similiter ad milicie detinerentur officium. Constituens quoque custodes quam plurimos. abscessit. Media autem nocte astare uisus est angelus ingenti lumine resplendens. et obstupefactis perterritisque custodibus carceris claustra patefecit. Tunc uero ipsi custodes aduoluti pedibus sanctorum rogabant eos discedere. dicentes melius esse mori pro eis. quam diuine uirtuti obsistere. que eorum curam gerebat. Mane uero etiam ipse centurio cum principalibus uiris ad carcerem festinus uenit. rogans ut discederent omnes qui

2-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tenebant. Dicebat eni domu sua
terremotu magno concidisse. et electos
quosq; filior suor perisse. Sci u
his auditis. hymnu do laudesq;
cecinere. et regressi ad heremu
erant in uno positi sedm aplor exe
plu. habentes anima una et cor unu.
Erat aut senior docebat eos ut coti
die pficerent in uirtutib. et insidias
diaboli quas p cogitationes infert ho
minib. in initiis stati recidere.
Sic eni dicebat. et si constringatur caput
draconis. omne ei corpus emortu
um redditur. Ob hoc eni mandat
nob ds obseruare caput serpentis.
ut omnino stati ab initio nec reci
piamus malas et sordidas cogitatio
nes in corde nro. Quo quanto magis
diffundi non conuenit in sensib nris
cogitationu fantasias. quas et in
initio recipi uetat. Sed et illud mone
bat ut in uirtutib alt altu uincat. nec
paciatur unusquisq; inferior proximo suo
fieri. Hic aut aiebat. scietis uos p
ficere in uirtutib. si nulla uob fuerit
passio erga mundana desidia. Hoc
eni e maximu donor di. Quod si et
uenerit ad hoc quis ur in ut signa
et mirabilia faciat. non extollatur
p hoc. neq; in cogitatione sua eri
gatur tamquam ceteris plat. s; nec hoc ipsu
omnib debet ostendere. quod donu gre
hui acceperit. Alioquin seducit se ipsu.
et ipse decipitur. et gratiam pdet. Ha
bebat aut bs apollonius ualde mag
nifica ubi di doctrina. sicut et nos
ipsi ex parte fruiti sumus. s; maio
re habebat in opib gra. Omne quicquid
petiss; a do. sine mora consequebatur. s;
et reuelationes ei plime ostendebant.
Deniq; seniore fratrem suu qui et ipse in
heremo defunctus e. cu quo plimo tpr
egerat uita pfecta. uidit in sompnis
in sede aplica residere. atq; unu
ex ipsis effectu. hereditatem s uirtutu
et gre reliquisse. Cuiq; et psemetipso
orante. ut uelociter eu dns assumeret.
et cu ipso sic requiem praue in celis.
responsu e ei a dno saluatore. pa
ru ad huc tpris ei in tris deberi.
donec uite et conuersationis ei plimi
emulatores existerent. plim naq;
ei plimu crededum et monachor
et exercitu quenda pior. ut p hec dig

ut nullus extollatur in signis faciendis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nam pro talibus meritis remunerationem inveniat apud deum. Hec autem ut vidimus ita gesta sunt. Convenerunt enim ex omni loco monachi fama et doctrina eius invitati, et precipue exemplis eius quamplurimi seculo renuntiantes. Conventum quendam magnificum fecerunt apud eum in supradicto montis loco, communem vitam nimis unius unanimiter conservantes. Nos ergo tamquam vere celestem quendam et angelicum cernebamus exercitum omnibus virtutibus adornatum. Nullus sane in eis sordidis utebatur indumentis, sed splendore vestium pariter atque amictu nitebantur, ita ut secundum scripturam letaretur heremus sitiens, et multi filii eius viderentur in deserto.

Que quamvis de ecclesia dicta sint, tamen in egipti desertis hec et hystorica relatione completa sunt. Ubi enim tante per urbes multitudines conveniunt ad salutem, quantas egipti deserta protulerunt? Nam quanta populi habitantur in urbibus, tanta pene habentur in desertis multitudo monachorum. Unde mihi videtur et apostoli dictum in eis esse completum: quod ubi habundavit peccatum, ibi superhabundavit gratia. Habundavit enim aliquando immundus ydolorum cultus in egipto, sicut numquam in ullis gentibus. Canes enim et simias atque alia portenta olim venerati sunt; allia quoque et cepas et nonnulla olerum deos esse credebant. Sicut ab ipso patre apollonio narrante didicimus, causas nobis prisce eorum supersticionis hoc modo exponente. Bovem quidem aiebat deum credidere aliquando egiptii, pro eo quod per ipsum rura excolentes victum cibumque capiebant. Sed et aquam nili, pro eo quod universas rigabat egipti regiones, venerabantur. Colebant quoque et terram, utpote uberiorem ceteris terris. Canes quoque ut supradiximus et simias ac diversa herbarum genera atque olim colebant, pro eo quod occasione sibi salutis per hec venisse opinabantur temporibus pharaonis. Circa hec enim singula occupatio eis exorta videbatur, cum ille patres nostros persequens submersus est, et unusquisque id per quod occupari visus est ne pharaonem sequeretur, hoc sibi deum reputavit dicens: quia hic mihi deus fuit hodie ut non sequerer pharaonem, ne simul cum ipso demergerer. Hec quidem verba erant sancti apollonii, que nobiscum loquebatur; sed multo magis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

illa scribi oportet exempla que in operibus
et uirtutibus habuit. Quodam autem tempore cer
tamen erat de finibus inter duos uicos.
Hoc cum nuntiatum fuisset apollonio: fe
stinans descendit ad eos pacis gratia. Sed
illi furore contentionis incensi. nullo ge
nere ad pacis consilium flectebantur. ma
xime quod unius partis ipsius plurimum fi
ducie in uiribus cuiusdam latronis gerebat.
qui ipsius certaminis signifer uidebatur.
Hunc cum uideret apollonius paci resistentem:
dicit ad eum. Si mihi o amice adquiescere
uolueris ad pacem: rogabo dominum meum
ut remittat tibi peccata tua. At ille cum
audisset. nichil omnino distulit: sed ge
nibus eius prouolutus supplicabat ei. Tunc
deinde conuersus ad turbas que eum fue
rant secute: fecit omnes cum pace discedere.
Quibus secedentibus: ipse permansit cum homi
ne dei. expectans ab eo promissum. Tunc ille
apollonius assumens eum et cum ipso iter
agens ad monasterium: docebat eum mu
tare debere ordinem uite. et pacienter
dei querere misericordiam. permissionemque eius
de expectare: omnia enim possibilia
dicebat esse credenti. Cumque nocti tempore si
mul in monasterio requieuisset. per uisum

ambo uident se esse in celis: et assistere
ante tribunal christi: uident esse angelos dei.
et sanctos quosque adorantes dominum. Et cum hec
uidentes esse ipsi adorassent dominum: uox
domini ad eos defertur dicens. Licet nul
la sit communio luci et tenebris. nec sit
aliqua portio fideli cum infideli: tamen
donatur tibi salus isti pro quo supplicasti apo
llonii. Hec et alia multa cum audisset
in celesti uisione positi. que neque ser
mo narrare sufficit. neque auris audi
re: surrexerunt de sompno et que uiderant
fratribus indicauerunt. Admiratio autem ingens
esse cepit: cum uterque idem sompnium
ambo narrarent. Permansit autem cum fratribus
latro ille iam sanctus. uitam suam moresque ad
omnem innocentiam pietatemque commutans.
tamquam in agnum uersus ex lupo: ut in eo
compleri plenissime uideretur prophetia ysa
ie dicentis. Lupi cum agnis pascentur:
et leo et bos simul paleis uescentur.
Vidimus ibi quosdam esse gentiles ethiopum
uiros cum monachis uiuentes: et
multos ex eis celsos monachos in
obseruantia religionis et uirtute
ante precellentes: ut in ipsis compleri ui
deretur scriptura que dicit. ethiopia preue

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uice manus ei do. ad huc autem ignes
tis sci apollonii: ferebatur et hoc
illi factum. Quodam tempore dicebatur
exorta contentio inter duos uicos:
quorum alius xpianorum. alius gentilium fu
it. procedunt ex utraque parte armato
rum turbe plurime: et accidit ut scs
apollonius superueniret. Cumque eos
hortaretur ad pacem: quidam eorum qui inter
gentiles quasi caput et causa belli illi
erat. homo truculentus et ferus. obsi
stebat ei uehementer dicens. non se per
mittere fieri pacem usque ad mortem
suam. Tunc ille. Fiet inquit ut optas.
Nullus enim hic alius preter te perimetur: sed
et congruum honori tuo tibi sepulcrum
fiet. non terra sed bestiarum ac uultu
rum uentres. Et continuo sermo eius ef
fectum ueritatis. Nullus enim ibi alius ex
utraque parte nisi solus ipse cecidit. Quem
cum sub harena obruissent: mane
regressi inuenerunt eum a bestiis effo
ssum. laniatumque atque a uulturibus de
uoratum. Cumque omnes ammiratio ha
buisset quod sermo hominis dei ita fuisset
impletus: conuersi sunt omnes ad fidem sal
uatoris domini: et apollonium dei prophe
tam predicabant. Sed et hoc non nos ef
fugiat: quod ab eo primis ad huc
diebus quibus in spelunca cum paucis fratribus
habitare ceperat. factum didicimus.
Dies scs aderat pasche. Et cum sollemp
nitas uigiliarum facientium quae intra
speluncam fuisset expleta: atque ex his
que fuerant apud eos refectio pa
raretur: erant autem eis pauci tantum
et sicci panes: atque olera ex his que
sale respersa reponi apud illos solent:
tunc apollonius fratribus qui secum erant. ita
alloqui cepit. Si est in nobis fides et
uere fideles sumus famuli xpi: petat
unusquisque nostrum a deo. siquid quasi in
die festo sumere libenter habet. At illi. ipsi
potius quam eos et gratie et meritis precelle
bat. hec a deo poscenda permittunt:
semetipsos huius gratie inferiores iu
dicantes. Tunc ille: cum omni hylarita
te orationem fudit ad dominum. Qua ex
pleta. cum omnes respondissent amen: ec
ce repente ante fores spelunce astare
uident homines quosdam sibi penitus ignotos:
quique tam multas copias rerum omni
um que ad usus dumtaxat ciborum
pertinent detulerunt: ut neque tam multa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

neq; & tã diũsa facile q̃sq; uidet. In quib' erãt q̃dã que omnino i egip ti regionib' nũq̃ uisa s̃ pomoꝝ ge nera & magnitudo incredibil; uue. nuces. mala & punica & an tẽp' oĩa: fauus mellis. & lactis copia. nicholai ĝriã igẽtẽ. & panes calidi ac mũdissimi. q̃ tam pegre uident ẽẽ puicię. Viri aũt q̃ hec de tuler: statĩ ut ea monachis tradider: q̃si festinãt ad eũ a quo missi fuãt redire cupiẽtes. mox di cedẽt. Tũc ipi ĝras dõ referẽtes: ex ipis que s̃ missa fuãt & delata ue ci ceper: q̃z tãta fuit copia. ut usq; ad diẽ pẽtecostẽ cotidie mi nistrata sufficerent. certũ q̃d hec s̃ a dõ sollẽpnitatis ĝra missa sit. Cõpim' & hoc: q̃d q̃dã ex frib' cui deerat humilitatis & mãsuetu dinis ĝra. poposcit ab eo ut peter a dño ut & s̃ donaret hoc mun'. Orante aũt illo. tãta i eũ ĝra humi litatis & mãsuetudinis aduenit: ut om̃s fr̃s stuperẽt de tãq̃lli tate aĩmi ei' & modestia. i q̃ pri' nich hoꝝ uiderãt. Orta ẽ aliq̃ñ fames apd thebaidẽ. Scientes aũt habita tores illi' tr̃e q̃d monachi q̃ cũ apo llonio dõ seruiebãt ul' habitabãt. freq̃nt & sine cibo p dñi ĝra pas cebãt: om̃s simul cũ uxorib' & filiis pguñt ad eũ. cibũ simul be nedictionẽq; poscẽtes. At ille ni chil dubitãs. pferre cepit ex his que ad usus frm reposita erãt: & dare singlis copiose. Cũ ũ tres sole panũ sporte remãsissẽt: fa mes aũt pplin uehement urgeret: iubet i mediũ pferri sportas que sole suffecerãt uni' diei uictũ monachis pbitre. & i auditu toci' ppli q̃ famis necessitate ꝯflu xãt. eleuatis ad dñn manib' ait. Numq̃d nõ ualet man' dñi multi plicare hec? Sic dic̃ sp̃s s̃cs. Nõ de ficiẽt panes i sportis his: donec saciem̃ om̃s de frugib' nouis. Et ut plimi ex his q̃ tũc i pseñti fuãt ꝯfirmabãt: q̃tuor ꝯtinuis m̃sib' nũq̃ cessatũ ẽ erogare panes ex sportis: neq; deesse potuit aliq̃ñ. Simili aũt & alio tp̃e fecisse eũ de frumẽti & olei spẽcie phibebãt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

In q̄b' ītuitu' mo̅c dbl's: dixisse ad
eū ferūt. Nūqd helias es tu. aut
ali' q̄s ꝓphaꝝ. ul' aplōꝝ. qd hec face
aus' es? At ille respōdēs dix' ei. Qd
enī? Nonne & ꝓphe & apli hoīes erāt.
q̄ nob' & fidē suā. & grām tdiderūt?
Aut tūc d's p̄sēs erat. nūc ū absēs
ē? Deus oīa potēs: que pot. sep
pot. Si g' d's bon' ē. tu dble q̄re tā
mal' es? Hec ut sup̄dixim' a senio
rib' uris religiosis & scīs. p eū ges
ta ēē fideli narratione cp̄im'. & q̄
uis eoꝝ fidel' hnda sit relatio: ma
iorē tam̄ fidē rerū nob' p̄stitit dn̄s.
Ē p hoc qd nos ipsi oclis nrīs uis
pexim'. Plenas enī sportas panib'
deferri uidim' ad uacuas mēsas: &
cū replerēt panib' mēse. atq; ad oīne
sacietatē csumerēt: plene nicho
mīn' recolligebāt. Aliud q; qd apd
eū mirū uidim'. nō silebo. Tres era
mus nos frs cū uenirem' ad eū: &
ecce adhuc longe nob' positis ab ei'
monastio. occurrer' frs q̄ ab ipso ān
tdiū audier' de aduētu nr̄o. Occu
rrer' at nob' cū psalmis. Hoc enī mo
ris ē face in aduētu om̄i mona

choꝝ: & adorātes ī facies suas usq;
ad trā. osclabāt nos: atq; ostēdētes
nos s' inuicē dicebāt. Isti s' frs: de
q̄ꝝ aduētu ān tdiū nob' pat apol
loni' p̄dixāt dicēs. post tdiū affu
turos tres frs de ihrl'imis uenientes.
Alij q; ex frib' p̄cedebāt nos. alij se
q̄bāt: usq; tam turba psallebāt.
Ubi at appiq̄re iā cepim': audita uo
ce psalmi. ē ipe scs apolloni' ꝓcedit
ī occursū. & ut uidit nos: stati p̄or
adorauit usq; ad trā. & surgēs: osclo
nos suscepit. Ubi at igressi sum' mo
nastiū: orone p' ut morisē data. pe
des nros ꝓpriis manib' lauit: & cetā
q̄ ad regem corpis ptinēt adimple
uit. Hec at ita face ei moris erat:
om̄ib' aduenētib'. Csuetudo erat
apd eū ut frs q̄ cū eo erāt: nō pri
cibū sumerēt quā cmunione dn̄i
cam pcipent ēca horā diei nonā.
Et p' hoc unūqdq sic usq; ad uespam
ꝑmanebāt: dū uerbū di audiētes. de
mādatis dn̄i implēdis. sine intmis
sione docebāt. Post hec iā cibo sūp
to. alij ipsoꝝ ad hemū secedebāt.
p totā nocte scripturas diuinas memo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nt recolētes: alii ī eodē loco ad quē
uenerat ꝑmanebāt: & usq; ad lu
cem ī hymnis & laudib' di ꝑuigiles
ꝑdurabāt. Aliqnti u' ex ipsis ēca ho
ram nonā cū descēdisset de mōte:
ꝑcepta gr̄a diu stati discedebant.
solo hoc sp̄ali cibo ɔtenti. Et hoc fa
ciebāt ꝑ plimos dies. Sup' modū aūt
leticie gaudiū ī erat ī eis: & tanta
exultatio qnta habi ab ullo hōi
nō poss; in t'ris. Null' ieis tristis om
no inueniebat: s; si aliqs uisus fui
ss; aliqntulū mestior: stati pat' apo
llonī causā mesticie ꝑq'rebat. freqnt'
aūt si aliqs occultare uoluiss; ip̄e eni
dabat qd latet ī corde: ita ut is q
paciebat' agnosceret. Monebat g
eos dicēs. Nō oportet ꝑ'rs ī ēē tristi
ciā ī his qb' sal' ī dō ē: & spes ī reg
no celoꝝ. Tristēt aiebat gētiles &
lugeāt iudei. plāgāt sine cessatio
ne pc̄tores: iusti u' letēt. Nos q tāte
gl'e spe. ēt'nitatis habem' expecta
cionē: cur nō om̄i exultatione le
tem'. Aut nō & apl's nos ita amonet
dicēs. sēp gaudete. sine intermissio
ne orate. ī omib' gr̄as agite. S; qs

possit doctrinā ei' ubertē sufficiēt'
exp'mē. Silere de his meli' censeo:
quā parū digne ꝓloq. Multa eni
nob' secreti' de ɔtīone abstinētie.
& de ɔu'sationis integ'tate. multa
q̄z de hospitalitatis studio dissere
bat: & ꝑcipiebat attēti'. ut ad ue
niētes f'rs qsi diu suscipiam' aduē
tū. Nā & adorari aduenīetes f'rs
ꝓptea inqd t'dicio habet: ut certū
sit ī aduētu eoꝝ. aduētū dn̄i ihu
habi q dic. hospes fui & suscepistis
me. Inēdū aūt q̄z ɔt'a uolūtatē co
gere f'rs ad corp'alē refectionē sci loch
exēplū ꝓponebat: q angelos ɔpulsos
ad hospiciū dom' sue ꝑdux'. S; &
hoc monebat: ut si fieri poss; co
tidie monachi ɔmunicarēt miste
riis x'. ne forte q se lōge fac ab
his. lōge fiat a dō. qat' freqnt'
hec suscipit. freqnt' ip̄m uideat'
suscipe saluatorē. qt & ip̄e salua
tor ita dic. Qui manducat meam
carnē & bibit meū sanguinē: in
me manet: & ego ī eū. S; & ipsa
ꝑpet' ɔmemoratio diuine passionis
cū assidue fit a monachis: plimi

utilitatis eis offert ad exemplum pa
cientiç. Sed et ammonicio datur per haec:
ut studeat unusquisque ita semper paratus
inveniri. ne indignus habeatur divi
cis misteriis. Addebat autem: quod et
remissio peccatorum per haec credentibus
datur. Ieiunia sane legitima .i.
.iiii. et vi. feria monebat non esse
solvenda nisi grandis aliqua necessitas
fieret: quia .iiii. feria iudas de tradi
cione domini cogitavit. et vi. feria
crucifixus est salvator. Videbitur quod
qui his diebus sine aliqua necessitate
statuta ieiunia solvit. vel cum tradente
te iudae salvatorem: vel cum cru
cifigentibus crucifigere. Dicebat quoque:
ut si forte in diebus supradictis sup
venire aliquis fratrum: siquidem ante ho
ram nonam reficiendi causa vellet re
ficere. ponendam esse ei mensam soli. Quod
si nollet. non eum esse cogendum: com
munis namque huius observantiç tra
dicio est. Culpabat eos sane val
de. qui vel comam capitis nutriunt.
vel ferrum in collo circumferunt: vel aliquod
tale quod ad ostentationem hominum
fieri videatur geri. Certum est enim quod

quod isti ab hominibus laudem querant. et
ostentationis causa hec faciant. cum
mandatum sit et ieiunia ipsa in oc
culto celebranda: ut deo soli sit
cognita. qui videt quod in occulto est:
et reddat palam. Sed ut videntur isti
non sunt contenti eius testimonio et remu
neratione qui videt in occulto: sed ma
nifestare se apud homines volunt. Omnis
quoque abstinentiç ratio in occulto haben
da est: ut et corpus ieiuniis fatigetur:
et tamen non apud homines iactantia:
sed apud deum retribucio queratur. Hec et
alia multa nobis de conversatione mo
nachorum per totam disserens septima
nam. ubi proficisci cepimus ab eo: prodû
cens nos ipse aliquantulum. monebat
dicens. Ante omnia dilectissimi pa
cem habete inter vos: et nolite ab
invicem separari. Tunc conversus ad fratres
qui simul cum eo producentes nos adve
nerant: dixit. Quis vestrum fratres promptus est
deducere eos usque ad ceteria fratrum
monasteria. Et cum pene omnes promp
tissime semetipsos obtulissent: et
progredi nobiscum vellent: ipse sanctus pater
apollonius ex omnibus tres elegit qui et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

grecā linguā et egiptiā bene nos
set: ut sicubi necessariū fuisset
et interpretaret nob: qq; et in collo
cutionib' suis edificare nos posset.
Dimittes g eos nobcu. pcepit eis ne p'
a nob discederent quā omīs patres.
atq; oīa que uellem' monastia
uidrem': quos omīs circuire nemo
sufficiat. Bndicēs g nos dimisit:
atq; in hec ūba bndictionē dedit.
Benedicat uos dns ex syon: et uide
atis que bona s i ihrlm omib' dieb'
uite uestre. De bō ammone.
Inde digressi a beato apollonio. cū
pgrederem' ad partē deserti ctra
meridianū: uidim' p harenā uesti
gia tract' drachonis ingētis. cui'
tāta magnitudo apparebat qsi
trabes aliq p harenā ducta uide
tur. Qd ut uidim': ingēti tirore p
culsi sum'. Frs at q nos deducebāt.
hortabāt nos nich omino formi
dare: s; magis fiduciā cape pue
stigiū seq drachonē. Intea occur
rit nob qdā fr q in uicina here
mo habitabat: et phibebat nos
seq drachonē. dicēs nō posse nos
nec aspectū ei' tolare. se u dicebat
freqnt uidisse ipsā bestiā: et hre i
lōgitudine qndeci cubitos. Puenie
tes at ad cellā ei' cū mlta dilectione
ab eo suscepti reqeuim'. Ille u nar
rabat nob: qd in illo loco u ipse cō
manebat. qdā fuit uir scs. cui' ipse
eet discipls ammon nie: p quē
plimas uirtutes fecerat dns. Inter
cēta ig et hoc de eo narrabat. fre
qnt inqt ueniebāt ad eū latrones
panē q solo uescebat auferētes ei:
et siqd erat qd ad uictū ptinētis
sumi repositū uidebāt. Cuq; fre
qnt ab his molestiā patet: qdā die
pcessit ad heremū. & in rediēs: dra
chones igētes secū comitari iussit:
atq; ad hostiū sui monasterii ma
nē eis pcep: ingressuq; seruare. Ve
niūt ex more latrones: uidēt q eent
custodes i limine: et ut uiderūt exā
nimes et amentes effecti: obmutue
rūt stati & cociderūt. Qd ubi sen
ex sensit: egressus inuenit eos semi
neces. & accedēs atq; erigēs: incre
pabat eos dicēs. Cernitis qnti du
riores estis bestiis. Ille nob ppt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dn̄i obeduit: uos aūt nec dn̄m ti
metis. nec uictū seruoꝝ di au
ferre erubescitis. Verūptamen intꝰ
duces eos icellā. posuit mēsam:
et iubet ut pcipient cibū. Illi uero
corde compuncti et ab omi mētis
suę inanitate cōuśi: multis qui p
dn̄o seruire cepāt. breui tpr̄ me
liores fuit. In tantū eni p penitētiā
pfecer: ut post nō multū tpr̄is.
et ipi eadē facerent signa easdēq;
uirtutes. Alio ptrea tpr̄ ima
nissimo qdā drachone uicinas
uastante regiones et plimos pimē
te: uener habitatores loci illi ad
supdictū patrē. orātes eū ut de
regionib suis pimeret bestiā: si
mul et ut ad mansiā flecteret se
ne. pueru qndā pastoris secū de
fer. q solo uisu drachonis extītu
mite excesserat: et a flatu solo be
tie exanimis portabatr et egens.
Tūc ille pueru qdē pungēs oleo re
tituit sanū: semetipsū uero ad ne
cē drachonis instigās: illis intim
qsi q nich poss: iuuare. pmitte ni
ch uoluit. Matutie aūt surgēs abiit
ad digress bestię: et fix genua sua
i trā. dēpcās dn̄m. Tūc bestia cū
igēti ipetu uenire sup eū cepit:
terribilis flatib ac sibilis stridori
bq; pmissis. At ille nich hoꝝ metu
ens: cōuśus ad drachonē dix. Pimat
te xps fili di: qui pemtur ē cetum
magnū. Et ubi hec senior dix: sta
ti dirissimꝰ drachō oīne simul cum
spū euomēs uenenū: dirupꝰ crepu
it mediꝰ. Cūq; uenisset finitimi ha
bitatores: i facto miraclō obstupē
ceret: fetoris uehementiā nō ferētes:
cōgregauer sup eū harene moles i
mēsas astante tam ibidē pr̄e āmonē:
q: nec sic qdē cū mortua fuisset
bestia sine ipo ei apropiqre audebit.

De copirete.

Erat qdā pbr
Copires nōie i ipsa heremo huis
monastiū. uir scs cirir annorum
septuagita. i ipe multas uirtutes fa
ciēs: languores curās et efficiēs sani
tates. i: et demones fugās et mul
ta mirabilia faciēs: ex qbus nōnul
la et i nr̄i pstētia effec. Is g cū uidis
set nos et osclo salutass; atq; ex mo
re post orōne pedes lauiss;: requirē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bat a nobis que gereret in seculo. Nos
autem rogabamus eum: ut magis ipse nobis
de suis gestis aliquid narraret. et quibus actibus
vel meritis dominus ei tantam gratiam contulisset
exponeret. At ille nichil dedignatus et
sue vite et priorum sanctorum patrum narra
re nobis ordinem cepit: quos tamen longe illu
striores fuisse perhibebat. seque ipsorum
parva vix exempla sectari. Dicebat
ergo. Nichil magnum est o filioli quod in nobis
videtis: ad comparationem sanctorum patrum.
Erat enim quidam ante nos vir nobilissimus:
nomine Mutius. Hic fuit primus in hoc loco mo
nachus: et in omni hac heremo viam sa
lutis omnibus nobis primus ostendit. Hic autem
primo gentilis fuit: latronum maximus.
et sepulcrorum violator. atque in omnibus
flagitiis opinatissimus: ad quem tali ex
in occasio salutis advenit. Nocte
quadam ad domum cuiusdam virginis deo sacrate
expoliandi causa pergeret. Cumque machi
nis quibusdam que huiusmodi artificibus sa
tis note sunt. domus eius tecta conscendisset:
ingressus qualiter arte vel qua aditu impenetra
bilia eius irrumperet: difficultate perficiendi
operis inexpertus. plurimum noctis tempus in tectis
positus sine ullo consequitur effectu. Post

multos vero iam conatus frustra adhibi
tos. veluti fessus sopno opprimitur: et per
visum sibi assistere videt quendam regio ha
bitu dicentem. Desine iam ab his flagitiis.
et ab effusione humani sanguinis
cessa: atque ab execrabilibus furtis ad
laborem religiosum converte vigilias: et
suscipe celestem angelicamque miliciam: atque
ex hoc iam animum virtutibus visue: et ego
te huius milicie ducem ac principem faciam.
At ille cum gratanter que sibi offerebantur au
disset: ostenditur ei exercitus monachorum et
principatum super eos iubetur tenere. In his
evigilans: astantem sibi videt virginem et re
quirente quis aut unde. vel cur illuc ve
nisset. At ille quasi amens effectus nichil
ei respondit: sed tantum ut ecclesiam sibi oste
deret rogat. Illa vero cum intellexisset in re
esse aliquod opus divinum: hominem perducit
ad ecclesiam. ac presbiteris offert. Ad quorum
ille vestigia pruens: rogabat christianum
se fieri et illico sibi penitentiam dari.
Presbiteri vero qui cognoverant virum hunc esse
omnium flagiciorum: mirantur si hec vera
loqueretur. Et cum perseverantia sua fidem rei
fecisset: monent eum ut si hec velit. illa
penitus omittere. De hinc cum religionis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

inicia suscepiss;: orat s̄ dari ꝑcepta
quibꝰ uiā salutis debet incedē. At
illi: tres ei ꝓmi psalmi ũsiclos tra
dīt. Quibꝰ ille diligēt̄ ꝯsidātis: su
fficē ait eos ad uiā salutis ꝯ scien
ciā pietatis. Tribꝰq; diebꝰ ꝑmanēs
apd eos: ad heremū ꝓficiscit̄. Ubi
plurimo tp̄r demoratꝰ. die ac nocte
cū lacrimis ī orone ꝑdurās: cibōs ex
radicibꝰ capiebat herbaꝝ. Regressꝰ
aūt ad ęcliam: tres ũsiclos psalmi
q̄s a p̄sbit̄is ꝑceꝑat. nō solū ũbis.
ꝫ ꝯ rebꝰ atq; opibꝰ reddidit. P̄bri ũ
mirabāt̄: qd̄ subito ꝯũsus acerrimā
statī iuenerit s̄ abstinētiā. Et instru
ētes eū plenꝰ ex diuinis scͥptis: hor
tabāt̄ secū demorari. At ille ne
uidēt̄ ēē ī obediēs: apd eos exigēs
ebdomadā unā. rursū ad h̄emū
ꝑgit. atq; ibi ꝑ septē ꝯtinuos an
nos ī omī abstinētia degēs. plem
tudinē gr̄ę ꝯseq̄t̄ a dn̄o: ita ut oēs
pene scͥptās memorit̄ retinēt. Panē
ũ dn̄ica tantū die sumebat: ꝯ huc
diuinitꝰ delatū. Nā cū orātē: sur
gens ab orone iueniebat panē po
situ: quē nemo hoīū detulat. Huc
ubi cū gr̄aꝝ actione sūpsisset: suf
ficiebat ei usq; ad alīā dn̄icā. Post
multū aūt tp̄is: iterū regressus a
deserto exēplo abstinētie suę quā
plurimos ad imitationē sui īuitau̇.
Int̄ q̄s accessit ad eū adolescēs q̄dā.
cupiēs eiꝰ ēē discipłs. Cui ille cū ha
bitū monachoꝝ hoc ē leuitinā ꝯ
cucullā ac melotē que ē capͥna
pellis imposuiss;: eū docē de cet̄is
monachoꝝ institutionibꝰ cep. Adul
ta tam̄ cum sollicitudine curabat
sicubi q̄s x̄anꝰ fuiss; defunct̄: ut
sepeliret eū. Quē cū uidiss; adolē
cēs ille discipłs suus sūma cū dili
gētia mortuis iduīnta aptātem:
dic ad eū. Vellē ut ꝯ me mortuū
ita iduerēs ac sepelires magist̄. At
ille ait. Ita faciā fili: ꝯ tā copiose
te iduā. donec dicas suffic̄. Post n̄
multū ũ tp̄is defunct̄ ē adolescēs:
ꝯ p̄dictꝰ sermo complet̄. Cū eni
ei plurima iduīnta ēēt dediss;: ait
ad eū corā oībꝰ. Sufficiunt t̄ hec fili
ad sepultūam: an adhuc uis ut aliq̄d
addam? Tūc defunctꝰ uoce cūctis
audiētibꝰ emisit obuelata tā facie

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uultuq; constricto: et dix. Suffic&
pat'. implesti qd pmiseras. Obstu
puer' aut q psētes aderant: et admi
rati s ualde sup tā mirabili fac
to ei'. At ille sepulto adolescēte.
continuo ad heremū rediit: summo
studio iactantiā declināns. Quodā aut
tpr iterū de heremo uenit ad ui
sitādos frs. qs ipse instituerat. Et
cū qdā ex eis in extremis ageret: re
uelatū ē ei a dno qd moritur' ēēt.
Hora aut iā erat ad uespā. Festinabat
g ut eū uide posset. Vicē aut ubi
decūbebat eger: lōgo adhuc abe
rat spatio. Et nolēs noctu itinere
in uicū: simul et saluatoris sermo
nē int semetipsū meditans q dic. am
bulate dū adhuc lucē. ne uos tene
bre cōphēdāt. et q ambulat in luce
nō offendit: et cū uidet iā solē de
mgi. ait ad eū. In nōie ihu xpi dni
nri sta paulisp in itinē tuo: et ex
pecta me donec ad uicū puenia.
At ille cū aliq iā mgi cepisset ex par
te: restitit nec pri' occubuit quā
hō di puenirē ad uicū. Hoc aut
manifestū factū ē omib' illis: q
ibidē cōsistebāt. Stetit aut et intue
tes moras solis in occasu: mirabāt
omīs qd e uellet hoc qd tot horas
in occasu suū nō descēderet sol. Vidē
tes aut patrē mutuū de heremo ue
niētē: querebāt ab eo qd hoc sig
nū ēēt qd ostēderet sol. At ille respō
dit eis. Num meministis uocē dni
et saluatoris nri dicētis: si habea
tis fidē qsi granū sinapis. maiora
hor signa facietis. Et illi cū intel
lexissēt ei' fide solē stetisse: timo
re magno pterriti s. Plurimiq; eor
iūxer se ei' disciplis: et seq eū cepert.
Cū aut igress' fuisset domū illi' fris
p q festinauat: et inuenisset eū iam
defūctū: orone facta accedēs ad
lectulū osclat ē eū et ait. Qd magis
desidiu habes fr. abire et ēē cū xpo.
an pmane in carne. Tūc ille recu
pato spu paululū resedit: et ait
ad eū. Qd me reuocas pat. Meli'
ē eni m redire: et ēē cū xpo. pmane
aut in carne m necessariū nō est.
Cui dix. Dormi g in pace fili: et ora
p me. At ille cōtinuo reclināns se
in lectulo: obdormiuit. Hi aut q

(c) 2006 Ministerio de Cultura

adeunt: obstupuer dicentes. Vere
hõo dei ē hic. Tūc ille iduit adole
centē ut s moris erat satis decore:
& totā noctē psalmis ymnisq; p
uigilē ducēs honeste iuuenē tra
didit sepulture. Alui at frēm cum
uisitasset pat inuēti in lectulo iacē
bentē. ubi uidit eū q̄ecē mortis
difficult accipe & grauit sciētie
sue metu redangui: ait ad eū. Cur
impant es fili ad pfectionē. ā cui
satis ut uideo ignauię uię tecū
pgit sciētia. Tūc ille exorabat
eū dicēs. Obsec pat intcede p me
apd dnm: ut m paruū tpus spatiū
largiat: q possim emdare uitam
meā. At ille dix ad eū. Nūc spatiū
penitētię reqris: ubi uite temp
implesti. Qd faciebas in omi hoc
uitę tuę tpr. nō potuisti uulnā tua
curare: qn immo & recentiora sēp
addebas. At ille cū pmanet exo
rans: ait ad eū senex. Si ult non
addas malis tuis mala: orabim p
te dnm. Bon ē eni & paciēs: & in
dulgebit t parū aliqd tpus uitę.
ut omia debita tua psoluas. Et cū
post hec orasset dnm: surgēs de oratio
ne ait ad eū. Ecce tres annos t dns
cessit in hac uita: tantū ut ex aimo
ad penitētiā cūtaris. Et apphēsa
manu ei: eleuauit eū de lectulo.
At ille surgēs: sine aliq dilatione se
cut ē eū ad desertū. Et ubi completi
s tres anni: postea reuocauit eū ad
locū un assūpserat. nō qsi hōnē
s; qsi anglm ex hōine dō signās.
ita ut omis mirarent de cūsatione
ei. Cūq; cuenissēt ad eū frs plurimi:
statuit eū i medio. atq; ex ipso ma
teriā sumēs. p totā noctē doctrinā
de fructib penitētię & cūsionis pdi
xit ad frs. Ipso uero sermonē faciēte.
qsi dormitare fr ille paululū cepit:
& ptinuo i pace qeuit. Tūc facta orō
ne sup eū & omib que ad sepultūm
ptinēt ex more cplectis: ad heremū
ppeciter abscedit. Frequent at & nulli
imanē hūc fluuiū pedib transiuit:
aquā usq; ad genua hns. Nam pmo
adhuc tpr cūsionis sue cū ēēt i here
mo & ebdomadā ieiunasset: aiut oc
currisse ei hōmē idesertō. habētē pa
nes & aquā. q & orat eū ut perper

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cibū q̄ de celo ei fuat destinat᷒. In alio
q̄ tp̄r: demon assistēs. auri thesauros
plimos q̄s pharaonis fuisse phibebat.
ostēdit ei sub t̄ra demsos. Cui respō
disse fert᷒ pat̄ multi᷒. Pecunia tua tecū
sit in int̄itū. Hec q̄ & his similia plu
rima fec̄ p eū d̄s. S; & alii nichominꝰ
fuer̄ añ nos multi patres. quoꝝ dignꝰ
nō fuit mūdus: signa celestia & pdi
gia faciētes. Qd q̄ mirāmini si nos par
ui hōies parua faciam᷒. claudos & ce
cos curātes: qd & medici ex arte facē
poss᷒. Et cū hec nob senex copios ena
rraret: un᷒ ex frib᷒ nr̄is q̄si icredulita
te eoꝝ que dicebāt᷒ tedere cepit. & pre
tedio dormitare. Cūq; sōpno fuiss; op
p̄ssus: uidit p uisū librū aureis litt̄is
sc̄ptū. i manib᷒ senis copt̄is: ex q̄ nar
ratio ei᷒ deduci uidebat᷒: & assistēte
qndā clarissimi aspect᷒ uirū canitie
ueñandū. cū comminatione magna sibi
dicēte. Cur nō audis itēte que recitā
tur: s; incredul᷒ dormitas? At ille con
turbat᷒ euigilat: & stati nob secreti
latino sermone que uidat enarrauit.
Int᷒ hec at̄ uidim᷒ rusticanū qndam
accessisse ad hostiū senis hntem uas
harena plenū: & expectātē donec
senex sermonē sue narrationis ex
pleret. Nos q̄ uidētes eū: itrogaui
mus p̄brm. qd sibi uellet rustican᷒ ille
stans. & harenā tenēs i uase. Et res
pōdit ad nos senior dicēs. Nō qdem
oportebat me o filioli uob hoc pde
re: ne uideam̄ i di ope glari. & mer
ces laboris nri perat᷒. tam̄ p hedifica
tione ura & utilitate q̄ tā lōgū iter
uenistis ad nos. nō paciar q̄c̄ hi abscō
di a uob: s; enarro opa dn̄i que dig
nat᷒ ē implere p nos. Terra regionis
huiꝰ que in uicino nob posita colit᷒.
steril᷒ ualde & ifructuosa fuit: ita
ut colentib᷒ sig̃no semina ex neces
sitate suscep. duplicata uix reddet.
Vermes eni qdā nascebāt᷒ i ipsis ger
minū culminib᷒: & ascēdētem sege
tem succidebāt. Erat at̄ agricole loci
illiꝰ gentiles. Hos nos cū docuissemꝰ
dn̄m crede & fidē x̄ recipe: xani iā
facti uener᷒ ad nos. rogātes ut orare
mus p segetib᷒ eoꝝ. Et cū dicem᷒ eis
nos qdē oraturos. s; fidē eoꝝ reqri
apd dn̄m que hoc pcipe mear᷒: illi
ex harena hac que calcat᷒ a nob sin᷒

(c) 2006 Ministerio de Cultura

suos replētes obtuler̄ nob. rogātes
ut in nōie dni̅ b̄nedicem̄. Et ego
aio ad eos. Sedm̄ fidē urām fiat
uob. Tūc illi auferētes harenā secū
miscuer̄ seminib' que seminaturi
erāt et sparser̄ ꝑ agros suos: et tā
tū fructū collegr̄. q̄ntū in nulla
ꝗsquā potuit t̄ra egipti colligere.
Ex eo ꝗ̄ ꝯsuetudo ē eis. bis ꝑ annos
singlos uenire ad nos et eadē ex
pete a nob. S; et illd nō celabo uob:
qd m̄ dns ad glām nōis sui ꝑstitit.
Descēderā aliqn̄o ad ciuitatē: et in
ueni ibi uirū qndā doctorē ma
nicheoꝝ seducētē ꝑplm̄. cū q̄ ha
bui ꝯflictū sermonis. S; qr̄ erat uer
sut' nimis et ꝯcludē eū ūbis non
potam: ueritͦ ne auditoꝝ turbe
ledēnt̄ si ille i ūbis q̄st sup̄ior abs
cessiss; audiētib' turbis dixi. decen
dite ignē ꝑlim̄ū i medio plateę:
et ambo intrem̄ inflāmā. Siq̄s nr̄m
nō fuit adustus: huiꝰ ūa fides ēē
credat̄. Qd cū dixissē ualde placu
it ꝑplo: et ꝯtinuo ignis accendit̄
ꝑlim'. Tūc ꝯꝑphēdēs eū: cepi me
cum ꝑtrahe ad ignē. Nō iqt ita:
s; unq̄sq; nr̄m singlārit̄ ingrediat̄.
Primus tam tu debes intrare: q̄ h̄ ip
sū ꝓposuisti. Et ego in nōie xͨ ꝯsig
nās memetipsū: i medias flāmā in
gressus sū. Ignis ū huc illucq; dis
ꝑgi ac fuge cepit a me penit':
stetiq; i medio ignis dimidia fe
re hora 7 i nōie dni̅ i nullo pe
nitͦ lesus sū. Vidētes at̄ ꝑpli. cū
ingēti admiratione clamauer̄:
et b̄ndixer̄ dn̄m dicētes. Mirabil'
ds̄ i scīs suis. Ceper̄ at̄ ꝑungere et
manicheū ut introire i ignē. At
ille reluctare cepit et subtrahe se.
Tūc ꝯꝑhēdētes eū turbe iiecer̄
eū i medio ignis: et statī ēcum
dans eū flāma atq; ābiurens se
miustū reddidit. Et illi qdē cū
dedecore ex urbe ꝑpls eiec̄. clamā
et dicēs. uiuus ardeat seductor:
me ū assumentes secū et b̄ndicētē
dn̄m. ad ecliam ꝑducit. Alio q̄
tp̄e dū t̄nsire iuxta templū qd
dā: uidi sacficare gētiles 7 aio
ad eos. Cur uos cū sitis hōies ra
tionabiles. imolatis mutis 7 in
sēsibilib' simulacris? Nō ēē uos

multo magis sine sensu estis. quam
illa quibus immolatis. Ad hunc sermo
nem dominus aperuit eis intellectum. et
relinquentes errorem suum quem agebant.
secuti sunt me et crediderunt saluato
ri domino nostro. Fuit in aliquo ortu
lus monasterio uicinus. in quo quidam fratres ad
uenientes fratres olera colere uidebantur.
Quidam autem gentilis ingressus est nocte. et fu
ratus est olera. Que cum pertulisset ad do
mum suam. igni apposuit ut ea coque
ret. Cumque tribus horis continuis igenti
igne suggesto. neque feruere neque
molliri. aut calefieri aliquatenus po
tuisset. sed permansisset eadem uiridi
tate qua missa sunt et neque aqua quidem
ipsa uel leuiter calefieri potuisset. in
semetipsum regressus ille qui furatus est
erepta rursus de foco olera repor
tat ad nos. et prosternens se ante pedes
nostros rogare cepit ut peccati sui ue
niam mereretur et fiens christianus. Quod et
impetrauit. Accidit enim eadem die
hospites uenire ad nos plurimos
fratrum. quibus oportune olera ipsa parata
ta sunt. Gratias autem referentes domino pro mi
rabilibus suis duplicem leticiam gessimus. et pro salute hominis et pro beneficio
diuinis. Narratio conprehensis de sancto helene.

Fuit et alius uir sanctus. helenus
nomine. hic a puericia in serui
cio domini omni cum continentia deseruiuit.
et castissimis institutionibus enutritus
ad summa merita peruenit. Denique cum
adhuc puer esset in monasterio. si ne
cessarium fuisset. ignis ut e uicino pe
teret. ardentes prunas uestimento de
ferebat illeso. Ob quod admirantes omnes
qui aderant fratres. studium animi uiteque
eius ac meriti imitari cupiebant. Huic
quidam tempore cum solus esset in heremo desi
derium uescendi mellis exortum est. et
confestim uidit in saxo fauum mellis
inherentem. Sed intelligens inimici hanc
esse fallaciam. continuo semetipsum in
crepans ait. Discede a me deceptrix
et illecebrosa concupiscentia. Scriptum
est enim. Spiritu ambulate. et concupiscen
tiam carnis ne perfeceritis. Et statim de
relinquens et ipsum locum. discessit et
abiit in desertum. atque ibi pro concupi
scentia carnis puniendi. ieiuniis
semetipsum cepit affligere. Tercia
autem septimana ieiunii sui. uidit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

i deserto iacē dīūsa poma et spar
sa. Et intelligēs dolos inimici: ait.
Nō manducabo neq; ɔtingā: ne fiem
min hoc ē aīā mā scandalizem.
Scptū ē enī: qr nō in cibo solo uiuit
hō. s; in omī ūbo dī. Cūq; et sc̄dn
ā septimana ieiunaret. paululū
i sōpnū deduct' ē. Et ecce angls ast
titit ei p uisū dicēs. Surge iā: et q̄
iuenis tibi apposita nich dubitans
uescē. Exurgēs aūt: uidit aque fō
tē l enib' repletū fluētis. eiq; ripas
incircuitu herbis qdā tenuis hodo
ritisq; ptextas. Et accedēs decerpe
cepit et edere: simlr̄ et ex fonte
poculū sūme. Cōfirmabat aūt se nūq̄
i omī uita sua tante dulcedinis ali
qd et tante suauitatis hausisse. In
uenit aūt i ipso loco et speluncā qn
dam: intra quā aliqndiu requieuit.
Et cū reficiēdi corpusculi tps et nece
sitas adfuiss;: p dī nichominus grā.
nich deerat eoꝝ que poscebat a
dno. Qdā aūt tp̄r pgebat aduisitā
dos frs incōmodos: qb' et que nece
saria erāt ad refectionē corp' de
ferebat. Et cū iūctūe eoꝝ que por

tabat onē gūaret: uidit enim ona
gros ēnsire p desertū. et exclamauit
dicēs. In nōie dnī nrī ihu x̄ ueniat
huc un' ex uob: et suscipiat sarcinā
meā. Et ecce un' ex omī grege. tota
cū māsuetudine pgit ad eū. Tūc
ille pbēti se spōte et on' imponit
et ipse insedit: et cū omī uelocita
te ab eo ad cellulas frm q̄ pgebat
euect' ē. Alio rurs' tpr dnīca die
uenit ad qdā monastiū frm. Et
cū uidiss; eos nō plenā agētes solēp
nitatē diei: causā reqrit. Cū aūt
dixisset ei p eo qd pbr nō adesset
q̄ ēnsflum manet: ppt̄ metū eni
cocodrilli ēnsire null' audebat: tūc
ille dix eis. Si uultis: ego uadā et
adducā eū ad uos. Et ɔtinuo ad ri
pā pgit fluminis. Ubi cū nomen
dnī iuocass;: psto fuit belua. Et q̄
solebat ad pniciē ēē hōni. assuit
tūc aduehēdm iusti: tergoq; suscipi
ens eū: et cū omī metu subiecta
usq; ad partē alti' ripe euex. Adiit
ɔtinuo helen' pbrm: et exorare
cepit ut ueniret ad frs. Erat aūt
indut' uilissimo et abiectissimo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iduitio. Super quo miratus presbiter: quis autem iste esset vel quid sibi vellet inquirit. Ubi vero cognovit esse hominem dei: secutus eum cepit ad flumen. Et cum causaretur non invenire navigium quo transire posset: tunc abbas Helenus dixit ad eum. Nichil vereris pater: ego iam nunc parabo vehiculum. Et exclamans voce magna: adesse bestiam iubet: Que statim voce eius audita affuit: ac dorsum suum ad vehendum placide preparavit. Prior ipse conscendit: invitat et presbiterum dicens. Ascende nichil formidans. At ille visu belue exterritus: retro cedere ac refugere cepit. Omnis autem qui aderant stupor ingens et metus apprehendit: videntes hominem dei cocodrilli evectu fluminis alveum transmeare. Qui vero descendit: secum pariter in siccum educit et bestiam dicens ad eam. Melior est tibi mors: quam tot scelerum et tot hominum cedium involui reatu. At illa statim corruens: exspiravit. Interea per triduum in monasterio permanens sanctus Helenus docebat fratres spiritali doctrina ita ut etiam nonnullorum cogitationes cordis et secreta consilia proferret in medium: et alium quidem proferret spiritu fornicationis urgeri. alium spiritu iracundie. alium vero cupiditatis pecunie. nonnullos etiam iactantie ac superbie spiritu illudi: alteri vero mansuetudinem. alteri iusticie. alteri etiam paciencie. testimonium dabat. Et sic utique ex parte aliorum vicia. aliorum etiam virtutes animi exaggerans: ad omnis eos profectus mirabiliter excolebat. Agnoscentes vero singuli quoque ita agi intra semetipsos ut ille annunciaverat: corde compuncti emendabantur. Profecturus autem ait ad eos. Preparate olera ad adventum fratrum. Et illis preparantibus continuo supervenerunt fratres. Quibus honorifice susceptis: ipse concedit ad heremum. Rogabat autem eum quidam ex fratribus: ut permitteret ei secum degere in heremo. Cuique respondisset ei. grave esse negotium et plurimis laboris obsistere temptationibus demonum: constanciosius iuvenis persistebat promittens se cuncta toleraturum: tantum ut preberet ei copiam consorcii sui. Et cum permisisset: secutus est eum ad heremum. Quem ille in spelunca sibi vicina habitare iubet. Tunc demones adulantes per noctem. primum fedis et turpibus cogitationibus exagitant: post hec vero etiam violenter irruere. et necare eum aggrediuntur. Effugiens autem

INSTITUTO ... DE 2.ª ENSEÑANZA
(c) 2006 Ministerio de Cultura

iuuenis et puolas ad cellā sci hele
ni: qb malis urgeretur exponit.
Tuc senior consolatus eū paucis uer
bis: et de uirtute fidei. ac paciētie
comonēs. stati reuocat ad spelūcā
de qua effugerat: et tāquā sulcū
qndā p harenā extra cellā iuue
nis digito suo ducēs. pcepit i nōie
dni ne audeant demones statutū
transgredi limitē: et ita ubi ei uir
tute adolescēs pmāsit de reliquo
securus. Ferebatur de eo: qd et ipse in
heremo positus. celestes sepe pcepisset
cibos: et frib aduenietib. cū nich
habuisset appōneret. attulisse qndam
adolescētē panes ei et que erant
necessaria deferētē: ea que cum
ān spelūcā ei deposuisset: ultra nusq
comparuisse: dixisse ū eū ad frs. Be
nedicamus dnm: q pparauit nob
mēsā idesertō. Hec et alia plima
de scōrum patrū uita et conuersationib
enarrās nob pat copres et cū omi
affectu instruēs: p edificationē
sermonū introdux nos i ortū: et oste
dēs nob arbores palmarum aliorumq;
pomorum qs ipse plātauerat: et dicebat.

Hec me i heremo plātare rusticanorum
fides amonuit. Vt eni uidi eos tā
tam fidē habe. ut harenā sub nris
uestigiis colligētes p agros suos
spargerēt: et trā sterilē ad totā fecū
ditatis uerterēt ubtatē: pudori i
quā ē ut nos iferiores his iuenia
mur ifide. quorum fides confirmata ē
p nos a dno ihu xpo. De scō anuph.

Abbas syrus aliqndo et ysaia.
et paulus occurrerūt sibi inuicem
ad ripā fluminis. Erāt aū isti ui
ri iusti sūme abstinētie: et totī
religionis. Hi pgebāt uisitare sēm
qndā uirū: nōie anuph. Aberat
aū monastiu ad qd ibāt: māsionib
trib. Cū ū uellēt transire fluuiū. nec
ēēt copia transmeādi: aiūt intra se
metipsos. Rogamus a dno gratiam: ut
ne impediatur nob boni opis iter.
Et conuersi ad abbem syrū. tu aiūt pca
re ad dnm: scimus eni qr pstabit tē
qd petes. At ille cohortatus ē ipsos
secū genua fige i orōne: pstrauit
se i faciē corā dno. Et cū impleta
orōne surrexisset: ecce uidēt ap
pelli nauigiū ad ripā fluminis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& paratũ ad iter qđ acturi erant.
& expeditũ. Hoc ascẽdẽtes adũso
fluminis cursu. ita uelocit̃ ferri
ceper̃: ut int̃ horã unã totũ iti
neris qđ acturi ꝑ triduũ erãt ɔfece
rit spatiũ. Cũ applicuissẽt ad t̃rã:
ysaias ait. Dñs ostẽdit m̃ uirũ ad
quẽ ꝑperam̃: occurrẽtẽ. &
uniuscuiusq; n̄r̃m secreta cordis
aperiẽtẽ. S; & paul' ait. & m̃ os
tẽdit dñs: qđ ꝑ triduũ eũ educat
de hoc mũdo. Cũ iter qđ duc̃ ad
monastiũ de flumine icẽdẽ &
pissẽt. ꝑgressiq; ẽent paululũ:
occurrit ei supdict' uir. ad quẽ
uisitãdũ ꝑgebãt. & salutãs ait.
Bñdict' dñs: q uos m̃ & nũc i cor
pore & ãiã ostẽdit i spũ. & tũc
cepit de uniuscuiusq; eoꝝ m̃itis que
apđ dñm habebãt. atq; actib' me
morare. Tũc paul' ait. Q m̃ nob
& dñs ostẽdit qđ ꝑ triduũ te de
hoc mũdo assumat: petim' a te
ut & nob de tuis uirtutib' &
actib' qb' dño placuisti enarres.
Nec ũearis iactãtię notã: absces
sur' eni de hoc mũdo ad uita

cionẽ postis. gestoꝝ tuoꝝ memo
riã derelique. Tũc ille. Sicut igr
magnũ fecisse me meminy. &c
tñ custodiui ex q° nom saluato
ris n̄ri ꝑsecutione ɔfessus sũ. ne
post ɔfessionẽ ũitatis. mẽdatiũ
de ore meo ꝑcedẽt: neq; post
amorẽ celestiũ. t̃renũ aliqđ ama
rẽ. S; nec gr̃a dñi i his defuit
m̃. Nũq enĩ me fec̃ aliq egere
t̃reno: om̃e quẽ desidãui cibũ.
angloꝝ m̃ deferẽtes ministerio. Sicut
aũe occultauit dñs: eoꝝ que
gerũt̃ in t̃ris. Nũq defuit cor
di meo lux ei. ꝑ quã suscitatus
sõpnũ nõ reqrere corporis: desi
dũi semꝑ hñs uidẽdi eũ. S; &
anglm suũ assiste m̃ sẽꝑ fec̃:
docẽtẽ me de singlis qbq; uir
tutib' mũdi. Lux m̃tis meę. nũq
extĩcta ẽ. Om̃e qđ peti a dño:
sine mora ɔsecut' sũ. Ostẽdit
m̃ frequẽt̃ multitudines angloꝝ
assistẽtiũ s̃: uidi & cet' iustoꝝ.
ɔgregationesq; m̃r̃m. & monacho
rũ ɔuẽt' omniũq; scõꝝ: eoꝝ dũ
taxat q̃ꝝ op' nõ ẽ aliud nisi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

laudare sep̄. ⁊ bn̄dic̄e dnm̄ isim
plicitate cordis ac fidei. Vidi ecō
trario sathanā ac anglos ei' ęt̄nis
ignib' tradi: rursus iustos ęt̄na
leticia p̄frui. Dissimilia cū p̄to
tū d̄cluui narrass; eis: tradidit
spm̄. Et cōtinuo uidet̄ ipi ab an
glis suscipi ei' aīmā. atq; ad celō
ferri: ita ut uocē ymnoꝝ audi
rent ę ipi. qb' unā cū anglis aīm
ma ei' ascēdēs dnm̄ collaudabat.

Vidim' ac aliū De sc̄o or.
apd thebaidē mirabilē uirū.
or noīe: hic multoꝝ erat mo
nastioꝝ pat̄ q̄ habitu ipso hono
ris uidebat̄ anglici. nonagita
iā ages ętatis annos. barba p̄lixa
⁊ claritatis caniciē splēdida: uul
tu ac aspectu ita lęt'. ut plus
aliq̄d habe quā i hoīs natā ē.
uisio ipa uidet̄. Hic p' i ultima
heremo plimis abstinēcię labō
rib' exercitat': postremo iuicino
urbis monastiū instituit. Jn ad
iacētib' aūt habitatiōis suę lo
cis diūsi gen'is arboꝝ siluas
ipe plātare studuit: ac pomē
ria ponēdo cōseuit. in qb' ut nob
a plurib' scīs patrib' affirmatū ē
ante ipi' aduētū. nullū omnino
uirgultū fuit. Ob hoc aūt plātauī
hāc siluā: ut frs q̄s in ibi cōgrega
re cupiebat. nō habērent necessita
tem ligni gra longe euagādi.

Huiꝰ curā ⁊ in his que mi
nisterio paupū necessaria s: s;
p̄cipue salutis eoꝝ ac fidei. Ipse
tamē cū ęēt in heremo herbis pas
cebat̄ ⁊ radicib' qbusdā: ac hec
ei dulcia uidebant̄. Aquā ū
signo iuenisset; bibebat: orōnib'
ac hymnis occupās omē diei tps
ac noctis. Vt aūt ad maturā p̄
uenit ętatē: apparuit angls ei
i heremo p̄ uisū dicēs. Eris igit̄
magnā: ac mult' tibi p̄pls crede
tur: ac eī q̄ p̄ te saluādi s̄. mul
ta milia hoīnū. Quotoscūq; aūt
in hac uita posit' cōūteris ad salu
tē: sup tātos p̄ncipatū accipies
in futur̄. Et nich ūearis: nūquā
enī t' aliq̄d deerit eoꝝ que ad
usus corpis reqrūt̄. qcies hec po
posceris a dō. Hec cū audisset: ad

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uicinióra lóca accedit. & p'mu
sol' sub páruo tugurio qd' s' ipse
construxerat habitáre cepit: oleríb'
compósitis uescés solis. interdú q'c p'
continuáta ieiunia. Litt'as p'mu
ignorauit. Cu aút ab héremo ad héc
que sup'dixim' uicinióra habitá
cula loci accessisset: dáta diuinit'
ei gra e. Et cu a fr'ib' ei oblát' e codex:
q'si olim iá sciés litt'as lége cepit.
Collata e ei et adu'sus démones uir
tus: ita ut multi ex his q's ungé
bát démones. q'c inuiti ad eu ra
pent'. presentites sumo clamóre de
mittis ei'. S; et alias quá plimas
sanitates opabat'. Cógregabátur
íntim ad eu plime multitudines
monachor: ut q's cu q'c nos ad
uenissem': uisis nob letissim' red
dit'. Cuq; salutáis nos orass;: more
s' solito pedes hospitu p'prius má
nib' lauauit: et doce nos ex scp
turis qué ad edificatione uite ac
fidei ptinet cepit. Erat eni ei do
cédi gra collata. Cu itaq; plima
nob sep'ctaz capitula sapiet' disse
ruisset: rursus ad orones conuertebat'.

Cósuetudo aút erat ei nó p'corpálem
cibú sumé: quá spiuale x' communio
né pcipet. Qua pcepta. p'g'aru ac
tioné adhortari nos q'c ad reficiédu
cepit: ipse tam sedés nobcu nunq
cessabat áliqd de studiis spialib' dice.
Narrabat eni nob tale áliqd. Scio igit
hóiné quédá in héremo: p' tres continuos
annos nullu sup'sisse terrenu cibu.
Angls eni di tcia quaq; die éscam de
ferebat ei celeste: et hic ei cib' erat.
hic pot'. Et iteru. Scio huiusmói hómi
né: q't uener' ad eu démones i specie
celestis milicie et habitu anglor: cu
curru igneo hntes plimu appara
tu. tanq aliqué regé deducétes. Sequ
q'a cetis ut rex habi uidebat': dice
bat ad eu q' hec uidebat. Implesti
óma o hóo: supest ut adores me
et t'nsferá te sic heliá. S; monach'
hec audiés: dicebat i corde suo. Qd
est hoc qd dicit'. Cotidie saluatoré
q' e rex mis ego adoro. hic si ille e'et.
q'm hoc amé posceret qd' indesinét'
me facé scimé. Et post hec respódit
ad ipsu. Ego habeo meu regé qué
cotidie sine intermissione adoro: tu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

at fallax nõ es rex mis. Et continuo
inimic' ad hec ũba: nusq̃ cõparuit.
Verũ hec ille q̃si de alio nob narrans
sua gesta sub alt'i psona memora
bat: patres tam̃ q̃ aderãt ipsi nob
cõfirmabãt. qd ipse eẽt q̃ hec uidis
set et audiss;. Erat g̃ hic magnifice
pat: qui int' cẽta bona ẽe hoc pstã
bat aduenientib' frib' et secũ habi
tare uolẽtib'. faciebat cõuocari
fr̃s q̃ secũ aderãt: et i una die ad
uenienti fr̃i cellulã ędificabãt: et
erat in hoc ope magna alacritas
frm: unoq̃; eoꝝ festinãte latere
cõuehere. aut lutũ porrigere. Ubi
uero pfecta fuiss;: ipi eã omib'
utẽsilib' ul' necessariis instructã
tradebat. hic aliqñ cũ falsus
q̃dã fr ad se uenisset; 7 uidẽet nud'
et uestimta sua occultasse: argu
it eũ corã omib': 7 in mediũ quę
occultauerat ptulit. Et ita p̃mu
er' omis: ut de reliq̃ nemo audẽ
ret corã ipso fallere. Tanta erat i
eo uirt' ai̅ai 7 tanta diuinę gr̃ę ma
gnitudo: quã abstinentię labore
et fidei puritate q̃sierat. Multi

tudines at frm cũ ipso positę. ta
te gr̃ę erant replete: ut cũ ad eclã
cõuenirent. choro angloꝝ uestib' ac
mtib' resplẽdẽtes. ad imitationem
uirtutũ i hymnis 7 laudib' di pu
giles uiderentur: De scõ ammone.

Vidim' at i thebaida ẽe aliũ
uirũ noie ammonẽ: patrẽ
triũ miliũ circit' monachoꝝ: q̃
thabennẽses appellabãt' igẽtis ab
stinentię uiri: quib' usus ẽ indui co
lobiis q̃si saccis lineis 7 pelle cõfec
ta a collo p t'gũ ad lat' descẽdẽte
cõtegi: cucullis ẽe capt opire. ma
xime cũ ad cibũ uenti fuerit: eisq;
ẽe faciẽ uelare: ne ali' aliũ partũ
cibũ sumẽte dephẽdat. Est at eis.
et i capiẽdo cibo sũmũ silẽtiũ:
ita ut nec putet' i eo loco ẽe aliq̃s
hoĩnũ ũ sedeẽ' ad mĩsã. Et omis eoꝝ
cõuersatio ita ẽ i multitudine posita.
q̃si eẽt i solitudine: dũ ita latet
uniscuisq; abstinẽtia. ut ab alio de
phẽdi nõ possit. Sedent g̃ ad mẽsã
cõtigẽtes magis quã sumentes cibos:
ut nec defuisse mẽsis. nec tam̃ uẽ
tri satisfecisse uideant'. Maior q̃ppe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

e mansuetudine uiri: his abstinne que in oclis habebat et manibus. De abbate benone.

Vidimus et alium senem mansuetudine omnes precellentem hominem benonem nomine: de quo asserebant fratres qui cum ipso erant quod neque iuramentum umquam neque mendatium de ore eius processerit: neque ullus hominum iratum uiderit eum aliquando aut sermonem superfluum ociosumque proferentem: sed erat uita eius in summo silentio. moribusque tranquillior: et per omnia quasi angelici ordinis uir: humilitas quoque immensa: et in omnibus pro nichilo semetipsum ducens. Denique nobis multum rogantibus ut aliquem sermonem ab eo edificationis audiremus: uix impetrare potuimus. ut pauca nobis de mansuetudine loqueretur. hic aliquando cum bestia quedam quam ipotamus appellatur regionem sibi proximam uicinamque uastaret: rogatus ab agricolis uenit ad locum. Et cum immanem beluam prouidisset: ait ad eam. Precipio tibi in nomine ihesu christi: ne ultra uastes hanc terram. Tunc illa quasi ab angelo effugata: nusquam comparuit. Simili modo etiam cocodrillum ab eo alio tempore fugatum peribebant. De oxirencum.

Venimus autem ad ciuitatem quandam thebaidis nomine oxirincum in qua tanta religionis deprehendimus bona: ut et nemo sufficiat digne enarrare. Repletam namque eam monachis intrinsecus uidimus: et extrinsecus ex omni parte circumdatam. Edes publice sique in ea fuerant et templa supersticionis antique. in habitationes nunc erant monachorum: et per totam ciuitatem multo plura monasteria quam domus uidebantur. Sunt autem in ipsa urbe que est ampla ualde et populosa duodecim ecclesie in quibus publice agitur populi conuentus: exceptis monasteriis in quibus per singula. orationum domus est. Sed nec porte nec turres ciuitatis aut ullus omnino angulus eius monachorum habitationibus uacat: qui que per omnem partem ciuitatis die ac nocte hymnos et laudes deo referentes. urbem totam quasi unam deo ecclesiam faciunt. Nullus enim ibi inuenitur aut hereticus aut paganus: sed omnes ciues christiani. omnes chatolici. ut nichil omnino differat si episcopus in platea orationem. aut in ecclesia indicat. Ipsi quoque magistratus et principes ciuitatis et reliqui

cives studiose per singulas portas statuit qui observent ut sicubi apparuerit peregrinus aut pauper, certatim ad eum qui praeoccupaverit adductus, quae sunt necessaria consequatur. De his autem quae erga nos ab ipsis populis gesta sunt videntibus intrare nos per civitatem suam, et velut angelis occurrentibus atque deferentibus quomodo enarrare? aut de ipsis monachis et virginibus quorum innumerae multitudines ut superdiximus in illa urbe habentur? Requirentes enim a sancto episcopo loci illius viginti milia virginum et decem milia monachorum in habitatione comperimus. Quorum omnium affectum erga nos et honorem quem exhibebant nobis exponere nec sermo sufficit nec verecundia permittit, quomodo pallia nostra scinderent, unoquoque nos sibi rapiente et ad se adducere cupiente. Vidimus quoque plurimos sanctorum diversas dei gratias habentes, alios in verbo dei, alios in abstinentia, alios in signis et virtutibus ministrantes.

De sancto theone.

Vidimus et alium non longe ab urbe ad eam partem quae iter ad heremum nomine theonem, virum sanctum intra cellulam suam clausum solitarium, qui et perhibebatur triginta annis silentium habuisse continentia: qui tam multas virtutes faciebat ut propheta ab illis haberetur. Conveniebat namque ad eum per dies singulos infirmorum plurima multitudo: ad quos ille per fenestram manum proferens et unicuique capiti supponens, ac benedicens eos ab omni aegritudine sanos remittebat. Hic et ipso visu tam honorabilis erat, tantamque reverentiam gerebat in vultu, ut si homines angelos viderent: ita laetus oculis et plenus totius gratiae apparebat. Hic cum ante parvum tempus ut comperimus nocte latrones supervenissent, aurum se apud eum inventuros credentes: oratione sola ita eos vinxit, ut foribus eius movere se omnino non possent. Mane vero cum ad eum turbae ex solito convenissent et viderent ad ianuas eius latrones: volebant eos igni tradere. At ille verum necessitate compulsus unum eis solum locutus est verbum. Sinite inquit illos abire illesos: alioquin gratia a me effugiet sanitatum. Populi vero ut audierunt haec: contradicere non audentes dimiserunt eos. Latrones vero videntes quod secum gestum est: abiecta scelerata voluntate, praeterito

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rum malorum penitudine genitorem ad monasteria vicina confugit. atque ibi emendationis vitae formam modumque suscepit. Erat autem supradictus vir eruditus non solum Egyptiorum et Grecorum lingua, sed et Latinorum, ut ab ipso et ab his qui secum aderant didicimus. Sed ipse relevare cupiens et solari laborem peregrinationis nostrae, in tabellis scribens ad nos gratia doctrinaque sui sermonis ostendit. Erat autem ei cibus absque ignis opere. Dicebant autem quod et noctibus ad heremum progrediens, comitatu vallatus plurimo heremi bestiarum. Ipse vero hauriens aquam de puteo suo et praebens eis pocula, obsequio eorum remunerabat laborem. Huius autem rei manifestum dabant indicium, quod vestigia bubalorum, caprearumque et onagrorum circa eius cellulam plurima deprehendebantur. De Ysidori monasterio.

Vidimus et apud Thebaidem quoque Isidori nominatissimum monasterium, amplissimis spatiis circumseptum muroque circumdatum, in quo mille habitantibus viris larga praebebantur habitacula. Intrinsecus putei plures, orti irrigui, omnium quoque pomorum arborumque paradisi et quecumque necessaria usibus erant, sufficienter immo et habundanter provisa, ob hoc ut nulli monachorum intrinsecus habitantium necessitas ulla fuit exeundi foras ad aliquid requirendum. Senior quidam vir gravis et de primis electus ad ianuam sedens hoc habebat officium, ut advenientes ea lege suscipiat, quo ingressi ultra non exeant. Si quis semel ingredi placuerit, stat immobilis lex; sed quod est admirabilius, ingressos non iam legis necessitas, sed vitae beatitudo retinet et perfectio. Hic quoque senior in ianua ubi ipse commanebat, adherentem sibi habebat hospitalem cellam, in qua advenientes hospicio reciperet et humanitate refoveret. Ut quoque et nos ab eo suscepti sumus, intro veniendi quidem nobis copia nulla fuit; ab ipso autem didicimus quae institutionum beatitudo tenetur intrinsecus. Duos aiebat esse solos seniores intus, quibus permissa est ingrediendi egrediendique libertas, qui opera fratrum dispensarent et quae necessaria sunt inferre curarent. Ceteros vero ita esse in silentio et quiete, orationibus et religiosis studiis operam dantes, atque animi virtutibus pol

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lectes. ut om̄s signa faciāt: & q̄d
uere mirificū om̄iū signū s̄te.
null' eoꝝ egritudinē cuiscūq; infir
mitatis incurrit. s; cū unicuiq;
uite finis adfuit: om̄imodis pre
noscēs. & indicās cetis frīb' suis. atq;
om̄ib' ualedicēs ad hoc recubans
spm̄ let' emittit. De serapione.

Sed & in regione arsioite. sera
pione q̄ndā pb̄rm̄ uidimus
multoꝝ monasterioꝝ patrē: sub
cui' cura plura & dispsa monaste
ria q̄si decē milia habebāt mo
nachoꝝ. qui om̄s ex laborib' p̄pis
q̄s p̄cipue messis tp̄r. mercede ma
nuū cōqrebāt. partē plimā ad sup̄
dictū patrē ōferētes: in usus pau
pum destinabāt. hoc aūt moris ē
nō solū ipsis s; & om̄ib' pene egip
tiis monachis. ut messis tp̄r locēt
ad mercēdā opam suā. atq; ex ea
mercede octogenos unq̄sq; modios
frumti plus min' cōq'rat. & hoꝝ par
tem plimā paupū usib' offer.
Vn̄ nō solū regionis ipsi' idigētes
aluntr. s; & alexādriā naues fru
mto onuste dirigunt. ul' i carce
i clusis. ul' reliq's pegrinis atq; egēti
bus pvigide. Neq; eni int' egiptū
sufficiunt paupes. q possit misdiq;
eoꝝ fruct' & largitatis absume.
Vidim' aūt in regionib' menpheos. &
babilonis i numās multitudinē
monachoꝝ. apd q̄s dūsas ītuiti
gras ac moꝝ ornamta pspexim'.
Ibi aūt ēēdit ēē loca illa i q̄b' ioseph
fert'. recōdisse frumta. q̄s & the
sauros ioseph uocāt. Alii u' pira
mides has dicūt ipas ēē. i q̄b' fru
mta tūc cōgregata s̄. De appollonio
Tradebāt & seniores m̄r.
fuisse q̄ndā psecutionis tp̄r
monachoꝝ appollonuī nōie. q̄
cū uitā magnificā egiss; int' frs.
& diachon' ordinat' ē. Tēpore aūt
psecutionis erat ei studiū singlos
q'sq; ēcurre frm̄. & cohortari eos
ad mirui. Cūq; fuiss; & ipe cōphēs'.
& i carcē recrus'. gētiliū plimi
tāq; isultaturi ueniebāt ad eū.
& ūbis blasphemis. & impiis cōfu
tabāt. Int' q̄s fuit q̄dā filemon
choraula famosissim'. & om̄i po
pulo amabilis. Qui cū mltis eū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fatigare iniuriis. impium et scelestum. ac seductorem eum uocans: multorumque mortalium deceptorem. dignumque esse ab omnibus odio haberi: cumque hec et multa alia adversus eum graviora loqueretur. respondit apollonius dicens. Misereatur tui deus fili: et nichil horum que locutus es reputet ad peccatum. Hec cum audisset filemon. corde compunctus est: usque adeo ut verborum eius super humanum morem in sua mente presensit. in tantum ut christianum se repente faceret. Inde statim provolat ad tribunal iudicis: atque in conspectu totius populi proclamans. iniuste igitur agis iudex. viros religiosos et deo amabiles puniens: nichil enim mali christiani vel faciunt. vel docent. At ille hec audiens: primum quidem putabat illum utpote ioci hominem ioci aliquid proponere. Sed cum vidisset hec eum sedule prosequentem: et cum omni constantia asserentem: dixit ad eum. Insanis in- quit o philemon: et mente captus es subito. At ille. Ego igitur non insanio: sed tu iniustissimus atque insanissimus iudex es. qui tot iust[...]os iniuste punis uiros. Ego enim christia[...]nus sum: quod est genus optimum hominum. Tunc ille coram populo cepit

eum primo plurimis blandimentis revocare velle. in id quod eum novat. Sed ubi immobilem vidit: omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito vero quod ex verbis apollonii hec ei facta fuit permutatio. corripuit et apollonium gravioribus subdidit tormentis: et deceptoris in eum crimen exaggerat. Apollonius vero. Utinam inquit et tu iudex et omnis qui assistit et audiunt me: hunc mihi quem dicis errorem deceptionemque sequeremini. At ille ubi hec audivit: et ipsum et philemonem ignibus tradi in conspectu populi iubet. Illi vero postquam ingressi sunt flammas: beatus apollonius cunctis audientibus clamat ad dominum dicens. Ne tradas domine bestiis animas confitentes tibi: sed ostende nobis domine euidentem salutare tuum. Igitur ubi hec in auditu populi et iudicis ad dominum locutus est apollonius. repente nubes repleta rore circumdedit viros: et flammas accensi ignis extinxit. Super quo obstupefacti et iudex et populus: una omnis voce clamare ceperunt. Magnus et unus est deus christianorum solus. Sed cum hec fuisset prefecto alexandrie nuntiata: semetipso truculentior redditur:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

electos quosdam de officio suo crudelissimos et seuissimos non tam hominibus quam bestiis mittit: et iubet ut et ipsum iudicem qui mirabilibus diuinis crediderat et eos per quos uirtus dei apparuerat uinctos alexandriam ducerent. Igitur cum adducerentur omnes pariter uincti: adfuit gratia dei in uerbo et cepit appollonius eos qui se uinctos ducebant fidem dei docere. Qui cum domino in medio credidissent et fidem dei tota cordis firmitate recepissent: semetipsos cum his quos exhibere uenerant uinctos offerunt iudici et christianos se pariter esse profitentur. Quos cum prefatus iudex in fide et pertinaces et immobiles peruidisset: uniuersos pariter iubet in profundum maris demergi. ignorans impius quid ageret. Hoc enim scis non mors. sed baptisma fuit. Horum corpora dei sine dubio prouidentia integra illibataque maris unda reportauit ad litus: quaeque ab his qui obsequium causa simul uenerant suscepta ac reuerenter sub uno sepulchri domicilio collocata sunt: a quibus usque ad presens uirtutes nimiae et signa miracula omnibus confirmantur: sed et uota omnium atque orationes suscepit ab eis: et cum fructu petitionis impletur. Quo etiam nos dignatus est dominus adducere: ac uota orationesque complere.

De dioschoro.

Vidimus et alium uenerabilem patrem apud thebaidem dioschorum nomine presbiterum habentem in monasterio suo centum fere monachos: quem tempore eo quo accedunt ad sacramenta summam curam. summamque prospeximus adhibere diligentiam: ne quis eorum qui accedunt. in aliquo deferat conscientiam maculatam: in tantum ut etiam de his eos commoneret. quaeque accidere per sompnia hominibus solent. uel per fantasias in mulieribus apparentes. uel etiam per naturalis humoris habundantiam. Dicebat ergo. Si quidem absque mulierum fantasiis tale aliquid eueniat. non esse peccatum: congeritur enim humor in corpore. ubi ergo plena repleuerit receptacula. suis necesse est ut meatibus digeratur: et ideo non tribuitur ad peccatum. Ubi uero uisus mulierum et blandimenta carnis occurrit: in hoc desidias animae et erga huiusmodi cogitationes atque illecebras occupatae. dari confirmabat indicia. Debere ergo monachos aiebat omni genere a cogitationibus suis repellere simulacra: nec

De cura abbatis erga monachos ualentes communicare.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

idulgē omnino in hec delabi sens⁹
suos: alioqn nich differre ab his qui
secdm carnē uiuūt: qn immo si fie
ri pot. et i eo satis agē debet ut p
multā continētiā. ipsā supent habū
dātiā naturalē: fluxūq: ei⁹ labē oronis
ac ieiunii continuatione restringāt.
Denique dicebat. Si hii q in deliciis ui
uūt. si forte egritudo corporis sui depo
cit. ab omnib⁹ que noxia ee iudica
uint medici abstinebūt: cur nō multo
magis hoc monach⁹ faciat. cui anime
et spūs sanitas expetenda ē: De nitrie
Venim⁹ et in nitrie monastio.
famosissimū i omnib⁹ egipti
monastiis locū: q qdraginta fere mi
lib⁹ abest ab alexandria. ex noie ui
ci ad iacētis i quo nitrū colligit nitrie
uocabulū trahēs: pspiciente h cre
do iā tūc diuina puidentia. qd illis
locis pcca tanq nitro sordes abluen
da essent et abolenda. In hoc igr loco
qngenta fere aut nō multū min⁹
cernūtur uicina sibi et sub uno posi
ta monastia: in qb⁹ aliq plures simul.
aliq pauci. nōnulli etiā singlarit
habitāt: et mansionib⁹ qdē diuisi.

animo aūt ac fide et caritate ualde
iuncti. et inseparabiles manēt. huic
ū cū appiqrem loco: ubi pegrinos
frēs aduētare senserit: continuo ue
lut examē apū singli qq: ex suis
cellulis pruūt: atq: i obuiā nob
leto cursu et festina alacritate conten
dūt: portantes plurimi ipsorum urceos.
et panes. secdm qd pphia corripiens
dicit qdā loco. qr nō existis filiis
isrl in obuiā cū pane et aqua. Tunc
deinde susceptos nos adducūt pmo
cū psalmis ad ecclam: pedes lauant.
ac singli qq: linteis qb⁹ utebantur ab
tergūt: qsi uie laborē releuantes.
Qd ergo nūc de humanitate eorum
loqr. qd de officiis. qd de caritate:
cū omis gestiret nos ad suū quisq:
inducere monastiū. et nō ea solū q
hospitalitate debent explere. s;
insup que de humilitate qua ipi
pollebant docere. aut de mansuetu
dine: atq: aliis huiusmodi bonis que
apud illos ulunt ad hoc ipsū de sclo
segstratos diuisa qdē gra. una tn
eademq: doctrina discitur. Nusq sic
uidimus florere caritatē. nusq sic

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uidimus opus feruere undique: et studium hospitalitatis impleri. Sed propter uero diuinarum meditationem et intellectum atque scientie diuine nusquam tanta uidimus exercitia: ita ut singulos pene eorum oratores in diuina credas esse sapientia. Post hunc uero alius est locus in deserto interiore decem ab hoc milibus distans: quem locum pro multitudine dispersarum in heremo cellularum cellula nominarunt. Ad hunc locum qui ibi prius fuerint imbuti et secretiorem iam deposita ruditatis ducere uolunt uitam: recedunt. Heremus enim est uasta. Que cellule tanto inter se spatio diuiduntur: ut neque in conspectu sit inuicem. neque in uocis auditu sint posite. Singli per cellas manent: silentium ingens. et quies magna est inter eos. Die tantum sabbati et dominica in unum ad ecclesiam conueniunt: et ibi semetipsos inuicem tanquam celo redditos uident. Si quis forte in conuentu illo defuerit. intelligunt statim eum aliqua corporis inequalitate detentum: et ad uisitandum eum non omnes quidem simul. diuersis tamen temporibus omnes abeunt. portantes unusquisque si quid apud se est quod egro possit gratum uideri. Alias uero ob causas nullus audet proximi sui obturbare silentium: nisi quis forte possit in uerbo instruere et ungit athletas in agone positos. sermonis consolatione pungere. Multi ipsorum a tribus et quatuor milibus ad ecclesiam conueniunt: ita ut longo a semetipsis spatio habitationis eorum cellule disiuncte sint. Sed et caritas in eis tanta est et tanto in semetipsos et erga omnes fratres constringuntur affectu: ut in admiratione et exemplo sit omnibus. Unde et si quis forte uoluerit habitare cum eis: ubi intellexerit unusquisque cellulam suam offert.

De sancto ammonio.

Vidimus quendam apud eos uenerabilem patrem. Ammonium nomine: uirum in quem deus omnem plenitudinem spiritualium contulerat gratiarum. Caritatis in eo gratiam cum uideres. nichil tale uidisse te credes. Sed si humilitatem consideres: longe eum in hoc dono prestare ceteris fateris. Et si pacientiam. si mansuetudinem. si benignitatem. in singlis eum ita pered

4-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lere judicares: ut qd cui pferri
debeat ignorares. Donu u sapie
tię et scietię tanti ei ɔcul'at dns.
ut nullu fere ex omib' patrib'
ita penetrasse aulas toti scietię
credes: nec ita aliquē receptu
ee int' cubiclm scietię di. omisq;
eu uidant fatere. Huic g erat
duo frs. eusebi' 7 euthemi': nā
dioschor' q maior natu i eis erat.
ad epat' officiu rapt' ē. Hi g frs
erat nō solu carne s; ee uita atq;
institutione 7 tota aīm utute
gmani: qui omis simul eos q i illi'
locis habitabat frs. taiq̃ si nutrix
foueat filios suos: ita uniqueq;
instruētes ɔsolabat': et docētes ad
suma pfectionē. nitebat' educē.
Vidim' g supdictu hōmē di am
monju habētē monastiu int' eos
muro ɔcludatu: qd in illis locis
ex latib' crudis fieri facile solet
amplu 7 omib' necessariis istruc
tu: inq ee ipse puteu fodat. Veni
at fr qdā saluari apd eu uolēs:
eudē amonju rogās sicubi eēt
cellula uacās. i quā habitare po

s. Tuc ille. Ego inqt reqra: s; do
nec uenia. hic sta ihoc monastio.
Ego enj ia nuc egredior: ut reqra.
Et reliqns ei omia pariť cu monas
tio: ipse pcul ab eo loco paruis
sima cellula reppit: atq; i ea se
ɔstituit. Fri u q nup aduenat. nec
itelligeti exinteg: cu omib' que
i eo fuat cessit monastiu. S; et si
plures fuissēt q forte uenietes ad
eu saluari cupent: supdict' uir
frib' ɔgregatis omib' cu ala critate
iuuātib'. sub die una monastiu
ɔstruebat. Et cu singlis qbq; ex
pleuisst numeru monastior: i
uitabat' hi q māsuri erat ad ecliā
qsi refectionis gra. Quib' ibi oc
cupatis: unqsq; frm de cellulis
suis pferētes que necessaria erat'
singlor nouas cellulas istrue
bat. ita ut ex collatione caritati
nich omino ul utēsilui. ul q ad
uictu reqrit' deessent: nec tam
manifesta fieret unicuiq; collatio.
Regressi g ad uespam hi qb' fuat
cellulę ɔparatę: iueniebat posita
omia q usui erat necessaria: et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ita instructa habitacula ut nichil deesse prorsus prospicerent.

Vidimus quendam inter eos ex senioribus virum bonum nomine didimum. in quo multa erat dei gratia: quam in eo et vultus ipse indicabat. Hic scorpiones et cerastes idest bestias quas cornutas vocant. et angues qui in illis locis pre feruore solis acerrimum habent. tamquam terrestres quosdam vermiculos pedibus conculcabat: et ita extinguebat. ut nichil mali omnino ab his pateretur.

Vidimus apud eos et alium summe antiquitatis patrem cronium nomine: in senecta bona et perfecta etate durantem. Centum namque et decem agebat etatis annos. Hic ex discipulis adhuc beati antonii superat: cuius inter ceteras animi virtutes humilitatis gratiam vidimus in mensa. Erat autem et alius adhuc ex discipulis antonii. origenes nomine. vir per omnia magnifice et summe prudentie: cuius sermo et narratio de virtutibus obtimi magistri hominis dei. edificabat omnes audientes. et inflammabat vehementer ita ut oculis cerni quodammodo ab eo narrabantur putares.

Vidimus ibi et sapientissimum virum ac per omnia mirabilem euagrium nomine. cuius inter ceteras animi virtutes tanta concessa est gratia discernendorum spirituum et purgandarum sicut apostolus dicit cogitationum: ut nullus alius putaretur ex patribus ad tantam subtilitatem et spiritualium rerum gratiam peruenisse. Cui quamuis rebus ipsis et experimentis et quod super omnem gratiam dei magna consolatio fuit intelligentie accessit tamen et hoc: ut multo tempore instructus fuit a beato machario quem sanctissimum in dei gratia. signisque et virtutibus insignem fuisse omnibus notum est. Hic quoque euagrius incredibilis erat abstinentie. super omnia tamen monebat fratres. si quis forte studium gereret vel humiliandi corporis. vel fantasias ab eo demonum expellendi: ne in bibenda aqua largius in mensura influeret. Dicebat enim quia si aqua multa corpus infundatur. maiores erga homines fantasias generat: et largiora receptacula demonibus prebet. Sed et multa alia de abstinentia summa cum libertate docebat. Ipse autem non solum aqua parcissime utebatur: sed et pane penitus abstinebat. Alius vero qui in illis locis morabantur fratres.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pane solo . & sale contenti erant. ita ut
i illa omi multitudine uix inuenires
aliquē q̄ oleo saltē uteret̄. Plures aūt
ex eis nec iacentes sopnū capiunt. se
dentes ut ita dicā meditatione diui
norū librorū positi capiebant.

Narrabat aūt nobis quidā ex patribus
q̄ ibi erant. qđ i locis illis duo ma
charij. q̄si duo celi luminaria flo
ruissent. ex quibus unus egipti genere & di
scipls bī antonij fuit. alius alexādri
nus. qui ut uocabula nominis. ita uirtu
tes aīmi & celestiū gratiarū magnifi
centia concordabant. Uterq; enī macha
rius. utq; abstinentię exercicijs & uirtu
tibus aīmi equaliter pollens. hoc solū alius p
cellens. qđ q̄si hereditatē gratiarū & uirtutū
bī antonij possidebat. Denique ferunt
aliquādo cū homicidiū i locis uicinis
foret admissū. & innocenti cuidā ipm
geret̄ crimen admissi. confugisse ad eius ce
llulā eū q̄ calūpnias paciebatur. ad
fuisse & eos q̄ purgebant eū alligare.
& dicentes periclitari seipsos nisi ꝯphensū
legibus tradent homicidā. Ille u͂o cui
crimen ipingebatur cū sacramento affirma
bat consciū se nō esse sanguinis illius. Et
cū diu ab utraq; parte certamē haberetur.
interrogat scs macharius ubi sepultus esset
q̄ dicebatur occisus. Cumq; designasset
locū. cū omnibus q̄ ad purgendū ue
nerant homine accersientibus pergit ad sepul
crū. atq; ibi fixis genibus iuocato
xpi nomine. aīt ad eos q̄ assistebant. Nunc
dns ostendet si u͂e reus ē hic q̄ pur
getur a uobis. Et eleuata uoce. ex nomine
clamat defunctū. Cumq; ei uocatus de
sepulcro respondisset. aīt ad eū. Per fidē
xpi te obtestor. ut dicas si ab hoc q̄
i te stimulatur occisus es. Tum ille de
sepulcro clara uoce respondit. dicens nō
esse se ab eo interfectū. Et cū obstupe
facti oms decidissent ad terrā. ac pedibus
eius aduoluentes. rogare ceperunt ut inter
rogaret eū a quo esset occisus. Tunc ille.
hoc inquit nō interrogabo. sufficit enī
michi ut innocens liberetur. nō ē aūt meū
ut reus pdatur. Forsitan enī conpungetur
adhuc p scelere qđ conmisit. & agit
penitentiā. & saluabitur aīa eius. Aliud
quoq; genus miraculi de eo ferebatur. Quidā
dā ex uicino opido pater familias
uirgo filia. p fantasiā magi cuiusdā
uidebatur hominibus iequā aīal uisa.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ut putarent equam esse et non puellam. Hanc adduxerunt ad eum. Tunc ille percontatur quid vellent. Aiunt parentes eius: Equa haec quam vident oculi tui, puella virgo et filia nostra fuit, sed homines pessimi malis artibus in animal hoc quod vides eam verterunt. Rogamus ergo ut ores dominum et commutes eam in hoc quod fuit. At ille ait: Ego hanc quam ostenditis puellam video, nichil in se quod dicitis habentem. Hoc autem quod dicitis non est in eius corpore, sed in oculis videntium: fantasie demonum sunt iste, non veritas rerum. Et cum introduxisset eam cum parentibus suis intra cellulam suam, fixis genibus ad dominum cepit orare, simulque et parentes hortatur secum domino supplicare. Et post perunges eam oleo in nomine domini, omni fallacia visus expulsa, virginem videri omnibus, ut se et videbatur, effecit.

Alia quoque puella ad eum adducta est, cuius obscena corporis ita omni ex parte computruerant, ut consumptis carnibus interiora quoque et secreta nature nudarentur, ac vermium ebulliens inde innumera multitudo, ita ut nec accedere quisquam ad eam fetoris possit horrore. Hec cum allata a parentibus et proiecta fuisset ante fores, miserans virginis cruciatus: Esto inquit filia: hec tibi ad salutem dominus, non ad interitum dedit. Unde providendum est magis ut sanitas tua nullum tibi periculum conferat. Et cum institisset orationibus per septem continuos dies, et oleum benedicens in nomine domini perungeret membra eius, ita eam sanam reddidit, ut muliebris in ea nature nulla forma, nulla species appareret, et esset ei inter viros conversatio absque feminee suspicionis obstaculo. Dicebat preterea et aliquando venisse ad eum hereticum quendam hieracitam, quod genus hereseos invenitur apud Egiptum. Hic cum per multam loquendi artem plurimos fratrum qui habitabant in heremo conturbaret, ausus est coram ipso fedissime secte asserere pravitatem. Cui cum resisteret senior et contradiceret, ille verba simplicia angutiis callidis eludebat. Sed cum videret senex fidem fratrum periclitari: Quid opus est inquit nos verbis contendere ad subversionem audientium? Eamus ad sepulcra fratrum qui nos precesserunt in domino, et cum nostrum co

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cesserit, dns suscitare mortuū de
sepulc. sciat oms qz illi fidē pbat
a dō. Sermo hic omnib q aderāt
frib placuit. Accesser ad sepulc.
hortāt machari theiarcitā. ut
euocaret mortuū i nōie dnī. At
ille. tu iqt q posuisti: prior euoca.
Et machari pstnēs se i orone an
dnm. u sufficiēt orās. eleuati sur
sū oclis suis ad dnm: tu iqt dne qs
ex nob duob plātā fidē teneat os
tēde. eleuato mortuo hoc. Et cu
hec dixiss: frīs cuidā nom q ibi
fuat sepult uocauit. Cu ille ei de
tumulo respōdiss: accedētes frīs
ptinuo. q supposita erāt auferē:
et eductū eū de sepulc resolutis
fasciolis qb astrict erat exhibuer
uiuētē. Theiarcita u u hec uidit:
obstupefact i fugā uerit. Quē frīs
qs oms isequntes: ext timos eis
illi exturbarūt. Multa et alia fe
rebāt de eo. q nimis plixa s ad sc
bedū: s; ex his paucis. et cetera eius
opera noscunt. Alii u sēs ma
chari magnificās eni et ipse uirtu
tes sūmauit. de qb et alii nonul
la scpser. q sufficere possit ad uirtutis
eī magnitudinē ptuēdā: et ideo
nō ea compendio ptim. Ferebāt
tn eū amatorē heremi fuisse sup
ceteros oms. ita ut et ultima et i
accessibilia deserti pscrutāt sit
loca. usqq iuenire ut ferebāt lo
cū qndā i ultimis heremi ptitu
tū. diūsis pomiferis arborib ptitū.
et omnib bonis repletū: u et duo
frīs iuenisse ferebāt. Et cū cogita
ret ut pacient ad se deduci illuc
monachō ut ibi habitaret. qīnq de
loc et amen ēēt: habūdās ēēt
omnib necessariis. respōder n posse
illuc adduci plures. ne forte uenie
tes p heremū a demonib decipen
tur. Multos eni aiebāt demones
ēē i deserto: qz molestiā calli
ditates sene multitudo isineta n
poss; Regressi tn ad frīs. oīi dica
s; de oportunitate loci multoz i
flāmati s āni. ut pigeret illuc cū
eo. S; uiri patiēs reliq ut se ser āno
iuuenū ptatos: repsser eos salu
bri ore dicētes. Loc iste si ue ut
iactat ab iamne mābre posti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tur ē. nō aliud de eo credēdū ē. n
qđ diabli ope ad deceptionē nrā ppa
ratū sit. Si enī ūe ut phibet delicio
sus ē et habūdās. qđ sperabimꝰ i futuro
sclo si hic deliciis fruemur. hec et
alia huiusmodi dicētes: iuuenū fer
uētes annos repsser. Loc at i q habi
tabat ipse scs machari cici appel
lat. Est at i heremo uastissima posit.
diei et noctis it. hiis de nitrie mo
nasteriis. et hoc nulla semita neq;
terrenis aliqbꝰ colligit ul monstrat
iditiis. s; stellaꝝ signis et cursib
pgit. Aq̄ raro inuenit. s; sicubi fue
rit. odoris qđē dirissimi ē. et q̄si
bitūminea. s; saporis i noxii. Sunt
g ibi uiri ualde pfecti. nec enī pa
tit tā terribil loc. n pfecti ppositi
habitatorē siūneq; constātie. Carita
tis tn̄ int se. et erga omis siq forte
ad eos accesserit: sūmū studiū ge
rūt. Fert denīq; cū sco macha
rio uuā qs aliqn̄o detulisset. illeq;
sedm caritatē n q sua s; q alti co
gitans: ad aliū frēm detulit eā q
q̄si ifirmior uidebat. Tūc ille grās
egit dō p fris officio. s; ipse nichōmi
nus pl de pximo quā de seipso co
gitās. ad aliū ptulit. et ille iterū
ad aliū. Et sic cū p omis cellulas q
lōge asemetipsis erāt p heremū disp
se. uua circulata eēt. ignorātib eis
qs eā pmū misisset ad ultimū ipi
defert q eā miserat. Gratulat at
scs machari qđ tāta uidat i frīb
abstinētiā tātāq; caritatē: ad acioa
semetipsū spal uite exercitia excitat.
Ad fidē nāq; confirmatū ē nob de eo
ab hiis q ex ore ei audierant. qđ qdā
tpr demon ostiū cellule ei pulsauit
dicēs. Surge abba machari. et eam
ad collecta ubi frs ad uigilias cōgregant.
S; ille q grā di replet falli n potat.
intellex diabli eē fallatiā et ait. O mē
dax et ūitatis inimice. qđ enī t cō
sortii. qđ societatis ē cū collecta et
cōgregatione scōꝝ. At ille. Latat te
inqt machari. qđ sine nob nulla col
lecta agat. nulla cōgregatio mona
choꝝ. Veni denīq;. et uidebis illic
opa nra. Tū ille. Imperet t dns: demō
inmūde. Et cūs ad orōnē: petiit a
dō ut s ostēderet si hoc uerū eēt qđ
glat eēt demō. Abiit g ad collectā

Qualit uidebat scs macharius diabolos ... monachos i ecclia ...

(c) 2006 Ministerio de Cultura

u a frib' uigilie celebrabant. et iteru
i orone dnm deprecabat ut s' ueritate
sermonis hui' ostendat. Et ecce uidit
p tota ecclia qsi paruulos qsdā pu
eros echiopes chetros discurrere hic
atq; illuc. et uelut uolitando deferri.
Mos aut e ibi sedentib' cunctis. ab uno
dici psalmu. ceterisq; audientib' uel re
spondentib'. Ergo discurrentes echiopes
pueruli singlis quibq; sedentib' allude
bant. et sicui duob' digitis oclos opp
sissent. stati dormitabant. sicui u i os
imisissent digitu. stati oscitare eu
faciebant. Ubi u p psalmu adorandu
pcidissent se frs. percurrebant nichomi
nus singlos. et ani alicui iacenti i oro
ne qsi i muliebre spetie uertebant. an
alii qsi edificantes. aut portantes
aliqd. aut diusa qq; agentes appare
bant. Et queq; demones qsi ludendo
formassent. hec morantes illi i cordis sui
cogitatione uersabant. a nnullis tn
u aliqd hor agere cepissent. qsi qda
ui repulsi pcipites deiciebant. ita ut
nec stare qdem prs aut transire an eos
auderent. alius u. et sup ceruices et
dorsa calcabant ludentes. Hec cu uidis

set scs machari' ingemuit grauit. et lac
mas pfundens ad dnm. respice ait dne.
et ne sileas neq; mitigeris ds. Exur
ge et dispgant inimici tui et fugiant
a facie tua. qm anima nra ipleta e
illusionib'. Post orone examinande ueri
tatis gra seorsu euocatis singlis quibq;
fribus an quor facie uidat demones
diuso habitu et diusis imaginib'
ludentes. requires ab eis si i orone uel
edificandi cogitatione habuerit. uel
iter agendi. uel alia diusa q unicuiq;
imaginata p demones uidat. et
singli eor ita confitebant i corde suo
fuisse. ut ille arguebat. Et tunc intellec
tu e. qd omnis uane et supflue cogi
tationes. qs uel psalmor uel oronu
tpr unusqsq; concepit. illusione demo
nu fiat. ab his aut q omi custodia
seruant cor suu. tetri repellant echio
pes. Deo eni coniuncta mens et i ipo tpr
pcipue oronis intenta. nichil alienu.
nich supfluu recipit. Illud q;
mro tribili addebat. qd uidisset eo
tpr q frs accedebant ad sacmta. ut
porrexisset ad suscipiendu palmas.
i nonullor manib' puenientes echiopes

(c) 2006 Ministerio de Cultura

carbones depone: corp' aut qd' accipi
manu sacdotis uidebat' redire ad
altare: ab his ū q̄s meliora merita
adiuuabāt. extendentib' man' ad al
tare longe recede demones: et cū
ingenti metu refugere. Angelum enī
dī assiste cernebat altari: q̄ sacerdo
tis manus suā et manū in sacramento
rū distributione supponeret. Et ex
hoc iā p̄mansit ei a dō gr̄a ista. ut
uigiliis frm psalmorum & orōnis
tpr̄: siq̄s aliud aliq̄d scdm illusio
nē demonū i corde cogitass;. ag
nosceret: et accedentiū ad altare. ul'
indignitatē. ul' merita nō lateret.

Quodā ū tpr̄ ambo macharii
hoīes dī cū frīs cuisdā uisitati
di gr̄a iter agent: ascender nauigiū.
q̄ fluuiū transiri solet. In q̄ nauigio
erant simul q̄dā tribuni diuites hoīs
et p̄potentes: eq̄s plurimos. pueros. &
multa secū ministeria habētes. Hor
un' cū uidet i ultima nauigii par
te uilib' indutos. atq; ad oīa ex
pedito iacē monachos: ait ad eos.
Beati estis uos q̄ hunc seclo illuditis:
nec q̄cq̄ ex eo requiritis ni uilissimū
uestimentū & parcissimū uictū. Huic
un' ex machariis respondit ad eū.
Vere q̄dē ut dicis q̄ dnm sequit' illu
dit mundo: s; miserem' uri q̄d uob'
econtrario mund' illudit. Huic ille cōpunc
tus sup hoc sermone: statī ut p
uenit ad domū suā. relictis oīb'
ul' distractis q̄ habebat et paupib'
datis: ip̄e dnm seq̄ cepit: et ad mo
nachorum exercicia p̄uenit. S; et mul
ta ut diximus alia de opib' eorum dē
scōrum mirabilia ferunt: ex q̄b' non
nulla i undecimo libro ecclastice
hystorie inserta q̄ requirit inueniet.
ad salutē audientiū & p̄fectū mona
chorum. De scō ammone.

Institutū sane habitationis monasterio
rū q̄ s; in nitria sunt ēē dicebat. ab
ammone q̄dā. cui' aīam cū exiss; de
corpe. uidit ferri ad celū scs antoni'.
sicut refert scriptura illa. q̄ uitā descrip
sit antonii. Hic ig' ammon locuple
tib' et genosis parentib' nat' ē: a q̄b'
cū iuit' ad nuptias cogeret & cū ui
parentū nō poss; effugere: accepta
uirgine cū int' nuptiales thalamos
conuenisset & data eis esset cubilis

secreta silentia. alloquitur puellam de pu
dicicia. et de conseruanda uirginitate ex
hortari dicens: quia corruptio sine du
bio inuenit corruptionem. incorruptio
uero incorruptionem sperat. multo melius
est si uterque nostrum in uirginitate permanet:
quam ut alter corrumpatur ex altero. Adquies
cit uirgo. et silentio tegitur incorruptio
nis thesaurus. Cumque plurimo tempore soli
deo conscientie testimonio domino magis essent
quam carni sanguinique coniuncti: post
obitum parentum ille quidem ad inueniendum
deserti secedit locum. uirgo uero intra
domum residens ibi breui tempore et ipsa
multitudines uirginum. et ille multi
tudines congregat monachorum. Cumque
secretus resideret in heremo. adolescens
quidam qui morsu canis rabidi ictus in
rabiem uersus erat. mul
tis uinctus cathenis
ad eum deducitur. p
sequentibus eum parentibus
suis et rogantibus pro eo. At ille. Quid mihi inquit
molesti estis o homines. Super mensuram
meam est quod expectatis: sed tamen hoc uobis
indicare possum. quod in uestris manibus est
sanitas eius. Reddite uidue bouem

suum quem furati estis. et sanum uobis
reddet filium uestrum. At illi exterriti
quidem ualde. quod ea que in secreto gesta
sunt non latuerunt hominem dei. gauisi sunt
quod hanc eis uiam salutis ostendit. Et
sine mora ut reddiderunt direpta:
orante homine dei. et iuuenis sanitati
redditur. Alio quoque tempore cum uenissent
ad eum quidam . properare uolentes annos ipsorum
diem dolium quod erat necessarium. ut aquam
portarent aduenientes congregatione. Et cum pol
licitus fuisset platanos se. unus ex ipsis
qui est dux. dicens prehendam posse
camelum suum si ei tam graue honus
imponere. Et ait ad alium. Tu si uis
aut potes defendere: ego camelo meo
parco ne moriatur. Cui alter. Mihi inquit
ut ipse nosti camelus non est. sed asinus.
Numquid potest quod camelus non potest asinus
portare. At ille. Facito inquit ut uales.
tu uides. Ego enim non itero camelum
lum meum. Cui ille. Ego inquit imponam asi
no pondus quod tu camelo tuo onerosum
sum dicens. et uirtute hominis dei faciet quod
impossibile est. esse possibile. Et ita
positum dolium asino perduxit usque ad
monasterium hominis dei. ita ut nec

(c) 2006 Ministerio de Cultura

secutus asinus se aliquid oneris portare.
Quem ut vidit antonius: bene fecisti in
quit in asino deferres. dolui. Collegam
enim tuum camelus mortuus est. Et regressus
invenit ita gestum: ut predixerat famulus
dei. Sed et multa alia per eum signa deus
ostendit. Nam et fluvium nilum cum transi
re vellet. et exuere se erubesceret:
in transitu subito dei in altam ripam
translatus dicitur. beatus antonius in summa
admiratione vitę eius iusticiam atque
animi virtutes habuisse memoratur. Vir
quidam erat discipulus beati antonii paulus
nomine cognomento simplex: hic initi
um conversionis suę huiusmodi habuit.
Cum uxorem suam oculis suis cum alio oc
cubantem vidisset: nulli quidem [illegible] dicens.
egressus est domum et mesticia animi actus.
in heremum semetipsum dedit. Ubi cum
anxius subiveniret ad monasterium perve
nit antonii: ibique ex loci admoni
cione et oportunitate consilium capit.
Cumque adisset antonium. ut ei ab eo salu
tis inquireret: ille intuens hominem simplicis
naturę esse. respondit ei. ita demum posse
eum salvari: si his que a se dicerentur obe
diret. Tum ille omnia quecumque sibi preciperet

facturum esse respondit. Ut quasi promissio
nem eius probaret antonius. ante fores cellu
le sue hic inquit: expecta me orans do
nec egrediar. Et ingressus: mansit intus sec
per totam diem et per totam noctem. Ille senex
tamen ex oculto frequenter respiciens.
videbat eum indesinenter orantem et nusquam
prorsus moveri: sed stare in estu diei et
rore noctis. et ita esse mandati memo
rem. ut ne parum quidem loco moveretur. Ingre
ssus ac die postera antonius instituere eum
et docere de singulis cepit. quomodo opere ma
nuum in solitudine salvaretur: et digni
tas quidem corporis opus carnale. cogitatio
nem vero mentis et animi intentionem. operaretur
quam dei servicio. Cibum quoque ei in vespera sumere pre
cepit: sed observare ne umquam usque ad sa
cietatem veniret. et precipue in potu:
confirmans non minus paq[illegible]
habundantiam fantasi[illegible]
as animę fieri. quam [illegible]
per vinum calorem corporis in[illegible]crescere.
Et vero plene eum qualiter se in singulis agere
deberet instruxisset: in vicino ei. hoc est in
tribus a se milibus cellulam construit. ibi
que eum exercere que didicerat iubet. Ipse
tamen frequenti visitatione gratulabatur. de

(c) 2006 Ministerio de Cultura

phendes eu in hiis q sibi tradita fuerant. to
ta intentione et sollicitudine pmanerent. Q̃dã aũt die cũ uenisset ad scm
antoniũ frs magni quidã et pfecti
uiri: accidit et paulũ ad ee partẽ
cũ eis. Et cũ sermo de reb' pfundis
et misticis haberet: cũq; de pphis et
saluatore plima tractaret: paul'
ex simplicitate ani inttrogat. si xps
p' fuit an pphe. Beat' u antoni' cũ
p eo qd tã absurde interrogauat q̃si
erubuisset: blando motu ut erga sim
pliciores solebat silere atq; abire eũ
iubet. Ille u q; oĩe qdcũq; ab eo ut cũq;
dictũ fuisset: tamq̃ pceptũ di seruare
instituerat: abscedẽs ad cellulã suã
tamq̃ mãdato accepto silentiũ gerere
instituit. nec omnino aliqd loq. Q̃d cũ
cõpisset antoni': mirari cepit unde hec
illi obseruãtia placuisset: quã a se scie
bat nõ ee mãdatã. Cũq; iussisset eum
loq et cur siluerit indicare: tũ igit
paul' dixisti m pat ut irem et silere.
Et stupefact' antoni': ita ab eo sermo
nẽ quẽ ille neglegẽt ptulat obser
uatũ dix. Oms nos iste cõdẽpnat. Si
enĩ nos de celo nob nõ audiam' lo
quẽtẽ: ab isto qualecũq; sermo q ex
ore nro egrediens obseruat. Multa
tñ et alia scs antoni' docere eũ uolẽs
de obedientia: pcipere ei solit' erat. et q
ratio et causa nõ posceret: in qb ei ani
mus erga obedientiã pbaret. Hauri
re nãq; aliqñ eũ aquã iussit ex
puteo et in tiam tota die effũdere: et
cõtextas sportellas resoluere. ac denuo
texere: et uestimtũ resuere. atq; iterũ
cõsuere: et rursus resoluere. et in plibus
huiusmõi exercitiis ab eo memorat im
but'. in qb nõnulla prius et egent eorũ q
cõtraritione impari uidebant: ut sic
disceret nõ cõtradicere. Et ita p hec oĩa
informat' in breui ad pfectionẽ uen.
Ex cui' exẽplo beat' docebat antoni'.
qd siqs uellet uelocit ad pfectionẽ
uenire nõ sibi ipi. ipse fiere magist.
nec prius uoluntatib' obediret. et si
rectũ uideret ee qd uellet: sꝫ scdm sal
uatoris pceptũ obseruãdũ ee ut an
oĩa unusq; abneget semetipsũ et
renũtiet prius uoluntatib'. qr et sal
uator ipse dic. Ego ueni nõ ut faciã
uoluntatẽ meã: sꝫ ei q misit me. Et utiq;
uoluntas x nõ erat cõtraria uoluntati

patris: s; ne q̄ uen̄at obedieētiā do
cere. inuenirē iobediēs. si p̄priam fa
cere uolūtatē. Q̄nto ḡ magis nō
iudicabim̄ iobediētes: si faciām̄ p
p̄as uolūtates? Denique supdict̄ paul
exēplo nob̄ ē. q̄ obedieētie et simpli
citatis m̄to ītātū sp̄alium gr̄az cul
men ascēdit: ut multo plures et
potētiores uirtutes p̄ ipsū ds̄. quā p
scm̄ antoniū facēt. Et q̄dā t̄p̄e cū
p affluētia gr̄az multi ad eū ex
omib̄ t̄re partib̄ ꝯfluerēt. ut curare
tur ab eo: uerēs beat̄ antonī mole
tiā multitudinis ne fatigarēt: in ītio
re heremū q̄ accedi facile ab aliq̄
nō poss; ꝯmañe eū fec̄: ut ueniēte
magis ip̄e suscipet antonī. Si q̄s ū
ipse nō potuiss; curare. hos ad pau
lū tāq̄ ampliore sanctitatē gr̄ā hn̄te
mittebat: et ab illo curabāt̄. Tantā
aūt simplicitatē ei fuisse. ꝛ apd̄ dn̄i
fiduciā tradit̄: ut q̄dā die cū q̄dā
paciēs rabiē in modū canis lania
ret om̄e q̄ aurē fuiss; accedē ad se.
et pduct̄ fuiss; ad eū: istabat oratiom
ut demonē q̄ eū urgebat effugaret.
Et cū mora fieret: ne celer segret̄ ef
fect̄: q̄si idignat̄ dixisse fert̄ ad
dn̄m. Vere nō mādūcabo hodie:
si eū nō sanaūis. Et ꝯtinuo q̄si deli
cioso dn̄o. satis factū ē a dō: et sta
tim curat̄ ē rabid̄. Nos aūt ui uidere
dignū d̄ ei heremi habitatores
que parthenio mari adiacet: ꝛ
uicina ē opido q̄d dicit̄ choleo. Silē
tio preditū: i q̄ uidim̄ admirabilē
pbr̄m nōie piamonē. toci humili
tatis et benignitatis uirū: habēte
et reuelationū gr̄ā. Denique q̄dā t̄p̄e.
cū dn̄o sacrificia offerret: uidit an
gl̄m di stantē iuxta altare. ꝛ uniu
iusq; monachoz accedentiū ad alta
re scribēte nōia i libro quē tenebat
i manib̄: q̄rūdā tam̄ nōia nō scribēte.
Cuq; diligēt̄ obseruass; senior q̄ essent
q̄z nōia nō sc̄psiss;: postea quā s
ꝯpleta misteria uniuq̄ueq; eoz seor
sū uocās: peruestat q̄d eis i occulto
pc̄ci fuiss; admissū: et inuenit ex
ꝯfessione eoz uniuq̄ueq; pc̄ci mor
talis obnoxiū. Tūc hortat̄ eos āge
penitētiā: et semetipsū cū eis an
dn̄m ꝯstnēs die ac nocte. tāq̄ ip̄e
i pc̄cis eoz ēēt obnoxi̇ flebat: et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tactu permansit cum eis in penitentia
et lacrimis donec iterum videret eum
de angelum stare et incipere accedere
tum nomina et per ea quam omnium semper
sit. tunc ipse illos ex nominibus evoca
ret. atque ad reconciliationem altaris
invitaret. Et ut hoc senior vidit intel
lexit eorum susceptam esse penitentiam et
sic eos altari tota cum gratulatione
restituit. Huic ipse quodam tempore ferebant
a demonibus ita vexatum ut stare omnino
aut moveri loco non posset. Et cum dies
adesset dominica et reposceret offerri sac
rificium: iussit se fratrum manibus ad alta
re portari. Ubi cum in oratione iacuisset
astantem continuo vidit angelum qui asta
re solebat altari et porrigentem sibi
manum atque elevantem se de terra. Et
statim dolor omnis ita ab eo discessit
ut solito sanior redderetur. Erat
in ipsis locis et vir sanctus ac totius gratie
bono repletus Iohannes nomine in quo tanta erat
consolationis gratia ut quecumque mesticia
quecumque tedio oppressa fuisset anima pau
cis eius sermonibus alacritate et leticia
repleretur. Sed et sanitatum gratia plurima
ei a deo data est. In aliis quoque quam plu

rimis locis egypti sparsim vidimus
sanctos dei viros multas et innumerabilia
facientes et totius gratie dei plenos sed pau
cos ex multis commemoravimus. De omnibus
enim explicare super vires nostras est. Iam
de his qui in superiori thebaide id est
circa ipsam Syenen habitare dicuntur au
ditu solo comperimus. quod hi pene omnibus
quos vidimus celsiores illi et magnifi
centiores habentur. accedere vero ad ipsos
per itineris periculo nequivimus. quia quosomnia
illarum partium loca latronibus incursantur.
illa etiam que ultra civitatem lyco sunt que bar
baros paciuntur. Et ideo nullus nobis ad
eos accessus fuit. quia terra nec eos
quos supra memoravimus absque periculo
vidimus. Septies namque in hoc itinere peri
clitati sumus. in octavo autem sic semper
tum est non obfuit nobis malum. deo nos
in omnibus protegente. Denique semel per quinque
dies ac noctes incedentes per heremum siti
ac lassitudine periclitati sumus. Alio
quoque tempore incurrimus loca in quibus est convallis
quedam humorem ex semetipsa gignens
salsum. quem continuus calor solis velut hye
males pruinas inglaciat. ita in sale
strigit et tamquam sudes acutas ex ipso

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sale effic: atq; ita om̄a illa exaspa
rit loca. ut nō solū nudos pedes ut
habebam⁹ nos. s; et calciam̄tis mu
nitos terebret ac secet. In his g̊ ui
ueti: magno cū piclo uix euasim⁹.
Tercio cū nichominus p heremū pge
mus: icurrim⁹ ualle q̄nda. humore
exsemetipsa similit̄ q̄de gignetem:
s; int̄ semetipsā cū seruātē. cui salsu
lū. saxo et fetido ceno repleti trāsi
re cupiētes usq; ad lata decidim⁹.
Cūq; pene ibide meīgem⁹: exclamā
tes ad dnm. uocē psalmi ptulimus
dicētes. Saluū me fac deus: qm itrau
erūt aque usq; ad aīam meā. Infixus
sū i limo pfundi: et nō ē substātia.
Quartū piclm ptulim⁹ i aqs q̄bda q
ex iundatione nili remāserāt: i
q̄b⁹ triduo cōtinuo afflicti. uix euā
dere potuim⁹. Quītū piclm fuit
nob alacrib⁹ cū sec⁹ mare itīagem⁹:
q̄ p decē milia passuū isequētes nos.
q̄s pmīe fenio nō poterat. pene exa
nimes reddidert pfugā. Sextū dis
crimē nob iipo flumine nilo fuit:
i q̄ nauigātes pene submersi sumus.
Septimū i stagno q̄d maris uocabu
lo appellat̄. uēto seuiēte insulam
q̄ndā eiecti sum⁹: hieme grauissima
sup nos et tēpestate seuiēte. Erat
eni tēps q̄ epiphanioz spabāt̄ dies.
Octauū aūt fuit. q̄d cū ad nitrie mo
nastia uenirem⁹. locū q̄ndā icidi
mus. i q̄ refluēs nili aq̄ ubi stagnū
q̄dā effecāt: i q̄ mlte bestie. pcipue
cocodrilli multi erāt. Qui cū ad te
pore sol' excisset. resoluti c̄ca orā
stagni iacebāt. ita ut ignorātib⁹
nob mortui uidēnt̄. Et cū accede
mus aduidēdā mirādāq; magni
tudinē bestiaz. q̄s exānimes puta
bam⁹: cōtinuo ut sonitū pedū senser
excitate irruē et sectari nos uehe
mt̄ cepēr. Nos aūt magno cū clamo
re et metu. nom̄ x̄ dn̄i iuocauim⁹:
cui⁹ misclia affuit. n bestie que cōt̄
nos isurrexerāt. q̄si ab angelo repe
llēte i stagnū ptin⁹ piecte s̄. Nos
aūt cursu cōtinuato ad monastia
festinauim⁹: grās agētes dō nr̄o q
nos de tātis piclis liberauit. 7 tāta
nob ostēdit mirabilia. Ipi honor et
glā i sc̄la sc̄loz am̄. Explic liber
de cōsuatione ul' uita sc̄oz egiptioz.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

D patr. Incip prolog in uita
sci pachomii.

D uenande et in xpo q; ma
gnificentissime: dionisi9
exiguus. Pro uenationis uro impositio. q ualui facultate respondi: sci pa
chomii uita sic in greco scripta e fide
translatoris exsoluens. In q re cu me diu
moratu uita pulissi, auctoritat ite
gri no erat ut q reius ia sponsionis
exciteri, pmissa differre: pferti ubi rogi
te quoti poti quam uires attendere sine
uisis. Plura naq; p x gra relegenda
atq; imitanda pagentes. auida uolun
tate beator patru cupitis instituta
cognoscere. actiu eor studiis facta ppa
ponentes. fucis seclis diuini munis
documitu singulare pstetis. Faterim
ni qppe maxima uos opam dare
uirtutib: qs diligitis in conuersatione sua
qb ce illustrari opin qlitate coheren
tis: qr uirtute nullus amat n q seqt. ce
similitudo mor magnu pfert uinc
tionis indiciu. sic e contro dispar uita
gndis e. in ipa sanguinis affinitate
ul consanguinitate discordia. Sic frequen
ter int ppiqs feralia succedut odia.

sic iurgia nascunt insensa. sic usq; ad
sanguinem seuit inexplebil ce ceca ma
licia. du bonis inuidet mali. libi
lib cupidi. qetis turbulenti. studiosis
inertes. placidis implacabiles. tranqllis
inmites. modestis temerarii. sapientib
stulti. simplicib callidi: mitissimis
q furiosi. S; meli hor mores aplica
tuba redarguit. Sla cu nouissimor
pericla tempor gentiu doctor exprimeret:
intulit dicens. Erunt eni homines seipsos
amantes. cupidi. elati. superbi. blasphe
mi. parentib no obedientes. ingrati.
scelesti. sine affectione. sine pace.
criminatores. incontinentes. inmites. sine
benignitate. pditores. pterui.
tumidi. uoluptatu amatores ma
gis quam di. Hic beatissim paulus q
supi desuper pculit. in unu breui
tate collegit. ostendens eos ideo tales
fore. qr uoluptatu amatores existe
rent. Et qr uiciosissimis se cupidita
tib subiugarent. Hic eni mala cuc
ta puenint. du ds contepnit. uolup
tates amant. P has diabls illicit
ut decipiat. delectat ut fallat. bla
dit ut pimat. ce ne futura psecib

(c) 2006 Ministerio de Cultura

celestia t'renis. et'na breuib' an
ponat'. insistit. Voluptati igit'
amatores magis q'm di. h'ntes
q'dē speciē pietatis. uirtutē aūt ei'
abnegātes: hoc ē titulū nōie ui
deri eē xāni. nō ope. Studiose ulti
miores hostes. per exteriorib' seru
uire: et in eccl'ia constituti. pia ec
cl'ie mēbra discerpūt. Qs ap'ls
nos p'tin' uitare p'cepit: ut ab
eo4 societate. nō tā loco4 quā
mo4 dissimilitudine diuidam'.
Nec uideat' cuiquā mirū. q'd hui'
modi pestes. iustis hōib' aduse
tur: q'no pleni dolis. pleni fal
laciis. s' q' nō patrat. t secū ipi
plurimūq; dissētiāt. Tales exptu'
uir beat' atq; glos' genitor n'r
dns. nō solū paciēt' ac fortit' i
secutiones eo4 semp p' iusti
cia ptulit: s; et felicē finē p' ue
ritate que xp's ē. cōstat atq; sub
limit' suscepit. atq; toti' mūdi
adūsa supauit. Cui' p'fectā uite
regulā scō4 uirtutis q'uemodū cō
sonātē. uiuus exopto. p'fecto4
uiro4 dicto atq; facūda oīone

p'scribi: ut tanta claritudo uiri ge
neris. titulisq; dec' ex aliq' parte
noscat': et uitus admirāda uiri
uix antiq's estabil'. q' fauēte x'
a nob hereditario iure p'ficit':
lectionis officio posteri' itimet'.

Explic' plog'. Incip' uita beati pa
t'is n'ri Chonni abbis.

Omnis ap's sapiētię fons
et sciētię. uerū lum.
ubiq; di patris p' q'd
facta s' omia. sciēs ifirmitatem
n'rā ad pccā p'nā atq; p'cipitem:
plura cc'a nos remedia sue pieta
tis ostēdit. Abrahā nāq; pat' n'r.
cū diuinis iussiorib' obtemp'ans.
filiū suū offerre i sacrificio. placu
it dō: et merito fidei. mox et here
dē recepit et meritū. Cui et ip'se
metipsū ds iurauit dicēs. Nisi
benedicēs benedixero te: et mul
tiplicās multiplicabo te sic stella'
celi i multitudine. t sic harenā q'
ē ad oram maris inumabil'. Et
iterū. In semine tuo benedicēt'
omis gentes t're. De q' semine ma
nifeste nos edocet ap'ls dicēs. Nō

5-8
(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicit in seminibus quasi in multis. Sed quasi in uno. et semini tuo quod est christus. Omnes et sancti prophete. tanti salutis archanum reuelante spiritu sancto preuidentes. scientesque dominum nullorum posse mereri. ad sanandos languores nostros. celestem medicum nunciabant esse uenturum. atque ut celeri profectu sua conspiceret. humano generi. continua supplicatione poscebant. Ut misericors deus. qui pia uota semper anteuenit. nec usquam deserit eos qui se toto corde quesierint. promissiones suas nouissimis diebus impleuit. mittens filium suum factum ex muliere. factum sub lege. qui similitudine mortalitatis nostre carne pateretur. eumque qui habebat mortis imperium. sua morte destrueret. Denique diuinitate sua manens impassibilis. a corruptione atque de interitu nos redemit. et a uinclis absoluit insolubilibus inferorum. Perfecta quoque dispensatione nostre redemptionis. omnibus gentibus per lauacrum regenerationis. peccatorum indulgentiam contulit. cunctosque ad ueram fidem per doctrinam apostolicam constituens. iuxta illud quod in euangelio ait. Euntes docete omnes gentes. baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. gremiis infinite sue pietatis amplexus est. Igitur cum per uniuersam terram euangelii preconia coruscarent. et plures in adoptionem filiorum per gratiam christi concurrerent. inimicus humani generis uehementer exarsit. multoque seuiora temptationum prelia. quam prius in seruos dei excitauerat. iussit commoueri. suspicatus infelix. quod possit nobis iter indulgentie celestis obstruere. Sed hac ipsa in temptatione sua deceptus est. et elisus. adiutorio namque superno diuini muneris a fidelibus et uigilantibus uires eius et insidie prostrate sunt. ut ipsis quidem confusio. famulis autem christi perennis gloria appareret. Nam iuxta domini promissionem. cum ad examen patientie et fidei eorum qui spiritualia bella prudenter exercent. pagani imperatores existerent. et ubique contra christianos persecutionis procelle deseuirent. multi apud egyptum martyres sancti per uaria supplicia usque ad mortem in christi nomine perstiterunt. et simul cum petro alexandrine urbis episcopo perpetuas coronas et immortalia premia sunt adepti. Crescebat autem in dies fidelium multitudo et per omnia loca mirabiliter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

augebatur. nec non ecclesie quam plurime martirum memorie construebantur in pestiue. monasteria quoque frequentissima. eorum qui contemnere studentes renunciauere seculo. solitudinis ipsi secreta decorabant. Hii namque qui de gentibus in christum crediderunt. considerantes mirum passiones. eorumque circa christum sincerum confessionis affectum. ceperunt et ipsi pro gratia dei. sanctorum uitam conuersationemque sectari. et huius institucionis esse. ut de his illud aptaretur apostoli. Circuierunt in melotis in pellibus caprinis. egentes. angustiati. afflicti. quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes. in montibus et speluncis. et in cauernis terre. Quietem denique solitudinis appetentes. gaudium perpetue salutis ac fidei. diuino munere sunt consecuti. ceterisque mox exempla sublimioris uite sacrationisque prebuerunt. Omnibus enim terrenis exuti negociis. adhuc morantes in corpore. angelorum imitati sunt sanctitatem. perque fastigia scandentes celsa uirtutum ultra admonicionem enituere mortalium. ita ut in nullo prorsus antiquissimis patribus inferiores existerent. equiparantes se illorum meritis.

qui pro nomine domini nostri ihesu christi certauerunt usque ad sanguinis effusionem. inuisibilium hostium molimina destruentes. de quibus ait apostolus. Non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem. sed aduersus principes et potestates. contra mundi rectores tenebrarum harum. contra spiritualia nequitie in celestibus. Quorum multiformes precauentes incursus. et capita serpentis antiqui fortiter conterentes. sempiternis premiis sunt potiti. de quibus scriptum est quod oculus non uidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. que preparauit deus diligentibus se. Enituitque per id tempus beati antonii uita cunctis ad imitandum preclare composita. qui magni helie. atque helisei. nec non et sancti beati iohannis emulator existens. secreta interioris heremi studio sectatus est singulari. uitaque celestium uirtutum gessit amore. Cuius sanctus athanasius alexandrine ciuitatis antistes. proprio stilo testimonium perhibuit. dignus sane relator conuersationis antonii. qui iuxta supplicationem fratrum uitam eius pro multorum commoditate perscribere. et emulandam uiris spiritualibus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

exhibere: In quo opere sci quoque amon me
minit. a quo per dei gratiam primum posita
sunt fundamenta: nec non et theodorum.
sanctum admodum uirum qui cum sene pfa
to fuerat. idem nobis pontifex indica
uit. quem sigillatim ac perfecto proposi
to et fide non ficta deo subditum. mul
tiplicia retulit diaboli machinamen
ta superasse. Igitur diuina gratia ubique co
piose diffusa: illud quod in psalmis scrip
tum canitur. declarauit expletum. Visi
tasti terram et inebriasti eam: multipli
casti locupletare eam. Nam pro tristicia
et gemitu. gaudium proueniens atque
leticia: et pro sollicitudine atque mi
seria. felicitas securitasque successit.
Hic itaque patres monachorum. uiri
mirabiles in uniuersis pene modum re
gionibus extitere: quorum nomina in
libro uitae eorum plenarie asscripta. Pauci
simi sane tunc adhuc per egiptum et
thebaidem. monachi esse ferebantur.
Post persecutionem namque diocletiani
et maximiani crudelium principum:
plenitudo gentium intrauit. sicut di
uinitus preordinatum est et fecunditas
ecclesie fructus amplissimos cepit

exhibere. sanctis episcopis iuxta doctrinam
tunc apostolicam et fidei. sinceram quoque conuersa
tionem monstrantibus. Per idem tempus
pachomius quidam secundum ritum ac traditio
nem parentum. commanens gentilis apud
thebaidem: diuina gratia gubernante
christianus effectus est. Hic ab adolescentia sua:
precipuam frugalitatis dicitur arripuis
se uirtutem. Ideo ad pro gloria christi qui nos
de tenebris uocauit ad lucem et pro
utilitate eorum qui ista lecturi sunt. stric
tim conuersationem eius que fuit a par
uulo referre: quo ad tanta perfectione
eius initia quoque non discrepant. Hic enim
cum adhuc puer esset: cum parentibus
suis ad simulacrum quoddam demonis.
super ripam nili fluminis collocatum.
tamquam uictimas oblaturus aduenit.
Cumque sacerdos impurissimus sacrilega so
lita celebrare uoluisset: presentia pa
chomii. demonis prius euanuere
prestigia. Tum diu multumque idem sacer
dos hesitans in modum simulacri quod co
lebat mansit immobilis: uehementer ad
mirans. cur solita responsa demones
non redderent. Tandemque inmundo spiritu
reuelante. cognouit pueri pacho

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mu causa. insolita puenisse silen
cia. atque in hec uba prupit attoni
tus. Quid mirum e dolor huc uenit.
Procul hic eu. procul pellite. et quo
amouete. Quod cu parentes ei audis
sent. eumque suo conspexissent separari
consortio. merore magno repleti
s. eo precipue quod mirum e dolor tali
fuisset contestatione declarat. Ambi
gebant g parentes ei quod de eo fieret.
q et antea cu paululum degusta
sset de uino libationis demonii.
protinus euomuerat illud. Hec itaque cu
se uideret non posse discernere. gene
ner. Instabat autem ut egiptiacis
inbueret litteris. et per antiquorum
studia formaret. Eodem tempore constan
tino post persecutionem in ipsum perdura
te. et contra tirannum gerente plurim.
precepta regalia cucurrerunt. ut elec
tissimi queque iuuenum. ad tironicam
miliciam ubique tenerentur. inter quos et
pachomius annos natu uiginti de
tentus e. ut ipse postea retulit. Cumque na
ui fuisset inter alios ad pegrina transue
ueccus. ad ciuitatem quandam uespe
urgente delati s. Ciues g illius loci

uidentes tirones arcius custodiri. et
quod illis accidisset edocti. pietate mo
ti s. et iuxta mandatum xpi solatia
in magno merore positis. et neces
saria corporis attulerunt. Tunc pacho
mius animaduertens quod ab eis factum e.
et nimis admirans. ab his qui simul
aderant inquisiuit qui essent uiri illi. sic
erga misericordiam atque humanitatem
prompti ac faciles. audiuitque xpianos
esse. qui circa omnes et maxime peregrinantes
impenderent propria liberalitatis officia.
Sciscitabatur autem quod ipsa s uel et appe
llatio nominis xpiani. dictumque e ei et
homines esse pios. et cultores uere re
ligionis. credentes in nomine ihu xpi
filii dei unigeniti. cunctisque pluribus
benefacientes. et sperantes a deo retribu
cionem bonorum operum in futura uita pro
pe. Hec audiens pachomius corde com
punctus e. et illustratus diuino lumi
ne xpianorum mirum e fidem. atque di
uini timoris igne succensus. paululu
lum perfectum conspectibus sese subtrax.
et ad celum manus eleuans ait. Omnips
deus qui fecisti celum et terram. si respiciens
respexeris ad precem meam. et sci

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nõis tui m̃ uerã ɔtuleris pfectãq;
noticiã. atq; ab hac me ɔpede me
toris exemeris. seruicio tuo me
tradã omib; dieb; uite mee. spũq;
sc̃o. iugit̃ adherebo. Que cũ orass
& ad suos reũs ẽ comites. & die se
q̃nti de ciuitate illa pfecti s. Cũq;
diũsa loca nauigio ẽcurrẽt. signo
pachomiũ uoluptas corpis. & mũ
dana titillass; & illecebrosa tẽpta
tio. statĩ ei sua adũsabat̃ sposio.
memor q: se dño seruiturũ ẽẽ de
uouerat. Nã diuina grã suffragã
te. iã ab annis puerilib; amator
extiterat castitatis. Igr̃ ɔstatim im
pator pietate ac fide q̃ x̃ crediderat.
uictoriã de hostib; ɔsecut̃. tirone
iussit absolui. Sic pachomi obta
ta s libtate ɔcessa. ptin ad theba
idis ultiora pgredit̃. & igress i
ecclĩa que ẽ i uico cui nom ẽ chi
noboscũi. fit ilico cathecuminus.
& p paululũ grã lauac uital adi
pisci. & ipa nocte q̃ misteriis sacis
inbut ẽ. uidit i sõpnis uelud ro
re celit allapsũ. replesse dexterã
& i mellis creuisse pinguedinẽ. au
diuit q̃ uoce dicẽte s. Cõsida pa
chomi qd gerit̃. ẽ enĩ hoc signi
g̃r que t a dño collata ẽ. Hic itaq;
diuino iflãmat affectu. & dilectio
nis ei iactu salubri uulñe sauciat.
monachoz se disciplinis atq; insti
tucionib; subiugauit. Audiuit at
q̃ndã anachoritam cui nom erat
palemon. int heremi secreta dño
seruiẽte. ad quẽ ɔfesti cũ eo cupi
ens habitare ppex. & pulsãs hostiũ
cellule ei pcabat̃ igressũ. Cui senex
aliq̃ntulũ patefaciẽs aditũ. dix.
Ad uis aut quẽ q̃ris. ẽ nt enĩ seuer
aspectu. ppt qd multo tpr solitari
uitã rigide ɔũsationis exegerat.
Respõdẽs at pachomi ait. Ds me
misit ad te. ut monach fiã. Cui
senior. Nõ potes hic iqt monach
fieri. Nõ enĩ parua res agit̃. si
ueri monachi cõũsatio casta pe
fecti. Nã plures hic dudũ uenierũt.
affecti tedio. pseũantie nõ tenue
re uirtutẽ. Ce pachomi. Nõ s eqle
omĩũ mores. ideo pcor ut me
digneris excipe. & pcessu tpris
tã uolũtatẽ meã q̃ possibilitatẽ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

plenius approbabis. Et senior ait. Iam tibi probatum sit: quod hic fieri monachus nullomodo possis. Perge magis ad aliud monasterium: et cum ibidem continentie operam dederis. tunc ad me regredere: teque sine mora suscipiam. Veruntamen animaduerte quod dico. Ego hic fili satis frugaliter uiuo. Nam nimis ardua et durissima conuersatione me castigo: nullius rei cibo nunc utens. nisi tantum panis et salis. Ab oleo autem et uino in totum prorsus abstineo. Vigilo dimidium noctis: quod spatium uel in oratione sollempni. uel in meditatione diuine lectionis insumo: interdum quoque totam noctem duco peruigilem. Hec audiens pachomius expauit. ut solent pueri magistrorum uereri presentiam: sed gratia dei roboratus. omnem laborem tolerare proposuit. senique respondit. Credo in domino ihesu christo. quod me fortitudine patientiaque preparabit: ut dignus efficiar tuis adiutus precibus in sancta conuersatione. per omnia uite mee curricula permanere. Tunc sanctus palemon. spiritualibus oculis intuens pachomii fidem. tandem patefecit aditum: eumque suscipiens habitu monachi consecrauit. Morabantque simul: abstinentie atque precibus operam dantes. Texebant quoque cilicia. et laborabant manibus suis iuxta beatum apostolum. non tantum pro sua refectione uel requie: sed ut habentibus unde tribuerent necessitate patientibus. In uigiliis autem cum nocturnas orationes celebrarent: si quando senior uidisset sompno pachomium premi: ducens eum foras. harenam portare precipiebat de loco ad alium locum: et tali excitatione mentem eius grauatam sompni pondere subleuabat: instituens ac formans eum ut sollicitus esset in precibus: dicens ei. Labora pachomi et uigila: ne quomodo quod absit ab incepto te proposito moueat is qui temptat: et inanis fiat labor noster. Que cuncta pachomius obedienter ac sollicite suscipiens: et in dies singulos continentie profectibus crescens: uenerabilem senem nimis alacrem letumque reddebat: ita ut et sepe pro conuersatione eius gratias ageret. Per idem tempus sacratissimus dies paschalis aduenerat: et ait ad pachomium senior. Quoniam cunctorum christianorum uniuersalis est ista sollempnitas: nobis quoque prepara quod usui nostro sit congrua. Tunc ille promptus ad obtemperandum. id quod sibi preceptum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cui est impleuit. et preter solitum pa
rum accipiens olei. cum salibus tritis ad
miscuit. Lapsanas enim idest agrestia
olera. et herbas alias preter oleum consue
uerat edere. Cui ergo superuenisset: ait ad se
nex. Feci quod tua paternitas imperauit.
Cumque post orationes beatus palemon ac
cessisset ad mensam. uidissetque oleum cum
salibus apparatum: fricans manibus fron
tem. ubertim lacrimas fundens ait. Domi
nus crucifixus est. et ego nunc oleum come
dam? Cumque rogaret eum pachomius ut
modicum quod ex eo perciperet: nullatenus
adquieuit. Tunc priore sal et panis
est allatus. et ad manducandum pariter con
sederunt. Que senex crucis Christi signo
sicut consueuerat benedicens. cibum utrique
sumpserunt: domino gratias ut par fuerat hu
militer exhibentes. Una uero dierum cum
uigilantes simul accenderent ignem. qui
dam frater superueniens: apud eos mane uo
luit. Qui cum susceptus esset: inter alia
ut fieri solet erupit et dixit. Siquis est
fidelis ex uobis. stet super hos carbones
ignis: et orationem dominicam sensim lenteque
pronunciet. Quem beatus palemon intelli
gens tumore superbie deceptum: commo

nuit dicens. Desine frater ab hac insania:
ne tale quid ultra loquaris. Qui conceptio
ne sensus non solum non perfecte in melius. sed plus
elatione mentis inflatus. super ignem stare
cepit audacter nullo sibi penitus impan
te: eratque conspiciens. quoniam cooperante inimi
co generis humani et domino permittente. nequaquam
pulsus fuerit ignis attactu. Hoc ipsum
uero quod gessit impune. ad augmentum pro
fecit ei insanie: secundum quod scriptum est. Ad Nota
prauos prauas uias mittit dominus. Hoc
itaque cum fuisset factum: postera die idem
frater mature proficiscens ac ulterius exprobrans
eis aiebat. Ubi est fides uestra? Post non
multum uero temporis cernens diabolus eum sibi per
omnia mancipatum. et facile adquiescere uel
le facinora eum posse compelli: transfi
gurauit se in mulierem pulcram. splendi
dis uestibus adornatam. et cepit hostium
cellule eius uehementer excudere. Qui cum
aperuisset: ait ei diabolus in habitu mulie
ris immutatus. Obsecro te. que nimis a
creditoribus urgeor. et metuo ne me
aliqua pericula comprehendant: recipias me
in tuam cellulam. quoniam debitum soluere ne
queo: quatinus per te salua facta. gratias
referam. Deus enim me duxit ad te. Qui

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cecitate mentis penitus obscuratur. nec valens discernere quis esset qui talia sibi loqueretur: debitum miser in suum recepit exitum. Tunc hostis noster subsequens videns eum ad omne scelus esse precipitem: inmisit ei turpem cogitationem. Qui mox cessit inimici suggestionibus: et ei quasi muliebres petivit amplexus. Quem spiritus invidus invadens, elisit adversum: et revolutum super pavimentum, veluti mortuus diu multumque permansit. Post aliquantos autem dies, tandem in se reversus: et dementie proprie sero penitens, ad sanctum palemonem venit: et cum magno fletu quod sibi accidisset exposuit. vociferans et dicens. Agnosco pater agnosco: quod ego causa mee perditionis existam. Bene enim me commonere dignatus es: sed ego infelix . te audire contempsi. Qua propter obsecro ut me sanctis tuis orationibus adiuvare digneris: ne sub ingenti periculo constitutum. corripiat inimicus et perimat. Cumque ista cum lacrimis et fletibus prosequeretur: et sanctus palemon beatusque pacomius lacrimas pro eo funderent compacientes: subito correptus ab inmundo spiritu. de conspectu eorum prosiluit: et per deserta discurrens: agebatur insanus.

Pervenit autem ad civitatem panos nomine ac deinceps in fornacem balnei per amentiam sese precipitans. incendio protinus interiit. Hec audiens vidensque pachomius. magis ac magis incubuit abstinentie tenere mensuram: et cum in omnibus tum maxime in orationibus animum servare pervigilem. iuxta illud quod scriptum est. omni custodia serva cor tuum. In tantum ut eum senex miraretur attonitus: quod non solum consuetam abstinentie regulam alacer extrinsecus adimplebat: sed et intrinsecus conscientiam suam iuxta celestium formam studebat exhibere purissimam: sicut beatus apostolus dicit. gloria nostra hec est, testimonium conscientie nostre. Certus ex hoc magis sibi in celestibus patriam succedere. Nam cum divinas scripturas legere memorieque mandare: non id passim negligentique faciebat: sed unumquodque preceptum sollerter examinans, ac pia monita pertractans. studebat in dies opere perficere quod me

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mōna recēabat. Precipue ū humilitatis. ac paciēcię munē utebat: & erga dm̄ pximūq; purissima dilectione. pre mul tis utebat̄ excelle. Hęc aūt aliā q; ei' clara didicim' a scīs hōīb' dī. q̄ simul cū eo multo tp̄r fr̄ moratī: q̄b' ę̄ uite spāl' exēpla ɔtulerat. p' lectionē diuine legi. ea que adedificationē aīaz ptinēt diligēt. Quę cū mlta sit & uires nr̄e paruitati excē dāt: nō oīa p̄sēti stilo pscrpsi mus. Nō eni sum' idonei. tāti ui ri merita. eloq̄o pari depmere. Igr̄ erga loca mōtis. ubi scī mora bātur plena spinis. nudis pedib' icedebat: & cū figerēt ei pluri mę. letabat̄ paciēt & fortit̄ ferēs. recolēsq; qd̄ dns nr̄ i crucę clau' fuerit dignāt̄ affix'. Diligebat aūt anachoresim plimū. freq̄nt̄ expetēs solitudinē. & illic diu i orone psistēs. dn̄o supplicabat: ut tā se quā oīs hōīes. ab uniusis inimici fraudib' clemēt eripet: Quodā ū tp̄r ɔtigit. ut peul acel la sua pgress' ueniret ad uicum q̄ndā cui nom̄ ē tabennēsis: i q̄ tūc null' penit' habitator existe bat. Ubi cū pmore diuti i orone psisteret: uox ad eū celit' ē delata dicēs. Mane istic opachomi: & monasteriū ɔstrue. Uēturi sūt nāq; ad te quāplimi. tua cupiē tes institucione pficē: q̄b' ducā tū p̄stab. iuxta regulā quā mon straūo t. Et ptin' apparuit angls dn̄i. deferēs ei tabulā: i qua erat oīs forma institutionis ascripta. qua docēdi forēt q̄cūq; ad ei' ma gisteriū studia puenissēt. Quā regulā tabennēses hodieq; custo diūt. eodē cibo sēp utētes & ha bitu: ipsā q̄q; disciplinā sollicita circūspectione seruātes. Nā mo nachi q̄ ibidē commanēt. nō solū more s; & robore corpis. & locoz situ p̄cetis lōge diuisi s: & necēę ē eos diūsā regulā custo dire. Hāc ḡ uocē pachomi' mti sinceritate discernēs. quā illi di uina gr̄a. & īnita uite ɔtuler̄. agnouit ad se celit' delatā: regu

Nota

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lasq; ualde mirabiles approbauit.
Tunc refert adueñabile senē. retulit
queadmodū uoce sit diuina com
monit⁹: obsecrans ut secū pariter
uenire ad locū. q̄ dn̄s poss; explere
mādata. Qui nolēs eū i aliq̄ ꝯtri
tari, utpote carissimū filiū: pcib⁹
ei⁹ ilico paruit. atq; adpfatā uillā
cū eo ueniens: modicāq; ibi cellulā
ꝯstruētes, letabant᷑ in dn̄o. pmissio
nū ei⁹ beneficia pstolātes. Post ali
q̄ntū u̾ tp̄ris: ait palemon ad pa
chomiū. Q̄m cerno gr̄am ē a deo
t̄ collatā ⁊ deinceps istic p
mane disponis: ueni statuām᷑ int̄
nos pactū ut nō diuidam᷑ abinui
cem. s; q̄ndiu in hac luce uersam᷑.
uisitatione nos ꝯsolem᷑ assidua.
Veriq; placuit hec pactio. quā oī
tp̄e uite sue tā beat᷑ senex. quā
scs̄ pachomi⁹ sollicit⁹ executi s̄.
Inť hec idem ueñabil̾ palemon do
lore plen⁹. q̄ ex nimia ꝯtinētia illi
pueñat: toto corpe grau; cepit eg̾
tudinis i commodo laborare. Nā
sumebat escā potu sepi abstinēs,
item solum᷑ bibebat. nich cibi pci
pies. Rogat᷑ ig̾ ab aliq̄b⁹ fr̄ib⁹ q̄ ad
eū gr̄a uisitationis adueñāt ne
penit⁹ corp⁹ debile frāgeret. s; ei q̄n
tuluicūq; solaciū pateret᷑ impēdi: tan
dē cessit orōnib⁹ eoꝝ. ut uictu cō
gruo attenuata menbra refoueret.
S; nō hoc diuci⁹ ptulit. Nam grauio
res solito dolores expt⁹: relicta ci
boꝝ isolētia. ad antiquū uictum
sine dilatione reūtit᷑ dicēs. Si mīres
x̄. alii pfrusta lacerati. alii cesi cā
pite. nō nulli eť ignib⁹ s̄ cremati.
eť tam̄ usq; ad finē fortit᷑ pfide
tolerarūt. cur ego paciētie pma
paruis cedēs dolorib⁹ ipacieť abi
ciā ⁊ desidio uite psentis. affictio
nes momentaneas mānit᷑ expa
uescā⁹. Deniq; suadētib⁹ adq̄eui ci
bos isolitos sume: q̄ m̄ dolorē au
xerūt poti⁹ quā ullā reqem pstī
terūt. Recurrā ig̾ ad prisca reme
dia ⁊ ꝯtinētie subsidia nō relin
quā: in q̄b⁹ ē. ut ego cert⁹ sū omīs
reqes ⁊ uera leticia. Nō eni ꝓpť
hoīes hec arma suscepi: s; ob amo
rem x̄ his certare ꝓposui. Sic itaq;
uirilit᷑ agens: intra mēse dierū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ualido languore corruptus est. Ad quem
pachomius ueniens, fouebat eum ut
patrem. deosculans pedes eius atque amplec
tens: et ueluti uale faciens, sic eum in
debatur affari. Venerabilis autem senex,
omni gratia uirtutum cumulatus et ple
nus dierum sic sepcium est quieuit in pace.
Tunc sanctus pachomius corpus eius sepeliuit:
cuius anima suscepta choris angelicis.
ad celos euecta est. Quo pacto: pa
chomius ad proprium domicilium reuertitur.
Et post non multum temporis: germanus
eius iohannes nomine. cuncta de illo com
periens uenit ad eum. Quem cum uidisset
gauisus est plurimum: nam ex quo baptiza
tus in christo crediderat et solitariam ele
gerat uitam. nullum suorum uiderat propin
quorum. Igitur iohannes ut uere pachomii
frater imitator eius effectus cum eo perman
sit: unius habitus idemque propositum.
eundemque curam dei dilectionis affec
tum. Et quia in lege dei diebus meditabantur
et noctibus: nullis terrenorum negotio
rum curis animum deprimebat. Nam et
si quicquam superat illis ex his que suis
manibus operabantur. id omnino distri
buebant indigentibus: ut iuxta preceptum

christi domini. de crastino minime cogi
tarent. In cibum uero uestimentorum penu
ria sese constrinxerant: ut nunquam le
bitone alio uterentur. nisi cum sordes in
duuiti necessitas coegisset eluere.
Lebiton autem linea uestis est instar co
lobii: quo monachi utuntur hodieque
per thebaidem et egiptum. Sed beatus pacho
mius ad humiliandum proprium corpus in
duebat se plerumque cilicio: et per an
nos quindecim post illos ingentes labo
res. atque sudores eximios uigiliarum
atque abstinentie: non iacens somnum ca
piebat noctibus: sed in medio cellule
sue residens adeo ut nec dorsum saltem
pro sustentatione reclinaret. Cumque ni
mis ex hoc affligeretur: ferebat tamen
equanimiter huiusmodi laborem spe quadam iam
presumens eam requiem que sibi parabatur
in celis. Plurimorum namque considerans insti
tuta: dabat semper operam cum proprio fratre.
ad maioris uirtutis augmenta con
surgere. Operabantur autem et sedulo: et unusquisque
sicut poterat ita uiuebat. cum summa sci
licet humilitate et paciencia. et fide
non ficta. Inter hec pachomius ue
ro diuinitus admonitus preregulis quibus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

debent institui q erat p eu dno
credituri: cepit cu germano suo
habitaclm in quo manebat capa
ci redde 7 hedificiis ampliare q
plimis. eo4 ut dixi gra q sclo re
nunciates ad seruiendu xpo erat
sine dubitatione uenturi: quatin⁹
eent spatia digna menbro4. in
quib⁹ eo4 poss; recipi multitudo.
Cu g scs pachomi⁹ hac intetione q
dictu e. loco4 ambit⁹ extedet 7
monasterii menbra dilatare:
ide fr ei⁹ anachoresim cogitans.
habitacli diligebat angustias:
et nimiu idigne feres. erat eni
natu maior. ait beato pachomio.
Desine abhac intetione tua. Qd
agis re supflua. inanit temetip
su dilatare tedes. Qui cu hec
audiss;. grauit qde tulit qd in
solita audiss; iniuria: uerutam
nich ei omino respondit. s; man
suete sustines sese ctinuit. Con
seqnti u nocte ad inferiora do
mus descedes. cui⁹ aliqua parte
ipse ctruxerat: pstrauit se i oro
ne. cepitq; flere uehemt ac dice.

Ve m qr prudentia carnis adhuc
i me s uendicat locu. Adhuc eni
scdm carne ambulo. sic nup ex
ptus su. Tante naq; ctsationis i
strata suscipies. equu no e ut
me m ipacientia peipitet: modo
meior uexet. m mito uidear
irasci. Miserere mi dne ne pea:
ne dbli decept⁹ fraude subcuba.
Si eni me tua gra deseruerit 7
aliqua i me parte suo4 actuu
repperit inimic⁹: durissime ei
seruituti subiciar. qr scptu e.
A q qs supat⁹: huic et seru⁹ adict⁹.
Et iteru scptu e. Si totam lege qs
impleuit. offedat i uno: fact⁹ e
omniu reus. Credo dne qd mise
rationes tue mlte sint. q me nu
llis mitis subnixu adiuuabit.
uiaq; sco4 tuo4 illuminat⁹ i
grediar: et iantiora me sep ex
tedes. obliuiscar ea q retro s. Sic
eni famlo4 tuo4 chorus q tibi
asclo placuit. tuo ptect⁹ auxi
lio. diabli uitauit icurs⁹: et lo
ge lateq; p multo4 salute. mi
rabili decore resplendit. Ergo

Pachomi⁹ i oratione dixit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

at dne qui alios doce tēptabo.
qs p me ad monachoꝝ ꝓpositū
uocare dignat fueris. cū nec
passiones carnis aduſus aīa
militātes deuiceri. nec legem
tuā imaclātā uite seruaueri.
S; cōfido xpe. qđ tua m̄ uirtꝰ in
omībꝰ sēp assistat. eaque gerā
q tuis cōspectibꝰ placeāt. Remit
te clementissime ds. remitte pcōr
oīa pccā mea. et cor mm tua
iugitr inspectione purifica. hec
igr cū lacrimis dno cōfitebat. et
fletibꝰ nocte puigil i orōne co
sistēs. et pimmetate sudoris
atq; lacrimaꝝ. nā tēp erat estiuū.
ita pauimtū ubi orāuat humec
tū reddidit. ut fusa illic aqua
crederet. Cōsueuerat at stās i orō
ne manꝰ suas expande. qs p aliqt
horarū spatia. minime collige
bat. s; extensione diutina uelu
ti cruci cōfixū. corpꝰ retinebat
immobile. et sic aīm suū adu
gilā dū i pcibꝰ excitabat. Et quis
eēt i omi uirtuti gene ꝓpositꝰ.
incredibili tam humilitate et

mira māsuetudine cū suo ger
mano cohabitās. eū p oīa sus
tinebat. Qui nō post multum
tpris. finē uite pfectis impleuit.
Cuiꝰ funꝰ debito curauit honore
pachomiꝰ. Nā totā nocte sup
eiꝰ cadauer psalmis egit. hym
nisq; puigilē. et aīam qdē eiꝰ
dno cui et ipse crediderat. corpꝰ
û sollicite reddidit sepulture.
Tunc īfatigabil pachomiꝰ. arta
ac singlari cōuersatione semetip
sū affligēs. studebat integrum
se. atq; imaclātū i omībꝰ exibe.
Signo at eū cogitatio pulsass;
illicita. mox eā diuino mu
nere repellebat. atq; i timore
dni pseuabat affixꝰ. gehēnaꝝ me
mor penaꝝ. et doloꝝ sine fine
manentiū. ignis scilicet illiꝰ in
extinguibil. et uermiū eoꝝ nūqm
morientiū. Cū his itaq; pacho
miꝰ modis et abillicitis abstinēs.
et adinchoata pficer. dilatādi
monastia curā gerebat i mo
dica pfusceptione multoꝝ.
Cuj diabls cepit uehementer ob

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sistē? stridēsq; sup eū dētib' uelu
ti singlāris fer'. tēptationes ei ua
rias excitabat: si forsitan aduš
eū fraudis suę tempsiss: igressū S;
hic scuto fidei ɔmunit'. uigilāt
inimici declinabat isidias: scās
scptās memoria retinēs. atq; decā
tans. Quodā ū die cū supplica
re dno ꝯ genua uellet i orōne
curuare: ān ɔspectū ei' demonū
pstigijs lacus apparuit. huiuscemo
di nāq; figās ianes atq; supfluas.
hostis humani gen' sēp exhibe
festinat: ut aliq subreptione ul'
fraude. mens orātis appria itē
tione distracta. pces dō purissi
mas offerre nō possit. Pachomi'
ū demonū machinamta xpo
reuelāte cognoscēs. paritq; des
piciēs. maxima fidei capiebat
augmta: hos qdē arguēs. dm ū
solita grārū actione benedicēs.
Cōsueuerat q: scs uir. pcul a mo
nastio suo causa orōnis. ad loca
remociora discede. Qui cū exin
de reuertet'. inmūdi sps illudēte
fregnt' eū facto uluit ordine pce

debit. exhortātes alt' ad altum.
qsi ān iudicē directū agminib'.
ac dicētes. Date locū hōmi dei.
Pachomi' aūt spe xpi redēptoris arma
tus. spnebat eoꝝ ridiculosa figmta:
et ac si canū latrat' ieptissimos de
putabat. Qui magnā uiri ɔsidan
tes ɔstātiā. qd i nullo pr's tantis
luctaminib' frāgeret': irruit sup
eū magno cuneo conglobati: et
erudātes ei' habitaclm. usq̄ s
illō afūdamto euelle: ita ut pu
taret' scs. locū penit' fuisse collap
sū. Qui manēs intrepid'. ɔsuetā ci
tharā spāl' plectri modulatione
pulsabat: īgēti uoce decātās. Ds
nr̄ refugiū et uirt': adiutor
in tribulationib' que inuener' nos
nimis. Ppterea nō timebim' dū tur
babit' tra: et trāsferet' mōtes i
cor maris. Quo psallēte, ptin'
facta ē trāquillitas: et impet' ini
micoꝝ uelt fum' euanuit. pau
lulū qdē recedētes ut canes. qui
cū fatigati fuerit ad pses uidē
tur abscede: s; ipudēciores post
ea reuerti't. Nā cū idem scs p' oro

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nes ad op⁹ solitū ꝯcedisset: instar gallinacii nimie magnitudinis. corā eo uisus ē uenire: et binis stre pens uoces et clamores inauditos ex citans: desiliens ī eū. suis ulti un guib⁹ fede lacerauit. Qui signo crucis frōte sua muniens. exsufflā uit ī eū: moxq; fugatꝰ ē. Intellige bat enī cunctas inimici uersucias: et timore diuino pditꝰ. illusiones eius pnichilo ꝯputabat. Vn̄ freqnt̄ ab eo lacessitus. inullo lacescere poterat: s; tāq̄ turris īexpugna bilis. pacientissim⁹ ad oīa certami na pdurabat. Rursꝰ alio tp̄r: co hortes demonū tali gen̄e fātasmatis. secū di familiā temptare mo liunt̄. Plures enī iunū ꝯuenientes arboris solui corā eo. magnis fu nib⁹ colligare uidebant̄: et sūmo conamine trahere dextra leuaq; ductis ordinib⁹: ac sese mutuo co hortātes sic insistē uidebant̄. ac si magni lapidis mouerēt pondus īmensū. Hoc aūt neq̄ssimi sp̄s ideo faciebant. ut mente ei si posset in risū forte resoluerēt: et inueni rēt unde illi exprobrare uident̄. Quoꝝ pacionū impudēciā uidēs ige muit. atq; ad dn̄m solitas p̄ces ꝯuolauit: statimq; uirtute x̄. toc᷒ eoꝝ cuneus ē ad nichilū redact᷒. Freqnt̄ ēē cū resideret ad mēsam. dōq; gr̄as ageret: apparebant ei ī habitu pulcherrimaꝝ mulierū. sp̄e dif ferentiū: et peaci ac feda nudit̄ate ꝯspicue. eidē astare uidebant̄. et ex appositis ꝯtingere. S; athleta fortissim⁹. quis sentiret ex hoc tpo molestiā: tam exteriores oclos ela udens. t interiores ad dn̄m referens. eoꝝ molimina p̄terbat. Adeptꝰ ēē misericors dn̄s: q̄ ēē ne ꝯtritis ac rectis corde. adeē dignatꝰ et dic̄: nolite time ecce ego uobcū sum omib⁹ dieb⁹. usq; ad ꝯsūmationē sc̄li: suiq; fidelē famulū serua bat ī omib⁹. Alia q̄q; uice cū idē sc̄s gn̄ub⁹ dbli molestius urgent̄. sic ab eo ē crudelitꝰ cesus. ut a uespa usq; ad mane. totū corp⁹ ei⁹ mēbris ēēt uerbib⁹ exaratū. Et quāq̄ do lorib⁹ cruciaret̄ ī manib⁹. nulla tam desperatione penit⁹ frangebatur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

si memor erat dñi. qui seruos suos
in temptatione nõ deserit. Tunc quidam
monachus appollo nomine: gratia uisen
di uenit ad eum. Cui pachomius lo
quens ea que pertinent ad salutem. in
sidiasque diaboli multiformes esse, preui
cians: cepit etiam illa que intra se ge
rebantur exponere. quantaque sibi per eorum a
cerbitates illata essent uerba re
censere. Ad quem monachus ait. Viri
liter age: et confortetur cor tuum uenera
bilis pater. Sciens enim diabolus quia si te
suis cedere conflictibus uicerit: con
sequenter et nos. qui pusilli possibilita
te, certaminum tuorum sectatores
existimus. quia maxima parte capimus
exempla uirtutum. facile superabit:
ideo te uehementer inpugnare non
desinit. Sed tu domini protectione mu
nitus. impetum eius fortiter excipe: ne
quod absit et pro nobis cogaris redde
re rationem. Nam si tu qui nobis gratia diui
na prelatus es. aliquid desidia cesseris:
multis occasionem ruine causamque
prestabis. Hec audiens pachomius. gau
dens accepit uires aduersus demonum
insidias: et glorificans dominum de fratris pre
sentia. precabatur eum ne se desereret. Ex
inde memoratus sepe ueniebat ad
senem. Qui post aliquantum temporis dum
solito pachomium uisitans. paucis
cum eo diebus remoratus esset: ualida
infirmitate correptus. humanis rebus
excessit: iuxta uotum senis. dies
suos perfecta consummatione consummans. Sepe
litur itaque sancti manibus: psalmis
ab eo et hymnis canticisque spiritalibus
ex more celebratis. Tantam uero fiduciam
post hec beatus pachomius apud dominum ad
quisierat: et ita spe diuina magni
ficus habebatur: ut sepenumero calca
ret super serpentes et scorpiones et per
omnia maneret illesus: cocodrilli signo
necessitatis fluuium transire compellente: eum
cum summa subiectione portabant:
exponentes ad locum quecumque prece
pisset. Super his deo gratias referens. quod eum
ab innumeris inimici fraudibus serua
uerit illesum: orabat dicens. Bene
dictus es domine deus patrum nostrorum. qui non
despexisti humilitatem meam. neque
siuisti me nimis infirmum. decipi
uel illudi fraude diaboli: sed misericorditer
ignorantie mee discuties tenebras.

(c) 2006 Ministerio de Cultura
6-8

docuisti me facẽ uoluntatẽ tuã.
Nã cũ pusill⁹ eẽm (et) abiect⁹. ac ui
te meę penit⁹ nesci⁹. timoris tui
sensu in largit⁹ es: ut tenebras
exteriores. ⁊ supplicia ęterna deui
tans. te uerã lucẽ gaudiũq; pe
nę cognoscere. Cũq; se uideret assi
dua demonis ipugnatione pul
sari: tãq̃ fortissim⁹ athleta. nimis
alacer p uirtute sẽitate certabat:
postulans a dño. ut si fieri poss&.
q̃ modũ humane fragilitatis
excedet: necessitatẽ sõpni supa
ret: q̃tin⁹ dieb⁹ ac noctib⁹ uigilans.
aduersarior machinamta destru
eret: sic scriptũ ẽ. Psequar inimicos
meos (et) cõphendã illos: (et) nõ cõuertar
donec deficiant. Affligã illos nec
poterũt stare. cadent sub pedibus
meis: (et) pcinxisti me uirtute ad
bellũ. Postq̃ u hec peticio ei⁹. quam
cõdicio pmisit humana cõpleta
ẽ: inuisibilẽ tãq̃ uidens sustinuit.
ieloquiis celestib⁹ se pseuãnt ex
cens. Preces at ei⁹ icessabiles erant:
ut dñi uolũtas i omib⁹ impleret̃.
Quadã tpr cũ uigilante i orone: ap

paruit illi angls dñi dicens. Volũ
tas dñi ẽ o pachomi: ut ei pura
mte deseruiens. multitudinẽ cõgre
ges monachor: (et) iuxta formã
q̃ t ostensa ẽ. cũctos instituas: ac
dõ exhibe credas. Acceperat eni
dudũ tabulã. i q̃ hec erãt adno
Singulis iuxta Regulã. Fatta.
uires suas ede cedas (et) bi
bere: (et) pro uescẽtiũ laborare
cõpellas: (et) neq; comedẽ molestẽ.
neq; ieiunare phibeas. Validiorib⁹
qdẽ (et) comedẽtib⁹ opa ualidiora:
leuiora u ifirmiorib⁹ (et) abstinẽ
tib⁹ iponas. Facies at cellulas
diuersas. ⁊ t̃nos p unã quãq; cellu
lã manere cõstituas. Omnĩu u cib⁹
i uno loco paret̃: atq; cõsumat̃.
Induant̃ at noctib⁹ lebitones li
neos pcincti lũbos: habeantq; singli
melotẽ. idest capinã pellẽ cõfectã
albã. sine q̃ nõ comedant. neq;
dormiãt. Accedẽtes tam ad cõmu
nionẽ sacmtor x̃. ⁊ ciglos sol
uant: ⁊ melotẽ deponãt: cucullis
utentes tantũm. Hoc (et) pceptũ
erat: ut iuxta numerũ elemtor

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et grecarum litterarum. iussit quatuor
turme monachorum construerentur.
ita ut singulis turmis imponeret
singularum nomina litterarum. id est alpha.
et deinceps usque ad .o. ut cum inter
rogaret archimandrita de aliquo
in multitudine tanta. facili responsio
ne cognosceret. Verbi gratia cum di
ceret qualiter esset alfa. vel zeta. rursus
salutare .o. vel symma. proprio quo
dam signo nominis littere unicuique turme
mores exprimeret. simplicioribus et
innocentioribus iota nomen imponens.
difficilioribus autem et tortuosis un
deci competenter accomodans. ita pro
conversationis propositi singulis turmis
certa elementa concinnent. solis spiritalibus
hec ipsa que significarent scire valen
tibus. Sed et hoc ferebatur asceptum. ut
peregrinus monasterii si veniret. huius
habitum diversum. nullus cum eo come
deret. excepto eo qui iter agens
hoc observare non posset. Qui vero
semel ad hoc intraret monaste
rium. ut ibi iugiter permaneret. per tres
annos a studiis sacratioribus arceretur.
operaretur tantum opera sua simpliciter

et ita per triennium stadium certami
nis intraverit. Cum autem comederent ca
pita sua cucullis operirent. ne frater
fratrem videret manducantem. et ut nu
llus comedens loqueretur. nec preter mensam
suos alibi cuiquam esse aspectus. Nec non
ab angelo qui cum pachomio loquebatur.
hoc quoque constitutum est. ut diurne ora
tiones duodecim fierent. et vespertine
.xii. et nocturne .xii. Cumque pachomius
diceret paucas orationes esse. respondit
angelus. Has constitui. quo possint et
minores absque labore perficere. Ceteri
qui perfecti sunt hac lege non indigent.
Apud se namque in propriis constituti cellulis.
orare non desinunt. qui puritate mentis
et divina contemplatione pascuntur. Cumque
hec dixisset. nuntius celestis abcessit.
Et pachomius sollicito deo gratias referens.
de visione certus est redditus. quod trina
revelatione cognoverat. cepitque cunc
tos suscipere. cunctos qui per penitentiam
se dei miserationibus offerebant. quos
etiam post longam conversationis experien
tiam. monachorum cetibus aggrega
bat. instruens eos illecebras mundi
fugere. seque semper instructionibus in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

herere. Primu͂ q̄ admonet bt̄s se
nex. ut generalit̄ monach͂ uniu͂so
mūdo renūciet. deide iuxta eū
glicū p̄ceptū parentib͂ suis ⁊ ad p̄o
riemū sibimet. ut ita possit tolle͂
cruce͂ suā. et x̄ uestigia ueñāda
sectari. Tali itaq; bt̄i senis admoni
cione formati. fruct͂ penitentię
dignos afferebāt. maxime ꝯsidā
tes eū iā ętate defessū. infatigabi
li studio sp̄ual' uite seruire. No͂
solū nāq; se districtioni regule
subdidat. s; et toti͂ monast̄ii sol
licitudine͂ curaq; portabat. ult̄
iures omib͂ seruire ꝯcedēs. ad ho
ni nāq; ꝯuiuii. ip̄e parabat m̄sā
fr̄ib͂. et solita exhibebat officia.
Nec nō in ortulis serebat olera. q̄
suis manib͂ irrigabat. Si q̄s ē mo
nast̄ii pulsass; hostiū. uigilāter
occurrēs. p̄mpte respōsa reddebāt.
Infirmis at̄. dieb͂ obseq̄bāt ac noc
tib͂. Et in his omib͂. exēplū se ma
ximū suis discipl'is offerebāt. Qua
p̄pt̄ hi q̄ nup ad dn̄i seruitiū ue
niebāt. alacriores ad om̄ia pie
tatis officia reddebāt. q̄s bt̄s senex.

q̄ ad aliud sollicitudinū munus
adhuc obedire nō poterant. securos
ēē ab uniu͂sis dissēsionib͂ admone
bat dicēs. In q̄ uocati estis fr̄s. ui
rilit̄ i eo p̄sistite. psalmos discite.
libros alios. et p̄cipue s̄cm eūglīū
memoria retinete. Sic eni͂ seruiē
tes dn̄o. ⁊ iuxta mādata ei͂ iuicē
diligētes. uos q̄dē eritis p̄fecti. mini
ū spin p om̄ia refouebitis. p̄fecti
si om̄ia p̄cepta celestia fueritis sol
liciti exsequuti. Erāt at̄ tres
hi uiri q̄ p̄mit͂ ad eū ꝯueñāt. q̄s
ista s̄ nōia. p̄senteus. ⁊ surus. ⁊
obsis. q̄b͂ di ūbū freq̄nt̄ isinuās.
multū eos iuuerat ⁊ ad emulatio
nē sp̄al' op̄is incitabat. Qui ē ꝯtēplā
tes uitā senis speculū ēē uirtutis.
nimis admirabāt͂ dicētes. Errāt
ualde q̄ putāt hoīes exinde iam
a natiuitate parētū. q̄dā p̄uilegio
beatos exist̄e. ut arbitrii libtas adi
mat͂. et peccores p penitētiā n̄ possit̄
opā dare uirtutib͂. Ecce eni͂ mani
festissimā in hoc ueñabili patre
dn̄i ꝯspicim͂ largitatē. q̄ cū de pa
rētib͂ sit ort͂ gētilib͂ et p̄phanis. ad

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tātā bītudinē dñini cult' excē
dit. ut oīa x̄ mādata pfecit.
Vn̄ certū ē ꝯ nos 7 qͥcuq; uolue
rit. adiuuāte dī gr̄a normā sci
uiri posse subseq̄. sic ꝯ ipse pfec
tissimoꝝ patrū emulat' ē scitatē.
Deniq; qd̄ ē aliud qd̄ ī eūglio scrip
tū ē dicēte x̄. uenite ad me oms
q laboratis ꝯ honati estis. ꝯ ego
reficiā uos. nī ut inq̄ pcietes
oīa. q depmit gen' humanū. bo
no īmutabili sine distractione
inṡuiam'. Et ideo pseūem' usq; ī fi
nē cū hoc sene. ut glificari cū
ipo illa phēni bītudine mēam'.
Nā recte nos istruit dn̄co nō solū
ūbo. s; qd̄ ē efficaci' pprio mirabi
lit' īformat exēplo. Tūc accedētes
ad scm̄ pachomiū. dicit ei. Pat'
uenabil'. cur sol' monastii curā
sustines. Quib' ille respōdit. Ne
mo iugū subito iuitis inpōnes.
laborare compellit. ꝯ tanto pmit
oñe q sub fasce deficiat. s; paula
ti assuescere ea leuiorib' excees ān
podib'. usq; dū ualeat ꝯ oportu
ne possit. ad opa grauiora ꝯsurgere.

Eodē in nos ꝯuenit mensura ipsa q
nos mēsus ē xp̄s. sic age uobcū.
ut de ur̄a p oīa gaudeam' fir
mitate. Clementissim' aūt ds̄. q nuq̄
pces humilitatis mee despexit.
corda ur̄a ī sua disciplina corro
boret. ut omē op' bonū pficere
cū paciētia 7 lōganimitate pos
sitis. scoꝝ patrū uestigia subse
quentes. ut sincerā ac dō placitā
ꝯuersatione ur̄a uidētes alii. ad x̄
seruiciū ueniāt. curāq; monastii
patris nr̄i labore sustentent.

Regulas ig' eis qs acceperat tra
didit. scilicet ut laboret. mo
dicū cibū. uilissimū uestimētū.
sōpnū ꝯ opetēte. Vn̄ factū ē ut
iuxta uolūtate dn̄i. q oms hoīes
ꝯuocat ad salutē. cūctiq; bonoꝝ
īcrementa largit'. ad senē plimi cō
uolarēt. uolētes parit' ꝯmorari.
int' qs erat pecusi 7 corneli'. pa
ul' q; 7 pachomi' alt' ꝯ iohes.
q oms imaclatā fide bī patris ꝯ
doctrinā salutiferā libēt' amplexi
sūt. Statuitq; ut hii q pot[...]
int. monastii susciperent curā. ꝯ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ita in breui multiplicatus est monac-
horum numerus. Vnde cum sollempni-
tas ex more deposceret: ut mysteriorum
celestium participes fierent: e proxi-
mis uicis presbiteros conuocabant. qui eos
festiuitate leticie spiritalis implerent.
Non enim patiebatur idem senex. ut
eos esse quempiam: qui clericatus officio
fungeretur. Dicebat enim multo melius esse
atque commodius monachis. non solum
pro honore non querere primatus et
glorie: uerum etiam occasiones huiusmodi
de cenobiis amputari: que frequenter
hic inter fratres contentiones et emulatio-
nes inutiles nascerentur. Sicut enim scin-
tilla ignis. cum in messem ceciderit nisi ci-
to restinguitur: uniuersum totius anni
fructum exurit: ita cogitatio fe-
ralis ambitionis si mentes irrepserit mo-
nachorum. ut uel presbiterum cupiat esse. uel
clericum: nisi cito suggestionis huius
ardorem de suo corde repulerit.
illico perdet continentiam multis laboribus
adquisitam. Oportet igitur cum mansuetu-
dine et caritate communicantes ex
ecclesiis clericos uenerari. quia hoc mo-
nachis expedit: nullas autem religio-

sas appetere dignitates. Si uero reppe-
rimus aliquos ex monachis iam pre-
dictos. ab episcopis ordinatos. amplec-
tamur eorum ministerium: quia et in ueteri
testamento. non omne uulgus sacrum
presumebat officium. sed hii tantum qui
erant de tribu leui. ad hec obsequia
mancipabantur. Signo igitur ex timeus
fratres aduenerint. de quo certum est quod sacerdo-
cii fungatur officio: non exprobremus
ei tamquam qui sacra iura preuaserit. et his
se mysteriis insolenter ingesserit. Quomodo
namque hoc de eo suspicabimur. quem
nobis ad celebranda celestia sacramenta
eximie obsecramus: inmo magis ut
patrem et nobis in hac re obedientem
plus uenerari conuenit: ut pote qui
sanctorum uestigia sectetur. et illibatum
deo munus offerre non desinat: ma-
xime si conuersatio eius spectata cunc-
tis est et probata. Si uero quod absit in aliquo
putatur esse collapsus: de eo iudicare
nos non possumus. Deus enim iudex
iustus constituit super eos episcopos iudi-
ces. qui beatorum apostolorum successores et
imitatores existunt: qui possint
spiritali examine discernere negotia

© 2006 Ministerio de Cultura

singlorum et eque de eis ferre iudi
cium. Nos autem conpaciamur ex imo pec
tore talibus, quia et misericordes nos
dominus noster esse commonuit. cui supplica
re iugiter oportet: ne nos in aliquam
temptationem paciatur induci. Hec
a memorato patre non solum dice
bantur utiliter: sed cum omni sollicitudi
ne seruabantur. Signo denique ueni
sed ad eum clericus qui sub eius regula
uellet uiuere. dignitati eius honorem
reddebat ecclesie debitum: ille uero mo
nachorum seruiens instituti. eique tamquam patri
se multa humilitate subdebat. Omnes
autem contra fratres beatus pachomius adeo di
ligebat: ut eis semper conpateretur affectu
paterno. Senibus quidem et egrotantibus. necnon
et paruulis. misericordie opera propriis ma
nibus ingerebat: per cunctis eorum uices mu
nimine spiritali corroborans. Cumque ui
fide et ope multa proficeret. et mag
nus fratrum numerus augeretur: omnem per
modum satagebat emulatores eius
esse uirtutis. Constituit igitur ex eis
prepositos: qui sint ad lucrandas animas. que
ad eum cotidie confluebant adiutores
existent. Plurimis enim sicuti dictum

est ad eum uenientibus et multiplicatis in
ope spiritali crescentibus: magna quidem
consulationis eius uidebatur esse consulatio.
Quibus senex iuxta datam sibi diuinitus
regulam. gratia Christi semper omnia moderante.
pro uiribus et ingenio singlorum formas
et mensuras operum custodiri censebat:
alios quidem ut labore manuum uic
tum quererent: alios ut fratrum occuparen
tur obsequiis. nec eidem cunctis cibus
uescentur: sed unusquisque pro labore suo uel
studio. conpetentia moderamina reti
neret. Sollicitudinem uero totius dispensa
cionis erga fratres atque peregrinos: eidem
commisit. qui se in ordine sequebatur. Uni
uersos autem monachos promptos esse in o
bedientia commonebat: ut hoc com
pendio facile perfectionis apprehenderent
celsa fastigia: cordaque sua in imo
re Christi diligenter excolerent: sic enim domino
potius quam sibi uiuent. dum fructus obe
diencie supplices exhibent. Hic autem
pater uenerabilis quamuis esset spiritalibus actibus
occupatus: signo tamen accidit. ut
abesset is cui monasterii curam commi
serat: sic adimplebat omnia solus.
uilitur omnium fratrum sed. Et si agebat si

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ne aliq̃ ostētatione ul' iactãtia:
q̃ magnas sp̃aliũ uirtutũ soleat eua
cuare uirtutes. Nã sũma mēti hu
militate cũctos ędificabat i dño:
utilit̃ uniũsa dispēsãs. Om̃ia q̃
monast̃ia sollicite circuibat: usq;
dũ rursꝰ ad eosdē filios suos. pat̃
no repedaret affectu. Quos iue
niēs i ope dĩ sollicite uigilare
gaudebat: multiq; ꝓfectuũ eoꝝ
letabat' augm̄tis. Quodã ũ tp̃r.
uidẽs aliq̃s mediocres hõies iui
cinis locis dũ pascerẽt peccora.
a cõmunione sacm̃toꝝ x̃ diutiꝰ
abstinẽ: nec diuinoꝝ frui lectio
ne uoluminũ. q̃ p om̄e sabbim
atq; dñicũ sollẽpnit' ũq; recitãt':
init cõsiliũ cũ sc̃o pỹtio tẽtiroꝝ
ep̃o. ut i uico eoꝝ iã pene deser
to cõstrueret' ecc̃lia. ad quã cõueni
rēt. 7 mist̃ia diuina ꝑciperent. Qđ
ũ factũ ē: cũ necdũ ēẽnt ordi
nati c̃lici q̃ sollẽpnia plebi pa
gerēt. ipse ad horã cõuet' ecc̃lię.
cũ monachis occurrebat saluti
feras plebi paginas re[...] leges:
q' ut diu[...] nõdũ ibid[...]em lec

tores fuerãt cõstituti: nec alii cle
rici. q̃ mist̃ia sac̃ celebrarẽt. Quã
diu 9 pbr̄ ordinaret' & reliquus
ordo c̃licoꝝ: pachomiꝰ ueniebat.
& sic alacrit' ac reuerecũde lectoꝝ
implebat officiũ. 7 ita mētis & cor
poris oc̃los habebat intẽtos: ut ui
dētes eũ ꝑpli nõ hoīnē s; dĩ angłm
credẽrent. Vñ plures institutione
eiꝰ ab errore cõũsi: facti s̃ x̃piani. Erat
enĩ erga ꝓximũ caritatẽ ualde ꝑ
fectꝰ: & i tãtũ misericors. ut si quo
uidiss; aliq̃s diabli fraude decep
tos. eosq; nõ uerũ dm̃ cole. s; uanis
inseruire simulacris: sup eoꝝ ꝑdi
cione igemiscebat fortit': & uberi
lacr̃mas p eoꝝ salute fũdebat. P
idẽ ũ tp̃s. alexãdrine ecc̃lię sc̃s
ep̃s athanasiꝰ ꝑerat: uir omi uir
tute mirabil'. Qui cũ sollẽpnit'
supiores tebaide circuiret ecc̃lias.
& salutari doctrina i fide x̃ plebẽ
instrueret: accidit ut ad loca tabẽ
nesiũ. nauigio puenirẽt. Qđ ũ
pachomiꝰ agnouit: stati cũ om̃ib'
monachis i eiꝰ ꝑaut occursũ:
om̃sq; gaudẽtes & exultãtes.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cū psalmis & hymnis. summū x̄
suscepe pōtificē. & erat ingēs mul
titudo frm̄. q̄ de eī aduētu leta
bāt̄ i dn̄o. Pachomi' ū nō se ostē
dit antistiti memorato. s; ex in
dustria subtraēs se. int̄ monac
hoꝝ turbas occultauit. ex hac
uidelic& causa q̄d ante fat' t̄r̄ti
roꝝ ep̄s. de eo scm̄ athanasiū se
pi' exorārat. utrū dicēs ēē mi
rabilē ⁊ uere famlm̄ dī. quē ad
honorē sacdotij dignissime pmo
uere. Jd ḡ sciēs pachomi'. nō ei
se manifeste monstrauit. int̄ mo
nachoꝝ agmina delitēscēs. usq;
dū idē p̄tēre ep̄s. quē in tātū
ueñabat̄. ut nullū p̄stātiorē ipsi'
t̄pib' hōinē dicer&. Comperat eni
scām uitā ei' ⁊ psecutiones in
numas q̄s ab arrianis p x̄ ɔfessi
one ptulāt. caritatē q̄q; quā er
ga uniūsos ⁊ maxime mona
chos exhibebat. in tāto mirabat̄
āmo. eiq; toto cordis ueñabat̄
affectu. Nec solū hūc diligebat
antistitē. s; & om̄s recte fidei uiro'
sūmo studio p̄ferebat. heretico'

āt detestabat̄ plurimū ⁊ maxime
origenē uiluit blasphemū ac pfi
dū uehemt̄ horrebat. q̄ prauus
aromeletu declarat. sub eracla
ueñabili alexādrine ciuitatis
ep̄o de ecclia puls' ē. q; scē scrip̄t
dogmatib' exosa atq; detestāda.
que nōnulloꝝ corda subuertūt.
expositionib' suis admiscuit. &
sicuti solēt q̄ uenena tēpant. a
maritudinē melle ɔtēge. sic iste
p̄pum uir' ētoris celestiū ūboꝝ
dulcedine liniēs. exitiosa rudib'
dogmata ppinauit. Qua ppt̄ uni
ūsos frs sollicite admonebat. ut
nō solū ipsi' origenis commīta n̄
legent. s; neq; legētib' q̄dē aure
penit' admouēnt. Vn̄ ferť aliqn̄
repisse uolum̄ ei'. & i aqua misisse
ɔtinuo. testat' his ūbis. Nisi sent̄
di nom̄ i eo ēē ɔscriptū. om̄s garru
litates blasphemiaꝝ ei' ignib'
ɔcremassē. Adeo recte fidei erat
amator. emulatorq; ūitatis. Sic
āt inimicis ecclie. odio adūsaba
tur [illegible] hostili. ita catholicoꝝ
ꝓbabatur ad gaudē pfectib'. &

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ipsu apud redemptore omniu. se isac
doctib eccl'ie. q'si i trono cerne testa
bat. Signo u' frem detrahente queq
i quolibet negotio cognouisset: no
solu no credebat ei. s; & auses se
mox abeo. ueluti a facie serpetis
recte abscedebat: illd psalmogra
fi frequent insinuas. Detrahente ad
usus proximu suu occulte: hunc pse
quebar. Nullus aiebat bonus de ore suo
pfert queq mali: nec seis patrib ue
nenato ore prs obloqr. De q re
multis quide scripturis di monstrabat
idignatiois offesa: pcipue tam ma
rie pferebat exemplu. q mox ut
adusus moysen zelas obtrectatio
nis effudit: pfusa lepra. diuinu iu
diciu uitare no potuit. Hec dices:
utilitate maxima audietib cofe
rebat. Compit at germana soror
ei. institutione senis pclara atq;
sublimem: cupiesq; uide eu. ad
monasteriu aduenit. Qd u cognou
pachomius: hec emoi respolu ei p ho
tiarui dirigit. Ecce soror audisti
de me qd uiua. & icolumis exi
ta: pge igr i pace. nec cotristeris

qd te no uidea corporalib oclis. Qd
si uolusti hanc cosuatione seq qua
teneo. ut possis apd dm mi'am re
perire. cogita tecu diligent & tracta:
& si cognouero h scdm cordi tuo se
disse positu. pcipia frib mis q tibi
pcul edificet masione: i q cu disci
plina uerecundiaq; psistas. Nec du
bito qd alias exeplo tuo dns aduo
cabit: q tecu maneat. & p te meat
eterne salutis iuenire subsidiu. Nulla
naq; requiem i hoc corpe mortis hre
potit homo: n q p opib do placue
rit. Hec audies soror ei fleu ama
rit: & copucta diuinit. ad exhor
tatione saluberrima. mox appulit
animu. seque x seruire pfessa e.
Hanc g m'e germane sue pachomius
agnosces: do gras egit. q ei pmta
langit e uolutate: & ptin religio
siorib impat frib. ut ei pcul a se
monasteriu ostruat. Qd u factu e.
& illa scdm timore di uita ducens:
cuener ad ea plurime alie. i breui
tpr magne multitudinis mat effec
ta e. Quas instrues ac doces. ut
cor a cupiditatib carnalib abstra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hētes ad celestia. ꝛ mãsura sēp at tollent: ip̃a parit̃ ꝫ uiuēdo ꝫ loq̃ndo. salutis eis itiña demōstrabat. Scs at̃ pachomi⁹ cuidã pectore etate iã q̃ndeuo ꝛ ueñãda senectute ꝯspicuo p̃cepit. ut uitēdū famulas di uisitaret. ꝛ scã exhortatione sustolleret. Habebat eni mortificatione passionū oīm ꝫ: ꝫ sermone sic sēptū ē sale ꝯditū. Pachomi⁹ ū desc̄psit ei regulas: q̃b⁹ utētes iugit̃ ꝯsũlationis sue. monimita dirigerēt. Exceptis eni melotis. q̃s femine nõ habebãt. omis institutionis eaꝝ forma. monachis p̃bat̃ ꝯsimilis. Siq̃s at̃ de frib⁹ habebat i monastio feminaꝝ. aliq̃ ꝑpiquã ul' sororē. eãq; uisitare uoluiss;. mittebat̃ cū eo un⁹ ex senioꝛib⁹ p̃bate uite. ꝫ p̃mū q̃dē uidebãt eã q̄ senioꝛib⁹ p̃erat. ꝫ deinde sub ei⁹ p̃sētia ꝛ aliarū q̄ erãt ꝑuectioris etatis. sororē suã ul' ꝑximã. fr̄ cū oī pudore ꝫ scitate cernebat nich ei deferēs. nec ab ea q̃cq̃ ꝑrsus accipiēs. Nõ eni ꝑp̃ū q̃d habebãt. q̃d ē mutuo largirēt̃: erātq; sati utrisq; solū uisitationis officiū. memoriaq; futuroꝝ cū spe felicitatis ęt̄nę. Sigño ū ul' ad astructurã ul' ad aliã rē. femine monachi⁹ idigerēt: eligebãt̃ magne ꝯũsationis uiri. q̄ frib⁹ ad q̃sitis p̃gēt officiis. ꝛ cū timore dñi laborātes. refectionis hora reũtebãt̃ ad monastiū. cauētes apd eas q̃cq̃ cibi potusq; p̃cipe. Una ū regula tam uiroꝝ quã feminaꝝ hodieq; p̄durat. ñ q̃d femine melotis ut dixi minime utūt̃. Qd si defuncta ē̄et uirgo. curātes funi⁹ ei⁹ reliquie. cūctaq; q̄ ad funi⁹ p̄tinēt adimplētes. deferebãt usq; ad ripã fluminis. q̃d utraq; monastia diuidit. psalmos ex more cãtātes. Tūc t̄nseūtes monachi cū ramis palmarū ac frōdib⁹. psallētes t̄nsuehebãt eã. ꝫ i sepulc̄s suis cū ꝯlaudatione ꝯdebãt. Cõũsio theodori.

Hec tal' ac tãta ꝯũsatio lōge lateq; crebrescēs. sc̄iq; pachomii nomī ūq; ꝑuenięs. uniūsos ad agēdas dõ grās excitabat. Nõ pauci q̄ ꝯtēpnētes hui⁹ negọ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ca mundi. singularem monachorum conuersationem. et spiritalia studia diligebat. Erat quidam theodorus adolescens annorum ferme quatuordecim. christianis ortus parentibus. et secundum seculum ualde clarus. hoc modo conuersus est. Undecimo die tybi. id est ad octauum idus ianuarias: que dies apud egyptios celebrabatur ex more festiua. Cernens itaque domum suam nimis amplam ac splendidam. et bonis omnibus habundantem: per dei gratiam corde conpunctus. talia secum cepit uoluere. Quid tibi proderit infelix theodore. si totum mundum lucratus fueris. et temporalibus uteris usquequaque diuitiis: ab illis eternis bonis et inmortalibus excludaris? Nullus enim potest et presentibus diuitiis perfrui. et perhennis glorie premia promereri. Super his grauiter ingemiscens. penetralia sue domus ingressus est. et procidens in faciem suam cum lacrimis ait. Omnipotens deus qui occultorum es cognitor: tu scis quia nichil horum que sunt in hoc seculo. amori tuo prepono. Et propterea obsecro te misericors. ut uoluntatem meam dirigas. illuminans animam meam miseram. ne in eterna morte tenebrosa peccatis obdormiat: sed redempta tuo munere. per omnia te collaudet atque glorificet. Hec eo orante: uenit mater eius. et inuenit oculos eius plenos lacrimis. et ait. Quis te contristauit carissime fili. ut se gstiteris a nobis? Nam solliciti ac dolentes usque te querebamus: ut nobiscum pariter epulareris. Qui respondit. Perge ipsa mater et cibum sume: quia ego nunc manducare non possum. Nec adquieuit precibus eius: ut cum ea comederet. Et cum ad scolam ambularet ut litteras disceret: ieiunabat usque ad uesperam. Frequenter autem et biduana ieiunia continuabat per duos annos omnibus pretiosis et delicatioribus cibis abstinens: seque ad perfectam continentiam. quantum etas illa patiebatur extendens. Cepit itaque secum tractare. quatinus monasterium expeteret: seque regule mancipare. Et deserens omnia que habebat: quosdam religiosos uiros repperit. optima institutione uiuentes: habitauitque cum eis in dei timore proficiens. Quodam uero tempore contigit. ut post orationem uespertinam cum monachis resedisset. et diuina consuete meditaretur eloquia. unus ex eis disputans audiente quoque theodoro tabernaculum ueteris testamenti. et sancta sanctorum ad

(c) 2006 Ministerio de Cultura

duos referentur ipsos. ad circumcisionem
scilicet atque preputium: quod exteriori taberna
culi figuram gerere potuit ipsi iudeo
rum. interior autem quod est sancta sanctorum. uocatio
nem presignaret omnium gentium: que et
sacrationis aditum minime ... accessum et
maiorum misteriorum particeps extiti
t. ... hostiis enim animalium et per ar
cha in qua erat manna et uirga aaro
que fronduerat. et tabulis testamenti. per
turibulo quoque et mensa et candelabro.
ac propiciatorio. deus ubique nobis in sua
incarnacione clementer apparuit et il
luminauit nos lumine sue presentie.
nostrorumque factus est propiciatio peccatorum: et
per humana corporis precium languit est ad
edendum. hec cum monachis qui presentes
aderant. idem frater religiose dissereret:
addidit dicens. hanc interpretationem
a sancto patre nostro pachomio didici. qui
in tabennensi monachos primitus agre
gauit. cum quibus in dies auxiliante domino
proficit. Et credo quia tanti uiri recordatione
sui: peccata mea remittantur uniuersa. Dum
dies ista theodorus. accensus est amore: et
intra semetipsum ita deprecatus est dicens.
Domine deus noster si talis est uir iustus in terris.

dignum me fac ut eum uideam: et se
quens uestigia eius. uniuersa mandata
tua perficiam: saluusque factus. bona
tua que diligentibus te promisisti prome
ar. hec dicens cum lacrimis: uriebatur
amore diuino fortiter sauciatus. Post
aliquos autem dies. uenit ad eos quidam ue
nerabilis uir pecusi nomine. longa senec
tute decoratus. ut uisitaret fratres: si
mulque qualiter agerent scire desiderans.
Quem ualde theodorus precabatur ut se
comitem susciperet: et ad sanctum pacho
mium dignaretur adducere. Qui nichil di
fferens: eum secum gratanter assumpsit. Cumque
peruenisset ad locum: theodorus adora
uit dominum dicens. benedictus es domine
qui sic celeriter orationem peccatoris audi
sti: et sic abs te proposceram desideri
um implere dignatus es. decedensque
ad hostium monasterii: mox ut ui
dit pachomium. cepit flere pre gaudio.
Ad quem pater uenerabilis ait. Noli fili
mi plangere: quia et ego peccator sum. hic
di opera gressus sum. Et hec dicens in
troduxit eum in monasterium. Qui cum uidis
set fratrum multitudinem illuminatus
mente. erga diuinum cultum pio zelo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uehementer incaluit. ac processu temporis
magna in uirtutibus serenitate profecit.
Erat enim largitate diuini muneris
preditus. in operibus suis ac uerbis multum
prudens. et humilitate atque contri
tione cordis ualde mirabilis. in ieiu
niis sedulus. in uigiliis iterum. in ora
tione sollicitus. numquam penitus omittens.
que spiritalis gratie munera maiora sectantur.
Consolabatur autem plurimos merore depres
sos. et eos qui aliquo peccato deuiauerant.
admonitione humili atque beni
uola corrigebat. Denique tam precla
ram ac fulgentem conuersationem eius pacho
mius cernens. satis eum dilexit. et in corde
3. suo seruauit. Audiens autem mater eius quod
apud pachomium moraretur. ad eum pro
tinus aduolat. secum deferens episcoporum
scripta. quibus precipiebatur ut ei suus filius
redderetur. hanc autem susceperunt uirgines
in monasterio. quod autem uirorum monasterio
ut supra dictum est. haut procul aberat.
Que mox mittit epistolas sancto pacho
mio. simul obsecrans ut filium proprium
uidere permittatur. Tunc aduocans theo
dorum pachomius ait ad eum. Compri
fili quod huc mater tua uenit. et te

uidere desiderat. ecce nobis et episcoporum lit
teras attulit. Pergens itaque satisfacito
matri. maxime propter sanctos pontifices.
qui nobis pro ea dignati sunt scripta dirigere.
Respondit theodorus. Prius me uenerabilis
pater certum facito. quod post tantam spiritalium
rerum cognitionem. non dabo rationem
in die iudicii. et quod precipis faciam.
hanc enim iuxta mandatum christi cum toto
mundo deserui. Et quomodo eam in offensio
ne fratrum nec audeo conspicere. Nam si
post antiquam manifestationem tante gratie. filii
leui parentes proprios ignorauerunt. ut
iustificationes legis implerent. quanto
magis ego qui tanti muneris particeps
factus sum. parentes non debeo diuine
preponere maiestati. dicente domino in
euangelio. qui diligit patrem ac matrem
plusquam me. non est me dignus. Dicit ei
pachomius. Si probas id tibi non expe
dire fili mi. non te cogo. hoc autem
eorum est qui perfecte renuntiant huic
mundo. et seipsos sibi penitus abne
gant. Oportet enim monachos ut uita
les et seculares salutationes et col
loquia uana diffugere. et his qui membra sunt
christi pia uite sociari. Siquis autem passione

Vanis colloquiis secularibus salutationibus contradicitur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qdā sc̄li capt̄ dic̄. parētes carn̄ meā
s̄. eos dilig̃e debeo: audiat btm pe
trū aplm p̄dicātē. A quo qs supat̄:
huic seru' effic̄it̄. Q̄ ḡ uict̄ amo
re carnis: seru' sine dubio ē carnis.
Cu̇q; nō adq̄euiss; theodorus mat̄
se p̄sētare: decreuit̄ ı illa i ipso
monastio eū x̄ pmanē ūginib;. h
apd se sēp tractās. Si uolūtas dn̄j
fuit. ūt̄ alios saltē monachos ui
debo eū: & p hāc occasionē. meā
q; lucrabor aīā. dū i hac scā ɔūsa
cione psisto. Constat ıg̃ eos q̄ rigo
rē p nōie x̄. nō p uana laude cus
todiut. plimas utilitatis causas
cetis adhibe: licet uideāt̄ ad breue
tp̄s nō nullos offēde. Postē ue
hui' studiū ad emulationē eoꝝ q̄
meliora cupuit mutari ptulim'.
ita neglıgētias aliqꝝ iustū credi
mus itimari. ad cautelā eoꝝ q̄
ista lecturi s̄. Quidā monachi
sc̄dm carnē uiuētes. nec ueterem
hōīnē cum actes exuere: scīm pachō
mıū fortit̄ affligebāt. Fugiūt itaq;
salutarib' eos monitis alloquī: nu
llū puectū eoꝝ penit' sētiebat.

Vn̄ tristis & anxi' dn̄o p eis suppli
cabat ipsī sic dicēs. Dn̄ator dn̄e: tu
p̄cepisti nob dilig̃e p̄ximos ut nos
ipsos. Sic ḡ secreta cordis mı̄ agno
cis. obsec̄ ne me clamātē ad te p
eoꝝ salute despicias: s; misert̄
eoꝝ da illis timorē tuū. ut diui
nā agnoscētes potētiā. iūtatē
ē deseruiāt. & spe p̄missionū tuaꝝ
p oīa roborati: q nunc affligit̄
aīā mea p eis. ı oīs sēs' mj tur
bāt̄ usq; quaq;. Hec dicēs siluit. P̄
aliquātos ū dies. uidēs qd nec per
orōnē meliores effecti s̄: iterū stās
ad orōnē p eis dn̄o supplicauit. &
q̄sdā puatas ac p̄prias reglas eis
orādi atq; uiuēdi tradidit: ut sal
tē q̄si serui statuta ɔplētes. paula
tim ɔsuescēnt ad filioꝝ mun' lec
tionis idustria puenire. Qui cer
nētes se p' ɔcupiscētias suas ire nō
posse. & p̄sētiaq; scī pachomij fortu
dātes. spu timoris nō illi' casti de
cepti s̄. & abier' retr' p' sathanā.
ɔuersatione ei' admirabilē nō ferē
tes. His itaq; recedētib'. grex uni
ūsus i suo statu' itegritate pmāsit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

magis ad ieremitā uitā assur
gēs: sicut solēt i agris optima fru
menta lecti efflorescē. cū fuerit abeis
zizania radicitꝰ amputata. Hec aūt
retulī uolēs ostēde. qꝛ sic nichil obē
hoīb' sclo deditis. si se monachorū
ālūdine institutis: ita nichil utili
tatis affert monachis ꝓfessio ue
nābil. si negligētes extiterit: sꝫ nec
oīo patna. nec ɔdescēsio eos potit
adiuuare torpētes. Confessor
uitea dionisiꝰ psbr. ⁊ echonomꝰ
.i. dispēsator ecclie tētirorū amici
simus sci pachomii. ɔspit aliqn̄o
qđ ex aliis monasteriis ad eū uenīē
tibꝰ nō ɔcedebat cū suis frib' uesci:
sꝫ eos segstrato loco iuxta monas
terii fores excipiebat. Contristatus
itaqꝫ plimū sup hac re. uenit ad
eū: ⁊ icrepātis potiꝰ assimilēs aīmū
q̄ monētis aiebat. Non recte facis
abba: caritatē frib' debitā ñ eq̄lit
omib' exhibēs. Qui correctionem
eiꝰ cū multa lōganimitate pacien
tiaqꝫ suscipiēs: ita respōdit. Nouit
dñs ꝓpositū meū ⁊ patna tua co
gnoscat affectio: qđ nūq̄ cuiꝰ libet

aīma cupiā ɔtristare. ne dicā spne.
Qm̄ ꝗ hoc audere age. ut mm ɔtra
me dnm ꝓuocās irritare? q manife
ste i euglio testatꝰ dicēs. q̄ndiu fecis
tis uni ex minimis frib'. m̄ fecistis.
Accipe itaqꝫ satisfactionē uenabil
patr: qa nō uelud uitās atqꝫ spnēs
eos q̄ huc ueniūt. h qđ asseris facio:
sꝫ qꝛ i cenobii ɔgregatione suscepi
plimos. q̄ nup ɔūsi sūt. ⁊ diūsos
eorū mores ēē cognosco. Noui eni
nōnullos itantū ipsiꝰ ɔūsationis
ignaros: ut nec monachorū ha
bitū nouerit. Int q̄s ꝫ paruuli
tanta simplicitate inuētes: ut
nec dextam q̄dē ualeāt scire ul
sinistrā. Ideo credidi ēē ɔmodiꝰ:
ut supuenietes frs seorsū susciperē
i honore maximo ɔstituti. Hic ꝗ
nō estimo patrib' ul frib' q ad nos
ɔueniūt. ullā ɔtumeliā fieri. sꝫ ma
gis debitā reuerētiā ɔmodari. ꝑ ere
sertī cū statutis horis ad reddē
dū nobcū dō uota sua ɔueniāt:
⁊ pꝰ h singli ad loca designata
ɔcurrat. q̄ci opam dātes. ne sedm
dm sollicite usib' eorū necessaria

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝯpudēte. Hec audiēs pfatꝰ pbr. omi eū laude dignissimū ꝯpbauit. certo cognoscens qđ secdm dm cuncta ageret: multūq; releuat sci pachomii satisfactione. letꝰ remeauit ad ꝓpria. Mulier autē qdā ieadē ciuitate ceteroꝝ. paciebat᷑ fluxu sanguinis. 7 hac īfirmitate tā ꝓlixo tpr laborabat. Hec audiēs pachomiū di ee cultorē. sciaq; ꝯuersatione mirabilē. insup & dionisiū pbrm amicū ei ee carissimū: rogat eū ut sui misereat᷑. 7 qsi p occasionē necesariā. ad se pachomiū ꝯuocet. Qui uenisset; ꝗ pachomi ad ecclīa. 7 p orone dionisiū salutasset: iuxta eū ꝓtinꝰ assedit. Cūq; loqrent᷑ ad inuicē: mulier fiducia fidei roborata. credēsq; dicenti xp̄o. ofide filia fides tua te saluā fec. post tgū ei latent᷑ accessit. 7 cucullū qđ ꝗopiebat capt ei tremens attigit. statiq; sanata ē. Et ꝓcidens ī faciē suā. adorauit dm̄. glificans ei clementiā: qđ tanta p seruos suos beneficia credētibꝰ ꝯtulisset. Tunc sens

uir dionisiꝰ factū senciens bndixit mulieri: & ꝓtinꝰ ad sua repedauit. Aliqno u necessitas exeg ut sepis munimine monastiū uallaret᷑: ī q ope laborātibꝰ fribꝰ ipse celtꝰ ferebat maximū auxiliū. Post aliqntos aūt dies. monachꝰ qdēm pbr multoꝝ frm pat existens. q sollicitꝰ erat scm pachomiū crebro uisitare: uenī ad eū cū uno frē. ꝓpt ꝯtētionē q i monastio ei orta fuiat. Ex hac uidelicet causa. Is ipse fr q cū eo uenat: molestꝰ ei erat. nimiū clicat desidans dignitatē. quē sciens indignū tali munere: diuso modo ne h ipsū fieret differebat. Et cū amplꝰ importunitatē ei ferre n posset. uenit ad scm pachomiū. cuncta q negotii erant. eidē pādescens. qđ ipse solꝰ ꝯtētiones posset absoluere. Qui cū causā penitꝰ agnouisset; ait. Nōne ad h uenisti. ut p me cognoscens dni uoluntatē. Audi ꝗ me. & da ei qđ postulat moch in hac parte desprās. Fortassis eni p hoc officiū liberabit᷑ aīa

7-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eius. a captiuitate diaboli. Sepe namque
contigit: ut homo malus affectus bene
faciens. ad bonos se conferat mores.
Desiderium denique meliorum. prius non
ingenerere propositum: his duntaxat a
nimabus. que nusquam a deo negligentie
torpore prolapse sunt. ut possint studere
uirtutibus. Nos ergo fratres agere decet: quod
deo placeat. Sic enim dilectio eius in
nobis esse probabitur: si conpaciamur alter
utrum. Hoc accepto responso senior:
fecit quod sibi fuerat imperatum. Sed frater ille
uoti compos effectus. ad beatum pacho
mium reuersus est: iam mente sobrius atque
compunctus. Et cadens in faciem: confitebatur
dicens. O homo dei. multum sublimatus
a deo es: qui discernis ea que pertinent ad
salutem. Malum in bono uicisti. Si
enim non fuisses erga me mitis atque
longanimus. sed aliquid in me rigidum
protulisses: ab hoc decessissem habitu.
et a deo prorsus alienus efficerer. Sit autem be
nedictus tu a domino: per quem anima mea
salua facta est. Tunc alleuans eum de
terra uenerabilis senex. hortabatur ut
uitam summe congruam dignitati: nequaquam
negligens. perpetua in futuro cor

nita secum: Et osculans eum dimisit
in pace: quem etiam usque ad fores monas
terii prosecutus est. Adhuc autem sancto pa
chomio ibidem stante: ecce uir alogenus
festinus ueniens. ad eius uestigia prouol
uitur: obsecrans ut filiam suam a demo
nio uexatam. per christi gratiam curare digna
retur. Quo relicto pro foribus: ingressus
ipse. tale ei responsum per hostiarium
dirigit. Non est nobis consuetudo cum
mulieribus loqui: sed si quid habes ex ues
timentis eius mitte nobis: quod in nomine domini
benedicentes remittamus: et
credimus in christo. quod isto modo filia tua ab
inimici liberetur incursu. Cumque tunica
ea puelle sancto fuisset allata: seuere
nimis intuens ait. Non est eius iste ues
titus. Affirmante uero patre atque dicente.
eius est: respondit. Ego noui quod eius sit.
sed uirginitatem suam deo dedicans. non
seruat sermonisque puritatem. Propter hoc
ei inspiciens tunicam. et intelligens eam
castitatem suam minime custodire:
non eius esse testatur suam. Spondeat itaque
et in conspectu domini: deinceps uniuerse conti
nere: et propiciabitur ei christus. sanamque con
stituet. Pater igitur indignans et merens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

filiā ꝑscrutatꝰ ē: & sic ēē ut scs
pachomiꝰ dixat. puelle ↄfessione
cognouit. Cūq; cū iuramto pollici
ta fuiss&, nūq̄ se talia gere: ꝓ ea uir
b's dn̄o supplicau. bn̄dicēsq; oleū
misit. Quo puncta sine mora cu
rata ē: & glificabat iugit dn̄m: q̄d
nō solū dēmone. s; ēē detestabili cō
ūsatione caruiss&: & i reliquū se cō
tinētię studiis. ꝑ x̄ mancipauit auxi
liū. Tali igr̄ opinione de scō uiro ubiq;
currēte. Alīꝰ nichomini q̄ filiū suū
ademone possessū sine intmissione
deflebat. nec eū ꝑducē potat admo
nasteriū: genu nix supplicabat pa
chomio. ut ꝓ eo p̄caret oīpotētiā x̄.
Q cū orass&, dedit ei bn̄dictū panē:
sollicite ꝑcipiēs. ut an̄ cibū ex eo pau
lulū sēp energuminꝰ sumeret: Cūq;
esuriss&, filiꝰ eiꝰ ex ipso pane particlā
ei tribuit. S; nō ꝑmisit imūdꝰ sps ut
ex eo omnino gustaret: ex aliis aūt
panibꝰ manꝰ suas impleuit. cepitq; co
mede. Patr̄ ḡ bn̄dictū panē ꝑ frusta
cōminuēs. i intioribꝰ palmaꝝ subla
tis exinde ossib; immisit. & his ei ta
tumm̄ palmas apposuit. ut nesciēs id
q̄d factū ē. bn̄dictionē ꝑcipe meret.
Quas adapiēs. frusta q̄ i iecta fuiāt
ꝑciebat: & ipsas execratꝰ palmas.
nichil penitꝰ esce uolebat ꝑcipe. Cūq;
patr̄ eū sine cibo manē diebꝰ plurimis
ↄpuliss&. fame coactꝰ ex bn̄dicto pane
ꝑcepit: ac ꝑtinꝰ sōpno detentꝰ amalig
no sp̄u libatꝰ ē. Quē secū patr̄ ad sci
pachomii uestigia ꝑduxit. laudās &
glificās dn̄m. q̄ ꝑ seruos suos opatr̄
magnalia & gliosa. quoꝝ nō ē nu
merꝰ. Alias q̄q; sanitates iūtute
sci sp̄s uir bissimꝰ faciēs. nō extolle
batr̄: nec unq̄ cor ei elatū ē. Habe
bat eni hāc a dn̄o grā. ut idem sēp
& eqlis ēēt i omībꝰ: animūq; i discipli
na dn̄i sollicitū ↄtineret. Et siq̄n̄o pos
cēs aliq̄d a dn̄o n̄ ↄseq̄ret̄ peticionis
suę effectū: nō ↄtristabatr̄ omnino s;
paciētissime sustinebatꝰ: sciēs h ex
pedire ul' s. ul' omībꝰ q̄eq̄d media di
uina cēsuiss&: q̄ freq̄nt̄ ītētione sin
cera uidem̄ postulare ↄtraria: que
dn̄i bonitas cū n̄ ↄcedit pīnre dedig
natr̄: & tūc potī clemt̄ exaudit. cū
uota nr̄a ignorātię nocte uelata. n̄
ꝑfic. Qdā deniq; iuuenis siluaīs nōie

de scena conuersus ad scm pachomium uenit: uolens in eius monasterio commorari. Qui cum susceptus esset imperfectus. peruersa consuetudine seculi. nullius discipline regulis poterat cohererere: salutemque propriam negligens. dies suos uanitatibus pertinens. atque regulis occupabat: adeo ut nonnullos ex fratribus euertere: et ad studium simile commoueret. Quod plurimi non ferentes: sco pachomio suggesserunt. ut eum de monasterio pelli preciperet. Ad quam rem eis non annuit. Sed eum minime ferens admonuit prefatum ut se corrigeret: et ab antiqua conuersatione reuocaret. pro quo etiam dominum iugiter exorabat: ut ei compunctionem cordis solita pietatis habundantia largiretur. Cumque memoratus iuuenis in ipsa existeret prauitate: et aliis exemplum perditionis ostenderet: ad postremum uisum est omnibus. ut a sca congregatione uelut indignus simul arceretur. Sed beatus pachomius hoc idem credidit differendum. Quem etiam mitissima atque sapientissima correptione ... mens et celestibus erudiens institutis: ita diuino timore succendit: et sic anima eius fructuum fide compuncta est. ut se deinceps alacrius abstinere non posset. Emendatus itaque per omnia: magnum ceteris documentum conuersationis exhibuit. In omni namque loco et in omni operatione flebat iugiter: et ne tunc quidem cum cibum inter fratres capere a lacrimatione cessabat. Que res etiam permouit multos ex monachis: qui et dixerunt ei. Tandem te a planctu cohibe: ne tanta afflictione deficias. Qui respondit. Conor quidem sicut iubetis alacrimus temperare: nec possum. Pectus enim meum uelut quedam flamma comburens: quietum me esse non sinit. Rursum ipsi dixerunt. Quid te in secreto tuo uel certe in orationibus plangere: cum uero uenimus ad mensam cibum sumere. debes a fletibus abstinere. Non possibile est anima et sine istis exortationibus lacrimis. semper in compunctione persistere: qui plures e fratribus uidentes te flentem. manducare non possunt. Et cogebant eum fateri. cur ita se sic diluerit fletibus. Tunc ait ad eos. Non uultis ut plangam. cum uideam me foueri multis obsequiis sanctorum fratrum. quorum etiam et puluis pedum mihi ueneranda est. nec eius me contere dignum prorsus existimo. Non ego plangam: quod homo de scena. mihi peccatis obnoxius officia tanta percipiam? Timeo ualde: ne sic datan et abiron.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

me q̄ꝫ p̄fanū hiatu suo t̄ra deglu
ciat. Illi nāqꝫ impuris ausib' mani
busqꝫ pollutis. scā s̄met usurpa
re tēptar. ego ů p' tantā cognicio
nē diuini muñis. aīme meę salu
tē desidiosa cūsatione neglexi.
Ideo qppe ista recolēs nō erubesco
flere corā omib'. q mlta facinora
mā ęę cognosco. q iugib' lacimaꝝ
fōtib' debeā expiare. Qd si ipsā
aīā meā p lamta diffūdem. ni
ch facē magnū. qd p factis mis
ip̄secī nullū dignū possū repire
supliciū. Cūqꝫ p dies singlos idem
fr̄ ad meliora p̄ficēr. & omis q̄ pemo
dū in humilitate supare. ita de
eo scs pachomi' cepit corā omib'
dicē. Testor fr̄s ac filii corā dō &
scīs ei' anglis. q ex q cenobiū hoc
fūdatū ē. nullū de frib' q mecū
s' ul' fuer. humilitatē meā secutū
ęę cognosco. ñ unū tantū. Qd frs
audito. nōnulli putabāt hc esse
theodoꝝ. alii petroniū. alii ů orsi
siū. Cūqꝫ rogarent eū theodor' ut
qs ęęt ille depmēt. ⁊ scs uir idica
re differret. rurs' eū theodor' uehe
mēter urgebat. aliiqꝫ maiores ex
frib' plimū p̄cabāt'. ut dicēt qs ęęt
cui testimoniū tale phibet. Tūc re
spōdit pachomi'. Si scirē eū de q
dictur' sū uanę glę stimul' icitari.
nūq pr̄s ostēdere. S; q pculdu
bio credo. qd p grām xp̄i q̄ntū ei lau
des accesserit. tanto ipse mun' hu
militatis adqrit. id ēco ut eū po
sitis imitari. sine metu palā bea
tificare nō desino. Tu qdē o theo
dore ⁊ qcūqꝫ tui s' similes fortr
certātes i monastio. diabolū uicisti
ut passerē. ⁊ sub uris pedib' allisi
tis eū. p di grām cculcātes ut pul
uerē. S; si qd absit neglexitis i alq
cūgēs is q sub uestigiis uris est.
aduisū uos g̃uiꝰ furore baccabit'.
Iuuenis aūt siluan'. quē dudū ppt
negligētiā de monastio pellē uo
lebatis. ita p̄strauit inimicū ⁊ a
suis sesib' effugauit. ut nusq corā
eo appareat. alitaqꝫ eū humilitate
p omia supauit. Et uos qdē frs ha
bētes opa iusticię. in hisque gessistis
gliosi cfiditis. hic aūt qnto forti
pugnat. tanto se deciore omib' in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicat: excota mte totaq; ūitate
ĩutilē se repbuq; ꝓnūciās. Ideo dē
nuq; ⁊ lacrimas hc ĩpmitu: q̄ semet
ipsū nimis humiliat ⁊ iclinat.
nec alicui⁹ monita. qd gerit existi
mat. Nichil aūt dbilī ita reddit ī
ualidū. sic humilitas de corde pu
ro: cui tam̄ correctionis opa ꝓba
tur adiūcta. Sic itaq; uirilit̄ an
sat⁹ siluan⁹ ꝑ octo annoꝝ curricla
dō militās: cursū uite sue finiuit
ipace. De cui⁹ exitu bs pachomi⁹
testat⁹ ē: qd mltitudo scōꝝ anglo
rū cū magna leticia sumtes ei⁹
aīam. ulut dilectā hostiā xp̄o ꝯspec
tib⁹ obtuler̄. Eodē ū tp̄r panos
ciuitatis eps uar⁹ nōie. ꝑ oīa
uenabil ac dō dedit⁹. recteq; fi
dei feruētissim⁹ amator existēs:
audiuit disposicionē ꝯuersationis
pachomii. Ad quē missis epistol
euocauit eū: plimis uerbis exorās.
ut ēt ĩ eca ciuitatē ei⁹ monastia
optata ꝯstrueret. Cūq; mltis excau
sis pcib⁹ adqeuisset ep̄i: dū ꝯparat
ad eū. iustū credidit ut ꝑ iter
oīa monastia q abeo curabāt

inuiseret. Et cū uni ex ipsis monas
teriis approquasset: cuiusdā fris occu
rrit exequiis. q uitā suā negligent
isūpserat. Fr̄s aūt ipsi⁹ monastij. fu
nus ꝓsequebant̄ honorifice. psalmos
solitos ꝯcinētes: ꝑsētib⁹ q; defūcti
parētib⁹ ac ꝓpinqs. Qui cū uidisset
pachomiū. feretrū ꝯtinuo depo
suer̄. ut tā ꝓ mortuo q̄ ꝓ se dño
supplicaret. Et mox ut orōnē de
bitā ꝑsoluit: ꝯuersus ad frs ait. Si
nite psalle. Pcepitq; defūcti ues
timta splēdida qb⁹ inuolut⁹ erat
auferri. q corā oīb⁹ fec exuri:
⁊ ita cadauer efferri iussit. ꝑter
aliq̄ psalmodiā atq; sepelire fiem.
Igit̄ frs cū parētib⁹ ei⁹ ⁊ uniūsi q
tūc aderāt. nouū gen⁹ spectacli
ꝯuiētes: ⁊ obstupefacti nimiū: ꝓ
cabant̄ senē ut ꝯsuetā sup eū psal
modiā celebrari ꝑmittat. Cūq; n
adqeuisset: ceper̄ parētes defūcti
culpātes eū dicē. Qd ē h specta
clm nouū. Qs mortuo nō miserē
atur. Licet sit inimic⁹. Sufficiēs ē
ꝑ se ipsa calamitas. Noli qs in
ferre mortuo: qd nec belue faciēt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nec tue ɔdecet̃ scitati. Nā ⁊ nos
hic maximo notam̃ obpbrio. ali
aq; q̃plima suspicionū opproba
nascunt̃. Utinā nūq̃ ad istū locū
uenissem̃: utinā nec iste mona
chꝰ fuiss; effectꝰ. nō huc gemitū do
lorē nob̃ infligeret. Rogamꝰ g̃. ut
solitā psalmodiā defūcto restitu
as. Q. respōdēs aūt eis. Vere frs ac
filij. plus uob q̃ pfectis mortuū mi
seretor. i tantū ut uob de uisibilib; re
ac tpali curantibꝰ. ego de inuisibilib;
eiꝰ sūma sollicitudinē gerā. ⁊ id ĉco
hec erga eū fieri iubeā. Et uos q̃dē
maiores illi dolores p huc honorē
quē putatis adq̃ritis: ego aūt ad q̃n
tulācūq; eū reqem. ul' satisfactio
nē p hac iniuriā pparabo. Ppt qd nec
curo p h' examini corpe. s; p im
mortali eiꝰ aīa satago: q ⁊ hāc
carnē rursꝰ i resurrectione recep
tura ē. i corruptā ⁊ integrā. Alias
aūt si h' qd uultis annuero. uelut
placēs hōibꝰ iudicabor: atq; ut ad
psēs uob satisfecisse uidear. id despi
cio qd ei pdēe potit in futo. Fons. n.
bonitatis ds nr excitetur. occasione

q̃rit p q̃s opulēta sup nos dona sue
pietatis effūdat: remittatq; nobis
pecca. nō solū i hoc sclo. s; ⁊ i futo.
Nā cū dicat i eūglio q blasphemā
ūit i spm scm. nō remittet̃ ei neq;
i h sclo. neq; i futo: dat patēt intelli
gi. qd sīt q̃dā delicta, q possīt ⁊ p
hāc uitā si p eis supplicet̃ ignos
ci. Nos ū q̃s dignos iudicau ⁊ potē
cia. diuine sue dispēsationis excere
medicinā. si nō unicuiq; ɔgruēs
adiutoriū pferimꝰ: pfecto uelut
ɔtēptores existimabimꝰ ⁊ audiem
illd qd sc̄ptū ē i pphā. Videte ⁊
admiramini: ⁊ dispdimini. Et ideo
q̃so sinite defūctū ꝓprijs mal' ali
quatenꝰ exui: ⁊ q̃ntulācūq; reqē
i illo futo examine ꝓmeri. Sepeli
te g̃ eū sine psalmis ut dixi. Potēs
ē eni ds benignꝰ ⁊ clemēs ⁊ nrīq;
misericors. p supplicatione nrē par
uitatis eū i etna sua reqe collocare.
Hec cū dixiss; abiert: ⁊ scdm qd uenā
bil' pat̃ pcepat. eū i mōte ubi erāt
parata monumēta. sepelire curarūt.
Morat ē aūt scs ibidē cū monachis duo
bus diebꝰ: docebatq; i pmis sigulos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

timore domini. deinde qualiter adversus diabolum
dimicare deberent. et insidiarum eius
posset per xpi gratiam declinare potentiam.
Tunc nuntiatur ei quod frater quidam de chenobo-
ciorum monasterio, qui in infirmitate de-
tentus, benedictionem patris eius ultimam
postularet. Hec audiens homo dei confes-
tim secutus est eos qui hec rettulerant. Cumque
conatus proficisceretur et duobus aut tribus
milibus abesset a monasterio quod petebat.
audivit suavissimam vocem in aere per-
sonantem. suspiciensque vidit ipsius fratris
animam ultra cum angelis dominum lau-
dantibus ad beatam vitam perhenemque sustol-
li. Comites autem pachomii cum neque
vocem audirent. nec quicquam sentirent pe-
nitus. Sed tantum cernerent eum ad orientem
diu respicere: dicunt ei. Tu cur stetisti
pater? Properemus ut possimus occurrere
ei. Quibus respondit. Frustra iam curramus.
hec enim est quod diu consideravi. quemadmodum
frater ipse ad gaudia perpetua perducatur. Quem
cum rogarent ut eis exponeret quomodo audisset
animam: quantum poterat audire narravit
ex his que ipse operatur. Quidam igitur ex illis
currentes ad memoratum monasterium et di-
ligenter inquirentes qua hora frater ille dormisset:

ea que a sancto viro didicerant. vera
omnia cognoverunt. Hec autem retulimus dua-
bus ex causis. primum volentes ostende-
re beatum senem nimium fuisse perspicacis-
simum. gratiamque possedisse propheticam.
ac longe posita intellectualibus oculis
providisse. deinde ut tales semper im-
mitates malorum consortia [illegible]lliate
vitarent. Et de his quidem [illegible] nobis
actenus dicta sufficiant. Sanctus igitur pacho-
mius ad anfatum episcopum cum suis mona-
chis veniens: ab eo in summa veneratio-
ne susceptus est. Nam festivitatem maxi-
mam in eius celebravit adventu. et de-
dit ei loca ubi spatia conderet monasteria.
sicut dudum per scripta cognoverat. quoque est
venerabilis vir cum alacritate construxit. Et
cum macerie murum munimen in circuitu du-
ceret. neque facile posset irrumpere quidam
pestilentes homines quos diabolus excitavit in
invidia. nocte venientes que constructa
fuerant destruebant. Sed non in longum ma-
lignitatis eorum pena dilata est. Nam
cum senex discipulos suos ad tolerantiam
commoneret. illi nequissimi iuxta consue-
tudinem convenissent ut facinoris suorum
ceptum perficerent. ab angelis domini percus-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

exusti s̄: et ulit cera a facie ignis
ad nichilu redacti s̄. Frs g uelo
cit unius siui ostumauer edificiu:
i q scs pachomi ostituit mona
chos religiosos uiros. qb samue
le pposuit hylare uiru 7 dono
frugalitatis eximiu. Q'a u pdic
ta [illegible] monastia i suburbano
fue[illegible]nt instituta: idē scs ibi
uoluit pmane diuti: usq; du hu
qs ordinauiat. & muine firmare
tur. Interea philosoph qda ciui
tatis ipsi. audita seruoz di opi
nione uenit ad eos. scire uolens
qd ĝent. qdue pfitent. et uides
aliqs ex monachis. ait ad eos. Vo
cate in patie urm. qi de reb ne
cessariis cu eo disputatur sit. Cu
cognouiss; at scs uir. qi philosoph
ĝet: misit ad eu cornelju 7 theo
doru. pcipies eis. ut ad ea que sci
citaret prudeti responsione satisfa
ceret. Egressis igr ad eu: philosoph
ait. Mult ad nos sermo delat ē
qd sapietie gentis studiu 7 iux
ta religione uiui. qete diligatis
ipsi: isup et prudet his q pont

aliqd satisfac̄e uideamini. et ido
de his que legisti. uos interrogare
disposui. Cui theodor. Pferto ait
qd uis. Et philosoph. habes igt tu
mecu disceptatione. ut q fuerit
qsita dissoluas. Et theodor ait. Ex
pme ia qd intedis. Tuc philosoph
ait. Q's nō nat mortu ē. q's rur
su nat a morte subtract ē. Q's at
cu sit mortu nō ē fetore corrupt.
Et ait theodor. Nō gndis igt h ppo
sicio tua o philosophe: nā facile
qd iqris absoluā. Qui nō nat. mor
tuus ē: habet adam pthoplastus.
Q u nat ē. nec tam ē mortu: existit
enoch. q do placuit et tnslat ē. Mor
tuus at nec fetore corrupt: uxor
ē loth. q ūsa istatuā salis. usq;
nuc i eo habitu p icredulos pdu
rat exeplo. Et ido ssiliu do t o phi
losophe: ut has teptat ppositione
tuas. et ianes deseres qstiones. ad
xpm ueru dnm que colim. sine
dilatione ouitaris: remissioneq;
tuoz peccoz. p etna salute non
despicias. Ad hec philosoph obstu
pefact. nich isiuit ulti: s; exce

Qstioes philosofi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dẽs acum uiri. responsionẽq; tam
celerẽ paratãq; mirat' ẽ. Et inde
pachomi' ĩ eisdẽ monasteriis nup
extructis. dieb' plurimis immora
tus. exinde pfect' ẽ: atq; ad aliud
monasteriũ qd sub ei' erat dicione
puenit. Quẽ cũ fr̃s om̃s iocursũ
ei pparantes. sũma ueñatione sus
cepissent: infantul' qdã de ipa cgre
gatione q int' alios occurrerat. cla
mare cepit ac dicẽ. Vere pat'. ex q
hic ambulasti. null' nob nec oleũ
nec legumen aliqd coxit. Ad quẽ ses
grata mite respondit. Nõ contristeris
fili mi: coquã. Et ingress' monaste
rium. p' orõnẽ ueñ ad coquinã: et
inueniens fr̃em. q coqne perat. psia
tos. i. tegetes opante. qs mattas
uulgo appellat. ait ad eũ. Dic m
fr. qntũ tpis abest ex q nõ coxis
ti frib' oleũ ul' legumina. Q re
spondit. Sunt duo fere mẽses. Et ses
pachomi' ait ei. Quare cõtra pcep
tũ facẽ uoluisti: ut tanta frm
negligent' utilitat'. Qui sub hu
mili satisfactione respondit. Op
tauiam qdẽ ueñabil' pat' cotidie
impl're ministeriũ mm: s; q qcqd
coquebã nõ cõsumebat' afrib' q
om̃s abstinent. soli qppe pueri ali
qd cocture pcipiunt: ne tanto la
bore parata. pirent' expẽsa: ppterea
pulmta nõ coxi. Ac ne ociosus ẽẽm.
psiatos elegi cũ frib' texere: sciẽs
unũ de his q m deputati s. ad op'
huiuscemõi posse sufficẽ: ut par
uas escas id ẽ oliuas: 7 herbulas
ad refectionẽ frib' parare. Hec
pachomi' audiens: 7 qt s iqt psia
te qs te fecisse dixisti: Qui respõd.
Quingente. Et ille. Deferte iqt huc
om̃s: ut uideã. Que cũ fuissent
allate: pcin' eas igne supposito.
iussit exuri. Tũc ait ill'. Sic uos
tãtã uob erga dispẽsationẽ frm
reglam despexistis: sic ego pas
sum labores uros icẽdio cõcrema
ui: qtin' cognoscatis q pciosũ
sit patrũ cõstituta cõuelle. q pro
aña[illegible]rũ salute pursa s. An ig
noratis qd gliosũ sẽp sit abstine
psecib': sta siqs ab ea re q i ei' ẽ
potestate. diuina cõsidatione se
cõtinet: magnũ cõseqt' a dño pmiũ.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ab ea ũ re cuiˢ uidēde licētiā q's nō
ht̄. quadā nosciᵗ necessitate cohi
beri: ⁊ iō ꝑpt̄ abstinētiā coactā
atq; iutilē. frustra uideᵗ expec
tare incedē. Deniq; cū pleᵉ esce ap
posite fuerit. si frs parti hi uᵗⁱᵗ
ꝑpt̄ dnm: tūc apd eū ś maximā
spē reponit. De cibis aūt q's nō ui
dēt. nec eis ad pcipiedū facultas
ulla tribuitᵘʳ: q̄m ꝑ parsimonia
pmia ɔcedētur. Ideoq; ꝑpt̄ exigu
os supt̄ tāta friu. hō debuit int̄
mitti ɔmoditas. Hec cū loqret ad
eos. ⁊ sufficiet̄ eoꝝ delicta corripe
ret: hostiari ad eū festinᵘ igressᵘ
ē magnos uiros ⁊ anachoritas egre
gios indicās aduenisse. q̄ eū uide
desidarēt. Q's ilico iussit intᵉre: de
bitaq; reūentia salutās eos. p' orō
nē pfrm ducebat cellulas: ⁊ oīa
eis monastij loca monstrabat. Q
rogauer sene. ut cū eo de qb' cupe
rēt reb' secreto loqrēt. T̄c [illegible] itro
dux eos icellā seorsū: sediᵗq; cū
eis. Illis aūt de reb' abditis atq; ar
chanis altiᵘ disputātib': cepit scs
odorē sentire tetērrimū. Videbat

eni eos exaulto satis uti sermone
⁊ isp̄tis scis parītos existē: nec
potat de iactantia fecōis aliqd
ul' cogitare ul' dicē. Ubi g de di
uinis eloquijs diuti disputarit:
⁊ hora nona iā refectionis tēpus
idicēt: surgētes ipi mox abire uo
luer. Q's scs uir enixi hortabat:
ut cibū parit sumerēt. Q. noluer
penit adqescē: dicētes festināre se
āñ occasū sol' ad ꝑpa remeare. Et
uale dicētes ei: sine mora ꝑfecti
s. Tūc pachonis uolēs certā causā
fetōis agnoscē: i ozonē ꝑstit. ex
orās dnm. qtin' s qles eēnt pande
dignarēt: moxq; cognouit qd impie
tati eoꝝ dogmata qb' pbāt imbu
ti. tātā pnicie de eoꝝ cordib' exa
larēt. Nec mora uiros ipsos isequᵗ:
⁊ apphēsis ait. Unū uolo uos int̄
rogare sermonē. Q. dixer. Intⁿroga.
Numqd aīt origenis ɔnta legistis:
Q. negātes dixer. Nequaq. Qb' ait.
Ecce ɔtestor uos corā dño: qd omis ho
q legerit origenē. ⁊ ɔsēcit his q pra
ue disseruit. i pfūda puenie isfero
ru: hereditasq; ei' er' uermes ⁊ ex

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tiores tenebre. quibus iniquorum anime sine fine punientur. Ecce ego quod michi manifestum est a domino. uobis sollicite nunciaui: ex hoc innocens ero uos uideritis. si ea que sunt uera respueritis. Quod si michi uultis adquiescere. date placet per omnia: cunctos origenis libros in flumen piciate. ne ab illis uos ipsi mergamini. Hec dicens discessit ab eis: et rediens ad exercicium solite uirtutis. repperit fratres in oratione consistere. cum quibus alacriter hymnorum cantilene spiritalis explicuit.

Nota

Monachis uero aduescendum conuenientibus. uenerabilis senex in cella ubi consueuerat supplicare domino se recepit: et obserans ostium orabat intente. memor uisionis quam aliquando conspexerat: et obsecrabat dominum quatinus ei declararet statum monachorum qui uenturus esset. uel quod post eius obitum in tanta congregatione contigeret: et ab hora nona usque ad illud tempus quo frater qui nocturnis orationibus perat uocem mittere et ad preces solitas excitare: instantiam sue supplicationis extenderet. Cumque precaretur attentius. subito ecce media nocte uisionem cernit. que eum iuxta peticionem propriam. de statu posterorum suorum plenius edocet. Nam monasteria sua uehementer dilatanda: non nullos quippe pie uicturos et continentes agnouit: et neglecturos quoque plurimos didicit: suamque salutem penitus perdituros. Vidit quoque sicut ipse narrauit multitudinem monachorum in ualle quadam satis profunda atque caliginosa consistere: et alios exinde uelle conscendere. nec ualere. Quidam enim occurrebant exaduerso sibi. nec inuicem dinoscere poterant: nec de profundo illo et tenebroso loco prorsus emergere: alios autem frustra conantes prae lassitudine ruere. atque ad inferos peruenire: alios iacentes miserabili ac lacrimosa uoce deflere: nonnullos uero cum maximo labore conscendere. quibus in ascensu ipso lux protinus occurrebat: in qua constituti. referebant deo gratias: quod euadere potuissent. Ita pachomius intellexit quod nouissimis essent euenta temporibus: cecitatemque mentium eorum qui postfuturi sunt et errorem cordis. bonorumque defectum. ualde doluit: maxime uero quod prepositi tunc negligentes ac desides forent: et discordia discordiose uterentur. placentes stulte multitudini et ostentantes habitum mo

Nota digressionem [illegible] hic dicitur de plena [illegible] [illegible].

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nachorum. nullaque bona opera proferen
tes: simul ac pessimus primatum tenen
tibus. ipsiusque sancte conversationis nomen ig
norantibus. necessarium est emulationem
ac iurgia generari: et quis prior ac ma
ior sit. ambiciosa lite contendere: et te
mporari quidem bonos. ac malos eligi:
nec probitate morum sed antiquitate vel
ordine. unumquemque velle ceteris anfer
ri. Unde nec alicui bonis viris loquendi
fiducia suberit pro utilitate omni
um: sed et in silentio et quiete, ac certe sub
colore honestatis magnus persecutio
nibus affugeret. Et quod est opus singula re
censere: cum omnia pene que sunt sub regulis
submixta divinis. humanis commuta
buntur illecebris. Tunc pachomius excla
mavit ad dominum cum lacrimis dicens. Omnipotens
deus si sic erit: ut quid permisisti cenobia
ista construi? Si enim in tempore novissimo
qui fratribus preerunt prepositi fuerint sunt. quales erunt illi
qui sub eorum regimine versabuntur. Cecus
enim ceco ducatum prebens: uterque in foveam
cadent. Heu me: quia frustra et supervacue
laboravi. Memento domine studiorum
meorum que tuo munere perfecisti. memen
to filiorum tuorum qui te tota mente de

serviunt. memento testamenti tui quod
usque ad consummationem seculi. atque pro
misisti custodiri cultoribus. Tu nosti
domine quia ex quo suscepi hunc habitum mo
nachi. nimis humiliatus sum in conspectu
tuo: numquam saciatus sum pane vel aqua.
vel qualibet creatura alia quam fecisti. Hec nota
eo dicente: vox ad eum facta est dicens.
Ne glorieris pachomi cum sis homo. et in nota
digeas misericordia: quia cuncta que condidi.
mea miseratione subsistunt. Qui confes
tim prostratus in terram: misericordiam domini postu
labat dicens. Omnipotens deus veniant in
miserationes tue et vivam: et ne
auferas misericordias tuas a me: quia misericordia
et veritas tua semper susceperunt me. Scio
enim ego domine: quia nutabit et claudicabit
universa sine tue protectionis auxilio.
Hec cum dixisset: astitit super eum lucens an
gelus in iuvenis in medio eorum in effabili
pulchritudine atque claritate resplendens:
qui instar solis ex se fulgoris radios
emittebat. huius super ipsius coronam spi
neam: et levantes a terra pachomium an
geli: dicunt ei. Quoniam petisti a domino mi
sericordiam: ecce venit misericordia tua. deus
glorie ihesus christus filius dei patris unigenitus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

q̃ missus ẽ i hunc mundũ: ⁊ p salute
generis humani crucifixus ẽ. spineã
ferens i capite coronã. Et pachomi⁹
ait. Oro dñe. numquid ego te cru
cifixi? Et dñs placidior ait ad eũ.
Nõ tu quidẽ crucifixisti me: s; pare
tes tui. Verumptamẽ animęquior esto.
ac confortetur cor tuũ: quia posteritas tua
manebit i sc̃la. nec usq; i finẽ mũ
di deficiet: ipsiq; qui post te futuri s̃. de
pfunda illa caligine liberabuntur. quicumq;
uixerint abstinentia: ⁊ curã salutis
suę gesserint. Modo nãq; qui p̃fecta
tua se continent. tuaq; sequentes exẽplũ
imitati. maxima glorię luce resplẽ
dent: post te uero qui in huius sc̃li caligine
fuerint commorati. qui prudentes intelli
gent q̃ petenda s̃ quę ue fugienda.
ac spontanea uoluntate. nullo hu
manitus incitantes exẽplo. de tantis exi
lierint tenebris. omnemq; iusticiã ser
uantes. etnã uitã toto corde dile
xerint: amen dico tibi quia cũ istis erunt q̃ nc̃
tecũ i summa continentia ac sc̃itate
pdurant s̃. eandemq; salutẽ ac requiem
sortientur. Hęc dicens dñs: ascendit i ce
lũ. Sic autẽ aer illustratus ẽ: ut splendor
lucis illius. nõ possit humanis ser
monib⁹ explicari. Tunc scs pachomi⁹
super his quę s̃ ostensa s̃ uehementer admi
ratus: ad nocturnã sinaxim cum
uniuersa fraternitate conuenit. Et officio
sco sollempniter adimpleto: cuncti mo
nachi iuxta consuetudinẽ corã sene
ad audiendũ uerbũ di consistunt. Qui apiens os suũ docebat eos dicens. Filio
li mei quantacumq; est uirtus i uob atq;
possibilitas. p salute uestra certate
fortiter: ac adu'sus armatũ hostẽ ui
riliter dimicate: priusquã ueniat tps
i quo nosmetipsos si tamẽ inertes fue
rimus ac desides. miserabili lamenta
cione plangemus. Nõ negligamus dies
uitę quos nob largitus ẽ dñs: s; operemur
i eis cũ tota alacritate uirtutẽ. Dico
enĩ uob quoniam si sciretis. quanta scis i
celestib⁹ bona parata s̃: ac q̃ tormen
ta maneant eos qui a ueritatis tramite
deuiauerunt: cognitaq; ueritate nõ i
ea digne uersati s̃: summis uirtutib⁹
eterna supplicia uitantes. hereditatẽ
illã beatam quę di filiis pmissa ẽ. festi
naretis adipisci: quã nemo nĩ mal⁹
ac pditus fugit ac negligit. Quid amt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ut penitus nescit: que iam iamque resi
piscere oportet. et terrenis absolutus cu
piditatibus. ut mala peccata deflendo
iugiter indulgentiam domini consequatur. et
sic ad meliora conversus iter suum diri
gat: quatinus in extrema vite luce existens.
ad celestem regem cum magna laude
perveniat. quando terrestre hoc habitaculum
deserens anima. ad cognitionem sue sub
stantie properat: quando celestibus sociata vir
tutibus. ad patrem summum pervenire fes
tinat. Quid extollitur homo per vanam gloriam?
Quid erigitur pulvis? quid superbit terra et
cinis? Plangamus nos ipsos potius dum tempus
habemus: ne cum fuerit expleta singulis
determinata dilatio: tunc inveniamur
tempus penitentie exposcere. quando iam acci
pere non meremur. In hac enim vita nobis
peccata deflere permissum est. in inferno autem sine
consolatione quod a propheta dictum est. quis confitebitur
domino? Summus anima illa probatur infelix.
et omni lacrimarum fonte plangenda: que
seculo renuncians. iterum secularibus actibus im
plicatur: et inutilibus dudum curis exu
ta rursum redit ad diram servitutis
obsequia. Ecce iam beati fratres ab hoc instabi
bili mundo. et post paululum transituro:
perpetua bona migrare: vita nobis non parce
atur auferri. Verumtamen et terrore peri
culis intremisco. ne caritas nostre pa
rentes usi secularibus rebus. et vitaque presentis oc
cupati negotiis. quam putantur nos dese
ruisse mundi mala. et ab hinc iam
vita frui perpetua. suo nos iudicio
condempnent. dicentes nobis. quoniam lassati
estis in semitis vestris: tantis obsessi
miseriis. Ex vita namque tam magna
tristicia. nobis gemitus merore accessit:
et penis vestris vir ignis adiectus est.
Rami quippe nostri facti sunt inutiles:
nec fructus quos in flore monstraverunt
ediderunt. Sed et illud propheticum si et nobis
ingerat expavesco. Ideo in desperatio
ne venerunt dilecti: facti sunt abho
minabiles. et corona capitis eorum
sublata est. Civitates ad austrum sunt
clause sunt: nec est qui aperiat eas. Tollatur
igitur impius: ne videat gloriam domini. Hec
cogitantes fratres mei: totis certemus vi
ribus ne ab hoste superemur. Ille semper in
sistit ut perimat: nos sollicite vigi
lemus ne quod absit eius fraude perimamur.
Deum omnia per oculis habeamus ultimum di
em: et monitis singulis gemitorum dolorum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

supplicia formidemus. His enim causis
anima se suscitat agnoscere. corpus ieiu
niis atque uigiliis deprimit. ipsa in me
rore luctuque continuo perseuerat: donec
spiritus sancti calore succensa. superne contempla
tionis mereatur auxilium. et a contagiis
extra terrenis. diuinis iugiter exsa
tietur alloquiis. Aliquis est qui semper hec co
gitat: puritatem mentis obtinet: hu
militatem cordis adquirit: uanam gloriam
respuit: omni seculari prudentia care
re contendit. Philosophetur ergo fratres karissimi
anima spiritualis cotidie aduersus crassam car
nis sue materiam: omnique circumspectione
cum ea taliter agat. quatinus ad meliora
se conficiat. Et cum uespere puerum adstra
tum: singulis membris sui corporis dicat.
Donec simul sumus: obedite mihi suaden
ti que recta sunt: mecumque domino cum alacri
tate seruite. Manibusque suis dicat. Ve
niet tempus quando iactantia uestra cessabit:
quando pugilli administrent iracundia
non erit: quando palme que ad rapinas
extense sunt conquiescent. Pedibus dicat. Erit
tempus quando ad iniquitatem non ualebitis prosi
excurrere: quando perpetuitatis terminum non po
teritis intrare. Cuncta ergo membra sua allo

quatur: et dicat eis. Donec quando mors nos
abinuicem dirimat. et separatio que
per peccatum primi hominis accidit impleatur:
certemus fortiter. Item perseueranter uiri
liter dimicemus. sine corpore atque pi
gricia domino seruiamus: usque dum rursus
ueniat: et corporales abstergens sudores
nostros. ad immortalia nos regna per
ducat. Fundite lacrimas oculi. demons
tra caro tuam nobilem seruitutem. col
labora mecum in operibus quibus deo confiteor.
ne cum requiescere uis atque dormire: per
petua nobis cruciamenta conquiras. Et ideo
uigila semper in operibus tuis: et si ea sobrie
gesseris. bonorum tibi retributio copiosa
proueniet. Quod si neglexeris: tormentorum
gehenna miseranda succedet. et tunc au
dietur ululatus anime deflentis ad corpus.
Heu me que colligata sum tibi: et propter te
penam perpetue condempnationis excipio.
Si hec inter nos assidue tractemus effi
ciemur uere templum dei et spiritus sanctus ha
bitabit in nobis: nec ulla nos sathane
poterit ultra circumuenire uersutia. Super
decem milia ergo pedagogorum magis
trorum doctrinam. timor dei per cogitatio
nes huiusmodi nos erudiet. prudentesque

(c) 2006 Ministerio de Cultura

constituere: et quecumque humano sensu
non valemus attingere. hec nobis inspira
bit spiritus sanctus. Nam quod oremus ut beatus ait
apostolus sicut oportet nescimus: sed ipse spiritus
postulat pro nobis gemitibus inenarra
bilibus. Erant quidem et alia quamplurima que
diceremus: sed ne vos multum laborare
cogamus. hec tantummodo sermonibus nostris
imponimus. Deus pacis et gratie confir
met vos. atque corroboret in timo
re suo firmiter. Hec dicens sine mo
ra surrexit: et commendans eos domino profec
tus est. Cumque pergeret ad monasterium
cui cognomen erat tabennense cum
theodoro et cornelio. ceterisque quam
plurimis fratribus subsistit paulisper in
itinere ubi interrogans aliquem de quodam
secreto negotio: et cognovit in spiritu
unum de mandatis que preceperat in mona
sterio fuisse neglectum. Preceperat enim fra
tribus qui in pistoria arte laborabant:
ut signo facientes oblationes nichil
loquerentur superuacuum: sed apud seipsos
salutaria meditarentur eloquia. Vocavit
ergo theodorum qui ipsius monasterii curam
gerebat: et dixit ei. Vade secreto sol
liciter inquire quod fratres sero cum oblatio
nes facerent si locuti: et quecumque depre
hendis. ad me referre curabis. Qui
pergens diligenter investigavit omnia: et
ea que didicit sancto pachomio nuntiavit.
Qui dixit. Nunc estimant fratres quod institutio
nes que eis dedimus servanda. huma
ne sint: et nesciunt quia pro contemptu et
minimi mandati. magnum periculum
negligentie maneat. Nonne septem die
bus israel silentium circa iericontinam civi
tatem concorditer tenuit. deinde tempore con
stituto populus exclamans protinus cepit:
et ita preceptum dei quamquam datum per ho
minem nulla dissimulatione contemp
sit. Nunc ergo deinceps monachi precep
ta nostra custodiant. ut hi eis peccatum
negligentie remittatur. Sic quidem et nos
ipsi que aliis indicimus. omni sollici
tudine custodimus. Tunc ingressus mo
nasterium post orationem venit ad fratres qui psi
athios operabantur: sedensque cum eis. cepit
et ipse texere. Videns autem puerulus qui
constitutus erat ad obsequium eius qui septi
manam faciebat. increpuit texentem bin
pachomium et dixit ei. Non bene pater
operaris: alio modo abba theodorus instru
xit. Et mox surgens. ait ad puerum.

8-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ostede m filij: qm te xe debea. & cu
didiciss; abeo. sedit rursu ad opus
suu: mite tnqll' 7 nih facto supbie
spu comotus. Na si sedm carne qn
tulcuq; sape: nequaq pueri mo
nitis adqesceret: s; poti' icrepass; eu
qd ult' etate sua loqi psupserit. Alio
u tpe cu se remouiss; ab omiu cos
pectu 7 isecreto suo moraret': itto
iuit ad eu dbls habitu simulato.
& ex aduso asistes: aue iqt pacho
mi. Ego su aps: & ueni ad te fide
le amicu mm. Tunc ipe reuelate
spu sco usione renues inimici: co
gitabat int se atq; dicebat. Aduet'
x tnqll' e & usio ei' omi timore li
bera 7 gaudio plena e: ptini' eni
& humane cogitationes abeunt.
& desidia etna succedit: ego at' ne
turbat' uariis cogitationib' estuo.
Et ptinuo surges. ac signo cruci' se
munies: extedit man' sua ut eu
pphederet. Et exsufflas i eu dix. Dis
cede a me dble q maledict' es tu
& usio tua 7 artes isidiar tuar:
nec habes locu apd famlm di. Et
fact' uelut puluis. cella ei' molesti

simo fetore compleuit: ita ut ipsa
psudaret heremu. magna uoce p
clamas. Modo te lucrat' essem 7 sub
mia potestate redegisse: s; pcelsa
e x uirtus. ido debeo teptare uos i
omib'. Verumptam quantu possu uos
ipugnare no desina: oportet eni
me op' mm sine intmissione com
plere. Pachomi' u ofitebat' dno. ofor
tat' spu sco: gras ages ei de miris
erga se bnficiis ei'. atq; munib'. In
hoc & monasterio qda nocte cu the
odoro deambulas: subito peul i
tuit e gnde fantasia. multa se
ductione posita. Erat eni i habi
tu mulieris excedetis ome huma
na pulcritudine. ita ut forma ei'
ac posicio 7 usus. exponi no pos
sit. hac uides & theodor' turbat'
e ualde: & uult' ei' inmutat' e.
Que uenabil' senex uides nimiu
formidare: ofide at i dno theodo
re. ne aliqten' expauescas. hec di
ces stetit i orone: supplicas dno.
ut stupeda illa fantasia diuine
maiestatis potetia solueret'. Cuq; si
mul oraret cepit illa pxima fieri:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quā pcedebat demonū plima mľ
titudo. Cui ḡ pces suas pachomi ex
plicass;. illa ueniēs ait ad eos. Qd
supfluo laboratis. dū ↄtra me ni
chil age possitis. Ego nāq; potesta
tē accepi a dño. tēptare qs uolo. Et
intrrogauit eā pachomi dicēs. Qd ui
ges. ul' un uenis. aut quē tēptare
tu qris. Que ait. Ego sū dbli uirt:
et in catia demonū subiecta ē.
Ego sū q femina i tra pcipito. et ca
ligine mortifero uoluptatis i uol
uo. Ego iudā q; decepi. et ab aplat
deieci fastigio. Et te igr o pachomi
expetiui a dño. et impugnare nō
cesso. nec possū ampli obpbria de
monū sustīne. qd uniusis impugna
tionib ac plus mis supior extitisse
monstrris. Null' eni me sic tu sine
uirib reddidit. Nā iuuenib et sen
bus. necnō et pueris doctna tua
me subdidit. ut ab eis penit cō
culcarer effecit. tātū ↄt me ↄgre
gās excitū monachorū. et muro i
expugnabili di timore ccīdans.
ita ut ministri mi nō ualeāt ex
uob quēq. sua mltiplici fraude se

ducē. Hec aūt nob oma ↄtigit p xpo
ubū di factū hoīnē. q nob potesta
tē tribuit nrm ↄculcare uirtutē. Et
pachomi ait. Qd igr. Me solū tēpta
re uenisti. an et alios. Et te ait. et q
cū s simles. Iterū scs uir intrrogauit
eā. Ergo et theodorū. Illa respōdit.
Et te et theodorū expetiui. et potesta
tē accepi tēptare uos. s; appiqre uob
penit nequeo. Et intrrogātib eā cur
nō poss; id age. respōdit. Si uob ai
pugnauero. nō paruā uob utilitatē
ↄmodi ministrabo. maxime tu o pa
chomi. q ad tāta celsitudinē puenis
ti. ut corporei oclis glīa dīn dign sis
habit intueri. S; numqd ipetiui
cū tuis monachis habitabis. qs nc
et tuis orōnib ptegis. et exhortatiōe
corroboras. Erit tps p obitū tuū qn
uir eos put libuerit debachabor.
et agi de his ↄcuq; m placuerit.
Tu nāq; facis. ut nc a tāta monacho
rū ↄgregatione ↄculcer. Et scs uir.
Vn scis igr ifelix. Qa forsitan p nos
meliores er q ē sinceria uoluntate ser
uietes. eos q ad disciplinā dīn ↄfugi
ent. et doctrinis spualib imbuāt.

q̃ uidit loq̄bat ... i spū ... pachomio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et piis exemplis edificetur. Novi ait illa: quod contra capud tuum mittitur sis. Tunc pachomius ait. Tu mendacium principatum geris: nam prescire nichil omnino prevales. hoc enim soli dei est et maiestatis ac potentie eius proprium: cuncta prenoscere. Que respondit. Secundum prescientiam quidem ut dicis nichil penitus novi: coniciendo tamen plura cognosco. Et pachomius sciscitatur quomodo coniciat: ait illa. Ex precedentibus que sunt eventura considero. Et vir sanctus ait ad eam. Quomodo conicere possis exprime. Et illa. Omnis igitur rei principium processu temporis ad constitutum tendit augmentum: deinde ad detrimentum defugit. Sic ergo et hac divina vocatione conicio. que inter initia sua celesti roborata presidio. signis et prodigiis. variisque virtutibus crevit. Cum igitur senescere cepit. olim predictorum minuetur incrementis: aut temporis diutinitate lassescens. aut negligentie corpore deficiens. Tunc igitur adversus huiusmodi potero prevalere. Sed et nunc opus minime est. supplantare quos possum. Magno virtus temptare non desino. Cui pachomius ait. Si ut dicis magno virtus temptare non cessas. quomodoque opus tuum animarum perditione est confessa es. utpote que cunctos excellis in malicia demones. dic quomodo adversus dei famulos nunc non potes prevalere. Et illa. Iam tibi in questi ante predixi. ex quo mirabilis incarnatio christi facta interris est. nos sine viribus prorsus existentes: ita ut ab hiis qui credunt in nomine eius illudamur ut passeres. Veruntamen et si infirmi sumus redditi: non usque adeo gerimus ocia. ut non quos possumus decipere moliamur. Numquam quippe quiescimus adversari generi vestro: serentes malas cogitationes in animabus eorum qui contra nos decertare credunt. Et si nobis titillationibus annuere eis ex parte aliqua senserimus: tunc amplius nequissimas cogitationes immittimus et diversarum voluptatum incendia ministramus: et ita pugnantes acerrime subicimus: eosque nostre plene potestati subicimus. Si vero videmus ea que suggerimus a nobis eos econtrario non solum non suscipere. verum nec libenter attendere. fide que in christo est vigilanter ac sobrie se munire: sic sumus debiles pati iacere. sic ab eorum cordibus pellimur et fugamur. Non omnibus nostris viribus nostris permittimur cum omni homine congredi: quia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nō om̄s possūt nr̄os impet⁹ susti
nere. Nā si ɔcedet̃ nob passim cō
tra om̄s tota nr̄a fortitudine
depugnare: multos possem⁹ q̄
nūc tuo tuet̃ labore decipe. S;
q̄d agim⁹ qr̄ iuuat̃ p̄cib⁹ tuis: et
ūtute atq; potētia crucifixi mu
niunt̃. Tūc scs̄ pachomi⁹ uoce
magna cū gemitu dix ad eā. O
idomitabil' neq̄tia ur̄a. que nū
quā adūs⁹ gen⁹ humanū seuire
desistit: donec iterū diuina uir
tus. i. dī fili⁹ de celis aduenies. ex
itegro uos ɔsumat et p̄dat. Hec
dicēs: icrepauit catuā demonum
sub nōie xp̄i. Que mox dissipata
ē: et adnichilū dissoluta. Mane
at̃ facto ɔuocās pachomi⁹ om̄s frs.
q̄ ul' scitate uite. ul' antiq̄tate tp̄is
p̄cedebāt: exposuit eis cūcta que
uidat. atq; audierat a malignis
sp̄ib⁹. Insinuauit q̄ꝫ p eplās suas
absētib⁹. muniēs eos idisciplina et
timore dn̄i: et instruēs puidet̃
ut inullo p̄rs. satanis demonū
cedāt. nec isidiarū multiformiū
p̄stigia expauescāt. Q̄ uidētes et
audiētes q̄ abeo p diuinā grā mi
racl'a gerebant̃: corroborati atq; so
lidati fide. cū om̄i alacritate labō
rē ɔtinētie sufferebāt. Interea ali
cui⁹ fr̄is q̄ paciētie senis emul⁹ et
imitator erat. cū staret ad oroñe.
pcussit scorpi⁹ pedē: et adeō uir⁹ in
fudit. ut usq; ad cor ei⁹ dolor excur
reret: ⁊ sp̄m paulomin⁹ exhalaret:
Q̄ licet sit affect⁹ extremo cruciatu.
nō tam̄ se ɔmouit aloco suo: donec
finiret̃ orō. Rē q̄ statī pachomi⁹ p̄cē
ɔfudit: et p̄stine sanitati restitu
it. Theodoro q̄ꝫ grauis passio capi
tis iflicta: dolores acerrimos exci
tabat. Q̄ cū rogaret pachomium
ut eū suis releuaret oroñib⁹: ait
ad eū. Putasne fili q̄d alicui ɔtigat
dolor aut passio. aut aliq̄d h̄ m̄oi
sine pmissione dī? ideo i dolore
sustine ⁊ i humilitate tua paciē
ciā habe: et q̄n̄o uoluit dn̄s t̄ ɔfe
ret sospitatē. Q̄d si te diuti pbare
dignat̃. esto grat⁹ ut. fuit pfectissi
mus et paciētissim⁹ iob: q̄ multas
tribulationū ⁊ cruciatuū tēptatio
nes excipiēs. dn̄m benedicebat. Et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sic ille. cum quis pro doloribus tuis maio
rem regem a Christo percipies. Bona quidem
est abstinentia et in oratione perseverantia:
tamen infirmus premium maius adipiscitur.
cum longanimus et patiens invenitur. Sed
que nobis de magnanimis viris ser
mo processit: necessarium reor unius
adhuc viri tolerantiam que cunctam lau
dem transcendit humanam. preferre in me
dium pro utilitate multorum. Zecheus
quidam monachus per longum continentie tempus.
regio morbo correptus. sequestratam
a fratribus habuit cellulam: tota vita
sua pane tantum et sale contentus. Semper
autem psiathos operabatur: tantaque contritio
ne ipse dominum sustinebat: ut sepe
nimio funiculos intorquens. compunge
retur manus eius et sanguinis guttas
effunderet: in tantum ut ex ipso opere.
magna viri tolerantia monstraretur.
In tanta igitur infirmitate corporis consti
tutus. numquam fratrum collectam deseruit:
sed ad explendas omnes diurnas orationes
sollicite convolavit. Numquam dormivit
interdiu. Consueverat autem per singulas
noctes priusquam somnum caperet: quedam
de scripturis meditari: totaque membra

sua crucis signaculo muniens. glorificabat
iugiter dominum et ita paululum quiesce
bat. Deinde circa medium noctis sur
gens: usque ad matutinas orationes alacri
ter permanebat. Huius aliquando manus.
quidam frater inspiciens. operis nimietate
atque violentia fortiter sauciatas et
respersas sanguine: dicit ei. Quid ita
pater durissimo te labore discru
cias: maxime tali infirmitate de
pressus? An forte metuis quod apud dominum
contrahas offensam. vel ocii crimen in
curras: si non sedulo fueris operatus? Scit
dominus quod pateris et quia nemo tantis tri
bulationibus affligitur. ullum valeat opus
attingere: precipue cum quem nulla necessi
tate constringeris. Nam si peregrinus ipse
dominus sufficientiam usque largitur: quanto
magis et tanto patri cum devotione
serviunt? Ad quem ipse respondit. Im
possibile est mihi non operari. Et frater ait.
Si hoc igitur est non placet: saltem manus
tuas oleo perunge. ne tantum sangui
nem profluentes in labore deficiant. Qui
consilio eius adquiescens fecit quod hortatus est
eum: et in tantum vulneratae manus eius gra
vatae sunt. ut nequaquam posset sufferre

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cruciat᷑. Ad quē uisēdū pachomi᷒
ueniēs: ait. Putabas fr̄ q̄d te oleū
poss; iuuare? Q̄s n̄ te coeḡ ita la
borare: ut sub p̄textu op̄is. int̄
inuisibili oleo magis quā i dō spē
ponēs? Aut nūq̄d ipossibile ē dō
sanare te? Aut ignorat egritudines
singloꝝ. nr̄isq; amonicionib᷒ idige?
uł despic̄ nos. q̄ ē nat̄a misericors?
S; utilitate ꝯsidās aīaꝝ nr̄aꝝ.
sinit ad modicū pati nos tristi
ciā: ut tolantię ꝑpetua p̄mia
largiat᷑. Sup ipsū ig̃ omē curā
nr̄ā sollicitudineq; iactem᷒. 7 q̄mō
uoluit. uł q̄mō iudicauit. ipse ter
minū dolorib᷒ nr̄is benign᷒ impo
nat. Q̄ respōdēs ait. Ignosce m̄ ue
ñabił pat̄: et ora ꝑ me dn̄m ut
et h̄ m̄i delictū remitt̄e ꝑ sua pie
tate dignet᷑. Asseuerabāt aūt
plimi de h̄ sene q̄d ꝑ annū int̄e
grū se fleuit. p᷒ biduanū ieiuni
um parū cibi ꝑcipiēs. Huc scs̄
pachomi᷒ monachis ꝓponebat
uiuit exēplū bonoꝝ opū: firma
mentiq; uirtutū. Ad eū ḡ eos q̄
erat imerore positi dirigebat.

q̄ habebat ex ꝯsolatorū uiribus sic
null᷒ ali᷒. Q̄ usq; ad finē fortit̄ atq;
legitime decertans: i senectute sc̄a
ꝑ dolorib᷒ tantis eťna solatia recep
tur᷒ migrauit. Cert᷒ itaq; pachomi᷒
q̄d talētū s̄ creditū nūq̄ p̄ se
abscōdēe: s; omīb᷒ ꝓrogās. 7 hunc
et alios q̄plimos ꝑfecte ꝯuersatio
nis ad xp̄m antepremiserat: diem
festū leta m̄te celebrabat. Sup
tantis ac talib᷒ fructib᷒ a dn̄o s̄ cō
cessis. de q̄b᷒ nr̄ hic sermo q̄ diu
ꝑduct᷒ ē. dō grās refero. Post bea
tissimū ū paschał festi diē. mlti᷒
frib᷒ ad dn̄m p̄missis. ad postre
mū ipse q̄; bs̄ pachomi᷒ ifirmat᷒
ē: et ministrabat ei theodorus
cui᷒ sepe meminim᷒. Et q̄uis ex
toto corp̄e nimis atenuat᷒ ac de
bił fieret tam̄ habebat hylarē.
atq; fulgētē: ita ut ex hoc q̄;
uidentib᷒ pie mentis 7 sincerissime
ꝯscientię sue mostraret indicia. An
duos ḡ dies sc̄e dormicionis sue:
ꝯuocās uniūsos frs̄. ait ad eos.
Ego q̄dē iam uiā patrū secur᷒
ingredior: nā uideo me a dn̄o

(c) 2006 Ministerio de Cultura

petru' euocari. Vos g meméntote ubeꝝ
que a me. freqñt audistis: & uigila
tes i p̄cib' sobrii estote. i opib' u̅ris.
Nulla sit ɔiūctio cū sectatorib' mi
leti ul' arrii: seu x̄ p̄ceptis adu̅sati
bus. Cū ill' aūt ɔu̅samini q̄ dn̄m me
tuūt. ɔ possitis p̄ dc̄ꝫ uob ɔu̅satione
scā: & am̄ab' u̅ris p̄stare solatia. Ego
eni iā delibor. & tp̄s resolutionis
meę instat. Eligite igr̄. ex uob frēm
me p̄sēte q̄ p' dn̄m p̄ sit omīb': curā
q; uitaꝝ gerat am̄aꝝ. Quātū ū mā
discretione p̄pēdo. petroniū ego
ad h op' idoneū dico: u̅rm ē. aūt qd
expedit uob eligē. Receper̄ g ɔ
i h obedientissimi filii ɔsiliū patris.
Erat eni petroni' potēs i fide. humil
i ɔu̅satione. itellectu prudētissim'.
bonis morib': discretione pfect'. & q̄
p̄ee dn̄o scs pachomi' fūdit: q̄ꝫ &
ipsū i monastio cognomito chinobo
cioꝝ egyptiae operat. Cui licet ab
sēti cūcta fr̄nitatē commdaūit in
dn̄o: mittēs ad eū petru' ut ueniret.
& signaclo x̄ se muniēs. atq; anglm
bueis q̄ fūat ad se ducet' aspectu
itueēs hylari: scām reddidit am̄a

q̄dradecima die. mēsis chōn. scdm
egyptios. qd ē iuxta romanos ad sep
timū die iduū maiaꝝ. Cui' ueña
bile corpusclm discipli ei' sic dece
bat p̄ more curātes: tota noctē sup illd
duxere puigile. psalmos hymnosq;
catātes: seqnti ū die sepelier' i mō
te ū fūat ɔstitutū. Illi aūt q̄ iussi erāt
ad scm petroniū: deduxer' eū adhuc
īfirmitate ip̄a laborātē. Qui paucis
dieb' tota fr̄nitatē gubnās: ɔ hic i
pace defunct' ē: relinqns p' se uirū ius
tū & acceptissimū dō. orsisiū noīe.
Hec igr̄ nos ex mltis eoꝝ uirtutis descp
sim' pauca: ɔ ex magnis parua di
gessim': nō ut ill' honor aliqs p̄stare
tur: nec eni fas ē eos n̄ris idigere
p̄coniis. qb' sufficiēs ē ętna laus ɔ
idefici ēs gla: quā corā x̄ dō & scis
anglis ei' adepti s̄. ɔ pleni' cū suis
corpib' i resurrectione omnū ɔsequnt'.
fulgebūt eni sic sol i regno di. q̄ gli
ficātes se glificare testat' ē: s; ut
nos emulatores eoꝝ p n̄ris efficia
mur uirib'. cū uitā eoꝝ p̄clarissi
mas agnoscētes. eas imitari x̄ do
nāte ɔtēdim': p̄cib' semp adiuti

(c) 2006 Ministerio de Cultura

beatorum patrum. patriarcharum. propheta
rum. apostolorum. martirum. omniumque sanctorum.
per quem omnipotens et clemens deus noster. beata
et coeterna et consubstantialis et insepa
rabilis trinitas pater et filius et spiritus sanctus
glorificetur iugiter et collaudetur: quia ipsi
debetur omnis laus et gloria in secula seculorum
amen. Explicit uita sancti pachomii. In
cipit conuersio sancte marie egiptiace. e
quam transtulit de greco in latinum
paulus uenerabilis diaconus
sancte neapolitane ecclesie.

de salud
lexandro
[illegible]

Secretum regis celare bonum est: opera autem dei reuelare et confiteri honorificum est. Ita enim legitur angelum dixisse tobie. post oculorum amissionem gloriosissimamque illuminationem et post illa transacta pericula: e quibus liberatus consecutus est pietatem. Est enim regis non seruare secretum. nociuum et ualde periculosum est: et dei gloriosa silere opera. magnum est anime detrimentum. Propter quod ego diuina tegere silentio dubitans et pigri manentis serui metuens condempnationis iudicium. qui a domino talentum accipiens. fodiens in terram abscondit: et datum ad operationem celauit extra negotiationem: sacram ad me prolatam narrationem nequaquam silebo. Sed nullus michi sit incredulus scribenti ea que audiui: nec quisquam mirari estimet rei magnitudine dubitans. Michi autem absit sacris mentiri rebus et adulterare uerbum in quo deus memoratur. Si autem qui minima intelligit et indignus dei magnitudine qui carnem assumpsit. et incredulus est ista dicenti: non michi permanebit periculum. Si qui autem illi sunt qui huius scripture legerint textum. gloriosamque rei admirationem sane credere renuerint: et illis deus misereatur: quoniam et ipsi humane nature infirma considerantes. impossibilia decernunt ea que de omnibus gloriosa dicuntur. Assumam de cetero narrationem. ipsam rem referens que in hac nostra generatione facta dinoscitur: quam sacer uir diuina et agere et docere educatus narrauit. Sed ut superdictum est. nullus hec ad incredulitatem trahatur: considerans impossibile fieri in hac nostra generatione tam grande miraculum. Gratia per generationes in sanctas permanens animas. amicos dei facit et prophetas: quemadmodum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

salomon secundum dominum elocutum. Semper
namque est sacram perdere narrationem. In
monasterio palestinorum fuit uir
uite moribus et uerbo ornatus. qui ab ip
sis cunabulis monasticis actibus est di
ligenter instructus et conuersationibus uera
citer educatus. nomine zozimas. Et nullus
estimaret me dicere zozimam illum. in
predicationis erronee dogmate ac
cusatum secte alterius. Alius enim hic et ali
ille. et multa inter utrosque distantia.
licet unum utrique sortitum sit nomen uo
cabuli. Hic itaque zozimas ab initio
in uno palestinorum conuersatus est monaste
rio. et omnem perciniens monachicam dis
ciplinam. in abstinentie opere omnium factus
est probatissimus. Omne enim sibi preceptum
traditum canonis ab his qui ab infantia edu
cati sunt. lucta perfecte discipline mo
nachice irreprehensibiliter obseruabat.
Multa autem et ipse sibi adiciens superaddi
dit. cupiens carnem spiritui subiugare.
Nec enim in aliquo offendisse comprobatur. Ita
enim fuit monachicus in cunctis perfec
tus actibus. ut multotiens multi mo
nachi de predictis locis monasteriis
et de longinquis partibus ad eum confluerent.

eius exemplis atque doctrinis se constri
gerent. et ad illius imitationem absti
nentie se multomagis subiugarent.
Hec itaque in se habens omnia. a medita
cione sacri eloquii numquam discessit.
sed in stratu suo quiescens siue surgens.
aut opera tenens in manibus. uel cibum
si conueniebat ut sumeret. bono quo
ille uti consueuerat. spiritualiter utebatur.
Unum opus habebat intactum numquam de
ficiens. psallere frequenter et meditatio
nem facere sacri eloquii. Multociens autem
asserunt. quod et diuine illustrationis
dignus effectus. a deo sibi uisiones ostense
sunt. et mirum non est. nec incredibile.
Si enim ut ait dominus beati mundo corde
quoniam ipsi deum uidebunt. quantomagis
qui suam purificauerit carnem. sobrius
semper animorumque peruigiles. oculo diui
ne perspiciunt illustrationis uisio
nes. indicium hic preparate future bo
nitatis accipientes. Dicebat autem ipse
zozimas. ab ipsis ut ita dicam ma
ternis ulnis in hoc se ergo monasterio
traditum. et usque ad quinquagesimum
tertium annum in eo cursum monachi
cum peregisse. Post hec autem pulsatus est

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aq̄bdā cogitationib; qsi iā i omib
ēēt pfect. alti nō idigēs i ullo doc
trina. Hec aūt ut dicebat i se cogi
tabat. Numqd ē i tris monach q
nouū aliqd possit tradē m. aut
iuuare me ualēs i aliq qd ignorē.
aut qd ego i monachico nō exple
ueri opē. Nuqd iuenit eoꝝ q soli
tudinē dilexer uir. q por me in
actib sit. Hec et hiis similia eo co
gitāte: astitit qdā et dix ei. O zo
zima. bene qdē et sic possibile
fuit hōmi decertasti: tam null
ē i omib q se pfectū ēē demōstre:
Maior ē tibi lucta pseis quā illa q
pterit: licet tu nescias. Ut aūt co
gnoscas q̄nte s. et alie uie salu
tis: egredē de tra et de cognatio
ne tua et de domo patris tui. ut
abrahā ille patriarchaꝝ eximi.
et ueni ad monastiū qd iuxta ior
danē adiacet. Mox itaq;
secut ē dicētē: egress de monas
terio i q ab ifantia ɔuisat ē. Pue
niēsq; ad iordanē omiū flumi
nū sanctiorē: dirigit ab eo q uo
cau eū. i monastio i q illū ds ue
nire pcepit. Pulsans igit manu ianu
am. loqt pri monacho q ianuā ob
seruabat: et ille ei aduētū nūcia
uit abbi. Qui suscipiēs eū. habitu
q; et spē religiosū ɔspiciēs. pquā
flex genu ut mos ē monachis ac
cepta orone: h m eū interrogauit.
Vn fr aduenisti. et quāobrē apd hu
miles te ɔiuxisti monachos. Zosi
mas aūt respōdit. Vn qdē ueni nō
puto necessariū dicē: edificacionis
ū gra pat adueni. audiui de uob
magnālia et laude digna: q possit
dō aīa sociare. Dix aūt ei abbas. Ds
fr q sol sanat aīe ifirmitatē: ipe
te et nos doceat diuina mādata. et
dirigat ad ea faciēda oīa q opor
tuna s. Hōo eni hōinē edificare n
ualet: n unqsq; attēdat semetipsū
frequent: et sobrio itellectu qd expe
dibile ē opet. dn hns cooperatorē.
Tam qm ut dixisti. caritas te x uide
nos humiles monachos pdux. ma
ne nobcū si ob hoc uenisti et oms
nos nutriet pastor bon sci spē sui
gra: q aīa suā dedit libatione
p nob et ppas oues uocat ex nōie.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

expectare

Hec dicere abbe flectes iteru genua zozimas. accepta orone respondit amen: et mansit i eode monasterio. Vidit aut ibi senes. actib' et visione splendentes: spu feruentes 7 dno seruientes. Psalmodia ibi erat incessabil' toti' noctis hns stabilitate: et i manib' sep operatio 7 i ore psalmi diuini decantatio. absq; diminutione. Sermo ibi ociosus no pficiebat: cogitacio auri et argenti aut rei alicui' apd illos no erat. Expense anni toti. uel mensure tempat uite meditacionis dolorib' [illegible] non apd eos cognoscebat'. S; unu erat pmu soliu qd festinabat' ab oib'. ut unusq; mortuus eet sic semel sclo. [illegible] q i sclo e mortificat' et no uiuet. Cibu aut habebat ide ficiente: diuinitatis eloqa. Nutriebat u corp' necessariis pane et aqa: ut mltomagis apd diuinitate caritate eent efficaces. Hec zozimas ut dicebat pspiciens edificabat' ualde: pcedens se ad pfectione 7 crescere faciens pprium cursu. cooperatores inueniens optime diuini inouantes paradisu. Transactis aut aliqt dieb' appropiquauit tps qno sacra ieiunia xanis tradit e celebrare 7 purificare seipsos obdie diuine passionis: resurrectionisq; di salutare. Regia aut monastii nuq aperiebat'. s; sep erat clausa: et absq; ulla pturbatione monachi cursu suu explebat. Nec eni erat aperire necesse aliquo. n fortassis monach' ppt aliqd op' necessariu adueniebat. Solitari' eni erat loc' ille 7 plimis uicinoru no solu insitat': s; et incognit'. Canon aut tal' a pscis tempib' seruabat' ppt qd considero. dr zozima i idem pdux monastiu. Dehic g referam: qlit ipsi monastii seruabat' tradicio. Dnica q pma ieiunioru ebdomada nominari mos e: agebat' diuina sacmenta osuete 7 unusq; particeps efficiebat' inmaculati ac uiuifici corporis 7 sanguinis dni nri ihu xpi. et solito modicu cibu sumentes. agregabant' omes i oratoriu 7 curuati genib' factaq; supplicite orone. salutabant se inuice monachi: et unusq; genu flexo public amplectebat'

[illegible] DE 2ª ENSEÑANZA SORIA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

abbem. postulantes oratione. ut ha
bent adicotatu certam coopato
rem & comitatorem. His ita se ha
bentib. fores monastii patefiebant:
& psallentes consona uoce. dns illu
minatio mea & salus mea quem time
bo. dns defensor uite mee. aquo
trepidabo & cetera. exibant omis.
unu interdu aut duos i monas
terio custodes relinquentes: no ut cus
todirent ea q intus erant reposita. n
eni erat apd illos aliq furib congrua.
s; ne oratoriu absq; diuinis relin
queret sollempnijs. Unusqsq; aut se
annonabat: put poterat aut uo
lebat. Sta unusqsq; corpi ad mensura
sufficientes: alij caricas. alij palmaru
fructus dactilos. alius u legumi
na aqs infusa. alij nichil preter corp
sprium & uestimentu q utebant. Nu
triebant aut qno necessitas nature
exigebat herbis: q nascebant p
solitudinem. Canon aut erat uni
cuiq; sibi & lex absq; puaricatione:
ut no cognosceret aliqs consortem
qlit abstinebat. aut qlit agebat.
Jordanem eni mox transmeantes. longe

abinuicem se sequestrabant: & nullus se
iungebat ad sociu. ciuitatem estiman
tes solitudinem. Sed & si unus ex ipsis
alonge uenientem ad se aliquem uide
bat. mox declinabat de itinere: &
adaliam partem pgebat. Uiuebat aut
sibi & deo. psallens frequenter: & constituto
gustans tempore cibu. Ita omia ieiunia
celebrantes. reuertebant ad monastiu
ante diem uiuificu resurrectionis
dni. & saluatoris ihu xpi: q festa
dnica cu ramis palmaru celebra
re sca accepit ecclia. Reuertebat aut
unusqsq; hns pprij laboris teste ag
colam ppriam conscientiam. cognoscentem
qlit opatus e: & qlia laboru semina
seminauit: & nullus ullo modo interroga
bat quomodo aut qlit laboris certami
na consumasset. Hic est itaq; huius mo
nasterij canon: & ita pfecte & opti
me custodiebant. Unusqsq; eni ut dic
tu e p solitudinem deo iungebant: i se
metipso decertabat. ne hoib pla
ceret s; deo soli. Illa eni que ppter hoies
fiunt: & q ut hoib placeant agunt:
no solu no pdesunt facientib. s; & mul
ta conferunt dampna: & ea agentib effi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cuiuis obnoxia. Tunc itaque zozimas consueta monasterii lege transmeavit iordanem: modicum quod pro corporis necessitate deportans congrua. et vestem qua utebatur. Et canonem quidem celebrabat solitudinem pertransiens: et tempore esce necessitatem faciebat nature. Sedebat autem nocte in terra modicum quiescens. et sompnum ad modicum gustans: quem quod eum vespertinum repperiebat tempus. Diluculo autem properare incipiebat: semper incessabile habens eundem propositum. In desiderium enim habebat ut dicebat. introire in solitudinem: sperans invenire patrem aliquem in ea habitantem. qui eum posset aliquid edificare sicut desiderabat. et sine cessatione iter agebat: acsi apud aliquem manifestum festinans. Viginti autem dierum exigens iter: cumque sexte hore tempus advenisset. stetit modicum ab itinere: et versus ad orientem agebat solitam orationem. Consueverat enim per constituta diei tempora. figere terminus cursui: et stans psallere et genu flexo orare. Dum autem psalleret et in celum fixis inspiceret obtutibus: vidit a parte dextra ubi stans orabat. umbram quasi humani corporis apparentem.

Et primo quidem turbatus est. fantasiam alicuius spiritus existimans se vidisse: et contremuit. Signo autem crucis se muniens: et a se timorem proiciens: iam enim et orationis eius finis instabat: convertens oculos vidit aliquem in veritate apparentem ad partem occidentis. Mulier autem erat quod videbatur: nigerrimo corpore pre solis ardore denigrata. et capillos capitis habens ut lana albos modicos: et ipsos non amplius quam usque ad cervicem descendentes. Hoc itaque zozimas videns. et desiderata dulcedine gavisus effectus gloriose visionis: cepit festinare in eam partem ubi et illud quod apparuit festinabat. Gaudebat enim gaudio magno. Desiderabat igitur cognoscere que qualisve bestia esset que videbatur: sperans quoniam maiorum alicuius efficeretur conspectus. Illa autem ut vidit e contra zozimam venientem: cepit fugiens currere apud inferiorem solitudinem. Zozimas autem etatis senectam obliviscens. et laborem non reputans itineris: tetendit rapidissimo cursu. desiderans se coniungere fugienti. Hic enim sequebatur: illa autem fugiebat. Erat autem zozime cursus ve-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

locior. et paulatim efficiebatur propin
quior. Ut autem appropinquavit ut iam dis
cernere posset audiri. cepit has voces
emittens clamare zozimas cum lacrimis.
Cur me fugis decrepitum et peccatorem ser
ve dei? Vere sustine me quicumque es per
deum. per cuius nomine hanc inhabitas solitu
dinem. Sustine me infirmum et indig
num. sustine me per spem quam habes
pro tanti laboris remuneratione. Sta
et tribue orationem et benedictionem
seni. per deum qui neminem aliquando spernit.
Hec cum lacrimis zozimas postulanti
venerunt currentes in quendam locum in quo quasi
aridi torrentis designabatur. in quo considerandum
fuisse torrentem. Sed locum talem illum convenit
habere similitudinem. quem in terra illa appa
rebat. Ut venerunt itaque in predictum locum.
illud quod fugiebat descendit. et iterum
ascendit in partem alteram. zozimas autem
clamans et nusquam progredi valens. stetit
in alia parte loci. qui speciem videbatur
habere torrentis. Et addidit lacrimas lacri
mis et suspiriis suspiria ampliavit.
ut multo magis expirans stridorem luctus
audiret. Tunc illud corpus quod fugiebat.
talem vocem emisit. Abba zozima ignos
ce mihi propter deum. quoniam manifestare me
tibi non possum. Mulier enim sum et omni teg
mine corporeo nuda ut ipse vides. et
corporis turpitudinem habens intectam. Sed si vis
peccatrici mulieri orationem tribuere. proice
mihi indumentum quo circumdatus es. ut possim
muliebrem infirmitatem operire. et conversa ad
te. tuas accipiam orationes. Tunc ti
mor nimiusque metus et mentis excessus ac
cepit zozimam. audiente scilicet quod ex
nomine vocaverit zozimam. Strenuus enim
erat vir ille valde et divinitatis dono
prudentissimus. et cognovit quia non ex
nomine vocasset eum quem numquam viderat. de
quo nec umquam audierat. nisi manifestissi
me providentie gratia fuisset illustrata. Fecit
autem cum festinatione quod iussum est ei. et exu
ens se pallio quo indutus erat. terga versus proiecit
ei. Illa autem accipiens. in quantum potuit te
gens partem corporis quam oportebat plus
tegere ceteris. precinxit se et conversa ad zozi
mam dixit. Quid tibi visum fuit abba. pecca
tricem videre mulierculam? Quid queris a
me videre. audire. aut discere? quia tantum
non pigritasti laborem perferre. Ille autem
in terra prostratus. poscebat benedictionem
secundum morem accipere. Prostravit autem se et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ipsa. et utrique iacebant in terra. unus ex
alio benedictionem poscens: et non erat
aliud ab alto audiri nisi tantum benedic.
Post multarum autem horarum spatium: dixit mulier
ad zozimam. Abba zozima: tibi competit be
nedicere et orare. Tu autem presbiterii honore
suffultus es. et plurimis annis sancto assistis
altari: et dono diuinitatis. xpi secreta
rimaris. Hec uerba zozimam in magnum
timorem et certamen magis inducebant:
et tremens senex sudorum guttis infunde
batur. Dicit autem ei iam defectus: et quasi anhelitu
conclusus? Manifesta iam quidem es ex ipsa ui
sione o spiritalis mater: quoniam tu ad dominum per
fecta es. et fortiori parte mortua.
Manifesta autem plus omnium contradita est tibi
gratia: ut me uocares ex nomine: quem
numquam uidisti. Sed quia non ex dignitate
cognoscere. sed ex animarum actibus significari
care consueta est: benedic propter dominum et
orationem contribue indulgentia tue perfectio
nis. Stabilitati autem senis compassa.
dixit. Benedictus deus: qui salutem percu
rat animarum. Et zozima respondente amen:
surrexerunt utrique de terra. Et ait mulier
seni homini. O uir, ob rem ad me peccatricem
uenisti? Tamen quoniam te gratia spiritus sancti duxit.

ut aliquod ministerium exhibeas mee
exiguitatis corpori congruum: dic michi quomodo
hodie christianissima regitur tribus: quomodo in
pastores: quomodo ecclesie sancte pascitur grex.
Zozimas autem respondit hoc uerbum. Alantur
tuis orationibus scis: pacem stabilem deus
largitus est. Sed suscipe indigni mona
chi consolationem. et pro domino ora pro omni
mundo. et pro me peccatore: ut non huius
cursus inanis. labor sine fructu in
efficiatur. tante solitudinis uia. Et illa
respondit ad eum. Te quidem oportet abba
zozima sacerdotii ut dixi habentem
honorem: pro me et pro omnibus orare. In
hoc enim et uocatus es. Sed quia obedientie
preceptum habemus: quoniam a te michi iussum
est. bona faciam uoluntate. Et hec dicens:
ad orientem conuersa et eleuatis oculis in ex
celso. manibusque extentis: cepit orare
motu tantum labiorum in silentio. Vox
tamen penitus non audiebatur: ut intelli
gi posset. Unde et zozimas nulla
potuit ex ipsa oratione agnoscere. Sta
bat enim ut dicebat tremens terram conspi
ciens: et nichil ullo omnino loquens. Iurabat
autem deum testem uerbi proponens. quoniam ut ui
dit eam perseuerantem in orationis constantia,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

paululum eleuatis ab aspectu terre
oculis: uidit eam eleuatam quasi cubito
uno a terra: et in aere pendentem orare.
Hoc autem ut uidit nimio pauore cor
reptus prostrauit se in terram sudore suffusus:
et nimium perturbatus nichil dicere presu
mebat. Intra se ipso autem dicebat. Domine
miserere. In terra autem prostratus iacens.
scandalizabatur in mente: putans ne spiritus
esset qui se fingeret orare. Conuersa autem
mulier: erexit monachum ita dicens.
Quid te abba cogitationes tue per
turbant: scandalizari in me quia spiritus
sim et fictam orationem facio. Satisfactus
homo esto peccatricem me esse mulierem
quidem: tamen sum sacro circumdata baptis
mate: et spiritus non sum sed fauilla et ci
nis et totum caro: et nichil spiritale facta
sum aliquando uel ad mentem reducens. Hec
dicens signo crucis signauit frontem
suam. oculosque et labia: simulque et
pectori uexillum crucis infigens ita
dixit. Deus abba zozima de aduersario
et de immissionibus eius liberet nos:
quia multa super nos est inuidia eius. Hec
audiens senex prosternit se et apprehen
dit pedes eius dicens cum lacrimis. Obsecro

te per dominum ihesum christum uerum deum nostrum
qui de uirgine nasci dignatus est. propter quem hanc
induta es nuditatem. propter quem has carnes
expendisti: ut nichil abscondas a ser
uo tuo. quis es. et unde. uel quando et ob
quam occasionem solitudinem hanc inha
bitasti: sed et omnia que circa te sunt edi
cito michi: ut dei magnalia faciam ma
nifesta. Sapientia enim abscondita et
thesaurus occultus: que utilitas in
utrisque? sicut scriptum est. Dic michi omnia propter
deum. Nec enim propter glorationem aliquid dices
aut ostensionem: sed ut michi satisfacias
peccatori et indigno. Credo enim deo cui
tu uiuis et cui conuersaris: quia ob huius
cemodi rem directus sum in hanc solitudi
nem. ut ea que circa te sunt deus faciat ma
nifesta. Non enim uirtutis nostre est. iudi
ciis resistere dei: quia si non fuisset acceptabi
le apud domino nostro manifestari te: et
qualiter decertasti: nec te ipsam permisisset
uideri ab aliquo: nec me confortasset: tan
tam peragere uiam nusquam ualentem progredi.
aut potentem de cella procedere. Hec eo
dicente. sed et alia plura: eleuans eum
mulier ait. Vere erubesco abba
mi. ignosce dicere tibi turpitudinem mor

9-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura.

actuit. ut cognoscas quanta turpitudi
nis luxurie confusione. et obprobrio
repleta est anima mea. Non enim ut tu
considasti: propter aliquam gloriam meam. que
circa me sunt uolo narrare. Quid enim potero
gloriari: qui diaboli uas fui electionis ef
fecta? Scio autem quia si cepero narrare ea
que sunt de me: fugies a me. quemadmo
dum quis fugiat a facie serpentis. auri
bus non sustinens audire. obiexpe
dibilia que sunt operata. Dicam tamen nichil
negabo. sed uerius referam: supplicans
te prius ut non deficias orare pro me. ut
misericordiam merear et ueniam in die iudi
cii. Et senex suffusus lacrimis flebat.
Hic cepit mulier narrare ea que de
ipsa erant: ita dicens. Ego frater patriam
egyptum habui. Parentibus autem meis uiuen
tibus. duodecimum gerens etatis annum:
affectum illorum spernens. in alexandriam ue
ni. Et quomodo uirginitatem uiolauerim:
et qualiter indesinenter et insaciabiliter uicio
libidinis iacui subiugata: erube
sco considerare. Hoc enim non breue est dicere.
Illud autem citius dicam ut cognoscere possis
insaciabilem usum mi amorem: quem ha
bui in amore stupri. Decem et septem

et eo amplius annos publice insegui in
incendio iacens luxurie. Non propter alicuius
doni perdidi uirginitatem meam: neque
ab aliquibus dare uolentibus aliquid accipie
bam quippiam. Hoc enim furore libidinum
succensa considerabam. ut amplius ad me
facerem concurrere: gratis implens stu
pri mei sceleris desiderium. Neque ut considens
quod perdiuiciis nichil accipiebam: mendicans
enim uiuebam: et multociens stuppam filan
do. Desiderium enim ut dixi habebam
insaciabile: ut ita indesinenter in luxu
rie me sterquilinio uolutarem. Et hoc
mihi erat placabile. et hoc estimabam
uitam: si indesinenter nature iniuriam pe
gisset. Hoc mihi me uiuente: uidi in
quodam estiuo tempore. libiorum et egyptiorum
multitudinem concurrentem quasi ad ma
re. Respexi itaque aliquem et interroga
ui. Ubi festinant uiri isti qui currunt?
Dixit autem mihi. In ierusalem omnes ascendunt.
ob sancte crucis exaltationem. que post
aliquos dies solito celebrabitur. Dixi
autem ei. et ego. Putas suscipient me si
uoluero abire cum ipsis? Et ille dixit.
Si habueris naulum: nullus te prohibebit.
Dixi ei. Vere frater naulum uel sumptum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nō habeo. uadā āt & ascēdā in unā
nauiū q̄s adduxer̄: & licet noluē
rit enutriet me. q̄ memetipsā
tradā. Corpꝰ enī mm̄ i potestatem
hn̄tes: p naulo accipiet. Deptea āt
cū eis uolui ambłare abba nisi ig
nosce: ut mltos habem cooperato
res meę libidinis passionis. Dixit
t mi dn̄e senex. ignosce m̄: ne
compellas me meā dic̄e ɔfusionē.
Cōtremisco enī nouit dn̄s: maclant
enī & te & ipsū aerē isti sermone
mi. Zozimas āt trā lacrimis ifudēs:
respōd ei. Dic ꝑpt̄ dn̄ o mat̄ mā
dic: & ne pretmittas seq̄ntia tam
salutifere narratiōis. Illa āt adiū
gēs: priori narrationi h addidit.
Ille āt adolescēs sermonū meoꝝ au
diēs scurrilitatē: ridēs discessit.
Ego āt fusū quē manu tenebā pici
ens. hc̄ enī pꝰ tēpꝰ ɔueniebat me te
nere: cucurri ad mare ubi illos pspe
xi currētes. & uidi iuuenes aliq̄s
stātes i litore numo q̄si decē sati
corpe motuq; acerrimos: & ad id
qđ m̄ erat placabile optimos uisi.
Erāt āt & alii q̄ rā i naues ascēdant.

Inpudēt āt ut m̄ ɔsuetudo erat:
i medio eoꝝ me & irrūens dein
dicēs. Accipite me uobcū q̄ pgitis.
Nō enī ero uob̄ inplacibil. S; & alios
sordidiores pferēs sermones: oms
ad ridēdū ɔmoui. Illi āt i erubescē
tē motū mm̄ uidētes: accipiētes
me i nauicłā portauer. Exinde āt
nauigationē cepim. Que āt pꝰ hec
acta s. q̄m ul enarrare potero hoō.
Que ligua dic̄e pot aut auris audire:
ea q̄ i nauigio ul itiñe facta s.
Qm ego & nolētes ad peccādū mise
ros ɔpellebā: nō ē narrabil. S; i enar
rabil neq̄ssima tpēs. cuius tūc fui, isfeli
cib magistra scelibꝰ effecta. Ergo
nc̄ satisfactꝰ esto: q̄ stupesco q̄m
mās mare illd sustinuit iniq̄tatē
luxuriā. q̄m nō apuit os suū tra:
& i infernū uiuētē demisit me. q̄
tātas i laqueū iduxi aīas. S; ut
arbitror meā ds q̄ nemīnē uult
pire. s; oms fieri saluos: reqrebat
penitētiā. Nō enī uult mortē pe
ccoris: s; lōganimit expectat susti
nēs ɔūsionē. Sic naq; cū magna
festinatione ascēdim itinerā.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et q̄ntos q̄dē dies añ festiuitatē i
ciuitate cōmorata sũ. similib' neq̄ssi
mis uacaui opib': magisq; peiorib'.
Nō eni sufficiēs fui iuuenib' mecũ i
mari luxuriātib' et iniũge: s; et alios
multos peg̃nos et ciues. i mei scel'e act'
cōgregās. q̄nq̄naui seducēs. Cũ nō aũt
ueñ scē exaltatiōis festiuitas p̄cio
se crucis: ego q̄dē sic et p' p̄ibam
iuuenũ illaqueās et capiēs aīas.
Vidi aũt p̄mo diluclo oms ad ecclīa
unanimit' cōcurrētes. abii et ego cur
rēs cũ currētib': et ueni cũ ill' usq;
i atriũ tēpli. Et cũ aduenisset hora
diuine crucis exaltationis: impige
bā et impigebar. ⁊ repellebā et re
pellebar. q̄dā festinās igredi cũ
ipso conāt. ac usq; ad ianuā tēpli
cũ his q̄ igrediebāt' cũ magna la
boris tribulatione. appropiquabā et
ego ifelix. Cũ nō aũt ianuā igredi
uolebā: illi q̄dē oms sine īpedim
to igrediebant: me aũt diuina aliq̄
uirt' phibebat nō idulgēs itroitũ.
Mox igit' repulsa eiciebar foras: et
iueniebar i atrio stās. Cōsidās aũt
p muliebrē impotētiā m̄ hī eueni

re: iterũ me aliis immiscēdo. uim
q̄dā faciebā itroeũdi: s; et eni la
borabā iuacuũ. Vt eni limina ue
stigio cōtigebā: oms uiti' recipiebant
nullũ īpedimētũ hntes. me aũt
solā nō recipiebat: s; q̄si multitudine
militari ęęt taxata. ut m̄ igredię
ti aditũ clauderet: ita me repētina
aliq̄ phibebat uirt'. ⁊ iterũ iueni
ebar i atrio. hī ter et quat' passa.
et face conās et nich pficiēs: dece
tero despās. ⁊ ampli' nusq̄ pgredi
ualēs: factũ q̄ppe fuāt corp' a ui
cōpmētũ ualde cōfractũ. Recedēs
itaq; discessi ⁊ steti i q̄dā angulo
atrii tēpli: et uix aliq̄nō obquā
causā phibebar uide uiuificũ lig
nũ. i cogitatione reduxi. Tetigit eni
mēte et cordis mi oclos itellect' sa
lutis: recogitās q' scalida actuũ
meoꝝ scel'a m̄ itroeũdi aditũ obse
rabāt. Cepi nāq; flens nimiũ cōtur
bari ⁊ pect' tūdere: atq; suspiria
de pfūdo cordis pferēs. gemēs et e
iulās: pspexi inloco i q̄ stabā sur
sũ imaginē scē di genitricis stātē:
et aio ad eā itēdēs ⁊ ideclināt aūte

(c) 2006 Ministerio de Cultura

des. Dña uirgo que dnm uerū se
cūdū carnē genuisti. scio enī scio
qđ nō ē cōdecēs nec oportunū sic
horridā adorare imaginē tuā.
ul' cōtēplari tantis pollutis sordi
bus oclis: que sēp uirgo dinosceri'
& casta. que corp' & aīa habes
mūdā & imaculatā. Iustū enī ē
luxuriosā me a tua purissima
castitatis mūdicia abhominari
& pici. Tamē ut audiui qm ad h
effect' ē ds hō. quē ipsa digna ge
nuisti. ut pccōres uocaret ad peni
tētiā: adiuua me solitariā &
nullū hntē adiutoriū. Pcipe &
m̄ licētiā ītroit' ecclie patefactū
igredi aditui: ut nō efficiar ali
ena a uisione pciosissimi ligni. i
q° affix' ē ds & hō: quē uirgo cōcipi
ens ipsa uirgo pepisti: & ꝓpriū san
guinē dedit ꝓ mā liberatione. Iu
be o dña & m̄ idigne. ob diuine
crucis salutatione ianuā pate
fieri: & te ex te genito x̄ dignis
simā do fideiussorē: qđ nūq ult'
meā carnē coinqnabo ꝑ horrida
immissionū ludibria: s; mox ut

filij tui uirgo scā uidero lignū: sclo
& actib' ei' cū omib' que i eo s̄ stati
renūtio: & cōtinuo egredior ubicūq;
ipsa fideiussor duxeris. Hec dicēs
& qsi aliq satisfactionē recipiēs.
fidei succēsa calore. & de pietatis
uisceribus di genitricis ꝑsumēs: moui
me de eodē loco i q° stās feci oronē
& ueniēs iterū igredientib' me mis
cui: & ult' nō erat q me repelleret:
neq; q me phiberet appropinquare ia
nuis. qb' intēplū introibat. Accep
it me tremor ualid' & extasis:
& tota ex omib' membris treme
bunda turbabar. Itaq; cōtingēs me
ad ianuā cui m̄ adit' claudebat'.
qsi omis uirt' que me p' ingredi
phibebat. p' igrediendi uiā ꝑpara
ret: ita absq; impedimēti dolore
introiui: & sic intra scā scōꝝ repta
sū: & pciosi ac uiuifici ligni cru
cis adorare misteriū digna habita
sū. Et tūc uidi di sacramēta: & qm
ē ꝑparat' suscipe penitentes. Tūc
piciēs me ꝓna i trā: & scīn ex
osculās pauimētū exiui. Currēs
ad illā q me fide dixi uenire. Stās

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cõiuxi i illũ locũ ũ fide di ctionis
cõscptũ ẽ cirographũ: & genu cur
uãs corã uultu scẽ ũginis di genit
cis. his uerba sũ ũbis. Tu q̃dẽ sẽp
obenignissima dña tuã ostẽdisti mi
diam: tu idignã supplicationẽ nõ
ꝑecisti: uidi glãm quã peccores me
rito nõ uidẽm. glãm omĩpῖs dei:
q̃ ꝑ te suscipit peccores ad penitẽtiã.
Qd ampli' peccatrix & misera ualeo
recordari. aut enarrare. Temp' ẽ iã
imple que fide dixi fide dicionis
tue placita: nũc ũ t' cõplacet diri
ge me. Esto m̃ ductrix & salutis
& ũitatis magistra: pcedẽs me i
uiã q̃ duc ad penitẽtiã. Et hec di
cẽs: audiui uocẽ alicui' alõge cla
mãtis. Jordanẽ si tñsieris: bonã
iuenies requiem. Ego at hãc audiẽs
uocẽ: ꝑ me hãc factã fuisse cre
dẽs. lacrimãs exclamaui: & ad di
genitricis imaginẽ ꝓspiciẽs uocife
rata sũ. Dña dña regina toti' orbis.
ꝑ quã humano genꝯ sal' aduenit:
noli me derelinquere. Et h dicẽs. de
atrio tẽpli sũ egressa: & festinãt
ambulabã. Exeuntẽ at me uidit me

q̃s: & dedit m̃ tres nũmos dicẽs. ac
cipe h nonna. Ego at accipiẽs tres
ex eis panes cõparaui: & hos acce
pi benedictiõi mi iti'ns cõgruos.
Jnterrogaui at eũ q̃ panes uẽdebat.
ũn & q̃lis uia ẽẽ nosceret hõ q̃ ad ior
danẽ duceret. Et cognoscẽs portã
ciuitatis q̃ i illo late pgit: currẽs
iter agebã plorãs. Jnterrogationi at
iterrogationẽ anectẽs: reliquũ diei
cõsũpsi iter ꝑ pans. Erat enim hora iã
diei tertia: qño ꝓciosã merui uidẽ
crucẽ scãm. Et sole iã ad occasum
declinãte. ecctiã bi bapte iohis posi
tã iuxta iordanẽ uidi: & i eodẽ
tẽplo igressa. adorãs cõtinuo i ior
danẽ descẽdi: & ex illa scã aqua
man' & faciẽ laui. Cõmunicaui at
uiuifica & itemerata x̃ dni sacr̃mta.
i eadẽ sci ꝓcursoris & bapte iohis
ecctia: & tũc uni' panis medietatẽ
comedi: & ex aq̃ iordanis bibens.
itra nocte q̃escẽs. lucescẽte cras
tino. i parte aliã tñsiui: & iterũ
peciui ductricẽ meã. ut me diri
geret ũ ei placitũ eẽt. Deueni at
i hãc solitudinẽ: & a tũc usq; ho

(c) 2006 Ministerio de Cultura

die elogatum fugies. expectas dnm mim q saluos fac a pusillo amo et pcella. eos q conuertunt. Zozimas at dix ad ea. Et anni s o dna ex q hac in habitas solitudine? Respodit mulier. Quadragita et septe anni ut considero s. ex q de sca ciuitate egressa su. Dix at zozimas. Et qd iuenire ad esu potuisti? aut inuenis o mi dna? Respod mulier. Duos semis pde panes iordane transmeans deportans. q p modicu arefacti qsi lapides obduruer. et modicu qd usq; ad aliqt annos comedes transegi. Dix at zozimas. Et sic absq; dolore transisti tanti tpris logitudine? nich repectine immutatiois conturbatis te sensisti calore? Et illa respodit. Rem nc me interrogas: qua dices ualde contremisco. Si ad commemoratione ueno tantor que sustinui piclor. et cogitationu que inique pturbauer me. timeo ne iteru abeisde aliq tribulatione paciar. Dix zozimas. Nich relinqs o dna. qd no indices. Semel eni in h te manifesta cognoui ordine. oma te idumnite

oportet nos edoce. Illa at dix ei. Crede abba dece et septe anni feri in masuetas et irrationabilib eluctans desideriis. du cibu sume inciabam. desidio in carnes erat. Concupisceba pisces. qs egipt habebat. desidaba uinu delectabile m. Multu eni delectabar in uino et sup habudanti usq; ad hebrietate bibeba. et nc m erat ualde idesidio. eo qd multu uterer du eem i sclo. hic at aqua gustadi omnino no hns uehementissime urebar. et sustinebat necessitatis piclin. Fiebat at m et deluxuriosis canticis nimiu desideriu. pturbans et reduces ad memoria demonior cantica decantare. q i sclo didicera. Mox at lacimas et pect mm pcuties. me ipsa ad memoria reduceba de conuenienti fide dictionis qua fecera. egrediens contra hac solitudine. Venieba at p cogitatione an imagine sce di genitricis q me i sua fide suscepit. et an illa plorabi ut effugaret a me cogitationes q meam miserrima aia affligebat. Qno at supflue dolenciq; lacimaba et ui

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rilic̄ pect⁹ mm tundebā: tūc uide
bā lum̄ undiq; cīcūfulgēs me. ⁊ se
renitas quedā stabil' mox fiebat.
Cogitationes aūt q̄ ad fornicationem
iterū compellebāt me. q̄m̄ ē enarra
re possū. abba ignosce. ignis mt⁹ iste
lux corp⁹ mm nimis succēdebat. ⁊
om̄e me p̄ om̄a exurēbat. ⁊ ad de
sidiū ꝯmixtionis trahebat. Dū ḡ in
tal' ascēdēr cogitatio. ꝓsternebā me
ipsā i t̄rā. ⁊ lacrimis t̄rā ifūdēs. ipsā
ueracit̄ m astare sꝑabā. minātē me
ꝯpellatione exagitare furēte. q̄si
p̄uaricātē. ⁊ penas p̄uaricationis
m imminētis iā mucrone ꝯtra me
agēte. Nō eni an surgebā de t̄ra. n̄
p̄ri illa dulcissima lux illuminarēt
me solito. ⁊ cogitationes ꝑturbātes
me effugarēt. Sēp itaq; cordis mi
oclos ad illā fideiussorē mei sine
cessatione erigebā. depcās eā au
xiliari mi i hac solitudine ⁊ peni
tētia. habui adiutricē ⁊ cooperatri
cē ipsā q̄ genuit castitatis aucto
rem. ⁊ sic decē ⁊ septē annoꝝ cur
riclm̄ ꝑiclis multis ut dixi eluctās.
a tūc usq; hodie. adiutoriū mm

di genitrix m astitit ūgo. p̄ om̄a
⁊ i om̄ib⁹ me diriges. Dix̄ aūt zos
zimas. Nō exhibuisti cibū aut
uestimētū. ⁊ illa dix̄. Panes q̄dē
illos sic iā dixi expēdēs decē ⁊
septē annis. dēinceps nutriebar
herbis q̄ īueniebāt̄ p̄ solitudinē.
Indumētū aūt qđ habui t̄nsmeato ior
dane. nimia uetustate scissū ⁊ cō
suptū ē. Multā ḡ glaciali frigore.
⁊ est⁹ ardore necessitatē sustinui.
ꝯcremata est⁹ incēdio. ⁊ nimio fri
goris gelu rigescēs ⁊ tremēs. mlto
cies i t̄rā cadēs absq; sp̄u iacebam
⁊ immobil'. mltis ⁊ diūsis neces
sitatib⁹. ⁊ t̄ptationib⁹ imēsis eluc
tans. ab illa usq; i hāc diē. uirtus
di multis modis ⁊ miserā aīmā
⁊ corp⁹ custodiuit. Recordās eni
de q̄lib⁹ malis libauit me dn̄s. esca
nutrior i ꝯsūmabili. ⁊ sacietati
possideo epulas spem salutis meę.
Nutrior aūt ⁊ cooperior tegmine ūbi
di. q̄ ꝯtinet om̄a. Nō eni i solo pa
ne uiuit hō. ⁊ nō hn̄tes opimētū.
petre īduti s̄ tegmine. hi q̄ se
pcc̄i expoliauer̄ tunica. Audiēs

(c) 2006 Ministerio de Cultura

zozimas qui scripturarum testimonia
proferebat. ex moysi videlicet libris.
et beatissimi iob seu psalmorum dixit
ad eam. Psalmos o mater didicisti?
vel alios libros scripture sancte legisti?
Illa autem hec audiens subridens dixit ad
eum. Crede mihi. non vidi hominem ex quo
iordanem transivi. nisi te hodie. sed neque
feram aut aliud quodcumque animal. ex quo
in hanc deveni solitudinem. Litteras autem
numquam alicubi didici. sed neque psallen
tem aut legentem aliquem auscultavi.
Sermo autem dei vivus et efficax: intel
lectum intrinsecus docet humanum. Huc
usque finis eorum que mea sunt. Nunc autem
obsecro te per incarnationem verbi
dei: ut ores pro me luxuriosa. Et cum
hec dixisset. cucurrit senex ut genu
flexo se in terram prosterneret. et voci
feratus cum lacrimis exclamavit. Benedictus
deus qui facit mirabilia magna solus
gloriosa vehementer et stupenda. quorum
non est numerus. Benedictus es domine deus: qui
ostendisti mihi quanta largiris timentibus
te. Vere enim non derelinquis querentes te
domine. Illa autem apprehendens senem. non permi
sit in terram perfecte prosterni. sed dixit ei.

Hec que audisti homo. obtestor te per
ihesum christum dominum verum deum nostrum. ne
mini dixeris: quousque deus de vinculo
carnis absolvat me. His omnibus ac
ceptis vade in pace. et iterum adve
niente hoc eodem tempore. adveniente an
no apparebo tibi. et videbis me. di
vina gratia gubernante. Fac autem propter dominum
quod nunc tibi iniungo. In sacris ieiuniis
recurrentibus anni venturi: non transeas
iordanem sicut consuetudinem habetis
agere in monasterio. Stupebat autem zozi
mas: audiens quod et canonem mona
sterii. inscia quasi que nosset: dicebat.
nichil aliud clamans nisi gloriam deo:
qui maiora quam petuntur diligentibus se lar
gitur. Illa autem dixit. Sustine ut dixi
abba in monasterio: neque enim et si exi
re volueris. quoquam valebis. Vespe
at sacratissime cene dominice accipe di
vini corporis et vivifici sanguinis
portionem in sacro vase digno quod tanti
misterii est affer: et sustine me in
parte iordanis que coniungitur seculo.
et veniens vivifica accipiam dona.
Ex quo enim in ecclesia beatissimi precursoris
postquam transivi iordanem communicavi.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

deinceps usque nunc numquam communicaui: numquam usque nunc sanctificationis huius iussa sum portione. Et ideo deprecor. deprecationem meam ne renuas: sed pro omnia affer in ipsa diuina atque uiuifica misteria. ea hora qua dominus discipulos cene diuine participes fecit. Iohanni autem abbati monasterii in quo habitas edicito. Attende tibi et gregi tuo. Aliqua enim ibi fiunt: emendatione indigentia. Sed noli hec nunc ei dicere: sed quando tibi preceperit dominus. Hec dicens orationem ad se ne postulans: ad interiorem solitudinem uelociter festinauit. Zozimas autem prosternens se: osculabatur terram solum in quo ei uestigia steterunt. Dans gloriam deo: in mensasque gratias agens reuersus est: laudans et benedicens dominum nostrum ihesum christum. Iterum remeans eidem solitudinis iter quo uenerat. peruenit se monasterio eodem tempore: quo consueuerat huius in eodem morabatur. Et totum quidem illum annum tacuit: minime audens quippiam dicere ex his que uiderat. Intra se ipso autem deprecabatur dominum: ut ei iterum ostenderet desiderabilem uultum. Suspirabat autem: annum considerans tarditatem

recursitans. Quando autem aduenit sacrum ieiuniorum incoata prima dominica: mox post solitam orationem alii quidem psallentes exierunt: ipse uero modice febris infirmitate detentus: mansit intus in monasterio. Recordatus est itaque sancte illius sibi predictum: quod neque uolens exire ualebis. Aliquantis elapsis diebus ab infirmitate subleuatus: in monasterio conuersabatur. Quando autem monachi sunt reuersi uespere cene dominice: tunc fecit quod ei iussum est. Et mittens in modicum calicem intemerati corporis portionem: et preciosi sanguinis domini nostri ihesu christi: posuit in canistro caricas modicas: et palmarum fructus id est dactilos. parum lenticule infuse: et uenit tarde hora iam uespertina: et ad labium iordanis sedebat: aduentum prestolans sancte. Beatissima igitur illa tardante muliere. zozimas non dormiebat: sed sollicite attendebat. quod uidere desiderabat. Dicebat uero senex in semetipso. Numquid ueniens que me non inuenit reuersa est. Hec dicens lacrimabatur: et oculos in celum eleuans. suppliciter dominum deprecabatur dicens. Non me alienes domine. uidere iterum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quā uidē me ℞bujsti: nō uadam uacu͞ peccā mea portās cū icrepatio nib;. hec orans cū lacrimis: alia i eū incidit cogitatio. Qd itaq; & si uenit faciet? Qm̄ transiet iordanē. q; nauicla nō ē. Qualit̄ ad me idignū peruenit? heu mi ifelici. qs me tā justa spe alienauit. hec sene cogitante: ecce scā illa aduenit. & i parte alia fluminis ūn adue nat stetit. Zozimas aut̄ uidēs eā: gaudēs & exultās nimis glificauit dnm. Et respiciēs eā senex: uidit uexillo crucis aqs iordanis signa re. Tocā tūc noctis tenebras illumi nabat luna: q; curs9 plenilunij erat. Stati ut signū crucis impssit: ascēdit sup aqs: ↄ ambulās sup liq̄ dū eqris fluctū. ueniebat qsi p so lidū it̄. Zozimas aut̄ stupēs & genua flecte nitēs: illa clamās desup aqs. phibuit eum dicēs. Qd facis abba? q; & sacedos di es. & diuina portas mist̄ia? Qui stati obediuit dicēti. Jlla descēdēs de aqs: dix̄ seni. Bene dic pat̄ bndic. Jlle cū magna festi natione respōdit. Stupor eni nimi9 iuaserat eū. i tā glioso miraclo: & dix. Vere nō mētit̄ ds: q pollicit9 ē s similes ēē. eos q se ipsos purificāt. Glia t dne ds nr̄: q ostēdisti m̄ p hāc ancillā tuā. qntū meę ↄsidatiōis iferior sim mēsura uere pfectionis. hec eo dicēte. postulauit mulier sem dicē simbolū fidei: & sic dnicā in choare orōnē. Explēto pat̄ nr̄ q es i celis: sic mos ē pacis oscl̄m obtulit seni: & sic uiuifica mist̄iorū suscipi ens dona: in celis extēsis manib;. in gemiscēs cū lacrimis ita clamauit. Nūc dimittis ancillā tuā dne scdm ūbū tuū i pace: q; uider oculi mi salutare tuū. Et seni dix. Ignosce ab ba & aliud peticionis meę imple mādatū. Vade nūc admonastiū: di pace gubnat9. Recursu uo anni ueniētis. iterū ueni i illū conuēte: in q tecū sū p9 locuta. Poma non omittas s; xp̄o dn̄o ueni: & uidebi me iterū qlit̄ ds uoluerit. Jlle res pōdit ad eā. Vtinā ēēt possibile nc tua seqi uestigia: ut tui p̄ciosissimi uult9 uisione fruerer. Oro mat̄ ut unā peticiuncla̅m facias. ut modi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cu tibi ex eo qd attuli. digneris ac
cipe. Et h dicens: ostendit ei qd
secu detulat canistru. Illa itaq; ex
tremis digitis lenticlas attigit: et to
llens grana tria. ore intulit ori:
suffice dicens sps sci gra: ut custodi
re anima substantia immaculata. Tuc dic
seni. Ora p me xpe dnm: et mee i
felicitatis memor esto sep. Ille pede
ei scos attigens: cu lacmis postulans
depcabat ut oraret p eccla di. et p
impio. et p se. Dimisitq; abire flens
et eiulans: no eni audebat ea mul
tu detinere. qua nec si uellet poterat
detinere. Illa iteru crucis impssione
iordane signans: ascendit ambulans
sup liqdu iordanis elementu: et tran
siit sic antea ueniens fecerat. Senex
at reuers e cu gaudio magno. et tie
more nimio replet. semetipsu re
phendebat penitens: q nom sce ut
cognosceret no inqsiuit. Spabat at
h aduenience ateq anno. Transacto
eode anni cursu: uenit iteru in
uasti deserti solitudine: festinans
ad gliosa illa uisione iuueda. P
ambulans solitudinis it. et inueniens

aliq scripti loci idagitia signa:
dextra leuaq; oclos uertens. et ita
tu deducens. et lustrans ubiq; sic erat
sim uenator: sicubi suauissima
potuiss; repta coprehende fera. Ut
at nich ulloiudit qua mouente:
cepit se ipsu lugens infunde lacmis.
Tuc eleuans oclos: orans dicebat. Oste
de m dne abscoditu thesaurum:
que m pecori manifestare dignat
es. Obsec dne ostende m i corpore
angelm: cui coparari idign e mund.
Hec orando. puen ad locu illu q in
similitudine erat torrentis: et in
extrema ei stans. uidit i parte supio
ri splendente sole: et aspiciens sce mor
tuu iacere corp. et man ut oportet
sic ppositas. et ad oriente corp iacens:
currens lacmis lauit bissime pedes.
no eni aliud corpis ei mebru au
debat tangere. Lacrimans q aliqn
diu et psalmos dicens. tepori et rei
congruentes. fec sepulture orone: et di
cebat s ipi. Forsitan no compla
ceret hec sce fieri. Hec eo cogitante:
designata scpta erat i tra. ubi
hoc legebat. Sepeli abba zozima

(c) 2006 Ministerio de Cultura

misere marie corpusculum. redde terre quod suum est. et pulveri adice pulverem. Ora tamen pro me dominum pro me transeunte. mense pharmodi secundum egiptios. qui est secundum romanos aprilis. die nono nocte salutifere passionis. post divine et sacre cene communione. Has senex litteras cum legisset. cogitabat tamen quisnam esset qui scripsit. illa autem ut ipsa dixerat. litteras ignorabat. In hoc tamen valde gaudebat exultans. quia eius sanctum didicerat nomen. Cognovit vero. quia mox ut divina misteria in iordane participavit. eadem hora in locum illum venit. ubi mox de hoc mundo transiit. et idem iter quod zozimas per dies viginti ambulans. vix consumavit laborans. in unius hore cursu maria consumavit. et statim migravit ad dominum. Glorificans igitur zozimas dominum et lacrimis corpus infundens. Tempus est inquit miser zozima quod iussum est perficere. Sed quid faciam infelix. quia unde fodere possim non habeo. Sarculum deest. rastrum non habeo. nichilque pre manibus habeo ex omnibus. Hec eo dicente in corde suo secrete. vidit parvulum lignum et permodicum iacere. quod assumens cepit fodere. Valde durior itaque erat terra et fortissima. et nequaquam valebat senex fodere eam. quia et ieiunio confectus. et longi itineris fatigatione defectus erat. Laborabat enim et suspiriis nimiis urgebatur. et ex intimo cordis affectu. Et respiciens vidit ingentis forme leonem iuxta corpus sancte stantem. et eius plantas lambentem. Videns contremuit pre pavore grandissime belue illius. precipue quia audierat sanctam feminam dicentem. quia feram numquam vidit in heremo. Signo se crucis muniens armavit undique. credens quia illesum eum custodire valeret virtus iacentis. Leo autem cepit annuere seni. blandis eum motibus salutans. Zozimas autem dixit leoni. Quoniam a deo missus venisti o maxime ferarum. ut huius famule dei corpus terre commendetur. exple opus officii. Ego enim senectute confectus non valeo fodere. sed nec congruum quod habeo ad hoc opus excedunt. et iterum itineris tanta longitudine comparare non valeo ut afferam. Tu divino iussu hoc opus cum ungui

(c) 2006 Ministerio de Cultura

facito: ut comederet terra h[oc] scim cor
pusculum. Et iussit sepelire corpusculum
eius. Continuo iuxta senis sermonem
leo cum brachiis fecit foueam: quantum
ad sepeliendum scim corpus sufficere posset.
Senex u[ero] cum lacrimis pedes sce diluens.
et multiplicit[er] effusa prece exorans. ei
nunc amplius exorare cupiens: operuit terra cor
pusculum astante leone nudum. sicut eam
primus reperat: et nichil aliud habens n[isi]
illud scissum uestimentum. quod ei iam ante
proiecerat zozimas: ex quo maria aliq[uantum]
texerat corporis sui membra. Tunc recce
deb[an]t pariter. Leo quidem interiora soli
tudinis. quasi ouis mansueta abcessit:
zozimas autem reuersus est benedicens et ma
gnificans dominum. et hymnum laudis de
cantans domino xpo deo nostro. Veniens icce
nobium omnia eis abinicio reserauit.
nichil abscondit ex omnibus his que
uidit et audiuit: ut omnes audien
tes magnalia dei admirentur. et cum
timore. et amore. et magna fide.
celebrent beatissime transitus diem. Iohes
autem abbas inuenit quosdam corripien
dos iuxta sce illius sermonem. et ho
miserante domino correxit. Zozimas

in eodem degens monasterio. impleuit
annos centum. et tunc migrauit ad dominum
in pace et gratia domini nostri ihu xpi: qui cum
patre et uiuificatore spu uiuit et
dominatur. nunc et semper et in secula seculorum amen.

Explicit uita. et conuersio. atque transitus sce
marie egiptiace. Incipit sermo
sci thomini pbri: de septies

Sepe a me innocenti percussa.
Strenue postulasti: ut de eius
mysterio rei que in nostra etate acci
dit non tacerem. Cumque ego id ue
recunde. et uere ut nunc explor
negarem. neque assequi posse diffide
rem: siue quod omnis humanus sermo
inferior esset laude celesti: siue quod
ocium quasi quedam ingenii rubigo. par
uulam licet facultatem pristini sicca
sset eloquii: tu ex contrario asserebas.
in dei rebus non possibilitatem inspici
debere sed animum: neque ei uerba posse
deficere: qui credidisset in uerbo. Quid igitur
faciam: Quod implere non possum: ne
gare non audeo. Super onerariam na
ui rudis uector imponor: et homo
qui necdum scafam in lacu rexi. eu[x]i
ni maris credor fragori. Nunc in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

euanescentib(us) t(er)ris. celu(m)q(ue) undiq(ue) pont(us)
nunc unda tenebris inhorrescens. (et)
ceca nocte nimborum spumei fluctus
canescunt. hortaris ut tumida ma
lo uela suspendam: rudentes explicem.
clauum regam. Pareo iam iubenti. (et) q(ui)a
caritas omnia pot(est): sp(irit)u s(an)c(t)o cursum
p(ro)sequente (con)fidam. habitur(us) in utraq(ue) parte
solatium. Si me optatos port(us) est(us)
appulerit. gub(er)nator putabor: in
firmior si inter asperos orationis anfract(us)
impolit(us) sermo substiterit. Faculta
te(m) q(uae)ras: uoluntate(m) certe flagitare
no(n) potis. Ig(itur) liguru(m) ciuitas haut
p(ro)cul a radicib(us) alpiu(m) sita: olim po
tens. nunc raro habitatore semiruta(m).
hanc cu(m) ex more (con)sularis uiuiseret:
oblata (est) q(ua)nda(m) mulierculam una
cu(m) adult(er)o: nam id crimen marit(us) im
pegerat: penali carceri(s) horrore
c(on)cludit. Neq(ue) m(u)lto post cu(m) liuida(s)
carnes ungula cruenta pulsaret: (et)
sulcatis latib(us) dolor q(uae)reret u(eri)tate(m):
infelicissim(us) iuuenis uolens (com)pendio
mortis longos uitare cruciat(us). du(m) i(n)
suu(m) me(n)tit(ur) sanguine(m) accusauit alie
nu(m). Sol(us)q(ue) omniu(m) miser merito uis(us)
e(st) p(er)cuti: q(ui)a no(n) reliq(ui)t innoxie. un(de) pos
s(et) negare. At u(ero) mulier sexu infirmi
or. uirtute firmior. cu(m) eculeo corpus
extenderet: (et) sordidas fetore carceris
man(us) post t(er)gu(m) uincta cohiberent: oc(u)lis
q(uo)s tantu(m) tortor alligare no(n) poterat.
suspexit ad celu(m). (et) uolutis p(er) ora lac(ri)
mis. tu inq(ui)t testis es d(omi)ne ih(es)u: cui oc
cultu(m) nich(il) e(st). q(ui) es scrutator renis
(et) cordis. no(n) ideo me negare uelle
ne crucier: s(ed) ideo mentiri nolle ne
peccem. At tu miserrime ho(mo). si interire
festinas. cur duos interimis innocentes?
Et q(ui)de(m) (et) ipsa cupio mori. cupio in
firmu(m) (et) inuisu(m) h(oc) corp(us) exuere: s(ed)
no(n) q(ua)si adult(er)a p(ro)stolor iugulu(m). Mi
cante(m) intrepida excipio mucrone(m): in
nocentia(m) tantu(m) mecu(m) fera(m). No(n) morit(ur)
q(ui)sq(ui)s uictur(us) occidit(ur). Ig(itur) (con)sularis pas
tis cruore luminib(us) ut fera q(uae) gus
tatu(m) semel sanguine(m) se(m)p(er) sitit. du
plicari tormenta iubet: (et) seuu(m) den
tib(us) frendens. simile(m) carnificis minita
tus e(st) p(er)da(m): nisi (con)fitet(ur) sex(us) infirmior
q(uo)d no(n) poterat robur uirile. Succur
re d(omi)ne ih(es)u. Ad unu(m) homine(m) tuu(m):
q(uo)t plura inuenta s(unt) supplicia. Crinib(us)

(c) 2006 Ministerio de Cultura

adstipite . ⁊ toto corpe ad eculeũ fortr
cı̃ alligato : uicinus pedib' ignis ap
ponit̃. Vtrũq; lat' carnifex fodit :
nec papillis dant̃ indutie. Jmmota
mulier manet . ⁊ adolore corpis spũ
sepato : dũ ↄsciẽtie bono fruit̃. nõ se
sit ẽca se seuire tormta. Judex cru
del' q̃si supat' attollit̃ : illa dnm de
pcat̃. Soluunt̃ mẽbra ↄpagib' : illa
oc'los ad celũ tendit. Quasi de ↄmu
ni scel'e ali' ↄfitet̃ : illa p ↄfitẽte ne
gat . ⁊ piclitãs ipã aliũ iudicat pich
tatẽ. Vna i ... teri uox ẽẽ eede. torq;
lacera. Nõ feci. Si dicti' tollit̃ fides :
ueniat dies q̃ hoc crimen diligẽter
excuciat. Habeo iudicẽ mm. Jam
lass' tortor suspirabat igemitu :
nec erat nouo uulñi loc'. Jã uicta
seuicia : corp' qd' laniabat tortor
horrebat. Extemplo ira excitatus
ↄsularis. qd' miramini iqt circũsta
tes. Torqri magis uult mulier : q̃
pire. Adulteriũ certe sine duob' cõ
mitti nõ pot : ⁊ ẽẽ credibili' reor
noxiã eã negare de scel'e. quã in
nocẽtẽ iuuenẽ ↄfiteri. Pari ig' pla
ta i utrũq; sẽtẽtia : dãpnato carni

fex ĩtat. Tot' ad spectaculũ ppl's ef
fudit̃ : ut p'rs q̃si migrare ciuitas
putaret̃. Stipatis pruẽs porti' ↄda
densat̃. Et q̃dẽ miserrimi iuuenis
ad p'mũ stati ictũ amputat̃ gla
dio caput : trũcũq; i suo sanguine
uolutat̃ cadauer. Postq̃ũ ad femi
nã uentũ ẽ. ⁊ flexis i tirã poplitib'.
sup tremẽtẽ ceruicẽ micãs eleuat'
ẽ gladi' : et excitatã carnifex dex
terã totis uirib' ↄcitauit. ad p'mũ
corpis tactũ stetit mucro letalis :
et leuit̃ pstrigẽs cutẽ rasure mõ
dice sanguinẽ aspsit. Jmbelle ma
nũ pcussor expauit : et uictã dex
terã gladio marcẽte mirat'. in
secdos impet' torquet. Languid' rurs'
i feminã muc' delabit̃ : et q̃si ferru
reã timet attige : circa ceruicẽ tor
pet. Jnnoxiã itaq; fureñs. et anhel'
lictor paludamto iceruicẽ retorto.
dũ torqs expetit uirib' fibulã q̃
clamidis mordebat horas i humũ
excussit. Jgnarusq; rei. ensẽ librat
ad uuln'. Et en t' ait mulier : ex
humero aurũ ruit. Collige m'to
labore q̃situ : ne peat. Rogo q̃ est.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ista securitas. inpēdētē nō timet
mortē: lenitur pcussa. Carnifex pa
llet: et oculi gladiū nō uidētes. tā
tū fibulā uidet. Et ne parū eēt
qđ nō formidabat interitū: s; psta
bat bñficiū senecti. Iā ig̃ et ter
ci⁹ ict⁹ sacm̄tū frustrauerat tri
nitatis. iā spiculator exterit⁹ et n
credēs ferro. mucronē aptabat
i iugulū: ut q̄ secari nō poterat.
saltē p̄mēte manu corpi cōderetur.
O inaudita res seclis. ad capu
lū gladi⁹ reflectitur. et uelut dnm
suū uict⁹ aspiciēs: cōfess⁹ ē. se feri
re nō posse. Huc. huc. m̄ triū ex
empla puerorū. q̄ int̄ frigidos
flāmarū globos. hymnos edixe
pflectib⁹: circa quorū sarabbaras:
scāmq; cesariē. inoxiū lux icēdi
um. huc bti daniel reuocetur histo
ria. iuxta quē adulātib⁹ caudis.
p̄dā suā leonū ora timuerūt. hic
susāna nobil' fide mētes omīū sub
eat: que iniq̄ dāpnata iudicio.
scō spū p puerū repēte seruata
ē. Ecce nō dispar i utraq; mīa
dni. Illa lībata p iudicē ne iret
ad gladiū: hec a iudice dāpnata.
absoluta p gladiū ē. Tandē ḡ ad
feminā iudicādā pp̄ls armatur. Ois
etas. omis sex⁹ carnificē fugat.
et cetu i circlm coeūte. nō credit
pene unusq̄sq; qđ uidet. Turbatur
tali nūcio urbs ppiq̄. et tota licto
rū catua glomat̄. E qb⁹ medi⁹ ad
quē dāpnatorū cura ptinebat erū
pēs. & caniciē inmūdā pfuso pul
uere t̄pans: meū inq̄t o ciues peti
tis capt. me illi uicariū datis. Si
misedes. si clemētes estis. si uul
tis seruare dāpnatā: innocēs cer
te pire nō debeo. Quo fletu uul
gi cōcussus ē anīs: mestusq; se p oīs
torpor insinuat. Et mirū imodū
uoluntate mutata. cū pietatis fui
sset qđ añ defēdant: pietatis uisū
ē gen⁹ ut paterent̄ occidi. Nouus ig̃
ensis: nouus pcussor apponitur. Stat
uictima: xp̄o tam fauēte muni
ta. Semel pcussa cōcutitur. iterū
repetita q̄ssatur: t̄cio uulnata pst̄
nitur. O diuine potētie sublimā
da maiestas. Que p⁹ fuat q̄rto p
cussa nec lesa. ido paululū uisa

10-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ē mori: ne ꝑ ea pure innoxi. Cle
rici q̄b' id officiū erat. cruētū li
teo cadauer obuoluit: ⁊ fossā hu
mū lapidib' ↄstruētes: ex more
tumulū parat. Festinato sol cur
su occasū petit: & media diẏ ce
lata nox aduenit. Subito femi
ne palpitat pect': & oclis ğrētib'
lucē. corp' aīāť ad uitā. Iā spirat.
iā uidet. iā subleuať & loqť. iā i
illā poť uocē erūpe. Dns auxiliator
mi: nō timebo qd faciat m̄ hō. An'
iteri quedā q̄ ęcclię sustētabať opi
bus. debitū celo spm̄ reddidit:
& q̄si de idustria ordine currēte
rerū uacaruū. tumulo corp' opiť.
Dubia adhuc luce ultore zabul'
occurrit. ğrit cadauer occise: se
pulcrū ē monstrari petit. Viuē
putat: quā mori poti' se mirať.
Recēs aclericis cespes ostēdiť: &
dudū supiecta hum'. cū his uo
cib' igeriť flagitanti. Erue sci
licet ossa iā cōdita: & infer no
uo sepulcro bellū. Et si hoc parū
ē: auib' ferisq; laniāda menbra
discerpe. Septies pcussa: debet
aliqd morte plus ꝑpeti. Tali ğ
inuidia carnifice ↄfuso: clam do
mi mulier refocillať. Et ne for
te creber ad ęcclīā medici cōme
atus suspicionis pandere uiā:
cū q̄bdā uirginib' ad secretiorē
uillulā secto crine trāsmittitur:
ibi paulāti uirili habitu ueste
mutata: i cicatricē uuln' obdu
cit. Et o uere scel' sūmū. sūma
malicia. Post tanta miracła:
adhuc seuiūt leges. En quo me
gestoꝝ ordo ꝑtrax. Iā eni ad
euagriū nr̄i nom̄ aduenimus:
cui' ego laborē ꝑ xp̄o si arbitror.
a me dici posse nō sapiā. Si pe
nit' tacēueli: uoce igaudiū erū
pēte nō possū. Qs eni ei ualeat
digna cāne ꝑconia. auxētiū
mediolaniū icubantē: hui' exe
quiis sepultū pene anteq̄ mor
tuū. romanū epm̄ iā iā pene
factionis laqueis irretitū. & ui
cisse adūsarios: ⁊ nō nocuisse
supatis. Verū hec ipse equidē
spaciis exclus' uiq̄s ꝑtereo. atq;
aliis post memorāda relinquo:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pfectis rei fine cōtent⁹. Imperatorē
industria adit. precib⁹ flagitat· me
rito liuit. sollicitudine pmeret·
ut reddita uite reddere libertati.

Explic̄ de septies pcussa. Publica
theophili penitentia et satisfac
tio: q xpm abnegauit. ⁊ ueniā
beate marie interuentu
pmeruit.

Factū ē aū priquā incursio fieret in
romana re publica execrāde p
sarū gētis. fuisse i una ciuitate
ciliciorū scda regione qndā ui
cedōnū scē di ecclie nōie the
ophilū: morib⁹ et cōuersatione pci
puū: q qete ac omimoda mo
dratione ptinētia ecclie ⁊ xpi
ronabile ouile optime gerebat:
ita ut eps ei⁹ alac sobrietate re
pausaret i eo. ab omi dispositio
ne ecclie et uniuse plebis. Vnde
amaiore usq; ad minorē omīs
grās illi agebāt: et diligebāt
eū. Nā orphanis et uiduis atq;
egenis: puidēt cōmoda ministra
bat. Contigit itaq; uocante dō
eidē ciuitatis epm uita fungi:

statimq; cler⁹ omis ac ppls. affectua
liter diligētes eūdē uicedōnū ⁊
idustriā illi⁹ cognoscētes. omniū
cōsilio decreuer̄ eū creari epm. Ac
celebrato decreto: mox ad metro
politanū direxer̄ eplam. Qua sus
cepta. utriq; ptis inuitatib⁹ ann
uit affectui petentiū: et dirigēs
pfatū uicedōnū i epatū pmouē
dū. ad se adduci pcepit. Qui sus
ceptis metropolitani missis et
litteris primū ire distulit: rogās omīs
ne eū compellerent fieri epm. Su
fficē s̄ dicēs. pmanē ut erat ui
cedōn⁹: cōtestās se idignū tanti ho
noris officio. Ppl̄o aū imminēte. ui
pduct⁹ ad metropolitanū ē epm.
A quo cū gaudio suscept⁹. pauimto
pstrat⁹: eiq; pedib⁹ cōphēsis pcabat̄
nich in se tale actitari: qppe cū
pccōr suor cōsci. idignū se tanto
gradu ēē cognoscēt. Cuiq; diu ad
pedes epi pauimto hereret: trac
tandi secū triū dierū accepit
spaciū. Post diē aū triū. uocatū
eū ad se cōmonē cepit eps: ut uo
luntati plebis assēsū pberet: digni

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eū in hoc ḡḡ ꝯtestās. Ipse ū nicho
min⁹ tante sedis gradu: omīmodis
sese clamabat idignū. Videns itaq;
ep̄s tantā ei irremittēdo ꝯstantiā. q̄d
scił adq̄esce omino nollet: dimisit
eū: atq; altm̄ i loco ei⁹ ad ep̄atus
pmouit officiū. Porro ordinato
ep̄o. cū ad ꝓpriā remeasset ciuita
tem: q̄dā de clero instigauerūt
ep̄m. ut amoto illo. aliū ęcclię
ordinaret uicedominū: quo facto
ꝯtigit. ut sue tantū dom⁹. is qui
a ꝑou discesserat officio ageret cu
ram. Igit̄ callid⁹ hostis et huma
ni gen̄is inuid⁹ inimic⁹. eūdē uirū
modeste deḡe. ac bonis ꝯseruari
i actib⁹ ꝯspiciens: prauis cogitationib⁹
cor illi⁹ pulsare cepit. inmittēs illi
uicedominatus zelū: et ambiciois
emulatione. ꝯuertit illū adhuc
modi ꝯsilia: ut ad humanā poci⁹
quā ad diuinā inhiaret glām: et
uanā ac ẗnsitoriā magis quā celes
te appeteret dignitatē: i tantū ut
ēēt maleficoꝝ postulare auxilia.
Erat denique i eadē ciuitate hebreus
q̄dā nefandissim⁹ & diabolice artis

operator neq̄ssim⁹: q̄ iā multos in
infidelitatis anguinā. et in fouea
pdicionis immiserat. Ad quē theo
fil⁹ tamen glā succēs. cū ingenti
ambicionis desiderio ureret̄ noctu
accessit: eiusq; pulsans aditū
p̄cabatur. Videns ḡ eū deo
odibilis ille hebreus. ita mente
ꝯritū: uocauit eū intra domū.
dixitq; ei. Cui⁹ rei causa ad me ue
nisti. At ille pedib⁹ ei⁹ prouolut⁹ di
cebat. Queso te adiuua me: quia
ep̄s mis ad opprobriū me adduxit
& hec atq; hec opat⁹ ē i me. Res
pondit ei ille execrabił iudeus. Pxi
ma nocte hora hac. ueni ad me:
et ducā te ad patronū meū: &
subueniet t̄ in quo uolueris. Ille
at̄ hec audiēs gratulat⁹ ita fecit:
et seq̄nti nocte uenit ad eū. Nefand⁹
ū hebre⁹ dux eū ad circū ciuitatis:
et dix ei. Quecūq; uidis. aut quē
cūq; sonū audieris. minime terre
aris: signū q̄q; crucis nullom̄ t̄ im
ponas. Illo at̄ hec ita spōdēte: sū
bito ostēdit albos clamidatos cū
multitudine cādelabroꝝ clamātes

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ i medio ꝑncipē sedētē. a circ
eū dbls: & ministri ei'. Tenēs
aūt infelix ille hebreus manū
theofili: dux ei ad flagitiosū
illū ꝯcilū. Et ait ad eū dbls. Utquid
nob hoīne hic adduxisti? Res
pōdit. Ab epō ꝑiudicatū uirūq;
adiutoriū postulātē. dñe mi:
huc eū ꝑduxi. Dixitq; ille. Quale
adiutoriū dabo hoī seruiēti dō
suo? Tam si m' famls ēē cupit.
& int̄ meos milites deputari: ego
illi subuenio. ita ut plus facere
possit quā pri': & impare omib'
ēē epō. Conūs' hebreus: dix mise
ro theofilo. Audisti qd t dix?
Respōdit. Audiui ⁊ qcquid dixerit
m faciā: tātū ut subueniat m.
Et cepit osclari pedes illi' ꝑncipis:
& rogare eū. Tūc dbls ad hebreū.
Abneget iqt filiū marie. & ipsā.
q odiosi s m. firmetq; scripto ꝑ
oīa se. eū eaq; abnegare: & ꝑea
qcquid uoluerit a me impetrabit.
Tūc introiuit i ꝑcē domini satha
nas: & respōd. Abnego xpm: &
ei' genitricē. faciesq; cirographū.

imposita cera signauit anulo ꝓpo:
& abcesser cū nimio ꝑdicionis
gaudio. Incrastino aūt diuina reri
ꝓuidentia mox' epis. illo cū omi
honore reuocato. quē ipse tur
pit ꝑmouat. pore ꝯstituit in
cedomnū: ꝑbuit ei corā clero
& ꝑplo auctoritatē dispēsatiōis
scē ecclię. atq; possessionis ei' ad
se ꝑtinētis. cūcteq; plebis: ac du
plo quā antea fuat ꝑposit' de
nuo ē honore sublimat': ita ut
peccasse se epis clamaret: qd tam
idoneā ꝑsonā alioꝝ delatiōib'
eiecisset: ⁊ ꝑmouisset aliū minꝰ
lē & minus idoneū. Restitut'
itaq; theofil' in ministiū ꝑstini.
cepit dispōne & eleuare se sup
oīs: omib' cū metu & tremore
obediētib' s & ministrātib' ꝑ par
ui tēp'. Execrabil ū hebre' fre
qnt ꝑgebat occulte ad iucedom
nū: & dicebat ei. Vidisti queād
modū bnficiū & celere remediū.
ex me & ex patrono mō i qb' de
pcat' es. inuenisti? At ille cognos
co iqt: & grās ago occursioni

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uite. Cu aut p paruu temp' in hui'
modi iactantia. et abnegationis
sue fouea demoraret. creator omniu
ac redeptor nr ds. q no uult mor
te peccoris s; ut magis conuertat et
uiuat. recordat' pore ei' conuersatio
ne. et qualit pri' fidelit sue ministra
uerit eccle. nec unq impi' et in
fidel' iministrando uiduis et orpha
nis et egenis exciterat. no despe
xit creatura sua. s; dedit ei conuersio
ne penitentie. Na ipse reuersus. sobrie
tate recepta. cepit humiliare pro
fessus. et affligi in hisq gesserat. ie
iuniis et orationib' et uigiliis uacans.
multaq; conferes. et se fraudatu salu
te conspicies. sup ee q' s inedia et
in cruciat'. et anime migratione a
corpe. atq; inextinguibile flamma
considerans. hec omia s proponens. timore
perterrit'. cu gemitu et amaris lacrimis
dixit. O miserrim' hom qd feci. aut
qd operat' su. Quo tanta pigri cumulat
luxurius. ut salua facia aiam mea.
Quo fugia infelix et peccor. q negaui
xpm dnm meu et scam ei' genitrice.
et feci me seruu diabli pnefande
cautionis cirographu. Qs putas
homi potit illa abstrahe. de ma
nu uastatoris. Que m fuit neces
sitas ire ad illu hebreu nefandu.
Fuerat eni an paululu isde hebre'
legalit a iudice condepnat'. Qd m p
fuit tpale comodu. et supciliosi
tas hui' uani scli. Ve misero m
peccori et luxurioso. qm supplantat'
su. Ve m misero qm luce pdidi.
et inueni tenebras. Bene eram
sine dispensatione. Qd desideriu ppt
uana glam et uacua opinione.
tradere misera aiam mea igehena.
Quale peta auxiliu. q diuino frau
dat' su ammiculo. ego hui' rei
noxi'. ego pdicionis anime mee au
ctor su. ego pditor salutis mee
existo. Ve m. qualit rapt' su ignoro.
Ve m qd facia. ad que ibo. Qd res
pondebo i die iudicii. qn oma nu
da parebt. Qd dica i illa hora qn
sci coronabunt. ego aut condepnabor.
Aut qli fiducia astabo regali illi
tribunali et terribili. Que postu
labo. que rogabo i illa tribulatione.
Aut que deprecabor inecessitate illa.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qño unq̄sq; ꝓpria ⁊ nō aliena re
cipiet mita? Q̄s m̄ miserebit̄? Q̄s
m̄ subueniet? Q̄s me ꝓteget? Q̄s
patrocinabit̄? Vere null' s̄ adiuua
bit: s; oms ꝓ se reddet rōnē. Ve
misera aña mea q̄m captiuata
es. q̄m alienata es ⁊ labe facta?
Q̄li ruisti ruina. q̄li dimsa es nau
fragio? q̄li ceno ɔuoluta es? ad
q̄lē iā ɔfugies portū? ad q̄d ɔcur
res remediū? Ve m̄ misero: q̄
supplātat' ⁊ ꝓprio arbitrio demer
sus surge nequeo. Cūq; diu intra
se ɔsermocinaret cū aña sua. h̄
⁊ m̄lta alia: pi' ⁊ misericors ds.
q̄ ꝓpriā nō despic creaturā. s; ad
se supplicit ɔuertēte suscipit: sue re
cuperationis spē. ei' aña recreauit.
Qua inspirat' cū lacrimis ait. Licet
sciā ꝓpter filiū di natū. de scā ⁊
imaclāta sēp ũgine maria. dnm
nrm: quā instigāte ⁊ suadēte
maligno hebreo ifelix ifelicit ne
gaui: tam ibo ad eandē matrē
dni gliosā ⁊ lucidā ⁊ ipsā solā
interpellabo ex toto corde ⁊ aña
mea: faciāq; sine intmissione orō

nes ⁊ ieiunia i ei' ueñabili tēplo:
donec ꝑ ei' scām intcessionē. mise
ricordiā dni ualeā inuenire. Et ite
rū aiebat. S; qualib' labiis ei' be
nignitatē depcari ꝑsumā: igno
ro. Scio enī q̄ grauit i eā deliq̄.
Quale ḡ ɔfessionis mee exordiū fa
ciā? ul' q̄li ɔsciētia ɔfitēs impiā
linguā. ⁊ polluta labia mouē tēp
tabo. ul' sup q̄b' pccis p̄mū remis
sionē expectā? Miser ego. ⁊ si teme
rari h̄ agē p̄sūpsero. ignis de celo
descēdēs ɔburet me: q̄ iā ñ ferre
mūd' mala que miserim' gessi. Ve
misera aña mea surge de tenebris
que ɔphēder te: ⁊ ꝓcidēs interpel
la genitricē dni nri ihu x̄. q̄ ue
re potēs ē. huic reatui inpoñe re
mediū. Et hec secū cogitās: relic
tis laboriosis hui' scli offēdiculis.
cū omī humilitatis deuocione ꝓci
dēs corā sco ⁊ ueñabili tēplo. ima
clāte ⁊ gliose sēp ũginis marie.
icessabilit peciciones offerēs: ieiu
niis. ⁊ uigiliis ꝓuacās. rogās ut a
tali noxa recept' redimet̄: ũ. a ꝑnicio
so supplātatore. ⁊ a maligno dracho

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ne ⁊ ab illa quã gesserat abnega
tione eripet. Pstratq; qdragita
dieb⁹ cũ noctib⁹ in ieiuniis ⁊ oro
nib⁹ depcãdo pcectricẽ nr̃a ma
trẽ saluatoris. Post expletionẽ .xl.
dierũ. medio noctis apparuit ma
nifeste auxiliũ uniũsale ⁊ ipa
nr̃a pcectio ad eũ uigilãtiũ xp̃a
noꝝ quoq; ↄfugiũ ad se ↄcurrẽtiũ.
errãtiũ uia ⁊ redẽptio captiuoꝝ.
de tenebris lum̃ ũissimũ. afflicto
rũ ↄfugiũ ⁊ ↄsolatio tribulatoꝝ.
dñia nr̃a ⁊ uera mat̃ xp̃i. dicẽs ei.
Qd sic pmanes o homo teme qd nõ
meris postulas. ut te adiuuẽ q
abnegasti filiũ mm ⁊ saluatorẽ
mũdi ⁊ me. Et qm̃ possũ postula
re eũ remictẽ t̃ mala que gessis
ti. Quib⁹ oclis aspiciã uultũ illũ
misedissimũ filii m̃i. quẽ tu negas
ti. pũmes eũ rogare p te. Quali
fiducia p te postulabo. cũ aposta
taueris ab eo. Quo ue modo asta
bo tribunali illi tribili. ⁊ pũmã
apire os mm ⁊ pete p te clemẽti
simã bonitatẽ. Nõ eni patior ui
de filio mĩo derogare inurias. Isto
o hõo. eiq; ime pegisti pc̃a poss̃t
aliquẽ habe indulgẽ. eo qd mul
tũ gen⁹ diligã x̃anoꝝ. maximeq;
eos q recta fide ⁊ pura ↄsciẽtia
currũt ad tẽpliũ mm. his modis
omib⁹ annuo ⁊ succurro. ⁊ ulnis
mis foueo ⁊ uisceribꝰ circũplector.
filii m̃i uero exacerbationẽ nec au
dire pacior nec uide. Qua ppter
multo certamine ⁊ labore. cordisq;
ↄtricione necesse ẽ. ut eĩ implorẽ
precatẽ. quatin⁹ ei impetrare ualeas
benignitatẽ. q nõ solũ misericor
s; ⁊ iudex cognoscit existẽ iust⁹.
Ad hec theofil⁹ respõdit. Etiã dñia
mia sẽp benedicta. etiã dñia que
pcectrix es gen̄is humani. ⁊ dñia
que es port⁹ ⁊ sin⁹ ad te ↄfugiẽtiũ.
Scio dñia scio. q ualde peccaui t̃
⁊ unico filio tuo dño nr̃o ⁊ nõ
sũ dign⁹ mediã impetrare. s; ha
bes exẽpliũ ĩ his q ante peccauer̃
ĩ filiũ tuũ dñm nr̃m ⁊ meruer̃
p penitudinẽ idulgẽtiã peccoꝝ
que admiserãt. ideo ad eũ ⁊ ad
te dñia accede pũmo. Nisi eni
fuiss; penitẽtia. qm̃ ununte sal

ni fuisset. Nisi penitentia esset: ra
ab meretrix nō saluaretur. Nisi esset
penitentia quomodo dd per prophie donū.
per regnū. per diuicū testimonium.
ibarattrū fornicationis et homici
dii cadens. penitentiā ubo ostendens.
nō solū idulgentiā tantorum meruit
peccatorum. sed et donū prophie denuo
accipere. Nisi esset penitentia: quomodo bs
petrus aplorum princeps. discipulorum
primus. columpna ecclie. qui claues reg
ni celorum adō suscepit. xpm dnm
nō semel aut bis. sed et ter nega
uit. ueniā acciperet. Nā amare lu
gendo. et lacrimas fundendo. idulgen
tiā tanti promeruit delicti: insuper
et maiorē adeptus ē honorē: pastor
dnici constitutus ē ouilis. Si nō esset pe
nitentia. quomodo eū qui apud corinthios
fornicatus fuerat accipere paulus iussisset:
ne calūpniaretur a sathana. Si nō
esset penitentia: quomodo cipanus qui multa
mala perpetrauerat. qui et feminas in
utero habentes icidebat. et totis fla
giciis iduebatur uehementi. a scā ius
tina confortatus. ad remediū consolationis.
Quia nō solū tantorum malorum remissionē
accepit: sed et martyrii coronā sortitus ē.
Vnde et ego peccatorum tantorum confidens idi
cio. accedens postulo benignā mi
sericordiā tuā. ut dextam in protectio
nis impendens et idulgentiā peccatorum im
pertire digneris: ap dnm nrm
ihm xpm filiū tuū. i quē ego
miser grauiter peccaui. Hec deni
que illo proferente: scā et uenerabilis
dna nra di genitrix. anima et cor
pore benedicta. que singulare ap
eū quē genuit impetrandi obti
net libertatē: que et esse cognoscitur
tribulātiū consolatio. afflictorū cō
passio. nudorum uestimentū. senectu
tis baculus: ualida ad eā protectio
confugientiū. que scis et piis uisceri
bus cunctos fouet xpianos: dicit ei.
Cōfitere o hō quē ego peperi filiū
et tu abnegasti. sit xps filius di ui
ui. qui uenturus ē iudicare uiuos et
mortuos: et ego ipsū rogabo pro te
ut te dignetur suscipere. Ad hec the
ofilus. Et quomodo presumā dna mi semper
bndicta. ego ifelix et idignus. sor
didū et pollutū huis os. quod filiū
tuū et dnm nrm abnegaui. eū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

unq̄ ɔfiteri. q̄ nō solū supplātat⁹
sū uanis desideriis sc̄li hui⁹. s; et aīe
mee qđ habebā remediū uenānda
crucē dico ⁊ scīm baptismā qđ ac
cepi. pollui p̄ amarissime abne
gationis ɔscriptū cirographū.
Dic ei scā et imaclāta dī genitrix
uirgo maria. Tu tam̄ accede et
ɔfitēre illū. misericors eni ē ⁊ sus
cipiet lacrimas penitentie tue. et
eo℞ q̄ purē et sinciter accedunt ad
eū. Ap̄pterea eni ds̄ existēs. carnē ex
me accipe dignat⁹ ē. nō ifirmata
dītatis ei⁹ subā. ut saluaret peccōres.
Tunc theofil⁹ cū reuerentia et omi hu
militate submisso uultu. cum
magno ululatu p̄stat⁹ ē dicēs.
Credo. adoro ⁊ glifico unū ī scā tri
nitate dnm̄ nrm̄ ihm xpm filiū
dī uiui. añ scla apatre ieffabilit̄
natū. nouissimis aūt dieb⁹ hōinē
fieri dignatū. de spu sc̄o ɔceptū.
et ex scā et imaclāta uirgine ma
ria ad salutē humani genĭs p̄ces
sisse. Ipsūq; ɔfiteor p̄fectū eē dm̄.
p̄fectūq; hōinē. q̄ p̄pt nos peccōres
pati dignat⁹ ē ⁊ ɔspui ⁊ alapis
cedi ⁊ sup̄ uiuificū lignū manus
extēdit. sic pastor bon⁹ ponēs aīam
suā p̄ peccōrib⁹. sepult⁹q; ē. et resur
rexit ⁊ ascēdit ī celū cū carne quā
ex te castissima suscepit. uētur⁹q;
ē cū gl̄a sua iudicare. uiuos et
mortuos ⁊ redd̄e unicuiq; scdm
opa sua. nō accusator gētis. s; ex
ipsis correptis opib⁹ ɔsciētia accu
sāte nos aut excusāte. atq; q̄le
unicuiq; op⁹ sit. igne examināte.
Huc ɔfiteor corde et ore. huc colo.
adoro ⁊ amplector. Et cū hec p̄ca
toria cautione toto m̄tis adnisu.
hābita offer me scā ⁊ imaclāta
uirgo dī genitrix filio tuo dn̄o
nro. et nō abhomineris neq; des
picias depcatione mei peccōris. q̄
rapt⁹. supplātat⁹ ⁊ decep⁹ sū. s; libera
me abiniq̄tatib⁹ q̄ me ɔphēder̄. et
p̄cella turbinis q̄ me possidet. q̄
ifelicit̄ grā sp̄s scī sū denudatus.
Et cū hec dixiss; taq̄ aliq̄ abēo satis
factionē suscipiēs scā dī genitrix.
spes ⁊ ɔsolatio xp̄ano℞. redēptio
errātiū. et uera uia ɔsurgētiū ad
eā. fons fluctuātiū. refrigeriū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

paupum: consolatio pusillanimorum:
mediatrix hominum ad dominum: dicens ei.
Ecce ego propter baptismum quod accepis
ti per filium meum ihesum christum et dominum
nostrum et propter nimiam compassionem quam
circa uos christianos habeo. tuis credens
uerbis accedam et rogabo illum pro te.
eius prouoluta pedibus: quatinus te sus
cipere dignetur. Et cum hec uisio appa
ruisset. et dies illuxisset: abcessit ab
eo sancta et immaculata dei genitrix
uirgo. Theofilus uero triduo enixius
dominum postulans. tamque crebrius capi
te percuciens: in eodem uenerabili templo
sine cibo manens. lacrimisque locum in
fundens. non recedebat: prospiciens ad
clarum lumen et ineffabilem uultum glo
riose domine nostre dei genitricis marie:
prestolans ab ea spem sue salutis. Rur
sum itaque precepto et pia consolatio
ad se confugientium. clarifera nebu
la que nutrita est in sancta sanctorum. appa
ruit ei hylari uultu et letis oculis:
ac mansueta uoce dixit ei. Homo dei.
sufficiens est penitentia tua: quam osten
disti saluatori omnium et creatori
tuo. Ecce enim ad peticionem meam
suscepit lacrimas tuas et preces tuas an
nuit: si tamen hec usque ad diem obitus
tui obseruaueris. que filio meo in me
teste promisisti. At ille respondit.
Etiam domina mea obseruabo et non pre
teribo sermones: quos tu es per domi
nam precepto. meumque patrocinium et
in tuo adiutorio confidens. non omittam
quod promittens confessus sum. Scio enim scio
quia tu es protectio maxima hominum.
Tu enim domina mea immaculata uirgo spes
ut (?) iter et consolatrix es. Aut quis hominum
peccator est clementiam tuam: et delictus est.
Unde ego peccator et impius rogo perpetue
fontem benignitatis tue. uiscera
misericordie tue in impedimentum erroneo et
decepto. qui in profundo cenum dimissus sum:
ut recipere ualeam illam execrabilem
abnegationis mee cartulam. atque
nefandam cautionem signatam ab illo
qui me decepit diabolo. Nam hoc est quod
super modum titillat miserrimam
animam meam. Iterum quoque ualde lugens.
nimiumque deflens isdem theofilus per tres
continuos dies. eandemque unicam spem
hominum et salutem animarum nostrarum. sanctam
scilicet uirginem et immaculatam mariam.

ut illā pestiferā recipe mereret car
tulā: postulabat. Igr post triduū
ipsa scīssima uirgo. ei iterū i uisio
ne apparuit. & eandē cautionis car
tulā. bīnē sicuti lecta fuerat de
cera sigillū exibuit: & ei pectori
dormiētis sup posuit. Quā ille a
sōpno surgēs. let' effect' ita stremu
it: ut pene q omniū mēbroꝝ ei' re
solueret iūcture. In crastina ū cū
eēt dnica dies. pgēs ad ecclīā in q
eps cū pplo aderat. p' lectionē sci eu
glii. epi se pedib' pstrauit: eiq; omnē
impietatis sue historiā retexit. scił
qualit a pnicioso. ac malefico hebreo
decept' fuat. suāq; eiectionē atq;
negationē. nec nō cirographi cū
dbło facti sceptionē. ppt recupādā
ianis hui' sćli gliā. p' hec q qlt
ad benignissimū fontē misdię. ad
itemātā uidelicet scīssimāq; uirginē
mariā sfugiēs. ei scīs meritis & pcib'
p penitētiā & lacrimas a dō meruit
ueniā: nec nō qlt cirographū pes
sime sceptionis recepit. Hec ei p or
dinē corā omi pplo i suētu ecclię
patefec: ipsūq; cirographū signatū.

obsecrās ut corā omīb' legeret epo
porrex. Omīs itaq; clici. seu mulieres.
tāta di miseratione pmoti. diutis
simas dno grās retulerr: q tāta pie
tate licet a se auisos. ad se tamē sfu
giētes recipe dignat. Eps uero gau
dio replet': clamabat. Venite omīs
fideles: glificem' simul pietatē dni
nri ihu xp. Venite omīs: uidete stu
pēda miracła. Venite xp dilecti: cō
sidate eū q nō mortē pctoris. s; cō
uisionē desidat. Venite & uidete
patres mi efficatiā penitētie: ue
nite uidete lacrimas abluētes pcā.
Venite leuite. uidete lacrimas delētes
uulńa iniquarꝝ actionū: & cādidi
orē niue aīam demōstrātes. Veni
te & uidete lacrimas: remissionē
pctoꝝ impetrantes. Venite xpiani oēs:
sidate lacrimas. irā di remouētes.
Venite spicite: qnti ualet gemit'
aīe. & cordis stricio. Qs nō mireł
frs ieffabilē paciētiā di. Qs nō stu
peat ienarrabilē caritatē di er
ga pctores. Quadraginta dieb' legis
lator moyses ieiunās. a dō scepta
tabulas suscepit: & hic fr nr. xł.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

diebus permanens in uenerabili templo imma
culate et gloriose semper uirginis marie:
porro gratiam quam negando perdiderat: ie
iunando recepit. Demus igitur et nos simul
cum eo gloriam deo nostro: qui sic misericorditer
exaudiuit penitentiam fugientis ad se.
per interuentionem immaculate semper uir
ginis marie. que est inter dominum et ho
mines fons uerissimus. spes despera
torum. refrigerium afflictorum: que male
dictionem humane nature conpescu
it. que est uera ianua: que omnes pe
titiones nostras offert. et impetrat
peccatorum nostrorum indulgentiam. Recorda
re ergo et nostri sancta dei genitrix: qui ad
te uigilamus pura fide et confugimus.
et non derelinquas pauperum ouile. sed de
precare pro eo apud misericordem dominum:
ut incolumem. et sine calumpnia
illud conseruare dignetur. In te enim spe
ramus omnes xpistiani. ad te confugimus:
ad te oculos nostros die noctuque le
uamus. Per te et enim eum qui ex te carnem
suscepit dominum nostrum ihesum xpistum salu
tamus. et glorificamus. Et quid iam dicam aut
loquar. et qualem gloriam aut laudem. ei
qui ex te natus est persoluam: ignoro. Cer

te enim magnificata sunt opera tua domine:
et deficit lingua ad gloriam: mirabili
um tuorum ennarrandam. Vere magni
ficata sunt opera tua domine. Congruit hu
ic certe nec euangelii dictum: afferte
stolam primam et induite illum. et date
anulum in manu eius. et calciamenta
in pedibus eius: et adducite uitulum sa
ginatum et occidite. et edentes lete
mur: quia hic frater noster mortuus fuerat
et reuixit. perierat et inuentus est. Interea
cum hec ab episcopo dicerentur. semper theofilus
iacebat prostratus. Quem post fusam hanc
orationis laudem. episcopus surgere iussit. et
ei illam nefandissimam et execrabilis
simam cartulam. in conspectu omnium con
burere precepit: quod ille sine mora
compleuit. Populi autem uidentes execrabile
cirographum. et abnegatricem cau
tionem igne combustam: ceperunt cum
multa profusione lacrimarum dulcissi
me clamare kirieleison. Et annuens ma
nu eis episcopus ut tacerent: ait. Pax uobis.
Et missarum ingressa sollempnia peregit.
Post explectionem autem sacrorum misterio
rum. percepto theofilus sacre communio
nis misterio: statim effulsit facies eius

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sic sol. Quod uidentes omnes subitaneam
sed uiri transfigurationem. magis glo
rificabant dnm qui facit mirabilia mag
na solus. et beatissime marie dulcissi
me retulerunt laudes. que eum liberauit
ab execrabili illo errore. Beatus uero
theofilus in eum locum quo illam beatam uide
rat uisionem declinans: tanquam fixus prestiti
tit in eo per triduum. Post triduum autem omnibus
fratribus ualedicendo osculum tribuens. omnia
que sua erant egenis pauperibusque abtime
distribuens: animamque suam sancte trinitati.
et beatissime marie sue liberatrici commen
dans: ultimum huius uite diem in ipso quo
uiderat uisiones loco. feliciter compleuit:
bonoque fine ad eternam gloriam prestante dno
transmigrauit. Corpus quoque eius in eodem loco se
pultum. diem resurrectionis prestolatur ul
timum: uenienti quoque dno nostro ihu xpo.
uiuos ac mortuos iudicare occur
surum: cum quo patre et spiritu sco sit
nunc et semper gloria. per infinita secula seculorum.
amen. Incipit prefatio euagrii presbiteri ad

Presbiter euagrius. innocē innocentium.
tio karissimo salutem. Ex alia in aliam
linguam ad uerbum expressa translatio sen
sus operit: et ueluti letum gramen sata
strangulat. Dum enim casibus et figuris
seruit oratio: quod breui poterat indica
ri sermone. longo ambitu circum
acta uix explicat. Hoc igitur ego ui
tans. ita beatum antonium te petente
transposui: ut nichil desit ex sensu,
cum aliquid desit ex uerbis. Alii sylla
bas aucupentur et litteras: tu quere sententiam.

Athanasius eps ad peregrinos fratres.

Optimum fratres initis certamen aut
equare egipti monachos: aut
superare nitentes uirtutis instantia.
Sunt enim apud uos iam plurima monasteria.
Monachorumque nomen celebre: et hanc
uoluntatem uestram iuste quisque mirabitur:
orationibus uobis optatum tribuet deus effec
tum. Quoniam igitur exegistis a me. ut uobis
scriberem de conuersatione beati antonii. uo
lentes discere quemadmodum cepit: quis
ue fuit ante sanctum propositum. qualem et ha
buit terminum uite: et si uera sunt ea
que de eo fama dispersit: ut ad eius emu
lationem atque exemplum uos instituere
possitis: magna cum leticia suscepi
uestre caritatis imperium. Sunt enim
m[illegible] igens lu
crum est a[illegible] ualitas.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

h ipsu qd recordor antonii: et uos
cu admiratione audietes. scio eni
ppositu cupe sectari. et pfect e siq
de adquirendu gra: antoniu scire
qs fuit. Ergo ut breuit dica de oib
que de eo referuntur. et sermo iactaui
credite. et minima uos estimate au
disse de maximis: qui no ambigo.
nec eos omia potuisse cognoscere. cu
et ego exoratus a uob quantucuq p
eplam significauo. no equa sim me
ritis narratur. Sed et uos oms hic na
uigantes studiose pcunctamini. q
singulis qd norunt referentib congrua
dignaq tanti nois relatio opleatur.
Disponebam itaq p lectione litterar uira
ru. aliqs monachos ad me inuitare.
et maxime eos q ad eu crebro ire
consueuerant: ut pleni aliqd addicere
mina uob maiora transmitterem. Sed
qin et nauigationis tepora labebantur.
et litterarum portitor uehementissime
festinabat. ideo ea q ipse noueram.
q frequent eu uisitaui. et que ab eo
didici q adp bedam ei aquam no pau
lulu tepo[...]ris
cu eo fe[...]tit. dile-

tionu uite intimare curaui. utraq
cura ueritatis habens: ut neq pl aliqs
audiens miraculor congestione no cre
dat. nec rursus eni mitis inferiora cog
noscens: no putat dignu esse miraculo
p tanti nois uiro. Incip uita sci an
tonii monachi et heremite. pmu
scripta ab athanasio epo i greco. trans
lata i latinu ab euagrio psbitero.

Igitur antonius
nobilib religiosisq parentib ab egip
to oriundus fuit: tanta suor nutritus
cura. ut nichil aliud pter parentes do
mumq cognosceret. Et cu iam puer esset:
no se litteris erudire. no ineptis infa
tiu iugi passus est fabulis: sed omni desi
derio flagrans: sedm qd scriptu e. inno
cens habitabat domi. Ad ecclam q cu
parentib sepe conueniens: nec infantiu las
ciuias. nec puerorum negligentia secta
batur. sed tam ea que legebantur auscul
tans: utilitate pceptorum uite insti
tutioneq seruabat. Non suus ut so
let illa etas puarus et delicatis cibi
umq tedio fuit: no esche mellio
ris blandimta sectatus e. his solu q
dabantur contentus. nich ampli requisiuit.
Post morte amborum parentu. annorum cir

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cū decē ⁊ octo seu uiginti. cū soro
re admodū paruula delict⁹ ē: ⁊
dom⁹ ⁊ sororis honestā curā gere
bat. Nec dū eni fluxerat mēses. qb⁹
p⁹ mortē parētū ad ecclīā ut sole
bat accurrēs. recordabat̄ qm̄ ⁊ apli
omib⁹ spretis. secuti fuissēt saluato
rē: ⁊ mlti i actib⁹ aplor̄ facultati
bus suis uēditis. p̄cia ad pedes eor̄
detulissēt egētib⁹ partiēda: q̄ ue ac
q̄nta isdē spes reposita eēt i celis.
Talia secū uoluēs: ecclīā intrauit.
Et accidit. ut tūc euglīū legeret̄. i quo
dns dix̄ ad diuitē. Si uis pfect⁹ eē.
uade ⁊ uēde oia q̄cūq; habes. ⁊ da
paupib⁹ ⁊ ueni seq̄re me: ⁊ habebi
thesaurū i celo. Quo audito: q̄si
diuinit⁹ hui⁹mōi an̄ memoriā co
cepiss; ⁊ uelutī ppt̄ se hec eēt scrip
tura recitata: ad se dnicū traxit
imperiū. Statiq; regress⁹: possessio
nes q̄s habebat uēdidit. ā rure
aūt erāt ei trecēte iugere: ⁊ ualde
obtime. q̄s uicinis largit⁹ ē: ne in
aliq̄ s aut sororis molestia gignē
tur. Cetera ū q̄ immobilib⁹ possidebat
uniūsa uēdidit ⁊ aggregato nō
exiguo p̄cio. idigētib⁹ dedit: par
uis obseruatis ppt̄ sororē. que ⁊
sexu ⁊ etate. uidebat̄ ifirmior.
Rurs⁹ aūt ecclīā igress⁹: cū audisset
dnm̄ i euglīo dicētē. noli cogitare
de crastino: reliq̄ q̄q; porcionē pau
pib⁹ distribuit. Neq; uersari pass⁹
ē domi: s; sorore fidelib⁹ ac notis
uginib⁹ cōmdata. ut ad eaꝝ nutri
ret̄ exēplū: ipse iā omib⁹ secli uīclis
lib. asperum atq; arduū arripuit in
stitutū. Nec dū aūt tā crebra erāt
i egipto monasteria: neq; omino
q̄squā uiā solitudinis nouerat.
Et q̄cūq; i x̄ seruitute sibimet pdeē
cupiebat: pcul a sua uilla. ū an
toni⁹ omib⁹ suis uēditis. ⁊ i paupes
distributis. secur⁹ ⁊ sepat⁹ institue
bat̄ ueniebat. Erat q̄ i agello uici
no senex q̄dā: uitā solitudinis ap
ma sectat⁹ etate. Huc cū uidiss; an
toni⁹. emulat⁹ ē ad bonū: ⁊ pmū
q̄dē icipiēs. ⁊ ipse i locis paululū
ab illo remociorib⁹ manebat. Exīde
aūt si quē uigilātē in h studio com
perat: pcedēs q̄rebat ut apis pru
dētissima. nec ad habitaclīn suū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

an remeabat. in ei que cupiebat
frueretur aspectibus. et sic tamquam mel
lis munere accepto. abibat ad sua.
Tali quidem institutus exordio. cum per singulos
dies ita animum roboraret: ut nec
opum patriarum. nec suorum meminis
set affinium. omne et desiderium et sol
licitudinem erga id quod ceperat exer
cere: operabatur manibus suis. sciens scrip
tum esse. Qui non operatur: non manducet.
Mercedem tamen operis sui precio panis ex
cepto: egentibus largiebatur. Orabat
frequenter: quippe qui didicerat. quod opor
tet sine cessatione dominum rogare.
Audicioni et scripturam ita studium
commodabat: ut nichil ex ei animo la
beretur. sed universa domini precepta custo
diens. memoriam pro libris haberet. Sic
suam uitam instituens. ut ab universis
fratribus puro diligeretur affectu. ac omnibus
ad quos studio discendi pergebat obe
diens: proprias singulorum gratias haurie
bat. Huius continentiam: illius iocunditatem
sectabatur. Istius lenitatem: illius uigilias.
alterius legendi emulabatur industriam.
Istum ieiunantem: illum humi quiescentem
mirabatur. Alterius pacientiam: alterius man

suetudinem predicabat. Omnium quoque in
caritatem erga se retinens caritatem. at
que universis uirtutum partibus irri
gatus: ad sedem propriam pergrediebatur. Ibi
secum universa pertractans: omnium ipse bo
na nitebatur exprimere. Neque enim ad
usus coetaneos aliquo mouebatur:
sed ea tantum flamma egregio uiro cres
cebat in pectore: ne secundus cuiquam in pre
dictis operibus inveniretur. Et hoc ita facie
bat. ut cum omnes gratia anteiret: omnibus
tamen carus esset. Nam et uicini et mona
chi ad quos sepe ueniebat. antonium
uidentes. deicolam nuncupabant: idul
cisque uocabulo nature. quidam ut filium.
alii ut patrem diligebant. Cum hec ageret
antonius. quibus ipse omnium prouocaret affec
tum: inimicus christiani nominis diabolus. impa
tienter ferens tantas in adolescente uirtutes.
uetustis eum aggressus est fraudibus. Et
primum quidem temptans. si quo modo posset
ab arrepto eum instituto detrahere: i
mitebatur ei memoriam possessionum.
sororis defensionem. generis nobilitatem.
amorem rerum. fluxam seculi gloriam. esche
uariam delectationem. et reliqua uite
remissioris blandimenta: postremo

11-8
(c) 2006 Ministerio de Cultura

uirtutis arduum finem. et maximum
puer medii laborem. Nec non corporis fra
gilitatem suggerebat. et etatis spa
cia prolixa. Postremo maximam ei cogita
cionum caliginem suscitabat. Sed quam
at orationibus ei ad dominum effusis. per pas
sionis fidem se intellexit elidi. consueta
aduersus omnis adolescentes arma corri
piens. nocturnis eum inquietabat illece
bris. per dies et tam apertis in eum telis irrue
bat. ut nullus ambigeret quod antonius
contra diabolum dimicaret. Nam et ille co
gitationes sordidas conabatur inserere.
et hic eas orationibus summouebat assi
due. Ille titillabat sensus naturali
carnis ardore. hic fide. ieiuniis. cor
pus omne uallabat. Ille per noctes in
pulcre mulieris uertebatur ornatum.
nulla omittens figmenta luxurie.
hic ultrices gehenne flammas. et dolo
rem uermis recordans. cogitationi libidi
num opponebat. Ille lubricum adoles
centie iter ad ruinam facile proponebat.
hic gemina iudicii futuri tormenta consi
derans. illesam animi puritatem. per tempta
menta seruabat. Ista autem omnia: ad con
fusionem diaboli fiebant. Qui enim similem

se deo fieri posse existimabat. nunc
ab adolescente ut miserrimus uincebatur.
et qui contra carnem et sanguinem magna
exultatione gloriabatur. ab homine carnem
gestante superabatur. Adiuuabat enim
seruum suum dominus. qui nostri gratia carnem sus
cipiens. uictoriam corpori contra diabolum
largitus est. ut singulis ita certantibus
apostolicum liceret proferre sermonem. Non
autem ego. sed gratia dei mecum. Ad postre
mum. cum nec hi anguinito destruere
posset antonium. draco teterrimus.
et uidet se semper ab eius cogitationibus
repelli. secundum quod scriptum est. stridens
dentibus et eiulans. qualis est mente. talis
apparebat et uultu. Puer horridus
atque niger. ad eius se genua prouol
uens. humana uoce deflebat dicens.
Multos seduxi. plurimos decepi. Nunc
autem ut a ceteris sanctis. ita et tuo iam la
bore superatus. Quem cum interrogaret
antonius quisnam esset. qui talia loqueretur.
ait. Ego sum fornicationis amicus.
ego multimoda tempta dimis aduersus
adolescentes arma suscepi. et spiritus
fornicationis uocor. Quantos pudi
ce uiuere disponentes fefelli. quotiens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nunc incipientes ad sordes pristinas re
dire persuasi. Ego sum ipse quem propheta
lapsos increpat dicens. Spiritu fornicatio
nis seducti estis. Et revera per me enim
et illi fuerant supplantati. Ego sum. qui
te ipsum sepe temptavi. et semper repulsus
sum. Cum hec xpi miles audisset. gratias
agens domino in largiorem adversus inimicum
confortatus audaciam. ait. Multum quidem des
picabilis es. multumque contemptus. Nam et obs
curitas tua et etas. infirmarum signa
sunt rerum. Nulla michi iam cura de te est.
Dominus michi adiutor est. et ego exultabo
super inimicos meos. Et statim ad vocem
canentis. fantasma quod videbatur eva
nuit. Hec autem antonij contra diabolum
fuit prima victoria. immo virtus in
antonio salvatoris qui peccatum in carne
condempnavit. ut iustificatio legis in nobis
compleretur. qui non secundum carnem ambulamus.
sed secundum spiritum. Sed neque antonio secu
ritatem addidit unus triumphus. nec diabolo
semel fracte defecere vires. Nam et
iste ut leo rugiens querebat aditum per
quem posset irrumpere. et ille scripturarum doc
tus eloquio. varias genere demonum captio
nes. sollerti conatu labore serva

bat. considerans quod posset sathana in car
nis colluctatione superari. vel tantarum
novarum adversum se artium machinas
commoveret. Ideo magis ac magis sub
iugabat corpus suum. ne victor alio
rum in aliis vinceretur. Disponens igitur duri
ori se vite lege constringere. cum omnis in
fatigabilem adolescentis mirarentur
instantiam. sensim tolerantia ferebat labo
rem. quia voluntarie servitutis longum in
di opere studium. consuetudine in naturam
verterat. Inedie autem et vigiliarum in tantum
paciens erat. ut incredulitatem viribus
vinceret. Pernoctabat in oratione sepissi
me. edebat semel in die. post solis occa
sum. Non numquam biduum. triduumque sic perma
nens. quarta demum die reficiebatur. Su
mebat vero panem et salem. potumque aque
perpaululum. De carnibus vero et vino
reticere melius puto. quandoquidem dicere
quoniam apud plurimos quidem monachorum.
istiusmodi aliquid nichil reperiatur. Quieti
autem membra concedens. iunco contexto et
cilicio utebatur. Aliquotiens et super nu
dam humum iacebat. unguenta pe
nitus repudians. cum diceret minime
posse intentum et maxime iuvenum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

corpora roborari. non olei egent lenitate
mollita. oportere econtrario aspe-
carnis labores imponi: secundum apostoli pre-
ceptum dicentis. Quando infirmor: tunc
fortior sum. Asserebatque sensum anime
sic posse reviviscere: si corporis fuisset
sensus impetus fatigatus. Unde nec
temporum longitudinem. nec laborum me-
rita pensabat: sed amore et voluntate
spontaneo, semper in principiis constitutus.
ad profectum divine mentis desiderium con-
citabat. Novisque cupiens augere pre-
terita: super memorati doctoris ser-
monum recordabatur quo ait. Preterita
obliviscens: et in futurum convalescens. Me-
minat quoque helie prophete dicentis. Vivit
dominus cui assisto hodie ante ipsum. Et
disserebat cur hodie esset appositum.
quia non computabat helias preteritum tempus:
sed tamquam cotidie in certamine constitutus.
talem se probere cupiebat: qualem scie-
bat dignum dei esse conspectibus. puro
corde paratum obedire voluntati eius.
Igitur secum reputans oportere dei famulum.
ex instituto magni helie exemplum
capere: et ad illud speculum vitam suam
debere componere: ad sepulcra haut longe

a villa constituta se contulit: uni ex cog-
natis mandans. ut statutis diebus sibi
alimenta deferret. Et cum predicta memo-
ria supradictus frater eum clausisset: solus
ibidem morabatur. Dolentes quoque demones ne
accessu temporis heremum quoque habita-
re faceret: ita eum aggregatis satelli-
tibus suis. varia cede laceraverunt: ut
doloris magnitudo. et motum auffe-
rret et vocem. Nam et ipse postea sepe
referebat vulnera fuisse tam grandia:
ut universa hominum tormenta superaret.
Sed dei providentia que numquam in se sperantibus
deest: conservavit eum. Alio vero die is quem
supradiximus frater advenit. cibos defe-
rens assuetos: invenitque eum fractis fo-
ribus in terra iacere quasi mortuum: et hu-
meris impositum. ad villule domi-
cilium deportavit. Quo audito ingens
vicinorum atque affinium multitudo
conveniens: triste in medio positi fu-
neris reddebat officium. Et iam media
noctis parte transgressa: gravatos pervi-
giles omnium oculos vicerat sopor.
Tunc antonius anima paululum redeunte
suspirans elevavit caput. Et postquam cetis
alta quiete prostratis. eum a quo delatus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fuiat uigilare ↄspex: nutu ad
uocas obsecrauit. ut nullo peni
tus excitato. ad pristinu se referret
habitaclm. Relat(us) g(itur) iuxta more
sol(us) pmanebat. Et stare q(ui)de p(ro)pt(er)
recentes plagas no poterat: orans
u(ero) p(ro)strat(us) p(ost) orone clara uoce di
cebat. Ecce ego hic su antoni(us). n(on)
fugio ura certamina: (qu)e si maio
ra faciatis. null(us) me separabit a ca
ritate x(risti). Psallebatq(ue) dicens. Si ↄsti
terit adusu me castra: no time
bit cor meu. Talia g(itur) dicente eo.
bonoru hostis dbls admirat(us) e(st).
q(uo)d p(ost) tot ubera ausus fuiss& reuer
ti. Cogregatis canib(us) suis (et) ipso
se furore dilanians: uidetis ait
q(uia) nec sp(iritu) fornicationis. nec cor
poris dolore supat(us). insup audac
ter lacessit nos. Omia arma cor
ripite: acri(us) a nob impugnad(us)
e(st). Sentiat sentiat: debe(re) scire q(ui)s
p(ro)uocau. Dix(it) (et) adortatu uoce
audientiu (ce)t(er)a ↄsensit: q(uia) inumera
bit dbls artes nocedi. Sonit(us) ig(itur)
repentin(us) icrepuit: ita ut fundit(us)
loco agitato. (et) parietib(us) patefac
tis: multiphariā demonu exin
se (ce)t(er)a effunde(re). Na (et) bestiar(um) (et) ser
pentiu formas induentes: omne p(ro)tin(us)
locu repleue fantasiis leonu. tau
ror(um). lupor(um). aspidu. serpentiu. scor
pionu. nec no pardor(um). atq(ue) ursor(um).
Et hec q(ui)de singula: sedm sua freme
bat natura. Rugiebat leo: occide
uolens. Taur(us) mugitu (et) cornib(us)
minabat(ur): serpens sibilo p(er)sonabat.
Lupor(um) impet(us) ingebat(ur): pard(us) disco
lor(um) t(ri)go auctoris sui calliditates
uarias indicabat. Truces omnu uult(us):
(et) uocis horride dir(us) audit(us). anto
ni(us) flagellat(us) atq(ue) ↄfossus. sentiebat
q(ui)de asperiores corpis dolores: s(ed) in
t(er)ri(tus) durabat mente pugili. Et lic&
gemitu uulna carnis exp(ri)meret:
sensu tam idem manens. q(ua)si de ini
micis lude(re)t loquebat(ur). Si uirtu
aliq(ui)d habetis: sufficie(re)t un(us) ad plui.
S(ed) q(uonia)m uos d(omi)no eneruante fragimi
ni: multitudine temptatis inferre ter
rore: cu h ipsu infirmitatis sit in
diciu: q(uo)d irrationabiliu formas
induitis bestiar(um). Rursusq(ue) ↄfidens
aiebat. Si q(ui)d ualetis. si d(omi)n(u)s uob po

(c) 2006 Ministerio de Cultura

testatē i me dedit. ecce ego p̄sto sū
deuorate ꝯcessū. Si ū nō potestis:
cur frustra nitimini. Signū eni
crucis nob ꝯ fides ad dnm: ī expu
gnabil mur̄ ē. Multa eni ꝯtra eū
minātes dēcib' suis fremebāt: qd nu
llus teptamta eoꝝ seqret effectus.
s; maxime ecōtrario gignēec illu
sio. Nō oblit' ihc colluctationes ser
ui sui: eidē ꝓtector ē fact'. Denīq;
cū eleuaret oclos. uidit desup cul
men apiri. ꝯ deductis tenebris.
radiū lucis ad se influere: post
cui' splēdoris aduētū. nec dēmo
nū aliqs apparuit: ꝛ corpis dolor
extimplo delet' ē. Edificiū q; qd
paulo an̄ dissolutū fuāt: restau
ratū ē. Sic eo p̄sētiā dni intellex an
toni': ꝯ ītimo pectore trahēs lon
ga suspiria. ad lum̄ qd ei apparue
rat loqbat'. Ubi eras ihu bone. ubi
eras. Quare nō a pncipio afuisti:
ut sanares uulnā mā. Et uox ad
eū facta ē. Antoni hic erā: s; expec
tabā uide certam̄ tuū. Nūc āt qr
dimicādo uirilit' nō cesisti. sēp
auxiliabor t': ꝯ faciā te i omī or

be nominari. His auditis. exurgēs
iterū roborat' orabat: ut intelligēr
plus se recepisse tūc uirui. quā an̄
pdidat. Erāt āt antoni' tūc nat'
triginta ꝯ qnq; anoꝝ. Exīn cū uo
lūtate pmpta p īnta religiosa
succrescere: uadēs ad sup̄dictū se
nē pcabat'. ut ī deserto habitaret
parit'. Causāte illo senile euū. ꝯ
rerū nouitatē: ꝯcedit sol' ad mōtē.
ꝯ heremo adhuc monachis igno
ta. rupto motu uiā conat' ē pan
dere. S; nec tūc cessau īfatigabil
adūsari'. Nā impedire ei' ꝓpositū
uolēs: argētū discū ī itinere piēc.
Qd uiso antoni': callidi artificis agnou
ēē astuciā. Stansq; intrepid': ꝛ discū
toruis oclis ītuēs: doli auctorē
īfatigabile obiurgabat argētū:
talia secū reputās. Uñ hic ī deser
to discus: auiū it' ē hoc: nulla s̄
uestigia ꝯmeātiū. Laps' de sarci
na pmagnitudine late n̄ potuit:
s; q pdidat reūs' obsolitudinē lo
coꝝ. inuenisss; ꝓfecto qd ruerat.
Hoc artificiū dbl'e tuū ē. Nō ipe
dies uolūtatē meā: argētū tuū

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tecū sit ꝑdicionē. Hec illo dicēte: dixē ut fum᷒ a facie ignis euanuit.

De hic nō ut an̄ fātasiā: s; i gētē masam auri iacētē i itin̄e ꝯspex. Verū hāc utrū dbls simulauerit. an ad antoniū ꝓbādū. q̄ nec ueris opib᷒ iescaret᷑ uirt᷒ celestis ostēdit: ignorat᷑. Hoc tam̄ agnouim᷒: q̄ qđ uisū ē aurū fuit. At ille magnitudinē admirat᷒ radiātis metalli: rapido cursu q̄si qđdā uitans icēdiū: ad mōtē usq; ꝑrex. Ibiq; flumine trāsuadato. inuenit castellū desertū: plenū serpētib᷒ obtēp᷒: ꝗ solitudinē uenenatoꝝ aīaliū. Inq; se ꝯstituēs: nouus hospes habitauit. Statiq; ad ei᷒ aduētū: igēs turba serpētiū. q̄si passa ꝑsecutorē ꝓfugit. At ille obstructo lapidib᷒ introitu: panes mēsiū sex. ut thebeis mos ē secū recōdēs: nā crebro pannū icorrupti durare solēt: nec nō ꝯ aque exiguū hūs solitari᷒ ꝑdurabat: nusq̄ unde ꝓcedēs. nūq̄ aliquē suscipiēs: i tātū ut cū bis i anno ꝑtectū panes desup acciperet. nulli cū deferētib᷒ habere colloqui. Multis igr̄ uidēdi eū desidio ꝗ studio regredi. an hostiū ei᷒ ꝓnoctātib᷒: audiebāt᷑ ut uulgi uoce᷒ adūsus antoniū. tumltusq; dicētiū. Qđ te i n̄ris igeris habitāclis: Qđ tᷓ deserto: abscede a finib᷒ alienis: nō potes n̄ras isidias sustin̄e. Et ꝑmo qđē q̄ foris erāt. estimabāt aliq̄s hoies scal' appositis itroisse: ibiq; ꝯtedere. Postq̄ at ꝑ caūnas itrospiciētes nullū uider᷒: demones ꝯtra eū itellexer᷒ ꝯtēde: ꝯ nimio metu ꝑriti. antoniū auxiliū flagitabāt. At ille hostio ꝓpiqns ad ꝯsolādos frs ne timent᷑: atq; ut ūn recederent ꝓcabat᷑. Trepidanbusq; asserebat cūctis. a demonib᷒ icuti metū: signate uos i gens ꝗ abite securi: istosq; semetipsos sinite ludē. Illis itaq; reūtētib᷒. hic remanebat illes᷒: nec ūnq̄ icertamine lassabat᷑. Accedētiū enī augmēta ꝓfectuū. ul' debilitas repugnātiū. maximū ꝯtētioni leuam̄ addidat: ꝯ aīm ꝯstātiā suggerebat.

Rursūq; ad heremū uenientib᷒ turbis. q̄ mortuū eū iā estimauerāt reprīr: ille psallebat itrinsec᷒. Exurgat ds ꝯ dissipēt᷑ inimici ei᷒: ꝯ fu

(c) 2000 Ministerio de Cultura

principatur huius mundi et adversus spiritalia
nequitiae in coelestibus. Ingens eorum turba
per istum volitat aerem: nec procul a nobis
hostium caterva discurrit. Et differentia-
tem quidem eorum non est meae parvitatis ex-
ponere: sed hanc maioribus concede rationem.
Quod autem in primitu est et ignorare non expe-
dit: dolos scilicet eorum adversum nos opposi-
tos breviter indicabo. Hoc primum mentibus
debemus affigere: nihil deum fecisse quod
malum est. nec ab eius constitutione de-
monum coepisse principium. Perversitas ista
non naturae. sed voluntatis est vitium. Boni
etenim utpote a deo conditi. ex proprio
mentis arbitrio ad terras ruere de celis:
ubique in coeni sordibus volutati. gentili-
tatis impias instituere culturas. Et nunc
nostri torquentur invidia. atque universa ma-
la commovere non cessant: ne pristinis eorum
sedibus succedamus. Diversa autem eorum et ne-
quitia partita est. Quidam enim ad summum no-
cendi verticem pervenere: alii excogitatione
peiorum videntur esse leviores: atque omnes
pro possibilitate virium diversi contra si-
gulas causas suscipere certamina. Ideo
donum necessarium est spirituum discer-
nendorum a domino petere: ut possimus tam frau-
des eorum quam studia providentes. adversus
disparem pugnam. unum dominicae crucis ele-
vare vexillum. Hoc munere acceptus paulus
docebat dicens. Non enim ignoramus astu-
tias. Ad cuius exemplum et nos oportet
ex his quae passi sumus. mutuis nos in-
vicem instituere sermonibus. Hostile illis
contra omnes christianos. maxime vero contra mo-
nachos et virgines christi odium est. Eorum semi-
tis laqueos praetendunt: eorum mentes impiis
atque obscenis cogitationibus nituntur
evertere. Sed nihil vobis in hoc terroris incu-
tiat. Fidelibus enim ieiuniis. atque oratione
ad dominum statim corruunt. Nec tamen si
paululum cessaverint: plenam putetis
prorsus esse victoriam. Solent et saucii gra-
vius assurgere: et mutata arte pugnan-
di. cum incogitatione nihil egerint. pa-
voribus terrent: assumentes nunc mulie-
rum. nunc bestiarum et serpentium formas:
necnon ingentia quaedam corpora et usque ad
tectum porrectum caput. infinitas species et
militum catervas. Quae omnia: ad primum
quoque crucis signum evanescunt. His quoque
argutis fallaciarum modis. incipiunt praesa-
gire et futurorum dierum eventus velle praedi-
cere. Cumque et in his contempti fuerint: ipsum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tā sue neqtie pncipē. ac toti mali
sūmitatē. ad subsidiū sui certaminis
uocat. Crebro deniq; antoni a se ui
sū dblm asserebat: qualē & iob bs.
dno reuelāte cognouat. Oculi ei tanq;
luciferi: & ex ore ei pcedit lampa
des icēse. Crines q; icēdii spargitur:
& ex narib ei fum egredit. qsi forna
cis estuātis ardore carbonū. Aīna ei
ut pruna: flāma u ex ore ei glome
rat. Cū hmōi tīrorib uis ē. demo
nū pnceps iqt antonio: & igētia
sepe ut dixi pmittēs: impietatis
sue nō fūat a se ligua magniloq.
de quā dns triūphauit dicēs ad iob.
Arbitrat eni ferrū ut paleas: erani
tū ut lignū putridū: maria ut
tuas: tartarū pfūdū tanq; captiuū
estimauit: abissū ut deambulato
riū. Et pphām q; icrepat dicēs. Re
gionē comphēdā. 7 omē orbē trarū
manu mā ut nidū obtinebo: &
ut oua delicta auferā. Sic iniqui
funeras eiomēs uoces: bene uiuē
tū aliqs frequet illaqueat. S; nos
nec ei pollicitacionib credē: nec
minas formidare debem. fallit
eni frequt: nichiq; uerū pmittit. Nā
si nō mēdacia cuncta loqret. qsi ta
lia & tanta ifinita pmittēs. hamo cru
cis ut draco adducat a dno ē. 7 capistr
ligat ut iumentū: & qsi mācipiū fu
gitiuū uinct circlo. 7 armilla labia
pforat. nullū omino fideliū deuo
rare pmittit. Sic miserabil ut pa
sser ad ludū mctr a xpo ē. nūc cōmi
tes suos qsi scorpiones & serpētes cal
caneo xpianoꝝ substratos gemit. Ille
q uniūsa maria a se deleta plaude
bat. ille q orbē trarū manu sua te
nē pollicebat. ecce a uob uicit: ecce
me adūsū se phibe nō pot disputā
tē. Cōtēpnēda ē filioli: penit ei ma
nib uerb supba iactatio. Fulg q
lucē se simulat. nō ueri splēdor ē
lumīnis: s; qb arsur ē idicat flāmā.
Nā dicto citi recedēs: suaꝝ secū refe
rt simulac penaꝝ. Solet ēt cū mo
dulatione nb apparētes psalle. Nefas
adhuc & ipuro ore sac scripturaꝝ eloq̄a
meditat. frequet legētib nob: qsi uox
eq ad extrema uba respōdet. Dormiē
tes q; excitat ad orādū: ut toti noc
tis sōpnū eripiat. Plerosq; ēt mona

(c) 2005 Ministerio de Cultura

choros nobilium habitu coherentes et pristina quibus conscii sunt peccata imputantes. Sed neque de eorum increpationes et ammonitiones ieiunandi et vigiliarum quia fraudulenta suggestio. Ob id enim nobis familiares species assumunt ut affinitate et intuitu nocentes facilius intreant et innocentes quosque per speciem honestatis elidant. Impossibile postea durumque hoc studium predicant ut honerosum esse videatur quod ceptum est: ut ex desperatione tedium et ex tedio succedat ignavia.

Ideo propheta missus a domino luctuosa denuntians sublimi voce dicebat. Ve illi qui potat proximum suum subversione turbida. Huiusmodi autem exhortamenta depravatoria sunt itineris quod ducit ad celum.

Ideo cum venisset dominus ad terras et vera de eo demones predicarent invitus. Vere enim dicebant. Tu es Christus filius dei vivi. Vociferantium ora claudebat quia iniectas hominum linguas solvebat: ne cum pravitatis veritati venena miscerent. Et ut nos eius exemplo etiam si profutura suaderent in nullo his commodaremus assensum: quia profecto non congruit per libertatem a domino concessam et scripturarum precepta vitalia a diabolo vivendi capere consilia. Qui suum deseres ordinem. Sacrum Christi temeravit imperium.

Cum peccata etiam dominus eum de scripturis loquentem iubebat tacere: quia peccatori dicit dominus. Quare tu enarras iustitias meas et assumis testamentum meum per os tuum. Omnia demones simulant. Colloquuntur sepe cum fratribus [illegible] sepe cum turba inconditos excitant sonitus. Manu apprehendunt. Sibilant. Insipienter cachinnant: ut vel impulso peccati, saltem pectus introeant.

Cumque ab universis fuerint repulsi: ad extremum debilitatem suam lamentatione testantur. Et dominus quidem quasi deus et sue conscius maiestatis: obmutescere his imperabat. Nos autem vestigiis sanctorum inherentes, eadem gradiamur via: qui memoritas subtiles fallacias prudentes cavebant. Cum consisteret adversum me peccator: obmutui et humiliatus sum et silui a bonis. Et iterum. Ego vero tamquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum: factus sum ut homo non audiens. Christus silentium imperavit ut dominus: nos diabolo nichil credamus et vincimus. Si orare compellit. Si ieiunia suadet: non ex eorum nos monitis sed ex nostra consuetu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dine dirigam⁹. Deniq; & si inuēces
nob mortē minitari uideat̄: unde di
poci⁹ ē quā timdi. q̄ cū sit debile:
minat̄ cūcta nec facit. Et q̄dē de
istis iā trāsitoīe dixisse me memi
ni. attamen eadē nunc explicanda ē la
ci⁹: q̄ nō mediocre affert repeticio
cautelā. Adueniēte dn̄o destruct⁹
ē inimic⁹: & omne robur ei⁹ penit⁹
elanguit. Ṗpt̄ qd̄ p̄stine uirtutis ei⁹
memor. q̄si tirann⁹ ei iā senescēs.
cū ruisse se uideat. ipnicie crassa
tur humanā: nec tam pot̄ fir
mū pect⁹ dō. cogitationū & ce
tarū fraudū arte p̄uertē. Nā
luce clari⁹ ē: q̄n aduersariū nr̄i cū
nec humana carne sit septi⁹: ut
causari ualeat̄ ideo nos a se nō
posse superari: q̄ clauso hostio i
troire nō ualeat. Et reuera si fuisset
hoc fragili corpe colligatus: obser
uato introitu. hisdē negaret̄ acces
sus. Cū at̄ ut diximus h ipedimto
sit liber⁹ & obstructa penetrat̄.
atq; i omī licet̄ uolitat aere: ma
nifestū ē ob eneruationē eoꝝ pma
nē eccl̄ie corp⁹ illesū. Deniq; satel
lites impii cū p̄ncipe suo dbl̄o. quē
saluator i eūglio homicidā. & pa
trē malicie abinicio fuisse firma
bat. nob aduersū. se dimicātib⁹ for
titer nullom̄ cessisset: si potestas
eoꝝ nō fuisset ablata. Nā si mitior:
cur nob sathanas pateris. q̄ ubiq; di
curris? Cur q̄ nullo clauderis loco?
aduersū te uiuētiū & disputātiū. n
potes labefactare constantiā? S; fortas
se nos diligis: q̄s cotidie conaris
obruē. Aut credibile ē. te ēē boni
tatis magistrū: & fauere mag⁹
obtamis quā nocē? Et q̄d ē tā carū
pot̄ ēē quā lede? maxime eos qui
tuis scelib⁹ uirilit̄ repugnat̄? Scdm
qd̄ scptū ē: q̄ abhominatio ē pie
tas pctori. Q̄s tā fecūdū ad mali
ciā possidet pect⁹? Q̄s tā medita
tas implere conat̄ isidias? Scim⁹
impurissimū cadauer. scim⁹ q̄ ie
ēco iuuim⁹ x̄ani. & contra te nob ē
secura congressio: q̄ ifirmat⁹ es
a dn̄o. Ideo de tuis cōfodis iaclis: q̄
minatione nō seq̄t̄ effect⁹. Q̄d si
fallim̄: cur cū terrore simulato. ē
cū magnitudine corpoꝝ. nr̄am

aggrediris fidē. Si uoluntatē segrētur
possibilitas: tanti ē uelle sufficere. Is
enī potentie mos ē. nō extranea falla
cie anguinta aquirere: s; sua uirtute
oplere qd̄ cupiat. At nūc dū thea
trali mutatione formarū. q̄si rudē
isatiā scene niteris simulatione de
ludere. exhaustas uires manifesti pbā.
Nūqdnā uer9 ille angls. ab assirios mis
sus a dño. aut pplorū eguit societate.
aut sonitu q̄siuit aut plaus9. et nō
potī tacitā exercēs potestatē. centū octo
ginta q̄nq; milia hostiū. sermone ue
loci iuxta iubētis dnī pstrauit impi
um. Vos ḡ cū fragiles sitis uirib9:
ppetuus assequit uictoe. At dicat aliqs.
Cur ḡ dbls egrediens. bi iob oīne irui
nam impulit domū. Cur eī opib9 pe
nit9 dissipatis. parietū q; fūdamta
subūtēs. uni numose sobolis coacer
uauit sepulcrū. Cur ipsū ad extre
mū diri uulnis nouitate pcussit.
Q̄ hoc opponit. audiat. edrūso non
dblm potuisse hi. s; dnm a q potes
tas aduūsū nos duplicit dat9. ul' ad
gliā si pbauī. ul' ad penā si deliqm9.
Qn potī ex h animaduītat. nec ab qdē
unū hoīne dbls q̄cq potuisset: si
nō potestatē accepisset a dño. Null9
enī qd̄ sue dicionis ē: ab alio deprecat.
S; qd̄ iob memoro. quē nec expetitū (defendo)
potuit uīcere. S; nec ab iumita q̄dē
eī. et ab oues suas. sine ocessu di ppu
robur exercuit. sic scptū ē. Demones
aūt rogabāt eū dicētes. Si eicis nos:
mitte nos igrege porcorū. Quēād
modū ig9 q porcorū expetit mor
tes. imaginē di hoīne. et tā carū co
ditori aīal. suo audebit iure puer
tere. Magna dulcissimi aduūsū dē (nota)
mones arma s uita sincra: et itemā
ta ad dm fides. Credite experto: pti
mescit sathanas recte uiuētū uigi
lias. oōnes. ieiunia. māsuetudinē.
uolūtariā paupertatē. uane glie ptēp
tū. humilitatē. mica. ne dicātū. et
pcipue purū erga xpm amorē. Sto
uit tecerim coluber ex pcepto dnī
sub iustorū se iacē uestigiis: q̄ ait.
Ecce dedi uob potestatē calcare sup
serpētes et scorpiones: et sup oīme
uirtutē inimici. Sin aūt et diuina
tione se hre simulātes. uētura fris
nūciauerit. et affuerit q̄si uenire

(c) 2009 Ministerio de Cultura

xerant: nec sic fides e(st) co(m)moda(n)da me(n)
dacib(us). Ob id eni(m) p(re)cessere uenie(n)tes.
ut credulitas s(ibi) pararet ex nu(n)cio: et
postea adit(us) ex credulitate fallacie.
Veru(m) i(stu)d nulli x(rist)iano debe(re) e(ss)e mira
cl(u)m. cu(m) no(n) ta(n)tu(m) q(ui) leuitate nat(ur)e p(er)
cu(n)cta discurru(n)t. ualeat p(er)uenire
q(uo)d h(ic) cetextu et ho(m)i(n)es q(uo)q(ue) equor(um) ueloci
tate p(re)uecti. nu(n)ciant affut(ur)os. No(n) a(utem).
ea q(ue) no(n) diu fieri cepta s(unt) refer(unt). q(ue) dis
cu(r)s(us) co(n)sci e(st) futuor(um): s(ed) quor(um) co(n)spiciu(n)t i(n)
actu i(n)itiu(m). eor(um) s(unt) ta(m)q(uam) fines ap(u)d
ignaros ue(n)dicant nocione(m). Na(m) q(ua)ntu(m)
nu(n)c e(ss)e putatis. q(uod) posset uelocitate
pueriliu(m) istu(m) cet(er)u(m) n(ost)r(u)mq(ue) sermone(m)
co(n)t(ra) se an(te) relatu(m). aliq(ui)b(us) hic positi lo(n)
ge manentib(us) i(n)dicare. Q(uo)d dico: his
p(er)spicuu(m) fieri pot(est) exe(m)plis. Siq(ui)s a
thebaide aut alicui(us) regionis opido
cepit p(ro)ficisci: (et) hu(n)c demones uide
ri(n)t i(n) it(ine)re ambula(n)te(m): p(er)nicitate me
morata. possu(n)t p(re)dic(er)e uentur(um). Ita
et de nili i(n)undacione sollemni ai
multas i(n) ethiopia uideri(n)t pluuias.
q(ui)b(us) flumi(n)is tumesce(n)s ult(ra) alueu(m) ef
fluere co(n)sueuit: p(re)uenie(n)tes ad egip
[illegible] nu(n)cia(n)t a(n)n(u)m aduentu(m). H(oc) a(utem) et
ho(m)i(n)es si celeritatis e(ss)et ta(n)ta nat(ur)a:
facile nu(n)ciare(n)t. Ut eni(m) specullator
ib(i) d(icitu)r. ad uertice(m) loci celsioris asce(n)de(n)s.
p(ri)or qua(m) hic q(ui) i(n) t(er)ra erat p(ro)spicie(n)s ue
nie(n)tes. no(n) q(uo)da(m) i(n)certa de futuris. s(ed) ho(s)
q(ui) uenire cepera(n)t nu(n)ciabat: sic et
demones cura p(er)uigili o(m)nia co(n)sida(n)
tes. rapido s(ibi) i(n)uice(m) nu(n)ciant cursu.
S(ed) si forte co(n)tigerit. ut di(uin)o nutu ad
fine(m) cepta no(n) ueniant. h(oc) e(st) si aut uia
tor e media regrediat(ur) uia. aut sus
pe(n)sis nubib(us) aq(ue) ad altu(m) celi cardine(m)
deferant(ur): tu(n)c decipie(n)tu(r) una cu(m)
crede(n)tib(us) error ap(er)it(ur). Hec ge(n)tilitatis
fuere p(ri)ncipia. his p(re)stigiator(um) dolis
ap(u)d delubra demonu(m). q(ue)nda(m) crede
ba(n)t(ur) oracla: q(ue) i(n) aduentu d(omi)ni n(ost)ri ih(es)u
x(rist)i. i(n)dicto sile(n)tio obmutuer(unt). suosq(ue)
p(er)didere captiuos. Q(ui)s rogo aut me
dicu(m) ex obseruatio(n)e morbor(um). cu(m)
a(n)te estuatis i(n)ce(n)diu(m). de uenar(um) pul
su leui digitor(um) seruat(ur) attactu:
diuina(m) arbitrat(ur) h(ab)ere noticia(m)? Q(ui)s
gub(er)natore(m) nauigationis sue. uia(m) p(er)
celi sid(er)a req(ui)re(n)te(m): maiestatis hono
re uenerat(ur)? Q(ui)s agricola(m) de aridis esta
tis feruorib(us). aut de hiemali aq(ua)r(um)

(c) 2006 Ministero ... Cultura

languitate. ul frigore disputate. nō
poti9 expicia laudat. quā di ꝯsecrat
nōie. Verū ut ꝯcedam9 paulisp si
uera demones nūciarent. respōdete
m̄. qs fruct9 ē nosse uentura. Nū
qd aut sciēs hec aliqño laudat. aut
punit ē nesciēs. In h unusqsq; s ꝑparat
aut tormta aut glam. si ul negli
gat sepe ꝑcep mādata. ul faciat. Null9
ob id nrm arripuit hāc uitā. ut ha
beat ꝑsciētiā futuroꝝ. s; ut ꝓceptis
dni obędiēs. icipiat amic9 ēē ex ser
uo. Curādū ē nō ꝑscire que uentura.
s; implere q iussa s. nec institutionib
bus hāc flagitare mcedē. cū magis
debeam9 uictoriā ꝯt̄ dblm ab auxi
liatore dno postulare. S; si forte ali
qs h libent assumit. ut futura cogno
cat. hāt puru cor. qd credo aīa dō
seruiētē. si i ea ꝑseuauerit integrita
te q nata ē. plus scire posse quā de
mones. Talis erat aīa helisei. que
alis icognitas uirtutes uidebat. Nūc
iā uob ceteras demonū explicabo fa
llatias. Solēt nocte uenientes anglos
di se finge. laudare studiū. mirari
ꝑseuantiā. futura pmia polliceri. Is

cū uideritis. tā uos quā domos uras
crucis armate signaclo. ꝯfestim
dissoluent in nichilū. qr metuunt illd
tropheū. i q saluator aerias expolias
uirtutes. fec ostētui. Solent & uariis
saltationib mbra torqre. ꝯ uariis spē
cieb offerre se uisib. ut inte pauore.
corp9 orrore ꝯuciāt. S; & i h fides
dō tuta fugat eos. qsi ifirma lu
dibria. Nō ē aūt difficil bonoꝝ spūu
maloruq; discretio. q sic dō tribuente
padit. Scōꝝ angloꝝ amabil & tra
qllus aspect9 ē. qr nō ꝯtendēt neq;
clamabūt. neq; aliqs audiet uoces
eoꝝ. Verū tacite leniterq; ꝑpantes
gaudiū. exultatione. fiduciāq;
pcordib ifūdūt. Siqdē cū ill9 ē dns.
q fons ē & origo leticie. Tūc mens
nra nō turbida. s; lenis & placida.
angloꝝ luce radiat. Tūc aīa cele
stiū pmioꝝ auiditate flagrans. effrac
to si poss; humanī corpis domici
lio. ꝯ mēbris exhonāata mortalib.
cū his qs uidet abire festinat ad
celū. Hoꝝ tanta benignitas ē. ut
siqs p ꝯdicione fragilitatis huma
ne. nimio fuit eoꝝ fulgore ꝑterit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

omne scrinio ex corde auferat me
tum. Ita gabriel cum zacharie loqui
tur in templo et angli cum divinum vir
ginis partum pastoribus nuntiarent qui
dominici corporis agebant excubias. se
curis videntur se mentibus ostendentes.
ne metuerent imperabant. Nec enim
non tantum ex pavore animi: quantum et
ex magnarum rerum sepe concutitur aspec
tu. Pessimorum vero vultus truces: sonitus
orrendi: sordidi cogitatus: plausus incomi
tusque adolescentium vel latronum. Ex quibus
infesti timor animi, sensibus torpor incutitur:
odium christianorum. monachorum. merorum. et
dierum suorum. recordatio et metus mortis.
cupido nequitie. lassitudo virtutis. cor
dis ebetatio. Si igitur post timorem hor
rore concepto successerit gaudium et ad
dominum fiducia et ineffabilis caritatis venis
se sciamus auxilium: quia securitas animi
presentis maiestatis indicium est. Sic namque
et abraham patriarcha. videns dominum ga
visus est et iohannes cum mariam supervenisse
sentiret: qui in sacre ventris hospicio. unigeni
tatis gestabat parentem: exultavit nec
dum natus in gaudium. Sin autem incussa for
mido permanserit. hostis est qui videtur quin

nec respondere novit. ut gabriel paven
tem virginem ne timeat iubet. sicuti pa
stores nuntii consolati sunt: quinimmo pa
vorem duplicat et usque ad profundam im
pietatis foveam. ut sunt homines prosternantur
impellit. Ex his misera gentilitas divi
ne interdictionis ignara: falso demo
nes deos opinata est. Christianorum autem perplexi
bus fallaciis mentiri non passus est dominus:
qui diabolum in evangelio audacter se principa
tum omnium presumentem repulit dicens. Va
de retro sathanas: scriptum est enim. Dominum
deum tuum adorabis et illi soli servies.
Horum uberum quae licentia nobis est tributa:
quia in ecco locutus est talia. ut similitu
do temptantium auctoris nostri frugetur
eloquiis. Ecce illud nunc levius moneo:
ut vite magis sit vobis quam signorum
sollicitudo. Nullus ex vobis hec faciens
aut ipse superbia intumescat: aut des
piciat eos qui facere non possunt. Conversatio
namque magis scrutamini singulorum. In
hac et imitari vos qui perfecta sunt conve
nit: et implere quod desint. Nam signa fa
cere non est nostre parvitatis sed divine po
testatis: qui ad discipulos gloriantes in
evangelio ait. Ne gaudeatis quia demo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nes uob subiecti s. s; qd noia ura
scripta s i celis. Nominu eni i libro ui
te scriptio: testimoniu e uirtutis et
meriti. Expulsio aut sathane, largicio
saluatoris e. Vn his q no iuste labo
rib; s; ipdigiis exultabant. dicentib
none i noie tuo demonia eiecim.
et i tuo noie uirtutes multas fecim:
respondebit dns. amen dico uob: non
noui uos. Discedite [illegible] a me operarii
iniquitatis: no eni [illegible] nouit dns
uias impiorum. Hoc g magnopere pos
tulem: ut donu spirituu discernendorum
mereamur accipe. q scdm sententia scripta
ru. omi spui no credam. Volueram
qde ia finire sermone. 7 silentio
pmere quecuq; mee acciderat par
uitati. s; ne putetis me frustra
commemorasse. q euenire no possent.
iccirco licet isipiens fiam: tn dns q secre
te mentis e ispector. nouit no me ca
usa iactantie. s; uri gra pfect hi facere.
Pauca replicabo de plurimis. Quoci
ens me nimiis laudib efferre conati
s. cu a me i noie dni maledicta re
ceperunt. Quociens augurata nili flu
minis futura dixer: cu a me audirent.

et h ad nram qd ptinet cura. Qciens
minitantes ut milites armati. scorpio
nib. equis. beluis. 7 uariis serpentib cir
cumdeder me. 7 domu i qua era repleuer.
cu ego econtra psallerem. hi icursib et hi
i equis. nos aut i noie dni di nri mag
nificabim. 7 stati x mica fugerent.
Quoda tpr cu igenti uenientes luce:
dixer. Venim antoni: nrm t pbere
fulgore. Et ego clausis oculis, qz luce
dbli dedignabar aspice: orabam. Et
dicto citi impiorum lum extinguebat.
Post menses aut paucos: cu cora me psal
leret. 7 de scripturis sibimet sermocina
ret: taq surd no audiebam. Comouer
aliqndo monastriu mm: et ego mente
imobili. dnm depcabar. Sepe stre
pit. sepe saltationes. sepe sibila ige
sser: et me psallente. son eoru i uoces
flebiles uertebat. Creditisne filioli qd
dicturus sum. Vidi aliqn dblm celsu
corpe: q se di uirtute et puidentiam
ausus e dice. Et ait ad me. Qd uis ut
a me doner t antoni. At ego sputa
clm maximu i os ei igeminans: to
tu me i eu x noie armat igessi. Et
stati pcer aspectu. int medias man

(c) 2006 Ministerio de Cultura

exoléuit. Jeiunāti q̄e m̄ in usus ē ut
monach͛: et panes offeres. his sermo
nib; suadebat ut uescerer: ⁊ huic
aliq̄d idulgere corpc̄lo. Et tu iq̄t hō
es: et humana fragilitate ccūdaris.
Labor paululū q̄escat: ne egitudo
subripiat. Ilico luridā faciē serpē
tis agnoui. Et cū ad ɔsueta x̄ muni
mīta ɔfugere: tāq̄ p fenestrā fum͛
labef̄ euanuit. Mira q̄; decipulā m̄
idesserto frēqn̄t tetēdit. Q̄d ideo of
ferebat. ut aut uisu terreret me:
aut tactu uapularet me. Nā sepe
me a demonib; nego ūberatū. Ca
nebā sic. Nullus me sepabit a carita
te x̄. Ad cui͛ uocis auditū i se iūi
cē defurētes: nō mō s; diu fugabāt
imperio. q̄ ait. Vidi sathanan q̄si ful
gur cadētē de celo. Hec q̄ filioli ap
lici eloquii i me tinsformauit: ut
ɔpositū ur̄m. nec demonū tīor. nec
aliq̄ lassitudo dissoluēt. S; qm̄ ob
ur̄a utilitate mlta memorādo isi
piēs fact͛ sū: et hui͛ rei uob imperti
re cupio notionē. quā null͛ ambi
nota gat audientū uerā ēe. Pulsauit
aliqn̄o monasterii hostiū. Egrediēs

uideo hōinē sublimi enormitate.
porrectū capt usq; ad celū. Cū ad li
q̄snā ēēt iq̄rere: ait. Ego sū sathanas.
Et ego. Q̄d inquā hic q̄ris. Respōdit.
Cur m̄ frustra inpertiāt monachi.
Cur m̄ x̄anor ōms ipsi maledicūt.
Et ego. Iuste faciūt: tuis enī frēqnt
molestātur insidiis. Ac ille ait. Nich
ego facio: s; ipsi se inuicē turbāt. Nā
et ego mis[...]erabil fact͛ sū. Rogo.
nōne leg[...]ti. q; defecer inimi
ci framee in finē. et ciuitates destru
xisti. Nullū iā hābeo locū: nullā
possideo ciuitatē. Iā m̄ nulla ē ar
ma: p omīs nationes. cūctasq; pui
cias x̄ psonat nom̄. Solitudines
q̄q; monachorū stipātur choris. Ipsi se
q̄so tueātur: et mē sine causa nō la
cerent. Tū ego dī grā cū alacritate mi
rat͛: sic ad eū locut͛ sū. Nō tue ue
ritati q̄ nulla ē: tā nouā et tā in
auditā acebo sētētiā. Nā cū fallacie
capt sis: hoc sine mēdacio coact͛ es
ɔfiteri. Vere enī ihs tuas fūdit̄ subr
ripuit uires: et honore nudat an
gelico. uolutaris i sordib;. Vix ūba
ɔpleuerā: et ille sublimis aspectu

(c) 2006 Ministerio de Cultura

salvatoris in natione deiectus est. Quae ergo iam filioli poterit residere cunctatio? Quae trepidatio manebit ultra? Quis nos turbo poterit convellere? Securitatem sit animae singulorum: non sibi fingat vana cogitatio vana discrimina. Nolo aliquis timeat a diabolo sublatum ad praecipitia se posse deferri. Pellatur omnis anxietas. Dominus enim qui inimicos prostravit inimicos, manens ut promisit in nobis, a variis nos sathanae munivit incursibus. Etenim ipse diabolus qui huiusmodi cum suis satellitibus exercet astucias: nichil se posse contra christianos fatetur. Iam cura christianorum et monachorum sit: ne per eorum ignaviam vires demonibus praebeantur. Nam quales nos demones reperit cogitationes: tales se nobis praeparare consueverunt. Et siquid in pectoribus male intus pavoris semel invenerint: quasi latrones qui deserta obsident loca, ceptos cumulant timores et crudeliter imminentes, infelicem puniunt animam. Sin autem alacres fuimus in domino et futurorum bonorum cupido nos succendit: si semper in manibus dei omnia committamus, nullus demonum ad expugnandum valebit accedere. Magis autem cum munitam in christo corda conspexerit: confusi revertentur. Ita et iob firmatum in domino diabolus refugit: et infelicissimum iudam expoliatum fide, vinculis captivitatis innexuit. Una est igitur ratio vincendi inimicum: laeticia spiritalis et animae dominum semper cogitantis iugis recordatio: quae demonum ludos quasi fumum expellens, persequitur adversarios potius quam timeat. Non enim nescit sathanam ignium futurorum et aestuantis gehennae copiosa novit incendia. Sed ut mea iam claudatur oratio: in fine illud commemoro. Cum aliqua se vobis obtulerit visio: audacter requirite quis sit ille et unde venerit. Ac sine mora si sanctorum fuerit revelatio: angelica consolatione timor vertetur in gaudium.

Si vero diaboli fuerit oblata temptatio fidelis animae percunctationibus evanescet: quod maximum est securitatis indicium. Interrogare quis nam es et unde. Sic et ihesu nave filius auxiliatorem suum interrogando cognovit: nec danielem percunctantem latere potuit inimicus. Postquam antonius dicendi finem fecit: laetantibus cunctis, in aliis virtutibus cupido exardescebat, in aliis infirma refovebatur fides. Ex aliorum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

inctib' false opiniones fallebant: ex
alior sensib' ianuu tior pellebat ac
cessio. Simulq; uniusi cu ia demonu
isidia reprineret: mirabat iantonio
tanta gram spiu discernedor. qua
dno tribuere pceperat. PErat igr
i more monastia taq tabnacla: ple
na diuinis choris psallentiu. legentiu.
orantiu. Tantuq; iejunandi et uigiliar
ardore, cunctor mctib' sermo ei aflla
uerat: ut futura spei auiditate. ad
caritate mutua. 7 in illas idigetib'
exhibedas. iugi studio laborarent. q
ifinita regione qnda. et oppidu a
mudana guersatione se iunctu: ple
nu pietatis atq; iusticie uidebant
icole. Qs tantu monachor agmen
aspiciens. qs ouile illu concordie cetu
cernens. i q null' nocens. nulla detrac
tio susurronis. s; multitudo abstine
tiu 7 certamen integritatis erat: no in
hanc statim erupet uoce. qua bone
dom' tue iacob. tabnacla tua isrl:
Tanq nemora obumbrantia: taq pa
radis' sup fluuios: taq tabnacla
q fixa s a dno. taq cedri circa aqs.
Dum hec ita gererent: qb' i dies be ui
te studiu cresceret: antonii mansio
nu i celo positar recordans: et pse
tis uite despiciens i ania: qsi parua
essent quicq; gesserat. sepat a frib'
instituebant. Cuq; eu siue cibu si
ue sopnu. idulgere corpi eo, aut alias
nature necessitates cogeret humana
affectio: miro afficiebat pudore.
qd tanta anime libtate. modici car
nis tminu coherceret. Na frequent
cu frib' sedens: a cibo q fuat appo
situ. memoria esche spual abstrahe
bant. Edebat tam utpote ho: sepe
sol', sepe cu frib'. Et cu hec mira ut
pdixi ageret: cu confusione anime ad
hibenda magnope corpi diligentia
psuadebat dicens: nec corp' ee peni
tus necandu. ne opatio contra uolu
tate creatoris dissoluerent: et ob id
omne studiu anime conferendu. ne uicis
supata corporeis. ad eternas iferi te
nebras truderet. Qn immo idultu
e apte altos i carne impiu uedicans:
q domicilu suu ut apls paulus
ad tciu celu subleuaret. asserebat
q; h ee a saluatore pceptu: i q ait.
Nolite solliciti ee anime qd manduce

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tis. neque corpori quid vestiamini. et ne
quesieritis quid manducetis aut quid bibi
tis. quae haec gentes quaerunt. Vester autem pater
novit quod indigetis his omnibus. Quaeri
te ergo primum regnum dei et iusticiam eius. et
haec omnia adicientur vobis. His rebus
intentum cum persecutio impiissimi
maximiani furore vesano vastaret
ecclesias. sanctis martyribus alexandriam perduc
tis. relicto et ipse monasterio secutus
est christi victimas dicens. Pergamus ad
gloriosos fratrum triumphos. ut aut ipsi
congrediamur. aut expectemus alios proe
liantes. Et amore quidem iam martyr erat.
sed cum tradere se ultro non valeret. in so
ciatis confessoribus in metallis vel in carceribus
constrictis. magna cum cura et libertate
ingrediens ad iudicem exhortabatur ne
terrore impiorum subacti dominum nega
rent. Iamque sententia coronatos exul
tans quasi ipse vicisset. usque ad locum fe
licis sanguinis prosequebatur. Quam ob rem
motus iudex antonii sociorumque eius constan
tia. praecepit nulli penitus monachorum
aut observare iudicium. aut in civi
tate versari. Et ceteris quidem omnibus in illa
die placuit abscondi. antonius autem

impavidus neglecto persecutoris imperio.
lavit ependiten suum. et alia die stans
in quodam eminenti loco. candente praecinctus
veste. procedentem iudicem suo provocabat
aspectu. flagrans cupiditate martyrii.
Ostendebat nobis contemptorem poenarum et
mortis in christianis animum perseverare de
bere. in tantum ut contristaretur. quod vo
lenti pati pro christi nomine martyrium non dabatur.
Sed dominus qui suo gregi parabat magistrum.
servavit antonium. ut institutum si
cuti factum est monachorum. non solum
oratione eius sed et conspectibus firmaretur.
Numquam tamen a confessorum vestigiis separatus
est. quin anxia circa eos cura. et carita
tis vinclo colligatus. magis carcerem
patiebatur exclusus. Postquam autem persecutio
nis turbo defluxerat. et beato episcopo petro
iam ob martyrii gloriam coronato. ad pristi
num monasterium regressus est. cotidianum
fidei ac conscientiae martyrium merebatur. acri
oribus se ieiuniis. vigiliisque conficiens.
vestimento cilicino intrinsecus. desuper
pelliceo utebatur. numquam corpus lavans.
numquam pedum sordes abluens. nisi cum per
aquas transire necessitas compulisset.
Nullus denique corpus antonii nudum an

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quā moreret̄ unq̄ uidit. Quo
dā at̄ tp̄r. cū ab om̄iū se amouisset;
occlis. 7 clauso monastio nēmine
omnino suscipet: martinian⁹ militi
ꝓposit⁹. cui filia immūdi sp̄s īfestatio
nib⁹ quatiebat: pulsās hostiū. ob
secrabat ut suo pignori subueni
ret: et exiēs. dīn ꝓ filia ꝑcaret. Tunc
ille apire q̄dē minime uoluit: ꝓs
piciēs ū desup ait. Ho q̄d mim po
cis auxiliū? Mortal et ego sū: et
tue soci⁹ fragilitatis. Si at̄ credis
i xp̄m cui deseruio: uade et sedm
fidē tuā ora dm̄ et sanabit. Cōfestī ille
credēs abiit: et inuocato ihu. filiā
redux icolumem. Multa et alia
mirabilia ꝑ illū ds̄ opat⁹ ē. Sc̄m mito.
Q enī ꝓmisit i eūglio. petite et dabit
uob. iueto q̄ merere accipe: suā po
tēciā nō negauit. Nā plures uexa
tor. an monastiū ei clauso itroitu
dormiētes: fidelib⁹ ꝑ eū ad xp̄m p̄ci
bus curabat. Hec illi multitudo ue
niētiū. desid'atā solitudinē auferēs:
tedio fuit. Metuēs itaq; ne signor
copiosa ↄcessio. aut suos animos
extollet. aut alios plus de se quā

uidebat i ipo cogeret estimare: ad
supiorē thebaidā ire cogitauit. ū
null⁹ eū cognosceret. Et a frib⁹ acceptis
panib⁹. sedebat sup fluminis ripā:
t'nsitui nauis obseruās. Illo talia
cogitante: uox ad eū desup facta
ē dicēs. Antoni q̄ ꝑgis: et q̄re. At
ille intrepide q̄si ↄsuetā uocē loqn
tis agnosceret: respōdit. Qm̄ me n̄
sinunt q̄escere ꝑpli: iccō ad supiorē
thebaidā ire. optimū duxi: ꝑcipue
qr ea exigo⁹. q̄ uirtute mee pusilla
tis excedūt. Et uox ad eū ait. Si ad
thebaidā uadis: 7 ad pastoralia ut
cogitas ꝑgis: maiorē ac dupplicē s⁹
tinebis laborē. Si at̄ uere q̄escere
cupis: uade nūc ad inti⁹ desertū.
Cuiq; antoni⁹ dicēt q̄s m̄ locū aniū
posit ostēdē. ignar⁹ enī sū locor:
ↄfestī ei q̄ loqbat̄ saracenos idi
cauit. q̄ mercādi gra ad egiptū ue
nire ↄsueūāt. His appiās antoni⁹:
rogauit ut se parit adduceret i
desertū. Null⁹ obnis⁹ ē: s; tanq̄ a dō
missū comitē suscipiētes. amplexi
s̄ ei⁹ societatē. Trib⁹ at̄ dieb⁹ et noc
tib⁹ tanē ↄfecto: inuenit mōtē ual

(c) 2006 Ministerio de Cultura

de excelsu. ad cui radices fons aque
dulcis labebatur: et camp9 haut magn9
totu ambiens monte. q palmis p paucis
et his neglectis consitus erat. Huc antoni9
locu quasi a do sibi offerretur: amplexus e.
Is eni erat: que sibi ad fluminis ripa
sedenti. q loquebatur ostendat. Et pmo qde
accipiens a comitib9 panes: sol9 remā
sit i monte. nullo alio cu eo cōmorante.
Quasi eni ppriam domu agnoscens: habe
bat locu illu. Sarraceni qq uidentes
ei9 fiducia: obtatio p eu transitu. panes
ei cu leticia deferebant. Nec no palma
ru mediocriter: attamen aliquo solatio
refouebatur. Exin cu frs agnito loco.
tamq ad patre filii sollicite alimta trans
mitterent: uidens antoni9 qd ob suu refri
geriu. multis onos9 labor inducetur: et par
cens etia in h monachis. rogauit unu
de aduenientib9 ut sarcliu sibi cu bisa
cuta et frumto deferre. Quib9 alla
tis: circuiens monte haut grande et cul
ture aptu repperit locu: ad que de
riuata aq desup potat influere. ibiq
seminauit: atq exin annuu sibi pa
ne laborans: gaudebat qd sine cuiusq
molestia ex ppriis manib9 uiueret in
deserto. S; cu rurs9 etia illuc qda ue
nire cepisset: miserte lassitudini
eoz: & holus i paruo terre cespite co
luit: ut post aspu iter aliquo ue
nientes solatio refouerentur. Hoc frm
fuit refrigiu: et paruula messe.
bestie que ppt aqua illuc aduenie
bant. depaste s. E quib9 una apprehendens:
dix omnib9. Cur me leditis? sicut ame
lese habite: et i noie dni ne huc ap
propietis ulti9. Et s no credat p hac denu
ciatione qsi timentes. nuq illuc besti
as ppiquasse? Sic antonio impene
trabilia montiu: & deserti intestina
captante. orōnib9q dedito: inuenire
frs magnus uix pcib9 extorsert: ut
oliuas. et legum. et oleu qd p menses
aliqt ministrabat dignaretur accipe:
et senili modicu laxare etati. Pene
fas. Quantas ibi cōfusās expt e luctas?
Vere scdm qd scptu e. no illi adūs car
ne et sanguine fuisse colluctacione:
s; adūs pncipat9 et potestates. ab his
q ad eu igrediebatur cognouim9. Illi
eni tumult9 et uoces ppli. armozq
sonitu. pr9 plenu monte demonu
multitudine se uidisse referebat:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ipsu ē. qsi cōtra inimicos palā resi
teret. et fortit colluctaret. Qui tam et
aduenientes suo refouebat hortatu.
et flexis genib; armisq; oronū. omē
sathane psternebat exercitū. Admi
ratione plane dignū ē. i tā immā
ni solitudine hoīne unū. nec dé
monū cotidianas expauisse cgres
siones. nec tantarū bestiarū qdrupe
dū siue reptiliū. diuse cessisse fe
ritati. Juste dd cecinit. Qui cōfidūt
i dno sic mons sion. nō commoue
bit i etnū. Immobilē atq; tranqllā
retinēs aīm firmitatē. et demones
fugabat et feras sic scptū ē. secū pa
cificabat. S; et dbls ut sup dictus
pp̄ha ait. obseruās eū fredebat dé
tib; suis. et ille saluatoris auxilio tu
tus. ab uniūsis pseūabat isidiis.

Quadā g noctē. cū puigili cu
ra obsecraret dnm. tantos in
monastiū ei bestiarū greges dbls
cōaceruauit. ut omīs heremi beluā
ccu se aspiceret. Qui cū rictu oris
morsū corpi minitarent. intellex
hostis astutias. Dixitq;. Si a dno in
me uob ē tributa licētia. deuorate
cōcessū. Sin aūt demonū huc uenis
tis impulsu. abite cōtinuo. qi xp̄i fa
mulus sū. Ita factū ē. et cū iubētis
uoce omīs beluarū multitudo. qsi ma
iestatis uerbe cederet aufugit.

Non multi p hec fluxerant dies.
et alia orit cū eod hoste cer
tatio. Operante illo. nā semp ut uenié
tib; p his que sibi deferebant. aliqd mu
nusculū rependeret laborabat. texe
quandā sportellā quā texat tricinā
siue funiculū. Ad cui motū exur
gēs. uidit bestiā pubetenus huma
nā faciē pferentē. q extiā i asinū fi
niebat. Post cui aspectū uexillū
crucis i fronte sua pigēs. h tātum
ait. Xp̄i seruus sū. si ad me missa
es nō fugio. Nullū i medio spati
um. et statī isformē pdigiū dic
to cōtinuo. cū satellitū cetera fugit.
et i medio cursu ruēs extinctū
ē. Ista aūt explosi mors atq; eneca
ti pdigii. demonū erat cōmunis
uictia q omī studio laborātes. an
tonīū a deserto deduce nō ualu
er. Miradis plus inprāda succe
dit. Non grande p ista tēps ex

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cesserat. et cantare uictoriarum ho
stium percelebrat uicit. A monachis enim ro
gatus. ut eos dignaretur inuisere. una
cum his profectus est. impositis camelo aquis
et panibus. quae nusquam praeter monasterium
locum. ex quo hauserant. potabilis aqua
per arentem uiam repperiebatur. Verum in me
dio itinere. bibendi subsidia defecerunt.
Ardor nimius. intolerabilis estus. mortem mi
nitantur. Circumeunt. et querunt saltem col
lectam pluuiis lacunam. Nichil prorsus
remedium. nichil occurrit penitus ad sa
lutem. Camelus quasi perit. et ipse estuans
dimittitur. Estuans pectus exurit. siti
desperatione feruescit. Mouit senem
secum fratrum commune discrimen. et uehe
mentissime contristatus ingemuit. Dehinc
ad solita precum auxilia confugiens. pau
lulum ab eis secessit. ibique genibus fixis.
supplices tetendit manus. Nec mora et
ad primas rogantis lacrimas in orationibus
loco fons ebulliens erumpit. ibique extinc
ta sitis. et arentia membra refecta sunt.
et plenis utribus uentum potant camelum.
Ita enim casu euenerat. ut camelus
errans per heremum diu funiculum trahit.
in quodam lapide eiusdem alligatione funi
culi tenetur. Tandem perfecto itinere. ad mo
nachos quos inuitatus erat peruenit. Cui u
quasi patri omnes obuiam currunt. et hono
rifico salutatum. in oscula eius et amplexus
certatim ruunt. Deposito feruenti gau
dent antonii. et lectitibus de aduentu
suo cunctis. quasi exenia de monte por
tans. spiritalia impertitur alimenta. Laudat
ueterum studia. hortatur nouorum. So
rorem quoque iam uetulam uirginem uidens. et
aliarum puellarum magistram. mira
exultatione sustollitur. Exin quasi diu
ab egestate abheremo. rursum festinauit
ad montem. Plurimi iam ad illum ue
nientibus. cum essent uexati a demonibus.
mali necessitate coacti auderent
deserta penetrare. quos ille consolans.
et monachis in commune percipiens aie
bat. Credite in christum fideliter. mentem
animalis cogitationibus. carnem ab immun
diciis seruate puram. et iuxta eloquia
diuina. ne seducamini in satietate
uentris. Odite uanam gloriam. orate sepis
sime. psallite uespere et mane. et
meridie. et mandata scripturarum reuol
uite. Recordamini gestorum que sci
quique fecerunt. ut exempli memoria. anima

(c) 2006 Ministerio de Cultura

icitae adiutute. refrenare aucius.
Suadebat eē iugi meditatione reci
nēdū apli sermonē: q ait. Sol nō
occidat sup iracūdiā urā. Nō tantū
aūt sup iracūdiā solē occide nō debe
interpretabat: s; sup omia delicta ho
minū. ne peccor unq nror. aut i
nocte luna. aut i die sol. testis abs
cedere. Illi q; amonebat p̄cepti me
mores eē. qd dic de his. Judicate
uos metipsos et pbate. ut rōnem
diei noctisq; facientes. si i se delictū
dephēdissent: peccare desistent. Sun
aūt nullus error decepisse psēuātes. is
tarent potius icepto. quā anu gratia
tumidi. aut alios ɔtēpnerent. aut s
iusticiā uendicarent. iuxta supdicti
doctoris eloquiū dicentis. Nolite iudi
care ante tēpus: magis debe eos. x. cuius so
li occulta patent. reseruare iudiciū.
multas eē ut sc̄ptū ē uias q uidentur
hōibus iuste: s; fines earū ad pfūdū
iferni respice. Sepe nra nō posse nos
itellige pcca: sepe falli i ozone ius
torū: aliud eē di cernentis cuncta iu
diciū: q nō ex supficie corpor; s; ex
mentium iudicat archanis. Equū aūt

nos eē nob compati. 7 iuicē onera
nra portare: ut ɔcesso examine sal
uatoris. ppas ɔsciētias et nos metipsos
iudicātes iuenerim. Nec nō p̄cipie
bat magnā eē utilitatis uiā. si singli
uel obseruarent qd gererent: uel uniu
sas motiū cogitationes frib referrent.
Nō eni āliquē posse peccare. cū rela
turus eēt ad aliū quecūq; peccasset:
et subire pudorē ipublicū tpia p
ferendi. Denīq; nullū peccātē coram
aliquo peccare audere. et si peccaret posse
tam teste uetare pcci. multū magis
ei et negare: et uetet delictū nouo
ificiendi auge delicto. Ig quasi sub
oculis aiebat nris: et cogitatu ɔfundi
mur et actu. si omia referenda facia
mus. Multo aūt magis si pcca nra
fideliter describentes. augemus i ordi
ne: tūc u annotatio delictor; frm
uidebitur oculis; si timebimus pcci et
cas ɔsciētias. ipi nos arguerent apices.
Et qm metalib mebra miscentes ɔfu
dimur ad pspectiā ceteror: ita nos erube
scem ad luctus. si hec agimus. Hac uir
tutis gratiam uiā: et corpa motib
subiugantes. p̃ciosas dbli ɔtam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

isidias. talib' sermonu hortantis.
et uenietes ad se monacho' icitabat
ad studiu: et pacietib' cdolebat. plu
resq; eor dns p an tonju libau.
Nulq. tam aut de icolumitate cura
tor e istat' ad glia: aut cstat' de
obsessis ad huc corpib' murmauit.
Magi at sep eode anno et uultu ma
nes. gras do referebat: suades occu
patis. ut correptione qua uexabat'
pacier ferret. No enj antonij. aut
cuiqua hoin omnino hac ee medici
na. s; di soli: q et qb' uellet: et q uel
let tpr. dare sanitate. Ita csolatio
ne sua uexatos eqnimit ferre tep
tatione: et ia libatos. no s; s; do gras
referre docebat. Fronto at qda
uir ex palestinis q infestissimo de
monio uexabat'. na et ligua ei la
niabat detib': et occlor nutebat' lu
men extigue. pucx ad mote: roga
batq; bm sene. ut p se dnm rogaret:
Orauit antoni: dixq; ad eu. Vade:
et curabis. Illo icredulo s et uiolet
ibide cn pceptu remorate: eade ge
minabat antoni dices. hic curari
no potis: egredere. et calcato egipto.
stati te x mira csequet'. Tande cre
didit et pfect' e: ac uisa egipto scdm
pfessione senis. qua ei dns orati reue
lauat. istatio inimici cessauit.
Virgo u qda que atripolitane
regionis ciuitate ibide erat:
i auditis et flebilib' morbis labora
bat. Ex enj nariu pungamta. occlor
lacime. auriu putrid' humor. in
tra cades: cfesti iuermes uteban'.
Augebat calamitate corp' paralisi
dissolutu: occlos q; pusos cn nata
hns. hac parentes ei deferentes. cu
ad antoniu monachos ire didicis
set: credentes i dno q ptinace san
guinis fluxu. i euglio tactu fim
brie sauit pcepat: rogauer' ut mi
serabile filie comitatu susciperent.
Illis renitetib' ea usq; ad antonii
pduce: remasere parentes foris cu
filia debili. apd bm paphnutiu co
fessore et monachu. q effossis p
x oculis sub maximiano psecuto
re: tali de honestamto corpis
plurimi glabat'. Puener ig' mo
nachi ad antoniu. Cuq; de morbo
puelle referre disponent: relatione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eorum senis sermo peruenit: et omne de
bilitatis atque itineris usque ad sanctum pap
hnutium. causam quasi ipse fuisset exposuit.
Rogantibus autem eum monachis. ut parentibus
cum filia puniter ingressus non concessit:
sed ait. Ite: et inuenietis puellam si non
est mortua. curatam. Nullus debet ad
meam humilitatem uenire: quia largitio
curationum non est humane miserie.
sed ihesu christi: qui ubique se credentibus prestare
consueuit auxilium. Quamobrem et illa
pro qua petitis: suis precibus liberata est.
Et cum ad dominum orarem ego: in presentia
sanitatis eius idulta est. Dixit: et uerba
eius puelle incolumitas secuta est. Nam
exeuntes foras ad beatum paphnutium:
et filiam sospitem. et parentes letos repe
rit. Non multos autem post dies. ai
duobus fratribus euntibus ad antonium. aqua in
itinere defecisset: et uno sita mortuo.
alter iaceret in terra mortem expectans: an
tonius sedens in monte celiter duos mo
nachos ad se uocat. qui forte ibidem s
repti: et festinato precepit ut lage
nam aque assumentes. iuadent iter quod
ducit ad egiptum. Dixitque: Unus ex fratribus
huc aduenientibus modo migrauit ad

dominum: alter si non curreritis addecedet. H
enim nunc oranti modo reuelatum est. Sic
ait: et iuxta preceptum eius monachi
festinantes: exanimem corpus inue
nerunt. Ceterumque id operientes: alterum refo
cillatum. suo iunxerunt comitatu.
Erat autem spatium itineris: unius diei. For
tasse aliquis querit: cur non antequam mo
reretur. antonius dixerit: in congruo pre
sentatus arguimento. quia non antonii. sed di
uinum iudicium. qui et de recedente quam
uoluit. sententiam tulit: et de siciente
reuelare dignatus est. Hoc tantum in an
tonio mirabile est: quod in monte remo
tissimo sedens. corde peruigili cuncta
procul posita. domino iudicante cognos
cere. Alio rursus tempore cum sederet
in monte: et oculos subito tetendisset
in celum: uidit nescio quam animam leta
tibus in eius occursu angelis. ad celum pergere.
Cuius spectaculi nouitate stupefactus:
beatum dixit sanctorum chorum. orauitque ut sibi
rei presentis agnicio panderetur: et statim
uox facta est ad eum inquiens: istam esse
amonis monachi animam. qui in nitrie
morabatur. Erat autem amon uir grande
uus: qui perseuerantem a pueritia usque

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad senectutē i sēitate uixāt. Itāne
ǭ; dierū q̄tuordeci anstria. loc' i q
sedebat antoni': diuidebat̄. Vide
tes āt eū monachi ammonē q ue
nerit: depcati ē ut causā ilaritati
ediceret. Quib' āt. iii. amon q̄euisse:
quē ipē freqnte ei ad antoniū co
meatū. ⁊ ipē celebritatē idultoꝝ
ei a dn̄o signoꝝ. ob tīme nouerāt.
De qb' ūe h' unū dicēdū ē. Necesse
fuit ei aliq̄ño flum nōie licū. subi
tis aq̄s iundātū t̄nsuadare. roga
uitq; theodoꝝ q cū eo erat. ut pa
ululū a suo separet̄ aspectu. ne
nuditatē corpis iuicē uitq; spi
cerēt. Recessit theodor'. Nichōmi
nus ille se ipsū cū nudare uellet:
erubuit. Cogitātē eū: in altam
ripā uirt' diuina t̄nsposuit. Rur
susq; theodor' uir et ipe dō deuo
tus. t̄nsiēs ad senē: mirari cepit
qd tā uelocit̄ fluuiū t̄nsuadasset.
Cūq; nych humoris i pedib'. nullā i
uestib' ei' aquā spicet: rogauit eū
ut tā icredibilē t̄nslationē. q̄si filio
pat̄ exponeret. Nolēte illo dicē q̄ ac
cidant: amplex' ē pedes ei'. iurauitq;
nō se dimissuꝝ. priquā ē illo qd
celabat referret. Vidēs g̃ senex xē
tiose uīcere uolētē frēm: exegit
uicissim ab eo. ut nulli hoc ante
suā mortē idicaret. atq; ita sfess'
ē. se subito i altā ripā fuisse t̄ns
positū: neq; omnino undis impsi
sisse uestigia. diuini corpis exeplo.
hoc tātum puilegii asserēs. ⁊ eoꝝ
qb' ipe ut aplo petro donauerit:
ut aquaꝝ leuitati. humanū corp'
insisteret. Hec āt theodor' pmisso
tēpr nō dix: post ei' mortē retu
lit. Monachi g̃ qb' dixat antoni'
de morte ammonis. notauerī diē:
et uenietib' de nitria frib' p dies
triginta sciscitātes: repperer illo die
illaq; hora dormisse ammonē. q̄
aīmā ei' ferri senex uidat. Utriq;
igr puritatē mtis i antonio mira
ri s: q̄m rei tā loge geste. statim
ad eū fuiss; plata cognitio.

Archelaus q; comes cū eū iueni
sset i extiou morte: rogauit ut
oraret p polieratia que i laodicia
erat. amirabili et xp̄o dedicata ūgi
ne. Paciebat̄ eni pessimo stomach.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ꝛ lat̃is dolores.· q̊s ieiuniis nimiis.
uigiliisq; ꝯtraxat: ꝛ erat penit᷒
toto debilꝭ corpe. Omnisq; antoni᷒
ꝛ die q̊ oro facta fuat annotau
archelaus: ꝛ rediēs i laodiciā. in
uenit ūginē icolum. Perũctatũ
diē sanitatis. reppit tēp᷒ mede
le cū annotatione ꝯgruere: ꝛ os
ãmirati s. agnoscētes eo tpr̃ illā
a dño fuisse a doloribꝰ libatā. q̊
orās antoni᷒ p ipa bonitatē salua
toris iuocauat. Sepe ẽe ad se
ueniētiū turbaꝝ: āni dies ꝛ mses
⁊ causas pdixẽ ⁊ tpra. Nā qsdā
uidēdi eū tātū desidiū: alios im
becillitas. nōnullos obsessa a demō
nibꝰ corpa ptrahebāt. Nemo tam
unq̃ uexationē. aut detrimtū
laboriosi itinis. ꝯquestꝰ ē. Regredie
bātꝰ oms: spāli cibo pleni. At ille
pcipiebat. nō sue laudi hāc ām
rationē ab eis applicari debe. s; dñi:
q̊ sui notionē hōibꝰ p capacitate
mortalitatis idulserit. Quodā
at tpr̃ cū exiss; ad exteriora mona
steria ⁊ rogatꝰ ēēt afribꝰ. ut i nauī
qdā cū monachis pficiscētibꝰ itra

re: ascēdit. ꝛ solꝰ ex omibꝰ odore
sēsit tetrimū. Asserebāt cūcti pis
ciū salsoꝝ ꝛ taricoꝝ i naui posi
toꝝ: hūc ēē putorē. At ille aliū tei
fetorē: se sētire affirmabat. Adhuc
illo loqnte: adolescēs qdā q̊ posse
ssus a demone, pcidēs iuxta cari
nā se nauis abscōderat: repēte ex
clamauit. Quo stati p antoniū i
nōie dñi nr̃i ihu x̃ curato: itelle
xēre uniūsi dbli illū fuisse puto
rē. Aliꝰ q; ad eū uir itẽ suos nobi
lis demoniosꝰ adducitꝰ. tāta ꝯpssꝰ
isania: ut nō sciret se ēē apꝰ antoniū:
nec nō ꝛ corpis sui supflua come
dēt: Quā obrē rogatꝰ senex ab his
q̊ eū adduxāt. ut p illo dnm ora
re: itātū iuueni misero ꝯdoluit.
ut tota nocte cū eo pugilās. adũ
sū pacientis isaniā laboraret. S; cū
iā lucēsceret: ⁊ adolescēs obsessꝰ im
petu i antoniū facto. uehemt̃ eū
impulissꝫ: irasci cepert̃ q̊ adduxāt.
cur seni fecissꝫ iniuriā. Quibꝰ anto
niꝰ ait. Nolite alienā culpā iuueni
misero ascribe. Furor iste obsidē
tis ē: nō obsessi. Iccirco at i hāc prup

12-14

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dolés hostis audatiá. q̃ diu ad án
dá regioné ire eú iussit: & expul
si sathané idicui. iste adúsú me im
petus fuit. Nulla p'ũba móra: &
adolescés recepto sésu: & grãs agens
dó: & locú ubi eēt agnóuit: & toto
antonium amplexãs de osculat' é affec
tu. His nimia & alia huiusmõi sig
na s; que monachoȝ concordi sepe
relatione cognóuim'. Verú nõ tã
tú his adhibédus stupor: q̃ multo
plus q̃ secũ' condicioné nr̃e fragilita
tis excedit. hora circit' nona cú an
tibú orare cepiss; raptú se sésit in
spũ: & ab anglis isublime ferri. & ab hi
bétib' trãsitú aeriis demonib': ceper'
angli cõtdicétes reqrere q̃ eēt causa
retinédi. nullis existétib' i antonio
crímínib'. Ill' û ab exordio natiuita
tis replicare pc̃ca nitétib'. calũpni
osa angli clauser' ora dicétes: nõ
debé eos a natiuitate ei' delicta na
rrare. q̃a .x. eēnt bonitate sopita.
Si qua at' scirét ab eo tp̃r q̃ fact' é
monach': & dõ se cõsecrasse: licẽe pfer
ri. Accusabãt démones multa pc̃a
cu' inciétes: & cú de eēnt pbãnta

fallacib'. lib antonio cõcessus apit'.
Et stati i se se rediés i eo loco i q̃ stare
cepat: hoc se rursú uidit eē qd fu
erat. tũc û oblit' esce. ex illa hora
nocte gemitu ac lamtatione tinse
git'. reputãs secú humanoȝ hostiú
mltitudiné: & collucatione tãtu
exercit': & laboriosú p aeré it' ad celú:
& h apli dictú q̃ ait. Nõ é nob col
luctatio adú' carné & sãguiné:
s; adú' pncipat' & potestates hui'
aeris. Qui sciés aérias potestates
ob id sép téptare. luctari: & cõtéde
ne nob lib trãsit' eēt ad celú: hor
tabat' mónés. Assumite arma di.
ut possitis resiste i die malo: ut
nich mali hñs qd de nob dice pos
sit inimic' cõfudat'. Nos û apli recor
dem' dicétis: siue i corpe nescio. si
ue ext' corp' nescio. ds scit. Et paul'
qdé usq; ad tertiú celú rapt' é: ibiq;
audiuit ũbis ieffabilib' descédit. an
tonio at' usq; ad aeré sublato. post
colluctationé lib cõcesus apparuit.
Habebat & istiusmõi donú. Si cui rei
sedés i móte ignar' fuiss; & eiusmõi
secú iqrere noticioné: orãti ei a

nota

1

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dño reuelabat'. 7 erat scđm qđ scrip
tū ē: doct' a dño. Deniq; cum
a frib' haberet' iste tractat'. 7 ab eo se
dule sciscitaret' quēadmodū se p'
corpis sarcinā aīa gerere. q̄sue ei
loc' p' exitū accederet: p'xima nocte
uox desup nomi ei iclamitās ait.
Antoni exurge. exi et uide. Qui ex
urgēs egress' ē. Sciebat eni q'b' respō
dere deberet. Eleuatis ad celū oclis:
uidit qndā lōgū atq; terribilē. capt
usq; ad nubes attollētē. Vidit ēt
q̄sdā pennatos se eleuare cupiētes
ad celū: atq; illū extēsis manib' p
hibēre trāsgressū. Et q'b' alios ap'hēsos
elidebat ad t'rā: alios frustra reti
nere nitēs. dolebat sup se ad celestia
transuolare. et maximū gaudiū mix
tū merori. uictis uictoribusq; tribue
bat. Statiq; ad eū uox facta ē. Anima
aduerte qđ uides. Et tūc cepit illumi
nato corde itelligere. aīar ēē acēsū:
et diabolū phibētē. q' et s' retinere ob
noxios: et i scōr q's decipe nō potat
cruciaret' uolatu. His uisionū icita
tus exēplis: cotidie ad meliora cre
cebat. Neq; u' id qđ s' reuelatū

fuerat. causa iactātię frib' idicabat.
s; cū orās iugit' dm laudare auxiliū.
interrogātib' compellebat' dicere. nec
spales filios pura i x̄p̄o aīa occultare
equā uolebat. p'serti cū eiusmōi sig
nor' relatio. et amorē ministrantes
ppositō. et fructū laboris ostēderet.
Nunq̄ ille aut irā subita ccitat' paciē
tiā rupit. aut humilitatē erexit
i gl'iā. Nā omis clicos usq; ad ulti
mū gdū. ante se orare compelles.
epis q' atq; pbris. q̄si humilitatis
discipl's. ad bn̄dicēdū se capt sub
mittebat. Diachono' u' q' ad eū uti
litatis causa ueniebat. cū p adiu
torio eor' eis p'fectib' disputare. ad
orādū dnm s' pponebat. nō erube
scēs et ipe discere. Nā et interrogabat
frequent' eos cū q'b' erat. 7 si aliqd ab
eis necessariū audiret: se fatebat'
adiutū. Habebat at et i uultu ma
gnā grām. et admirabile a saluato
re ēt h' mun' acceperat. Siq's eni ig
narus ei' int' multitudinē monacho
rū eū uidere desidass;. nullo idica
te. ceteris pt'missis ad antoniū cu
rrebat. et aīe puritatē agnos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cebat i uultu: & p speclm corpis
gra sce mtis ituebat. Nã sep ẏla
re facie geres. liqdo ostedebat se
de celestib cogitare: sic scptu at.
Corde letate uult' floret: & i merō
re afficito tristat'. Ita & iacob co
gnouit laban soceru suu. isidias
s machinate: dices ad filias suas.
No e facies patris ur̃i: sic eri & nu
di tci. Sic samuel agnou dd. Leti
ficatos eni habebat oclos: & detes
sic lac cadidos. Simil agnoscebat
antoni q sep eande facie int ps
pera & adusa retines. nec sedis ex
tollebat. nec frageba adusis. Erat
at & i uultu & i fidei puritate mi
rabil. Nuq eni scismaticoz se mi
cuit comunioni: antiq eoz sciens
prauitate. atq; tnsgressione. Nuq
manicheis aut alus heticis. salte
amicabilia uba largit e: n tatu
ea q eos posset abiniqtatis errore
reuocare. denucias taliu amicicia
atq; sermones. pdicione ee aie.
Sic & arrianos detestabat: ut omib
dicet: nec iuxta eos qde ee accede
du. Na cu uenisset qda arrianite.

repta eoz p examinatioem ifideli
sima secta: effugau eos de mote.
dices mlto serpetib detiores eoz
ee sermones. Metietib at arriani
aliqndo antoniu n ita u debe se crede
amirat eoz audacia. 7 iusti dolor
im comot': rogatusq; ab epis atq;
uniusis frib alexadria descedit:
ibiq; arrianitas sermone publico
cdepnauit. ultima hac ee heresim
& pcursore antix affirmas. Educa
uitq; i ipso filiu di no factura. n
ex nullis existetib. s; pprie & uni
cu patre subst: ne creatura poti aut
adoptio aut appellatio uideret: im
piu ee dices. ul inte cepe erat qndo
no erat: cu ubu di ds q e sep pat
sit coetnu. q ex eo nat e patre q sep
e. Vn aiebat. Cu arrianus nulla sit
nob cniuctio. Que eni societas luci
ad tenebras. Uos fidelit credete
xani estis. Illi eni ubu filiu q ex
patre do e creatura dicetes: nullo
intuallo agetib separant. q seruiut
creature poti qua creatori: q e bndic
tus i scla. Ipsa in credite irascit
elementa: & omis cont arriani furore

(c) 2006 Ministerio de Cultura

secdm apli dictu congemiscit creatura.
qd dnm suu p quē omia. & i q omia
facta s. uideat aggregari. Hec tanti ui
ri pdicatio: exprimi nō pot. q̄nti
ad fidē pplos roborauit. Letabat
q̄ppe hostilē & xpi inimicā heresim
anathematizari: ab ecclię colupna.
Tūc nulla etas. null' sex'. domi re
māsit. Taceo de xpianis: pagani q
& ipi ydoloꝝ sacerdotes. ad dñicu
mpiū cuolabat: dicētes. Depcam
ut hōinē di uideam': qr hiapd os
cspicuū erat nomē antonii. ambie
bāt q; saltē fimbriā uestimti ei
attigē: mltū s & tactu credētes
pdeē. Qt tūc dbolica obsidione. &
uarus ifirmitatib' libati. qt simu
lacris erepta s spolia: q̄nti & ab
errore gētiliū retracti. xpo uicti
s cgregi. Tanti certe: ut paucoꝝ
dierū spatio. ex hydoloꝝ supsti
tione cūsio. om̄e p annū credēciū
uicēt turbā. Pretea cū inuētē mlt
titudinē comites repellerent. estimā
tes tedio illi cuētū ppli fore: ipe
tnq̄llo aīo dicebat. Nūqd hic cet
demonū maior ē turbis: Nūqd
obsequētiū mltitudo colluctatoꝝ i
mōte nroꝝ. catusē ē numosior:
Accidit & ut cū eū redeuntē ex
ca portā psequerent: antiqo qdā
mulier clamitans diceś. Expecta
hō di: filia mia atrocissimo uexat
demonio. Expecta obsecr expecta:
ne & ego corruēs interam. Hoc au
dito ām irabil senex. a nob amno
nit': uolēs tn & ipe. paululū sub
stitit. Cūq; appiq̄nte muliere puel
la iacer explosa. orauit tacit' ihm:
& ad cōminationē ei'. statī sps im
purus egressus ē. Puella icolumis:
ppls i laudib' di: mat i gaudio fu
it. Ipe at letabat: qr ad desidatā
solitudinē repedabat. Erat at ual
de sapiēs: & h i se mirabile habe
bat. qr cū litas nō didicisset: igenio
sissim' & prudētissim' erat.
Aliqn̄o & eni philosophi duo
gētiles uener ad eū: putant
antonii se posse decipe. Erat eni
i supiori mōte. Qs cū uidisset: paga
nos itellexit ex uultu: & pcedēs ad
eos: p inēptē ita cepit appellare.
Qre tā lōge ad stultū hōinē. sapie

(c) 2008 Ministerio de Cultura

tes se uexare uoluerint. Illis aut dicentib;
non esse illum stultum. s; & nimium sapien
tem: uigilant respondit. Si ad stultum
uenistis: superfluus est labor uester. Si aut
putatis me esse sapientem: & sapientiam ha
bere: bonum est ... imitamini quem probatis.
quia bona conuenit imitari. Si ego ad
uos uenissem: uos imitarer. S; quia uos
ad me quasi ad sapientem uenistis: estote
sicut & ego sum xpiani. Abscesserunt philoso
phi utrique mirantes: & acumen inge
nii & demonum expulsiones.

Alios quoq; mundi sapientes similiter
qui eum irridere cupiebant quia litteras
ignorabat: tali disputatione colli
gauit. Respondete mihi. quod est prius sensus
aut littere: & quod cuius exordium est: sensus
ex litteris. an littere oriuntur ex sensu. Illis
asserentib; quia sensus esset auctor atque inuen
tor litterarum: ait. Ergo si cui sensus incolumis
est: hic litteras non requirit. Quis presentium
post hanc collucutationem non exclama
uerit: cum obstupuerint & ipsi qui uic
ti sunt. tantam in imperito litterarum sagacita
tem animo admirantes. Neq; enim ut soli
tudine & motib; usatur. atque ibidem
omne exigens uitam. aggrestis & rigidus
erat: s; iocundus atque affabilis sermone.
Secundum apostoli preceptum. diuinum sermonem
conditum sale proferebat: ita ut & inui
dia carerent: & amore omnium potiretur.

Inter hec quasi parum esset bis gentilitatem
fuisse superatam: tertio uenerunt uiri scla
ris prudentie. nube cecati. atque uiri
usis philosophie studiis: quia litteras
ignorabat. aicum suarum estimatione
doctissimum. hii cum ab eo rationem
exigerent fidei. quam in xpo habent: &
intenderent anguta sophismatum interroga
tione. de diuina cruce eum illudere:
inter silentium paululum uoce compressa:
primum eorum miseratus est errorem. Deinde
per interpretem. qui ei uerba diligentissime in
grecum solebat exprimere. sermonem ita
exorsus est dicens. Quid pulcrius est. quid ue
honestius. crucem colere an adulteria. par
ricidium uel incestum. his asignare quos
colitis: cum in altero contemptus mortis insigne
uirtutis sit. in altero temporis religio obsce
nitatis magistra: Quid melius est dicere.
quod dei uerbum manens ut erat. ob salu
tem nostram humanum corpus assumpserit.
ut societate mortalitatis nos eue
here ad celum. participesq; nature ce

(c) 2006 Ministerio de Cultura

lestis efficere. an ut ipsi asseritis diuine mentis hausti ad terrena uenanda summitte. et pecudum atque serpentum formis celeste includere nomen. Quo ore xpianorum credulitatem audetis irridere. dicentium xpm filium dei sine detrimento sui et cepisse esse quod non erat. et mansisse quod fuerat. cum ipsi animam de celestibus detrahentes. non tantum hominum. sed et serpentium et pecudum soleatis sepelire corporibus. Xpiana credulitas pro salute mundi dominum uenisse testatur. uos uero innatam animam predicantes ultro citroque transfertis. Xpiana fides quod omnipotentiam clementiamque dei uenatur. consequenter incarnationem dicit deo fuisse possibilem. ita tamen ut non euacuaret incarnatio dignitatem dei. Vos qui animam explendidissimo dei fonte manantem. corpori decidisse iactatis. quam mutabilem et contrabilem eam per sui diminutionem audetis asserere. iam illam quoque natam diuinam scelerum per animę contumelias. impia lingua temeratis. Imago enim que secundum uos. natalem sui similitudinem retinet auctoris. cui una est ex qua defluxit eademque substantia. humilitates proprias et iniuriam consequenter ad suam originem remittit. Igitur

animaduertite contumelias animarum. ad patrem earum per uestram blasphemiam redundare. Crux xpi domini nostri nobis ut appellatis ingeritur. ut ingo quod hic est religionis obscenitas. Nonne potius est crucem aut alicuius generis mortem ab iniquis hominibus illatam patienter sustinere. quam miseros plage post hos uagos incertosque discursus. Pudeat ergo uos insidiarum typhonis. saltim fuge. et deuorationis crudelissime liberorum. Erubescite parricidium Iouis et incestum. erubescite raptum eius. et coitum mulierum atque puerorum. Ille se uiri fingit posse. ad explendum inmanissime libidinis furorem. molles dedit in amorem uagitus. Ille undanti fluxit sinu. ipse amator et pecu. Ille modulatur ales. ledeos petit amplexus. Ille imperium seueri sexui regum puerum ministrum cubilibus polluit. Hec uos creditis. hec colitis. hec sunt uestrorum ornamenta templorum. Ego deprecor pro uestra salute. nostra dicta pensate iudicio cauto. An nichil credendum est in libris xpianis. Si nichil nec crucis quoque cui misterium detrahitis non agnoscetis. Si autem uniuersa credenda sunt. cur cum hisdem libris crucis resurrectio non copuletur. Passionem diuinam stolido

(c) 2006 Ministerio de Cultura

laceratis eloquio: et non statim fugatis
cecorum uisu. surdorum auditu. claudo
rum cursu. lepre emundacione. ser
uies ambulati de suo mare. demo
num fugas: resurrectione mortuorum.
et defunctorum reditu ab inferis. Hec omnia
sepius quos impulistis inserta sunt: et his
de uoluminibus continetur preconia maie
tatis. et mortis dedecora. Quam ob rem
odio quo imbuti estis abiecto. inueni
tis ilico et dominum uerum esse et hominem: et salu
tis humane gratia fragilem assumpsisse
naturam. Ut iam tam nobis si non pudet
narrare religionem. sed quis error infelix
potuit referre culturas. de tanta rerum
feditate atque uecordia? non forte fa
bulosas asseritis deorum uitorum et obsce
nitates: et crudelitates. et mortes.
allegoricis uelaminibus liberum impu
tum. et cum semele deum. uulcanum et
debilem ignem. iunonem aerem. apollinem
solem. dianam lunam. neptunum maria.
et libidinum principem iouem ether inter
pretates: nec post hanc excusacionis
peractam. deum sed creatis contempto cre
atore suscipitis. Quod si pulcritudo
uos elementorum ad sui traxit uena

tionis modum: fas erat custodire. et
oportebat minimi currum. nec colere. ne
facture ueneratio creatoris esset iniuria.
Nam istimodi quam uos sequimini tamen
composita et architecti honor migra
bit ad domum: et medici ad reme
dia sciencia conferetur. omnique artifi
cum conuicia uel laudes: ad operacionem
transferetur. Quod ad hec dicitis. ut ag
noscamus quod sit crucis ridicule nobis
ignominiosa confessio. Hac dispu
tatione contentibus inter se philosophi
occlos. similique musitantibus. subridens
antonius. rursum per interpretem ait. Clem
ta quidem ut memoraui: ex conspec
tu ipso suam comprobat seruitutem. sed
qui uos obseruatione dialectica
necessaria ut putatis queque colli
gitis: hoc quoque artificio esse nostram re
ligionem compellitis infirmare. Res
pondete mihi. cognicio dei quemad
modum manifestius approbatur. per lec
tionem uerborum. an per operacionem fidei.
Et quod antiquius est operacio fidei. an di
putacio per argumenta procedens? Illis
autem respondentibus firmiorem sermonibus
operacionem esse et hanc liquidam de deo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cognitionẽ. hĩn eis et ipse cõsẽsit.
q: opatio q ex fide descẽdit. ami
gerẽ p affectũ: dialecticã ũ dispu
tatione ex artificio cõponẽtiũ
sũpsisse oppositionis exordium.
Cũ & aut opatione fidei amo si
ẽn qs habũit supflua erit ũboz
cõpositio. pquã cõceptã sẽsu nro
credulitatẽ tẽptatis euellere. & tũ
sepe nras explicare negligẽtias
nõ ualeatis. ita solidiora s̃ nr̃a
opa. quã sophismatũ fraudulẽ
ta cõclusio. Nos xãni mysteriũ uite
nr̃e. nõ i sapiẽtia mũdi habem9
repositũ. s; i ũtute fidei. q nob
a dõ tributa p xp̃m ẽ. hac oõnis
mee ũtate: terũ q cotidie ge
rũt ordo cõmdat. Nob impitis
& litteraz uiaz ignaris. ad di
cognitionẽ ei soliũ ũba suffici
unt. Ecce nos tot gẽtilitatis gr
adib9 abstracti. p uniũsũ orbẽ co
tidie ppagam9. Vob ũ post adue
tũ dñi nodose sophismatũ de
fecit illusio. Ecce nos q fide sup
cedocẽtes idolatriã debellau
imus. & p p dicati te ignominia

ose crucis. auratã tẽpla ceciderũt.
Vos si potestis ostẽdite. qb9 cõtestati
one ũboz gẽtilitatẽ. x̃ ppone sua
seruetis. K omĩs t̃ras iã uer9 di fili9
xp̃s ẽ agnit9. Nichil eloqntia sophi
matũ. nichil disputatio philosop
hie. multitudinẽ pot9 ob ẽẽ credẽ
ciũ. Crucifixũ nominam9. & uni
ũsi demones. qs uos ut dõs colitis
rugiũt. atq; ex obsessis corpib9 ad
pmũ dñice crucis signũ fugãt.
Vbi s̃ illa fabulosa oracla. Vbi egi
ptioz icantationes. Quo pfecerũt
magoz carmina. Certe tũc uasta
ta s̃ oĩa. cũ de sua cruce mũdo
xp̃s intonuit. Nichomini uos pt̃
missis debilitatoz catũs. glosa
ihu morte irride conamini. Illa
aũ q̃le ẽ qd nũq̃ ifestatione rega
li cõcusa gẽtilitas. immo sclo ca
ra. & hoĩnũ psidiis fulta iã cor
ruit. Famli x̃ q plus punim9. eo
magis assurgim9 & florem9. Vra
simulac ornatis qndã septa par
etib9 uetustate colapsa s̃. Xp̃i ũ
doctina q uob stulticia uidetur
& ludus. licet tirãnica psegntiũ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pncipu tēptamīta ptulerīt. hac
uariis sit icarsata tirōib; nullo
tiaꝝ orbe ɔcludit: nullo gētiliu
barbaroꝝ fine phibet. Q̄no eni di
uinę scīētię tant splēdor illux.
Q̄no tot simul isē ɔuenere ūtutes.
Continētia imatrimonio. ūginitas
i ecclīa floret. mrm p dn̄o glōa
ɔstātia. q̄ru omīu crux x̄ pncipi
um ē. Cur i tātu uos int tātos uir
tutu choros. sillogismoꝝ tetia ten
ditis. & ueri reru luce tenebrosis
conamini argumitatiōib obuolu
ere. Ecce nos ut dix doctor nr. nō
igētili psuasione. s; i fide aptissime
suadem. q̄ ūboꝝ affirmatione pue
nire ɔsueuit. Assūt q̄ppe sapiētes
a demonib uexati. Q̄s cū imediu
pduxistis. ūba repetuite dicēs. sic
uos colligatiōib uris. & q̄ uultis
malefico carmine. dōs uiros q̄s
putatis expellite. Sin aūt nō potē
tis. uicti submittite man. & ad x̄
trophea ɔfugite. & statī crucifi
xi credulitatē. maiestatis potētia
ɔseq̄m. Dix. & inuocato nōie ihū. ei
usdē signū isac nūino curatī

pssiss; isrōtib. una cū expulsis de
monib. uana psētiu philosophoꝝ
ɔfutata ē sapia. Expauer eni stu
pētes hōine. cu post tātū igeniu.
affluente signoꝝ diuina largicio.
At ille uniusa x̄ q̄ curat ascribens.
usus ē affatu recipco dicēs. Nolite
me putare his sanitatē dedisse.
xp̄s p seruos suos fac ista mirabi
lia. Credite & uos. & uidebitis q̄
a dō deuota fides ē. Nā eloq̄ntię
uanę mortalia signa nrēt. Con
fugite ad crucifixi legē. nosq; ei
imitamini fidlos. & scīētie fide
ɔtēti. nulla deīceps sclaris impru
dētię argumta q̄ratis. Hactenꝰ an
tonio dicēte. miro philosophi
stupore pculsi. & cū honorifico
salutatu ab eo recedētes. mītu ei
s; pfuisse fatebant ɔspectū. In eo
ū incredibile ē. ut hōinē iextre
mo mūdi limite ɔditū. & fauor
pncipu. & oms celebrant aula
regalis. Nā & ɔstātin augustus
& ei filii ɔstans & ɔstātī talia
cognoscētes. crebro ad eū q̄si ad
patrē misis lrās obsecrabāt. ut

(c) 2006 Ministerio de Cultura

recipis eos scriptis exhilararine. Ac ille eiusmodi manens. qualis et ante quam littere ad eum venirent fuerat: nec salutatione principum movebatur. et tamquam non acceptis litteris. convocatis monachos aiebat. Reges seculi ad nos epistolas miserunt. Que hic christianis ammiratio adhibenda est. Licet enim diversa sit dignitas: attamen eadem nascendi moriendique condicio est. Illa uero super ueneratione omnium recolenda. illa toto animi affectu retinenda. quod deus hominibus legem scripserit. quod per filium suum prophetas ecclesias dictauit eloquiis. Que monachis est ratio. cum epistolis regum? Cur accipiam litteras. quibus consueta nesciam reddere salutationis obsequia? Sed rogatus ab uniuersis fratribus. ut christianos reges suis litteris refrigeraret. ne scandalizarentur per silentium eius exasperarentur. ad susceptas epistolas convenientia rescripsit. Laudauit primum quod christum colerent. deinde salutaria persuasit. ne magnam putarent regiam potestatem. ne presentis carnis imperio tumentes. se homines esse nescirent. et iudicandos a christo obliviscerentur. Ad postremum clementie eos subiectorum et iusticie cure que in opus admonuit. atque unum sempiternum regem esse omnium seculorum. ihesum christum epistolis testatus est. His litteris principes susceptis: vehementissime letabantur. Sed quoque apud cunctos antonii fraglabat opinio: ita ut eius se filios cuperent nominari. Magna enim et cum aduenientibus affabilitas: omnium in se studia contraxerat. Postquam gentiles confutati. reges ammoniti. fratres ab eo sunt consolatione relevati: ad interiorem montem et ad rigorem solitum regressus est. Ibique sepe cum inuenientibus deambulans ac residens. stupebat sicut in daniele scriptum est: et interiectis horarum spatiis sequentia respondebat. ut intelligeretur aliqua revelationis vidisse secreta. Nam et in monte positus. ea que in egipto longe gerebantur prouidens: episcopo serapioni ibi contracto narrauit. Lamentabilis sequitur uisio. et omnium lacrimarum fonte plangenda. Cum enim fratribus circa sedentibus operaretur intente: fixit oculos in celum gemens atque suspirans. Et post aliquantum spatium revelationis incepte: nimio dolore contremuit. Et statim fixis genibus ante deum vultu provolutus orauit: ut clementia sua futurum auerteret scelus. Succedunt oio

nj lácrime. metꝰ igẽs iuadit̃ pſẽtes:
ut exponat̃ uisionẽ obsecrant tãtę
calamitatis. Singultꝰ occupat̃ uo
cẽ. ligua fletibꝰ ĩpedit̃. ⁊ imedio
conatu sermo int̃rũpit̃. Vix tam̃
cũ uociferatione luctuósa: ait. Me
lius erat o filioli: uinpedẽs piaclm ci
ta morte lucrári. Sic icipiẽs rur
sũ lacrimis uicit̃. ⁊ iut̃ egra suspi
ria. tandẽ pectoris ɔmodãs uocem:
magnũ iq̃t q̃dã ⁊ uniũsl i audi
tũ sclis iminẽt nefas. Magno fi
des catholica turbine subũtit̃: ⁊ ho
mines iumtis similes. ⁊ scã diripi
unt. Vidi eni altare dnj mulorũ
ccũdatũ multitudine: qui crebris
calcũ ictibꝰ oĩa dissipabãt. Hec
eni causa gemituũ: q̃s audistis.
Et facta ẽ uox dnj: dicẽs. Abhomi
nabit̃ altare min. Nec móra:
uisionẽ seq̃t̃ effectꝰ. Nã post annos
duos: seua arrianorũ erupit isa
nia. Tũc ecclıarũ rapine: tũc diui
norũ temnatio uasorũ. tũc pollutis
ethnicorũ manibꝰ sac̃ polluta s
mysteria: tũc paganorũ opificiũ p̃
sidia. aduꝰ xpm compata. cum
assũptione palmarũ. q̃d idolatrię
apd alexãdriã isigne ẽ. ad ecclıã
pg̃re compellebãt̃ xãni: ut arria
norũ ipsi credent̃. d pt̃ scelꝰ horre
amus replicare. q̃ gesta s. Virginũ.
matronarũq; erept̃ ẽ pudor: san
guis omnũ. ix templo fusus. ueñada
respsit altaria. Baptisteriũ, p uo
lũtate gentiliũ pollutũ ẽ. Hecħ dé
fuit uisionis ũitati. ut monstra
uit effectꝰ: q̃d calcitrãciũ mulorũ.
idisciplinata arrianorũ gẽt̃ impie
tas. S; ista efficacia ɔseqntis reuela
tionis psperitate solat̃ ẽ. ⁊ ait. No
lite filioli merore pcutꝰ uos cede.
Vt eni irat̃ ẽ dns: sic rursũ miserẽ
bit̃. ⁊ suũ cito ecclię recupabit
ornatũ: eosq; q̃ ipsecucionibꝰ fidẽ
dnj seruauũt. solito uidebitis ful
gore lucẽtes. Reuert̃ ad fouea sua
serpẽtes. ⁊ religio logiꝰ ppagabit̃:
tãtũ uidete ne fidei urę sincitas
arriana labe sordescat. Nõ aplorũ.
S; demonũ ⁊ pat̃s eorũ diabli: ista
doctrina ẽ. Ob id p isipiẽtiã iumẽti
simil' pecudũ eorũ exp̃ssa ẽ animi.
Huc usq; antonĩꝰ. S; nos minime

(c) 2006 Ministerio de Cultura

convenit diffidere, tam grande miraculum
per hominem potuisse portendi. Salva-
toris est enim promissio ista dicentis: Si
habueritis fidem sicut granum sinapis, di-
cetis huic monti: Transfer te, et transfe-
retur, et nihil impossibile erit vobis.
Et iterum: Amen amen dico vobis, omne quod
patrem petieritis in nomine meo dabit
vobis. Petite et accipietis. Ipse enim
suis discipulis et universo credentium
gregi, nunc subiectionem demonum,
nunc variarum infirmitatum pollicens
curationem, aiebat: Gratis accepistis,
gratis date. Nequaquam suae virtutis im-
perio curabat Antonius. Numquid suae
possibilitatis arbitrabatur esse, quod fe-
cerat orationibus? Non praeceptis eius demones
morbique cesserunt, sed ad Christi domini nostri no-
minationem semper universa perfecta sunt.
Nemo sapientium sanitatum admirationem
ascribat Antonio, sed domino Iesu, qui so-
litam erga creaturas suas exhibens be-
nivolentiam, nunc quoque per electum famulum
suum id quod gereretur exsecutus est. Antonius ora-
bat, et ob virtutem eius multa cuncta
dominus largiebatur. Sepe autem et contra
voluntatem ad exteriorem montem a fratribus
perducebatur. Et cum iudices qui ad interius
archisterium propter asperitatem itineris et
ob sequentium multitudinem et horri-
dam solitudinem ire non poterant, pre-
nirent et quererent ut eius fruerentur
aspectibus, nec impetrare possent,
quia molestissime ferebat vexatio-
nem discursuum, ipsos cathenatos
quos aut noxietas aut vigor publi-
cus constrinxerat ad eum destinabant, sci-
entes tales ab Antonio non posse
contempni. Quorum fletibus superatus pertra-
hebatur ad exteriorem montem, agnoscens
laborem suum utilem miseris esse. Sua-
debatque iudicibus qui eum invitaverant, ut miseri-
cordiam preferendam et odio et gratiae, Dei timorem
ante ponerent, nec ignorare eos debe-
re quod scriptum est: Quo enim iudicio iudi-
caveritis, in eo iudicabitur de vobis.
Et tamen inter medios sermones carae
sibi solitudinis recordabatur. Post
coactam itaque presentiam quam ducis
preces et quod veri est miserorum fletus
extorserat, per salutaria moni-
ta, per reorum commendationem, quorundam
vero et absolutionem, postulanti du-
ci ut paulo longius eidem suam pre-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cia idulget. ait nō posse diutī ibi
de morari. ꝯgruo usus exēplo. qđ
sicuti pisces ab aqua extracti mox
i arida tra moriunt': ita & monac
hos cū sclarib' rctardātes. humani
tati resolui ꝯfabulatiōib'. Ob id ꝯ
igit' ꝯuenit ut pisces ad mare. ita
nos ad mōtē festinare: ne tardā
tib' nob. aliq̄ ꝓpositi succedat obli
uio. ꝑ tanta hōis sapiētia dux mi
rat': iussu dō tulit ueraq; sētētiā
dicēs: ueru istu di ēē famlm. nec i
rustico hōie potuisse tantā aliqn
i ēē sapiētiā. n diuino amore re
ġetur. Praeterea cū balachi' q̄
sub nestorio pfecto alexādrie
dux egipti fuit. hō arriane insa
tatis studiosissim' fautor. ita x
ecclīā ꝑsequeret'. ut aīo uesano
uirgines monachosq; nudatos uer
barent' i publico: ad eū antoni' lit
tas misit. qr̄u ista sētētia ē. Vi
deo irā di uenietē sup te. Desine
ꝑseq' xp̄ianos: ne te ira occupet q̄
ꝓximū iā ē immat' iteritū. Legit
ifelix eplā & misit: atq; i eā ex
creans ꝑiec i trā. Portitores qq;
mltis afficiēs iniuris. antonio ta
lia renuntiare ꝓcepit. Qm̄ ī cura
magnopē monachoꝝ ē: & ad te
nu uigoris īsiluē disciplina. S;
ꝯfesti minitatorē opp̄ssit suppliciū:
& post qnq; dies. os effrenatū ul
cio diuina compescuit. Egdit' n.
ad pmā māsionē alexādrie. que
appellat' cereu: cū sup̄dicto egipti
ꝑfecto nestorio. Vehunt' eqs oms:
int' qs balachii eq' erat. qs māsue
tissimos nutriebat. Cū ig' pariē
solito sibimet eq' alludent'. mitior
hoꝝ q̄ nestori' uehebat' morsu re
pētino balachiū decussit i tram.
aesti i eū inhiās. femora ei' lacera
uit atq; corrosit: ita ut statī relat'
ad ciuitatē. p' trtiu diē moreret'.
unusq; cognoscent minaru ab
antonio pdictaꝝ. effectū qntoci
ꝯsecutū: digno ꝑsecutoris fine
ꝯpleto. Iudices ad se uenientes mira
cū modestia āmonebat: ut obli
ta sceli dignitate. remotioris uite
bitudine appeterent. Siq' aut potesta
te ꝑminebat'. nec potant obtinē
iustitiā: ita eos obnixe defēdebat.

© 2010 Ministerio de Cultura

ut ipse p ill' pati uidet̃ iniuriā. Alul
tis ital' pelari sens ordo: milici mag
nis diuiciis. 7 altioris gradu milicię
derelicto: ei' herere curriclis cupie
bat. Et ut infinita breui sermone cō
phēdā: bonū egipto medicū xp̄s
idulserat. Q's nō tristiciā apd antoni
um mutauit i gaudiū? Q's nō irā
uertit i pacē? Q's orbitatis luctū n̄
ad ei' tēpauit aspectū? Q's nō mero
re paupertatis q̄ pmebat' abiecto. sta
ti et diuitiū despex opulētias: 7 in
sua letat' ē paupertate? Q's post las
situdinē monach'. nō ei' uegetat'
ē hortamtis? Q's adolescēs etatis
ardorib' succēs': nō ex ei' āmonitu.
pudicicię amator fuit? Q's uexat'
a dblo: sine medela redijt? Q's ini
mici cogitationib' districtꝰ. nō ceca
tēpestate sopita. sereno regressꝰ ē
aīo? Sciebat eni q̄ q̄sq; laborarit
icōmodo: et exuitę mētis discre
tionē spiritū agnoscēs. adhibebat
morbis ꝑ ut uolūtia erāt sanitatē.
Unde effectū ē: ut post ei' doctrīa
oms dbli pādent' isidie. Multę q̄
ad ei' aspectū desposatę puellę. ab
ipso pene talamo recedētes: i ecclię
matris gremio resedēt. Q'd plura?
Toti orbis hōies ad eū confluebāt: et
uniūsarū gētiū uarietas. bellicosis
simū ctra demones uirū cspicē ge
stiebāt. Null' se frustra illūc uenisse
cquest' ē: omib' delectabile. atq; io
cūdū laborīs emeruū fuit. fatiga
tio eni itinīs. emolumtū uiatici re
portabat: sic rei pbauit effect'. Na
p' resolutionē ei' c̄sti cmuni uolūe
orbitatis excepto: ppriū singli luxe
rūt parētē. Quis aut finis ei' ui
te fuit: dignū ē et me cmemorare
et uos desidatis audire: qr et h̄ i eū
imitabile cūctis fuit. Iuxta csuetu
dinē ad uisēdos frs q̄ i extīoū mōte
erāt uenit: ibiq; diuina puidēcia
de sua morte cdiscēs: ita exorsꝰ ē.
Ultima filioli patris audite sermōa.
Nō eni arbitror: q'd i h̄ seclo iterū uos
uisūri sim. Cogit cdicio natę: ut
p' cētenariū numerū quē annis q̄n
q; supgredior. iā resoluar. Ita locutꝰ
audiētiū pectora ctristauit: gemit'
lacrimęq; dicta mentia csecuta s. am
plexabāt' eū uniūsi: q̄si iā de seclo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

recessuri. Ac ille tamquam aliena dese
rens. ad supernam patriam proficisceretur: mag
na cum leticia percipiebat desidiam. ins
tructo non debere subripere: sed tamquam coti
die morituros. ut ante predixerat a sordi
dis cogitationibus animam custodire: et
omnem emulationem ad sanctos quosque vitare.
Ad scismaticos vero nec ipse quidem accedere.
Sciens enim aiebat: eorum antiquam perversitatem.
Neque cum arrianis in communione iunga
mini: quia impietas eorum iam omnibus ma
nifesta est. His et illud addebat. nul
lum debere christianum cum seculi viderit potesta
tes per arrianorum et militanorum pug
nare nequitia: facile ad christi icenita dis
cedere unitate. Mortalium esse illam defe
sionem: nec diu fallacem permanere posse
fantasiam. Quapropter aiebat. Custodienda
est filioli pia fides in christo et patrum religi
osa tradicio. quam et scripturarum lectione.
et crebro mee parvitatis didicistis
admonitu. Finito sermone: fratres ve
hementissime retardabant. gloriosi patris
cupientes in transitu decorari. Sed multa
ob causam et si ratio demonstrabat: pre
cipue tamen ob preceptum egipti consuetu
dinem contradixit. Mos enim egiptiis est:

nobilium et precipue beatorum martirum corpora.
linteamine quidem obvolvere: et studium funeris
solitum domi non negare: terra vero non abs
condere: sed super lectulos domi posita re
servare. Hunc honorem quiescentibus reddi
inveterate consuetudinis vanitas tradidit.
De hoc antonius sepe et episcopos deprecatus est: ut
plebem ecclesiastica contestatione corrige
rent: et laicos viros ac mulieres rigidus
ipse convenit: nec legitimum hoc esse dicens. nec
deo placitum: quippe cum patriarcharum et pro
phetarum sepulcra que ad nos usque perdurant:
hec facta conicerent. Dominici quoque corporis
exemplum oportere intueri iubebat: quod in se
pulcro posito lapide. usque ad resurrectio
nis diem tertium clausum fuerit. Atque his mo
dis vitium ecclesia defunctos egipti: et si
sancta essent corpora coarguebat dicens. Quid
maius aut sanctius corpore potest esse dominico?
Quod iuxta consuetudinem gentium ceterorum
humo conditum est. Hec iusta persuasio mul
torum institutum evulsit errorem: et reposi
tis in terra cadaveribus. deo gratias pro bono ma
gisterio retulerunt. Memores igitur consuetudinem
supradictam. ne eodem esse circa se labentem er
rore: celeriter valedicens monachis
qui confluxerant. ad antiquum vero montis habi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tacim repedauit. Post mises
at paucos cū mediocre i ɔmodū
senilia membra turbasset: uocatis
ad se duob' frib' qui ibidē an quīde
cim annos modico intuallo senie
tos instituerat. q ei iā seni cepāt
ministrare: ait. Ego qdē filioli sc
dm eloqa scripturāz. patrū gradior
uiā: iā eni me dns inuitat. iā cu
pio uide celestia. S; uos o filioli
uiscā mā amoneo: ne tanti tpis
laborē pdatis repēte. Hodie uos
religiosū studiū arripuisse arbitra
mini: et quasi cepte uoluntatis forti
tudo succrescat: uarias demonū
nostis insidias. Vidistis eoz et
impet' feroces: et uires effemina
tas. Ihm suspirate. credulitatem
nois ei' uris figite mentib': et acer
ta fide uniusi demones fugabunt.
Meminote et amonicionū mearū: et
icerte ɔdicionis. uitā cotidie an
cipite retractate: et celeste uob' p
miū sine certamine tribuetur. Scis
maticoz q et hereticoz uenena
uitate: meū circa eos studiū secta
mini. x s inimici. Scitis ipi qd

null' in pacifico qdē sermo cū eis
aliquo fuit: ppt prauā eoz uolū
tatē: & pertinax ɔ xpm bellū. In
hoc at magis estote sollicti. ut
pcepta dni seruetis: ut post mor
tē uiam sci q quasi amicos et notos
i etna uos recipiat tabnacla. hec
cogitate. hec retinete: hec sapite.
Et siq̄ mi uob' cura. siq̄ patris memo
ria ē. si m ucarū pstatis affectum:
null' ad egiptū mas pferat reliq̄as.
ne uano corp' honore seruet: ne m
tupati ut nostis a me exitum et eca me
seruetur obsequa. Hui' eni rei gratia ma
xime huc sū regressus. Vos igr hu
mo tegite: uos patris opifice corp' clim
Et illud q senis uri custodite mādatū:
ut nemo pret urā dilectionē locū
tumuli nouerit. Cōfido i dno: qd
necessario resurrectionis tpr. hi coz
pusculm resiliat icorruptū. Vesti
mētoz at meoz: sic ista diuisio.
Melotē et palliū tritū cui sup ia
ceo: athanasio epo date. qd ip'e m
nouū detulat. Serapion eps: ali
um accipiat melotē. Vos ciliciū
habetote uestimentū: et uelate

13-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uisca mā. antoni9 enī migrat: et iā
nō erit i p̄senti sclō uobcū. Et cū ulta
finiss&. exoscłantib9 se discipulis. ex
tēdēs paululū pedes morte lēc9 as
pexit: ita ut ex hilaritate uult9 ei9.
scōrum angłorum q ad pferēdā aīam
ei9 descēdant. p̄sentia nosceret. Hos in
tuēs tāquā amicos uidere: aīam
exhalauit: et addit9 ē patrib9 sedm
ordinē sēptūaz. Seruauer̄ū māda
ta discipli. Nā iuolutū corp9 ut p
cēpat humo opietes: et nemo alt
piet eos usq; adhūc diē ū s̄dit sit
nouit. Legitarii at antonii bndicti.
q tritū palliū cū melote impio ei
meruerat accipe: antoniū iantonii
munib9 amplectit: et tāq magna
hereditate ditat: letant p uestim
tū recordabat ymaginē scitatis.
Hic antonio uite iniciū fuit: ista
pncipia monachoz. Que licet partio
re ut p̄dixi sermone narraueri.
tam ex his potestis aduertere. qualit
a pueritia ho di ad senectā usq; p
uenit: qd omi sep debilitatione
calcata. nec lāg̃ori nec lōge q̄eq
etati aliqno scesserit. Magis at

eqlitatē ppositi tenēs. nec uestim
tū mutauit. nec pedes lauit. nec
escā sectat ē molliorē. Oculoz q̄q;
acumen. et numerū dentiū. licet
paululū ob etatē uident attriti.
nec nō et pedū icessū. toti q̄q cor
poris firmitatē. ita et iura natu
monachoz gra custodiuit: ut lautioz
corpoz q balneis atq; deliciis sfo
uent. hylarioz ei9 cato uideret. hoc
q̄q frs qd p omis puicias amor ei9
famaq; uolitauit. quē nec libroz
dissemminatoz oro luculēta. nec
mūdane sapiētie disputatio. nec
nobilitas genis. nec opū ifinita
sgestio smēdauit: cui omniū est
ascēdēdi n̄ x̄. cui9 hoc donū est:
Q deuotū animū ei9 erga suā p̄ui
dēs maiestatē: hoīe alio pene
orbe celatū ī int taitas positū so
litudines. affrice. ispanie. gallie.
italie. illirico. ipi q̄q q urbiū capt
ē rome: ut i exordio pmiserat
demōstrauit. Creatoris ē ista be
nignitas. q famlos suos licet no
lētes nobilitate sueuit: ut uir
tus possibil. nec ext humanā g̃e

(c) 2006 Ministerio de Cultura

natam sanctorum doceantur exemplis: et ad be
ate uite imitationem ex fructu laboris
obtinuit quisque impleatur. Huic itaque tribus
libri magno opere legere curate: ut
agnita fideli uita sublimium christianorum
et monachorum. sciant quod saluator
noster ihesus christus glorificantes se glorificat: et
seruientibus sibi usque ad finem: non tantum regna
celorum: sed etiam hic in ipsis montium secre
tis latere cupientibus: fame tribuit dig
nitatem uel nobilitatem: scilicet ut ipsi fru
antur laude meritorum: et ceteri eorum prouo
centur exemplis. Sin autem necessarium fuerit
et gentilibus legite. ut uel sic agnoscant
quia dominus noster ihesus christus non solum est deus dei filius:
sed etiam his qui eum sollicite colunt: et in eum
fideliter credunt. Hanc dedit potestatem:
ut demones quos illi deos arbitrantur con
culcent atque eiciant. deceptores scilicet
hominum: et totius corruptionis artifices.

Explicit uita sancti antonii monachi et heremite. Incipit narratio ieronimi presbiteri de captiuo monacho.

Qui legis: imitare quod le
gis. Qui nauali prelio di
micaturi sunt: ante in portu et
in tranquillo mari flectunt gubernacula.
remos trahunt. ferreas manus et uncos
preparant: dispositumque per tabulata mi
litem. pendente gradu et labente uestigio.
stare firmiter assuescunt: ut quod in simu
lacro pugne didicerint. in uero certami
ne non pertimescant. Ita et ego qui diu
tacui. silere quippe me fecit cui meus ser
mo supplicium est: prius exerceri cupio in
paruo opere: et ueluti quandam rubiginem
lingue abstergere: ut uenire possim
ad historiam latiorem. Scribere enim dispo
sui si tamen uitam dominus dederit: et si uitu
peratores mei saltem fugientem me et cla
usum persequi desierint. ab aduentu salua
toris usque ad nostram etatem. id est ab apostolis
usque ad huius temporis fecem: quomodo et per quos
christi ecclesia nata sit: et adulta persecutio
nibus creuerit: martyriis coronata sit: et
postquam ad christianos principes uenerit. po
tentia quidem et diuitiis maior. sed uirtuti
bus minor facta sit. Uerum hec alias:
nunc quod imminet explicemus. Maroni
as triginta fere milibus ab antiochia
urbe syrie: haut grandis ad orientem
distat uiculus. Hic post multos uel dominos
uel patronos. dum ego adolescentulus
morarer in syria: ad pape euagrii

(c) 2006 Ministerio de Cultura

necessarium in possessionem devoluta est. Quem ideo nunc nominavi, ut ostenderem unde nosse quod scripturus sum. Erat ibi senex quidam nomine Malchus, quem nos latine regem possumus dicere, Syrus natione et lingua, et erat eiusdem loci indigena. Anus quoque in eiusdem contubernio valde decrepita et iam morti proxima videbatur. Tam studiosi ambo religionis, et sic ecclesie limen terentes, ut Zachariam et Elisabeth de evangelio crederes, nisi quod Iohannes in medio non erat. De his cum curiose ab accolis quererem, que nam esset eorum copula, matrimonii, sanguinis an spiritus, omnes uoce consona sanctos et Deo placitos et mira nescio que respondebant. Qua cupiditate illectus adortus sum hominem, et curiose sciscitans veritatem rerum fidem hec ab eo accepi. Ego inquit Machenisi bonum agello colonus solus parentibus fui. Qui cum me quasi stirpem generis sui et heredem familie sue ad nuptias cogerent, monachum potius esse me velle respondi. Quantis pater minis, quantis mater blandiciis persecuti sunt ut pudiciciam proderem, hec res sola indicium est, quod et domum et parentes fugi. Et quia ad orientem ire non poteram propter vicinam Persidam et Romanorum militum custodiam, ad occidentem verti pedes, pauxillum nescio quid portans viatici, quod me ab inopia tantum defenderet. Quid multa? Perveni tandem ad heremum Calcidos, que inter Immas et Beroeam magis ad austrum sita est. Ibi repertis monachis eorum me magisterio tradidi, manu et labore victum queritans, lasciviam carnis refrenans ieiuniis. Post multos annos incidit mihi cogitatio ut ad patriam pergerem, ut dum adviveret mater, iam enim patrem mortuum audieram, solarer viduitatem eius, et exinde venundata possessiuncula partem erogarem pauperibus, ex parte monasterium construerem. Quid erubesco confiteri infidelitatem meam? Partem in sumptuum meorum solatio reservarem. Clamare hic cepit abbas meus diaboli esse temptationem, et sub honeste rei occasione antiqui hostis astucias. Hoc esse reverti canem ad vomitum suum. Sic multos monachorum esse deceptos; numquam diabolum aperta fronte se prodere. Proponebat mihi exempla de scripturis plurima, inter que illud ab inicio, quod Adam quoque et Evam spe divinitatis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tis supplicantibus. Et cum persuadere non possit: prouolutus genibus obsecrabat ne se desererem. ne me perderem: nec aratrum tenens post tergum respicerem. Ve misero mihi. Vici pessimam uictoriam: reputans illum non meam utilitatem. sed sui solatium querere. Prosecutus ergo me de monasterio quasi funus efferens: ad extremum uale dicens. Video ait te fili sathane notatum cautione. Non quero causas: excusationes non recipio. Ouis que de ouili egreditur: lupi statim morsibus patet. De Beroea Edissam pergentibus uicina est publico itineri solitudo: per quam Saraceni incertis semper sedibus huc atque illuc uagantur. Que suspicio frequentiam illis locis uiatorum congregat: ut imminens periculum auxilio mutuo declinetur. Erant in comitatu meo uiri. femine. senes. iuuenes. paruuli: numero circiter septuaginta. Et ecce subito equorum camelorumque sessores ismahelite irruunt, uittatis crinitisque capitibus: ac seminudo pectore pallia et latas gallicas trahentes. Pendebant ex humero pharetre: et laxos arcus uibrantes. astilia longa portabant. Non enim ad pugnandum. sed ad predandum uenerant. Rapimur: dissipamur: in diuersa distrahimur. Ego interim longo post liminio hereditarius possessor: et sero nimis consilii penitens: cum altera muliercula in unius heri seruitium sortitu uenio. Ducimur. immo portamur sublimes in camelis: et per uastam heremum semper ruinam timentes. herentes potius quam sedentes. Cibus semicrude carnes: et lac camelorum potus erat. Tandem grandi amne transmisso: peruenimus ad interiorem solitudinem. ubi dominam eius liberosque ex more gentis adorare iussi. ceruices flectimus. Hic quasi clausus carcere mutato habitu: id est nudus ambulare disco. Nam aeris quoque temperies: preter pudicitiam nichil aliud uelari patiebatur. Traduntur mihi pascende oues: et in malorum comparatione hoc fruor solatio. quod dominos et conseruos rarius uideo. Videbar mihi habere aliquid sancti iacob: recordabar moysi. qui et ipsi in heremo pecorum fuere quondam pastores. Vescebar recenti caseo et lacte: orabam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iugiter. canebamque psalmos quos in monas
terio didiceram. delectabat me cap
tivitas mea. agebamque dei iudicio gratias
quod monachum quem in patria fueram
perditurus in heremo inveneram. O nichil
umquam tutum apud diabolum. o multipli
ces et ineffabiles eius insidie. Sic quoque me
latentem invenit invidia. Dominus videns
gregem suum crescere. nichilque in me depre
hendens fraudulentie. sciebam enim apos
tolum precepisse. dominis sic quasi deo fi
deliter serviendum. et volens me remu
nerari quo fidum sibi magis faceret. tra
dit mihi illam conservam mecum aliquando cap
tivam. Et cum ego refutarem diceremque
christianum me esse. Nec mihi licere ut uxorem
viventis acciperem. siquidem captus nobiscum
vir eius ab alio domino fuerat abductus.
herus ille placabilis in furorem versus.
evaginato me cepit petere gladio.
et nisi festinus brachium tenens mulie
ris preoccupassem. illico fudisset sangui
nem meum. Iam venerat tenebrosior so
litudo. et mihi nimium matura nox. Du
co in speluncam semirutam novam coniugem.
et pronubente nobis tristicia utrique de
testamur alterutrum. nec fatemur. Tunc
vere sensi captivitatem meam. prostratusque
humo monachum cepi plangere quem
perdebam. dicens. Huccine miser ser
vatus sum. ad hec mea scelera me perduxere.
ut incanescente iam capite virgo mari
tus fierem. Quid prodest parentes. patriam. rem
familiarem contempsisse pro domino. si hoc facio
quod ne facerem illa contempsi. nisi quod forte
idcirco hec sustineo. quia rursus patriam de
sideravi. Quid agimus anima. Perimus an
vincimus. Expectamus manum domini. an
proprio mucrone confodimus. Verte in te
gladium. tua magis mors est timenda
quam corporis. habet et pudicicia serva
ta martirium suum. Iaceat insepultus christi
martir in heremo. ipse mihi ero et persecu
tor et martir. Sic fatus eduxi in tenebris
micantem gladium. et acumine contra me
verso. vale inquam infelix mulier.
habeto me martirem potius quam mari
tum. Tunc illa provoluta pedibus meis. precor
te inquit per iesum christum. per huius hore neces
sitatem rogo. ne fundas sanguinem tuum
per sanguinem meum. Vel si placet mori.
in me primum verte mucronem. sic nobis
potius coniugamur. Etiam si vir meus ad me
rediret. servarem castitatem quam me

(c) 2006 Ministerio de Cultura

captivitas docuit. vel interire ante quam
perderem. Cur moreris ne mihi iungaris?
Ego morerer: si iungi velles. Habeto igitur
me coniugem pudicicie: et magis anime
copulam amato quam corporis. Credant
sperent domini maritum: Christus noverit
fratrem. Facile persuadebimus nuptias:
cum nos viderint sic amari. Fateor obs
tupui: et admiratus virtutem feminę.
coniuge plus amavi. Nunquam tamen illius nu
dum corpus intuitus sum: nunquam illius carnem
tetigi. timens in pace perdere quod in prelio
servaveram. Transeunt in tali matrimonio
dies plurimi. Amabiliores enim dominis nos
fecerant nuptię: nulla fugę suspicio.
Interdum et mense toto aberam. fidus gregis
pastor per solitudinem. Post grande inter
vallum dum solus in heremo sedeo. et preter
celum terramque nichil video: cepi mecum
tacitus volvere. et inter alia monachorum
contubernia recordari: maximeque vultum
patris mei qui me erudierat. tenuerat
et perdiderat. Sicque cogitans: aspicio
formicarum gregem angusto calle fer
vere. Videres honera maiora quam cor
pora. Alię herbarum quędam semina for
cipe oris trahebant. alię egerebant hu
mum de foveis. et aquarum meatus aggeri
bus excludebant. Ille venture hyemis
memores ne madefacta humus in her
bam horrea verteret illata semina
percidebant: et luctu celebri corpora
defuncta portabant. Quodque magis mirum
est. in tanto agmine egrediens non obsta
bat intrantibus: quin potius si quem sub fasce
vidisset honere concidisse: suppositis hu
meris adiuvabant. Quid multa? Pulcrum
mihi spectaculum dies illa prebuit. Unde
recordatus salomonis ad formice soller
ciam nos mittentis. et pigras mentes sub ta
li exemplo suscitantis: cepi tedere capti
vitatis. et monasterii cellulas querere: ac
formicarum illarum similitudinem deside
rare: ubi laboratur in medium. et cum nichil cuius
quam proprium sit. omnium omnia sunt. Regresso
ad cubile occurrit mulier: tristiciam
animi vultu dissimulare non potui.
Interrogat cur ita exanimatus sim. Audit
causas: hortor ad fugam: non aspernatur.
Peto silentium. fidem tribuit: et iugi susurro
inter metum et spem medii fluctuamus.
Erant mihi in grege duo hirci mire mag
nitudinis: quibus occisis utres facio. eorum
que carnes viatico preparo: et primo ves

(c) 2006 Ministerio de Cultura

putantibus dominis nos secreto cubare.
invadimus grandes utres et carnium partem por
tantes. Cumque pervenissemus ad fluvium. nam
decem millibus aberat: inflatis et ascensis
utribus aquis nos credimus. paulatim pedibus
subremigantes: ut deorsum flumine
deferente et multo longius quam conscendera
mus in altera nos exponente ripa:
vestigium sequentes perderent. Sed inter haec
madefactae carnes et ex parte lapsae.
vix triduo cibum pollicebantur. Bibimus
usque ad satietatem: futurae nos siti
praeparantes. Currimus et post tergum nos semper
aspicimus: et magis noctibus promove
mur: vel propter insidias late vagantium
Saracenorum. vel propter ardorem solis. Mi
serum me. quod etiam referens et secu
rus: toto adhuc corpore perhorresco. Post
diem tertium dubio aspectu procul respi
cimus: duos camelis sedentes venire
concite. Statimque mens mali praesaga pu
tare dominum: meditari mortem. solem
cernere nigrescentem. Dumque timemus et
vestigiis per harenas nos proditos intel
ligimus: offertur ad dexteram specus
longe sub terra penetrans. Igitur timentes
venenata animalia. solent quippe re

guli. vipere et scorpiones. ceteraque hu
iusmodi fervorem solis declinantia um
bras petere: intravimus quidem speluncam. sed
statim in ipso introitu sinistre nos foveae
credimus. nequaquam ultra progredientes:
ne dum mortem fugimus incurreremus mor
tem: illud nobiscum reputantes. si iuvat
miseros dominus. habemus salutem: si des
picit peccatores habemus sepulcrum. Quid
putas nobis fuisse animi. quid terroris: cum
ante specum haud procul starent dominus et con
servus: et vestigio indice iam ad late
bras pervenissent? O multo gravior ex
pectata mors quam illata. Rursus
cum timore et labore lingua balbutit.
et quasi domino clamante: loqui ac mutire
non audeo. Mittit servum ut nos de
spelunca protrahat. ipse camelos tenet.
et evaginato gladio nostrum expecta
bat adventum. Interea tribus ferme vel
quatuor cubitis introgresso famulo. nobis
ex occulto tergum eius videntibus. nam oculorum
istiusmodi natura est. ut post solem umbras
intrantibus ceca sint omnia: vox per antrum
sonat. exite furciferi. exite morituri.
Quid statis? Quid moramini? Dominus vocat:
exite. Adhuc loquebatur: et ecce per tene

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bras aspicimus leenam inuasisse hominem.
et suffocatum ac cruentum intro trahe.
Ihesu bone. quid tunc nobis timoris quid gau
dii fuit: Spectabamus hostem nostrum
perire domino nesciente. Qui cum uideret illum
moras facere suspicatus duos unum resis
tere. sed iram differre non ualens: sicut te
nebat gladium ad speluncam uenit. Et
clamore rabido serui increpans socor
diam. prius a fera tentus est: quam nostras la
tebras penetraret. Quis hoc umquam crederet:
ut ante os nostrum bestia pro nobis dimica
ret. Sublato autem illo metu: simul
ante oculos nostros uersabatur interitus. nisi quod
tutius erat leonis rabiem quam irati hominis
sustinere. Pauemus intrinsecus: et nec mo
uere quidem nos ausi prestolamur euentum rei.
inter tanta pericula pudicicie tantum conscie
cia pro muro septi. Leena insidias ca
uens et uisam se esse sentiens apprehensum mor
su catulum mane effert: nobisque cedit
hospicium. Neque tamen satis creduli sta
tim erumpimus. sed expectauimus diu: et
egredi cogitantes illis semper nobis finga
mus occursum. Sub tali terrore et
illa transacta die exiuimus ad uesperam:
uidimusque camelos quos ob nimiam uelo

citatem dromedarios uocant: pterios
cibos in ore uoluere et in aluum missos
iterum retrahe. Quibus ascensis et noua
substancia refocillati: decimo die tan
dem ad romana per deserta castra perue
nimus. oblatique tribuno rem ordinem pan
dimus. Inde transmissi ad sabinianum me
sopotamie ducem: camelorum accepi
mus precium. Et quia iam abbas meus ille dor
mierat in domino: ad hec delatus loca me
monachis reddo. hanc trado uirginibus
diligens eam ut sororem: non tamen me ei
credens ut sorori. hec mihi senex malchus
adolescentulo retulit: hec ego uobis
narraui senex: castis hystoriam casti
tatis exponens: uirginibus uirginitatem
custodire exhortor. Narrate uos pos
teris. ut sciant inter gladios inter deser
ta et bestias pudiciciam numquam esse cap
tiuam: et hominem christo deditum posse mo
ri. non posse superari. Explicit de cap
tiuo monacho. Incipit prologus
beati ihieronimi in uita sancti pauli
INter multos sepe primi heremite.
dubitatum est: a quo potissimum mona
chorum heremus habitari cepit. Quidam
enim altius repetentes: a beato helia et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iohē p̄ncipia suscēṗ. Quorum helias plus nob uidet̄ fuisse quā monachus. ⁊ iohēs añ ꝓphare cepisse quā nat sit. Alii aūt i quā opinionē uulg⁹ omē ꝯsētit. asser̄ antoniū hui⁹ ꝓpositi capt: qd ex parte uerū ē. Nō eni tā ipē añ oms fuit: quā ab eo omiū icitata s̄ studia. Amathās ū ⁊ machari⁹ discipli antonii. e quib⁹ sup'ior corp⁹ magistri sepeliuit. ⁊ nūc affirmāt paulū qndā thebeū p̄ncipiū rei isti fuisse. nōis ⁊ ordinis: quā opinionē nos q̄ ꝓbam⁹. Nōnulli hec ⁊ alia p̄ut uolūtas tulit. iactāt subt'raneo specu c̄nitū calcaneotenus hōinē: ⁊ mlta que ꝑseq̄ ociosū ē incredibilia fingētes. Quorum q͡r impudēs mēdatiū fuit: nec refellēda qdē sētētia uidet̄. Ig̊ q͡r de antonio tā greco quā romāno stilo diligēt̄ memorie t̄ditū ē: pauca de pauli p̄ncipio ⁊ fine describere disposui. magis q͡r res omissa erat. quā fret⁹ igenio. Quōm aūt i media etate uixit. ul' q̄s sathane ptulit isidias: nulli hōinū ꝯptū habet̄.

Sub decio ⁊ ualiano ꝑsecutorib⁹. quo t̄p̄e corneli⁹ rome. cipan⁹ cartagini felici cruore miriū ptulerūt: mltas apd egiptū ⁊ thebaidē ecc̄lias t̄pestās seua depopulata ē. Voti tūc x̄ans erat: p nōie dn̄i gladio p̄cuti. Verum hostis callid⁹ tarda ad mortē supplicia ꝯq'rēs: aīas cupiebat iugulare nō corpa. Et ut ipē q̄ ab eo passi ē cipan⁹ ait: uolētib⁹ mori. nō p̄mittebat̄ occidi. Cui⁹ ut crudelitas notior fiat: duo hic memorie causa exēpla subiciem⁹. P'seuantē i fide mirtem. ⁊ int̄ eculeū laminasq; uictorē. iussit melle ꝑungi: ⁊ sub ardētissimo sole religatis p' t'gū manib⁹ resupinari. scl' ut muscarum aculeis cederet: q̄ ignitas sartagines añ supasset. Aliū iuuenili etate florētē i amnenissimo ortulo precepit adduci. ibiq; int̄ cādētia lilia ⁊ rubētes rosas cū leni iuxta murmure serpente riuus: ⁊ molli sibilo arborum folia uēt⁹ strigēte: sup stratū plumis lectulū supinari iussit: ⁊ ne poss;

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in se excitē. blandis sertoꝝ nexibꝰ
innectū reliq. Quo cū recedentibus
cunctis meretrix speciosa uenisset: cepit
delicatis stringere colla complexibus.
et qđ dictu quoq; scelꝰ ē. manibꝰ attrectare
uirilia: ut corpe in libidinē concita
to. se meretrix inpudica supiacerē. Quid
ageret miles xp̄i: ꝗ se conferret. Quē
tormenta nō uicerant: supabat ab ho
minata uoluptas. Tandē celitꝰ ins
piratꝰ: pcisā mordens linguā in oscla
ntis se faciē expuit. ac sic libidi
nis sensū succidens doloris magnitu
dine conpescuit. Per idem ergo tempꝰ quo
talia gerebant᷑. apud inferiorē thebai
dē cū sorore iā uiro tradita. post
mortē amboꝝ parentū. in hereditate
locupleta paulꝰ relictꝰ ē. annoꝝ
circit᷑ sexdecī: litt'is tā grecis quā
egiptiacis ad plene eruditꝰ. mansueto
animo dn̄ ualde amans. Et dū psecu
tionis detonaret pcella: in uilla remo
tiore secretī manebat. Verū qđ pec
tora humana nō cogit auri sacra
fames? Sororis maritꝰ cepit uelle
pdere: quē celare debuerat. Nō illū
ut ↄsolor' uxoris lacrime. nō communi

nio sanguinis. nō spectans cuncta ex al
to dꝯ: ab scelere reuocabat. Aderat:
instabat: crudelitate quasi pietate ur
bat. Quod ubi prudentissimꝰ adolescens
intellexit. ad montiū secreta confugiens
dū psecutionis finē pstolatur. necessi
tatē in uoluntatē uertit: ac paulatī
pcedens rursꝰq; tantundē atq; idem se
pius faciens. repperit saxeū montē: ad cuiꝰ
radices haut grandis spelunca lapide
claudebatur. Quo remoto ut ē cupidi
tas hominū. audiꝰ occulta cognoscere:
animaduertit intꝰ grande uestibulum.
qđ apto desup celo patulis diffusa
ramis uetꝰ palma contexerat: fontē lu
cidissimū ostendens. cuiꝰ tantum riui
foras statī ea quā genuerat tra sorbe
bat. Erant pterea p excelsū montem
haut pauca habitacula: in qbꝰ scabre
iā incudes et mallei. qbꝰ pecunia
signari uidebat᷑. Hunc locū egiptioꝝ
litt'e fer᷑ furtiuā monete officinā
fuisse. ea tempestate quā cleopatre iunc
tus ē antoniꝰ. Igit᷑ quasi adamatū a dō
sibi offerret habitaculū: omē ibidem
in orationibꝰ in solitudine duxit etatē. Cibū
et uestimentū ei palma pbebat. Quod ne

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cum inpossibile uideatur. ihesum testor et sanctos angelos eius. in ea parte heremi quę iuxta siriam saracenis iungitur. me uidisse monachos e quibus unus iam per triginta annos clausus ordeaceo pane et luta lenta aqua uixerat. alter in cisterna ueteri quam gentili sermone syri gubba uocant. quinque caricis per singulos dies sustentabatur. Hec incredibilia uidebuntur eis: qui non credunt omnia possibilia esse credentibus. Sed ut ad id redeam unde digressus sum: cum iam centesimo tertiodecimo ętatis suę anno beatus paulus celestem uitam ageret in terris: et nonagenarius in alia solitudine antonius moraretur: ut ipse asserere solebat. hec in mentem eius cogitatio incidit. nullum ultra se monachorum in heremo consedisse. atque illi per noctem quiescenti reuelatum est: esse alium interius multo se meliorem. ad quem uisitandum deberet properare. Ilico erumpente luce uenerabilis senex infirmos artus baculo regente sustentans: cepit ire uelle quo nesciebat. Et iam media dies concoquente desuper sole feruebat: nec tamen acepto itinere reuocabatur dicens. Credo in deum meum: quod seruum suum quem promisit ostenderet. Nec plura his locutus: conspicit hominem equo mixtum: cui opinio poetarum centaurum uocabulum indidit. Quo uiso: salutaris inpressione signaculi armat frontem. Heus tu inquit. quanam in parte dei seruus hic habitat? At ille barbarum nescio quid infrendens: et frangens potius uerba quam proloquens: inter horrentia ora blandum quesiuit alloquium. et cum dextre manus protensione cupitum iter indicat: ac sic patentes campos uolucri transmittens fuga ex oculis mirantis euanuit. Verum utrum diabolus hoc ad terrendum eum simulauerit. an ut solet heremus monstruosorum ferax animalium istam quoque gignat bestiam: incertum habemus. Stupens itaque antonius et de eo quod uiderat secum reuoluens: ulterius progrediebatur. Nec mora inter saxosam conualle haut grandem homunculum uidet aduncis naribus: fronte cornibus asperata: cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Et hoc attonitus spectaculo: scutum spei et loricam fidei bonus preliator arripuit. Nichilominus memoratum animal palmarum fructus ad uiaticum: quasi pacis obsides offerebat. Quo cognito gradum pressit antonius: et quisnam esset interrogans. Hab

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eo responsum accepit. Mortalis ego sum et unus ex accolis heremi: quos vario delusa errore gentilitas faunos satirosque et incubos colit. Legatione fungor gregis mei. Precamur ut pro nobis communem dominum deprecaris: quem in salutem mundi olim venisse cognovimus, et in universam terram sonus eius exiit. Talia eo loquente: longevus viator ubertim faciem lacrimis rigabat: quas magnitudo leticie indices cordis effuderat. Gaudebat quippe de Christi gloria et de interitu sathane: simulque admirans quod eius posset intelligere sermonem, et baculo humum percutiens aiebat: Ve tibi alexandria: que pro deo portenta veneraris. Ve tibi civitas meretrix. Quod nunc dicturi estis? Bestie Christum loquuntur. Nec dum verba compleverat: et quasi pennigero volatu petulcum animal aufugit. Hoc ne quem ad incredulitatis scrupulum moveat: sub rege constantio universo mundo teste defenditur. Nam alexandriam istiusmodi homo vivus perductus, magnum spectaculum populo prebuit: et postea cadaver exanime ne a calore estatis dissiparetur: sale infu-

sum et antiochiam ut ab imperatore videretur allatum est. Sed ut propositum persequar: antonius cepta regione tramite pergebat ferarum tantum vestigia intuens: et heremi latissimam vastitatem. Quid ageret, quo verteret gradum nesciebat. Iam enim altera effluxerat dies. Restabat unum: ut deseri se a Christo non posse confideret. Pernox nota secundas in oratione exegit tenebras: et dubia adhuc luce, haut procul intuetur lupam sitis ardoribus anhelantem ad radicem montis irrepere. Quam secutus oculis et iuxta speluncam cum fera abisset abscedens: cepit introspicere. nichil curiositate proficiente. tenebris arcentibus visum. Verum ut scriptura ait perfecta caritas foras mittit timorem. suspenso gradu et anhelitu temperato. callidus explorator ingressus est: ac paulatim progrediens sepiusque subsistens sonum aure captabat. Tandem per [illegible] noctis horrore procul lumen intuetur. dum avidius properat: offenso pede lapidem in strepitum concitavit. Post cuius sonitum beatus paulus ostium quod patebat recludens sera obfirmavit. Tunc vero antonius pro foribus corruens: usque ad

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sextā et eo amplius horā aditū p
cabatur dicens. Qui sim, unde, et cur ue
neri nosti. Scio me non mereri con
spectū tuū: tamen nisi uidero non recedā.
Qui bestias suscipis: hominē cur re
pellis? Quesiui et inueni: pulso ut
aperiatur mihi. Quod si non impetro: hic
moriar ante postes tuos. certe sepe
lies uel cadauer. Talia perstabat me
morans: fixusque manebat. Cui respō
sū paucis ita reddidit heros. Ne
mo sic petit ut minetur: nemo cū
lacrimis calūpniā facit. Et miraris
si non recipiā cū moriturus aduene
ris? Sic arridens patefecit ingressū.
Quo aperto dum in mutuos miscentur
amplexus: propriis se salutauere no
minibus: gratie domino in commune referun
tur. Et post sanctum osculum residens paulus
cum antonio: ita exorsus est. En quem
tanto labore quesisti: putribus senec
tute membris operit inculta canicies.
En uides hominē puluerē mox fu
turū. Verum quia caritas omnia susti
net: narra mihi quęso ut sese habeat
humanū genus. an in antiquis urbibus no
ua tecta consurgant. quo mundus regatur

imperio. an supersint aliqui qui demonū
errore capiantur. Inter has sermocinati
ones: suspiciunt alitē coruū in ramo
arboris consedisse. Qui inde leniter sub
uolans: integrū panē ante mirantiū
ora deposuit. Post cuius abscessum:
eia inquit paulus: dominus nobis prandiū
misit. Vere pius: uere misericors.
Sexaginta iam anni sunt: quod dimidiū
semper panis fragmen accipio. Verū ad
aduentū tuū: militibus suis xps dup
plicauit annonā. Igitur in domino gratiarum
actione celebrata: super uitrei mar
ginē fontis uterque consedit. Hic uero quis nota
frangeret panē oborta contentio: pene
diē duxit in uesperā. Paulus more co[gi]
bat hospitii: antonius iure refelle
bat etatis. Tandē consiliū fuit: ut
apprehenso e regione pane dum ad se
trahit quisque nititur: pars sua rema
neret in manibus. Dehinc paululū aque
prini in fonte libant: et immolantes deo
sacrificiū laudis. noctē uigiliis
transegere. Cumque iam esset terris redditus
dies: beatus paulus ad antonium sic lo
cutus est. Olim te frater in istis regionibus
habitare sciebam: olim conseruū mim

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in promiserat dominus. Sed quia iam dormitionis tempus advenerat, et quod semper cupieram dissolvi et esse cum Christo, peracto cursu superest mihi corona iustitiae. Tu missus a domino es qui humo corpusculum tegas, immo terram terrae reddas. His auditis Antonius flens et gemens ne eum desereret, atque ut comitem talis itineris acciperet precabatur. At ille non debes inquit quaerere quae tua sunt, sed quae aliena. Expedit enim tibi sarcina carnis abiecta agnum sequi, sed et ceteris expedit fratribus ut tuo adhuc instituantur exemplo. Quam ob rem perge quaeso si molestum non est, et pallium quod tibi Athanasius episcopus dedit ad obvolvendum corpusculum meum defer. Hoc autem beatus Paulus rogavit, non quod magnopere curaret utrum tectum putresceret cadaver an nudum, quippe qui tanto temporis spatio contextis palmarum foliis vestiebatur, sed ut a se recedens merorem suae mortis levaret. Stupefactus ergo Antonius quod de Athanasio et pallio eius audierat, quasi Christum in Paulo videns, et in pectore eius deum venerans, ultra respondere nihil ausus est, sed cum silentio lacrimans, exosculatis eius oculis manibusque,

ad monasterium quod postea a Saracenis occupatum est egrediebatur. Neque vero gressus sequebantur animum, sed cum corpus inane ieiuniis senilis etiam anni frangerent, animo vincebat aetatem. Tandem fatigatus et anhelus ad habitaculum suum confecto itinere pervenit. Cui cum duo discipuli qui ei iam longaevo ministrare ceperant occurrissent dicentes, ubi tam diu moratus es pater, respondit: Ve mihi peccatori qui falsum nomen monachi porto. Vidi Heliam, vidi Iohannem in deserto, et vere in paradiso Paulum vidi. Et sic ore compresso manu verberans pectus ex cella pallium protulit. Rogantibusque discipulis ut plenius quid nam rei esset exponeret, ait: Tempus loquendi et tempus tacendi. Tunc egressus foras, et ne modicum quidem cibi sumens, per viam qua venerat regrediebatur, illum sitiens, illum videre desiderans, illum oculis ac mente complectens. Timebat enim quod et evenit, ne se absente debitum Christo spiritum redderet. Cumque iam dies illuxisset alia, et trium horarum spatio iter remaneret, vidit inter angelorum catervas, inter prophetarum et apostolorum choros, niveo Paulum candore fulgentem in subli

(c) 2006 Ministerio de Cultura

me recede. Et stati i faciē pedes. sabu
lū capiti sup iaciebat: plorās atq;
eiulās ac dicēs. Cur me paule dimi
tis? Cur abis insalutat? Tarde no
tus: tā cito recedis? Referebat q;
bs antoni postea tanta se uelocita
te qd reliquū erat uie cucurrisse:
ut ad instar auis puolass; Nec in
merito. Sā intro gress spelūcā. uidit
genib cōplicatis erecta ceruice. exte
sisq; i altū manib corp exanime: ac
pmo et ipe eū uiuē credēs. pariter
orabat. Postqm u nulla ut solebat
suspiria pcātis audiuit: islebile os
culū ruēs. intellexit qd & cadauer
sci. dm cui omia uiuūt officio gestu
pcaret. Igr obuoluto et plato corpe
foras. psalmus q; ex xanis tradicoib
cātatis: cōtristabatr antonis. qd sar
culū q trā fodēe nō habet: fluctu
ans uario mētis estu. et secū mlta re
putās. Si ad monastiū reūtar q tri
dui. itr ē: si hic manei. nich ult pfi
ciā. Morar g ut dignū ē. et iuxta
bellatorē tuū xpe ruēs extremū
alicui fūdā. Talia eo aīo uoluēte:
ecce duo leones ex intiori heremi
parte currētes. uolātib p colla iubis
ferebatr. Quib aspectis pmū exhor
ruit: rursq; ad dm mēte referēs:
qsi colūbas uidiss; mansit itrepid.
Et illi qdē directo cursu ad cadauer
bi senis substiter: adulātibq; caudis
cca ei pedes accubuē fremitu igēte
rugiētes: pr sus ut itelligēs eos plā
gere qm potant. Deīn haut pcul ce
per humū pedib cauare: harenāq;
certati eiciētes uni hōis capacem
locū effoder. Et stati qsi mercedē p
ope postulātes: cū motu aurū cer
uice subiecta. ad antoniū prexer.
man ei pedesq; ligētes: ut ille ani
aduteite benedictionē eos a se dep
cari. Nec mora et i laudē xi effusus.
qd muta q; aīalia se sētirēt: ait.
Dne sine cuis nutu nec foliū arboris
defluit. nec un passerū ad trā ca
dit: da ill sic tu uis. Et manu annu
ens: ut abirēt impauit. Cūq; recessis
sēt: sci corpis oñi seniles curuauit
humos: et deposito effossā desup
humū cōgregās: tumulū ex more
composuit. Postqm aūt dies illuxerat
alia. ne qd pii heres exitestatis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bonis non possideret. Tunicam quoque eius uendicauit. quam in sportarum modum de palme foliis ipse texuerat: ac sic ad monasterium reuersus. discipulis ex ordine cuncta replicauit. Diebusque sollempnibus pasce uel pentecosten: semper pauli tunica uestitus est. Libet in fine opusculi interrogare eos qui patrimonia sua ignorant. qui domos marmoribus uestiunt. qui uno lineo uillarum insuunt precia. huic seminudo quid umquam defuerit. Vos gemma bibitis: ille concauis manibus nature satisfecit. Vos in tunicis aurum texitis: ille nec uilissimi quidem mancipii uestri indumentum habuit. Sed econtrario illi pauperculo paradisus patet: uos auratos gehenna suscipiet. Ille christi uestem nudus licet seruauit: uos uestiti sericis indumentum christi perdidistis. Paulus uilissimo puluere iacet operiendus resurrecturus in gloriam: uos operosa saxis sepulchra premunt cum uestris opibus arsuros. Parcite queso uobis: parcite saltem diuitiis quas amatis. Cur et mortuos uestros auratis obuoluitis uestibus? Cur ambicio inter luctus lacrimasque non cessat? An cadauera diuitum nisi in serico putrescere nesciunt? Obsecro quicumque hec legis: ut hieronimi peccatoris memineris. Cui si dominus optionem daret: multo magis eligeret tunicam pauli cum meritis eius. quam regum purpuras cum regnis suis. Explicit uita sancti pauli primi heremite. Incipit prologus sancti hieronimi de uita beati hylarionis.

Scripturus uitam beati hylarionis. habitatorem eius inuoco spiritum sanctum: ut qui illi uirtutes largitus est. mihi ad narrandas eas sermonem tribuat: et ut facta dictis exequentur. Eorum enim qui fecere uirtutes ut ait crispus tanta habetur laus: quantum eas uerbis potuere extollere preclara ingenia. Alexander magnus macedo quem uel pardum uel hyrcum caprarum daniel uocat. cum ad achillis tumulum peruenisset: felicem te ait iuuenis. qui magno frueris precone meritorum: homerum uidelicet significans. Porro mihi tanti ac talis uiri conuersatio uitaque dicenda est: ut homerus quoque si adesset. uel inuideret materie. uel succumberet. Quamquam enim sanctus epiphanius salamine cypri episcopus. qui cum hylarione plurimum conuersatus est. laudem eius breui epistola

14-8

(c) 2006 Ministerio de Cultura

scripserit que uulgo legitur. tam aliud est locis omnibus laudare defuncti. aliud defuncti proprias narrare uirtutes. Unde et nos fauore magis illi quam iniuria cepti ab eo opus aggredientes maledicorum uoces contempnimus. qui oli paulo meo detrahebant. nunc forsitan detrahent et hylarioni. illi solitudinis calumpniam. huic obicientes frequentiam. ut qui semper latuit non fuisse. et qui a multis uisus est uilis estimetur. Fecerunt hoc maiores eorum quondam pharisei. quibus nec iohannis heremus atque ieiunium. nec domini saluatoris turbe et cibus potusque placuerunt. Uerum destinato operi manum imponam. et scilleos canes obturata aure transibo. Explicit prologus. Incipit uita hylarionis.

Hylarion ortus incothabatan uico. qui circiter quinque milia a gaza urbe palestine ad austrum situs est. cum parentes haberet ydolis deditos. rosa ut dicitur de spinis floruit. A quibus missus alexandriam gramatico traditus est. ibi quantum illa patiebatur etas. magna ingenii et morum documenta prebuit in breui. carus omnibus et loquendi arte non ignarus. quodque his maius est omnibus credens in dominum ihesum xpistum. Non circi furoribus. non harene sanguine. non teatri luxuria delectabatur. sed tota illi uoluntas in ecclesie congregatione erat. Audiens autem celebre tunc nomen antonii quod per omnes egipti populos ferebatur. incensus uisendi eum studio. perrexit ad heremum. Et statim ut eum uidit. mutato pristino habitu duobus fere mensibus iuxta eum mansit. contemplans ordinem uite eius morumque grauitatem. quam creber in orationibus. quam humilis in suscipiendis fratribus. seuerus in corripiendis. alacer in exhortandis esset. et ut continentiam cibique eius asperitatem nulla umquam infirmitas frangeret. Porro frequentiam eorum qui ad eum ob uarias passiones et impetus demonum concurrebant ultra non ferens. nec congruum esse dicens pati in heremo populos ciuitatum. sicque magis se incipiendum esse ut cepisset antonius. illum quasi uirum fortem uictorie premia accipere. se autem nec dum militare cepisse. reuersus est cum quibusdam monachis ad patriam. et parentibus iam defunctis partem

substantię fratribus. parte pauperibus eroga
uit. nichil sibi omnino reseruans. et timens
illud de actibus apostolorum ananie et saphi
re uel exemplum uel supplicium. maxime
que domini sententię memor dicentis. qui
non renuntiauerit omnibus que possidet.
non potest meus esse discipulus. Erat autem tunc
annorum quindecim. Sic ergo nudus et armatus
in christo solitudinem que in septimo mi
liario a maiuma gaze emporio per li
tus euntibus egyptum ad leuam flectitur.
ingressus est. Cumque essent nimis cruenta
latrociniis loca. et propinqui amicique eius
imminens periculum denuntiarent. contempsit
mortem ut mortem euaderet. Mirabantur
omnes animum. mirabantur etatem. nisi quod
flamma quedam pectoris et scintille fidei
in oculis eius relucebant. Lenes erant ge
ne. delicatum corpus et tenue. et ad omnem
iniuriam impatiens. quod leui uel frigore
uel estu posset affligi. Igitur sacco tantum
membra coopertus et pelliceum habens ependiten
quem illi beatus antonius proficiscenti
dederat. sagumque rusticum. inter mare
et paludem uasta et terribili solitudi
ne fruebatur. quindecim tantum caricas post
solis occasum comedens. et quia regio latro

cinijs infamis erat. numquam in eodem loco ma
nsitabat. Quid faceret diabolus. quo se uerteret.
Qui gloriabatur ante dicens. in celum ascendam super si
dera celi ponam thronum meum et ero si
milis altissimo. cernebat se uinci a pu
ero. et prius ab eo fuisse calcatum. quam per
etatem peccare potuisset. Titillabat ita
que sensus eius. et pubescenti corpori solita uo
luptatum incendia suggerebat. Cogebatur
tyrunculus christi agitare quod nesciebat. et ei
rei animo pompam uoluere. cuius experimenta non
nouerat. Iratus itaque sibi et pectus pugnis
uerberans quasi cogitationes cede manuum
posset excludere. ego te inquit aselle faciam
ut non calcitres. nec te ordeo alam. sed pa
leis fameque conficiam et sitis honerabo pon
dere. per estus indagabo et frigora. ut ci
bum potiusquam lasciuiam cogites. Herbarum
ergo succo paucisque caricis post triduum uel
quatriduum deficientem animam sustentabat.
orans frequenter et psallens et rastro humum
fodiens. ut ieiuniorum laborem labor operis
duplicaret. Simulque fiscellas iunco te
xens emulabatur monachorum egyptiorum
disciplinam. et apostoli sententiam dicentis. qui
autem non operatur non manducet. Sic attenu
atus ieiuniis et tantum exhausto corpore

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ut ossibus uix hereret. Quadam nocte infantum
cepit audire uagitus. balatus pecorum.
mugitus boum. planctus quasi mulierculae.
leonum rugitus. murmur exercitus. et prorsus
uariarum portenta uocum. ut ante sonitu
quam aspectu territus cederet. Intellexit hec
demonum esse ludibria. et prouolutus
genibus crucem Christi signauit in fronte. ta
lique armatus casside et lorica fidei circum
datus. iacens fortius proeliabatur. quodammodo uidere
desiderans quos horrebat uidere. et sollici
tis oculis huc illucque circumspiciens. Cum
interim ex improuiso splendente luna cer
nit redam feruentibus equis super se irruere.
Cumque inclamasset Iesum. ante oculos eius re
pentino terre hiatu pompa omnis absorta
est. Tunc ille equum ait et ascensorem proiecit
in mare. et hi in curribus et hi in equis. nos
autem in nomine domini dei nostri magnificabimur.
Multe sunt tales temptationes eius. et die no
ctuque uarie demonum insidie. quas si
omnes narrare uelim. modum excedam uo
luminis. Quotiens illi nude mulieres
cubanti. quotiens esurienti largissime ap
paruere dapes. Interdum oranti lupus ulu
lans et uulpecula gannies transiliuit.
psallentique gladiatorum pugna specta

culum prebuit. et unus quasi interfectus et ante
pedes eius corruens sepulturam rogabat.
Orabat semel fixo in terra capite. et ut
natura fert hominum abducta ab oratione
mens nescio quid aliud cogitabat. cum
statim exiluit dorso eius festinus agita
tor. et latera calcibus. ceruicem uero flagello
uerberans. eia inquit eia cur dormi
tas. cachinnansque desuper. si defecisset.
an ordeum uellet accipere sciscitabatur.

Igitur a sexto decimo usque ad uicesimum
etatis sue annum. estus et pluuias breui
tuguriunculo declinauit. quod iunco et
carice texerat. exstructa deinceps bre
ui cellula que usque hodie permanet. lati
tudine pedum quatuor. altitudine pedum
quinque. hoc est statura sua humiliore. por
ro longitudine paulo ampliore quam
eius corpusculum patiebatur. ut sepulcrum
potius quam cellulam crederes. Capillum se
mel in anno pasche die totondit. Super
nudam humum stratumque iunceum usque ad
mortem cubitauit. Saccum quo semel fu
erat indutus numquam lauans. superfluum esse
dicens in cilicio mundicias querere. Nec
mutauit alteram tunicam. nisi cum prior
fuisset penitus scissa. Scripturas quoque sanctas

(c) 2006 Ministerio de Cultura

memoriter tenens post orationem et psalmos quasi deo presente recitabat. Et quia longum est per diversa tempora carptim virtutes ascensionis eius edicere, comprehendam breviter et ante lectoris oculos vitam eius pariter exponens et deinceps ad narrandi ordinem regrediar. A vicesimo primo anno usque ad vicesimum sextum tribus annis dimidium lentis sextarium madefactum aqua frigida comedit, et aliis tribus annis panem aridum cum sale et aqua. Porro a vicesimo septimo usque ad tricesimum herbis agrestibus et virgultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A tricesimo autem primo anno usque ad tricesimum quintum sex uncias ordeacei panis et coctum modice holus absque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos suos et totum corpus impetigine et pumicea quadam scabridine contrahi, ad superiorem victum addidit oleum, et usque ad sexagesimum tertium vitae suae annum hoc continentiae cucurrit gradu: nihil extrinsecus aut leguminis aut cuiuslibet rei gustans. Deinde cum se videret corpore defatigatum et propinquam mortem putaret imminere, a sexagesimo quarto rursus anno usque ad octogesimum pane abstinuit. incredibili fervore mentis accessit, ita ut eo tempore quasi novus accederet ad servitutem domini, quo ceteri solent remissius vivere. Fiebat autem ei de farina et comminuto holere sorbitiuncula, cibo et potu vix quinque uncias appendentibus. Sicque complens ordinem vitae numquam ante solis occasum nec in diebus festis nec in gravissima valitudine solvit ieiunium.

Sed iam tempus est ut ad ordinem revertamur. Cum habitaret adhuc in tuguriunculo habens annos decem et octo, latrones nocte ad eum venerunt, vel estimantes habere aliquid quod tollerent, vel in contemptum sui reputantes fieri si puer solitarius eorum impetus non pertimesceret. Itaque inter mare et paludem a vespere usque ad solis ortum discurrentes, numquam locum cubilis eius invenire potuerunt. Porro clara luce reperto quasi per iocum: Quid, inquiunt, faceres si latrones ad te venirent? Quibus respondit: Nudus latrones non timet. Et illi: certe, aiunt, occidi potes. Possum, inquit, possum; et ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dampnati constantiam eius et fidem: confessi sunt
noctis errorem. cecatosque oculos suos.
correctionem deinceps uite pollicentes.
Viginti et duos iam in solitudine habe
bat annos. fama tantum notus omnibus.
et per totas palestine uulgatus urbes.
Cum interim mulier quedam beleutropolita
na cernens despectui se haberi a uiro
suo ob sterilitatem: iam enim per annos quin
decim nullos coniugii fructus dederat: pri
ma irrumpere ausa est ad beatum hylario
nem: et nichil tale suspicanti repente
genibus eius obuoluta: ignosce inquit
audatie ignosce necessitati mee.
Quid auertis oculos? Quid rogantem fugis?
Noli me mulierem aspicere: sed miseram.
Hic sexus genuit saluatorem. Non habent
sani opus medici: sed qui male habent. Tan
dem substitit: et post tantum temporis uisa
muliere. interrogauit causam aduentus
eius ac fletuum. Et postquam didicit: leuatis
in celum oculis fidere iussit: euntemque la
crimis prosecutus. exacto anno uidit
eam cum filio. Hoc signorum eius princi
pium: aliud maius signum nobilitauit.
Aristene tehelpidi qui postea
prefectus pretorii fuit uxor ualde no
bilis inter suos: et inter christianos nobilior:
reuertens cum marito et tribus liberis a
beato antonio gaze propter infirmitatem
eorum remorata est. Ibi enim siue ob cor
ruptum aerem. siue ut postea claruit
propter gloriam hylarionis serui dei: eam
tritheo paruuli arrepti. omnes a medicis
desperati sunt. Iacebat ululans mater et
quasi inter tria filiorum cadauera discur
rens: quem primum plangeret nesciebat.
Agnito autem quod esset quidam monachus in ui
cina solitudine oblita matronalis
pompe. tantum se matrem nouerat: ua
dit comitata ancillulis et eunu
chis. uixque ei a uiro eius suasum est: ut
asello sedens pergeret. Ad quem cum ue
nisset: ait. Ego te per ihesum clementissi
mum dominum nostrum obtestor. per crucem
eius et sanguinem: ut reddas mihi tres
filios. Glorificetur in urbe gentilium
nomen domini saluatoris: ingrediatur ser
uus eius gazam: et marnas corruat.
Renuente illo et dicente numquam se egres
surum de cellula nec habere consuetudi
nem ut non dicam ciuitatem sed ne
uillam quidem ingrederetur: prostrauit se
humi crebro clamans: hylarion

serue & redde mihi libros meos. quos an
tonius retinuit in egipto. aut serue
tur in siria. Flebant cuncti qui aderant:
& ipse negans flebat. Quid multa?
Non prius mulier recessit: quam ille
pollicitus est se post solis occasum gazam in
uenturum. Quo postquam uenit: singulorum
lectulos & ardentia membra contrectans
inuocauit ihm. Et o mira uirtus. quasi
de tribus fontibus sudor pariter erupit.
Eadem hora acceperunt cibos: lugentemque
matrem cognoscentes benedicentes dnm
sci manus deosculati sunt. Quod postquam au
ditum est & longe lateque percrebuit: cer
tatim ad eum de siria & de egipto pluri
mi confluebant: ita ut multi xani fie
rent & se monachos profiterentur. Necdum
enim monasteria erant in palestina. nec
quisquam monachos ante scm hylarionem in
siria nouerat. Ille fundator & erudi
tor huius conuersationis & studii in hac pro
uintia primo fuit. Habebat dns ihs
in egipto senem antonium: in palestina
hylarionem iuniorem. Accidia ui
cus est in rinocorure urbis egipti.
De hoc uico decem iam annis mulier ceca
adducta est ad btm hylarionem. ob
latisque et a fratribus iam enim multi cum eo
monachi erant: omnem substantiam se
expendisse ait in medicos. Cui respondit
sanctus. Si que in medicos perdidisti dedis
ses pauperibus: curasset te uerus medi
cus ihs. Clamante autem illa & misericordiam depreca
nte. exspuit in oculos eius: & statim salua
toris exemplum uirtus eadem secuta est.

Auriga quoque gazensis in curru percus
sus a demone totus obriguit:
ita ut nec manum agitare nec ceruicem
flectere posset. Delatus ergo in lectulo ad ylario
nem cum solam linguam mouere ad preces: au
dit non prius se posse sanari quam cre
deret in ihm & sponderet arti pristine re
nunciaturum. Credidit. spopondit: &
sanatus est: magisque de anime quam de
corporis salute exultauit.

Preterea fortissimus iuuenis nomine
mesecas de territorio ihrlimitano
tantum sibi plaudebat in uiribus: ut quinde
cim frumenti modios diu longeque por
taret: & hanc habebat palmam forti
tudinis sue: ut asinos uinceret. Hic
afflictus pessimo demone: non cathe
nas. non compedes. non claustra hostiorum
integra patiebatur. Multorum & naso

(c) 2006 Ministerio de Cultura

& aures: morsu amputauerat. horum pedes. illorum gulam fregerat: tantumque sui terrorem omnibus incussent. ut honeratus cathenis & funibus in diuersa tendentibus quasi ferocissimus taurus ad monasterium pertraheretur. Quem postquam fratres uidere perterriti. erat enim mire magnitudinis: nuntiauerunt patri. Ille sicut sedebat iussit eum ad se pertrahi & dimitti: solutoque inclina ait caput & ueni. Tremere ille & ceruicem flectere. nec aspicere contra ausus. omnique ferocitate deposita: pedes sedentis lambere cepit. Adiuratus itaque & extortus demon qui iuuenem possederat: septima die egressus est.

Sed nec illud tacebo: quod Orion uir primarius & ditissimus urbis haile que mari rubro imminet: a legione possessus demonum. ad eum adductus est. Manus pedes. ceruix. latera ferro honerata erant: furorisque seuiciam torui oculi minabantur. Cumque deambularet sanctus cum fratribus. et de scripturis nescio quid interpretaretur: erupit ille de manibus se tenentium et amplexans eum post tergum in sublime eleuauit. Clamor ingens ortus est ab omnibus. Timebant enim: ne confecta ieiuniis membra collideret. Et sanctus arridens sinite inquit: et in mihi palestritam dimittite. Ac sic reflexa super humeros manu caput eius tetigit: apprehensoque crine ante pedes suos adduxit. Stringensque e regione ambas manus eius & plantas utrasque calcans pede: simulque ingeminans ait. Torquere demonum turba: torquere. Cumque eiulante illo et reflexa ceruice terram uertice tangeret: domine inquit ihesu solue miserum solue captiuum. Et unum et plures uincere tuum est. Rem loquor inauditam. Ex uno hominis ore diuerse uoces: et quasi confusus populi clamor audiebatur. Curatus itaque et hic post non multum temporis cum uxore & liberis uenit ad monasterium: plurima quasi gratiam redditurus dona afferens. Cui sanctus ait. Non legisti quid giezi. quid simon passi sint: quorum alter accepit pretium. alter obtulit: ut ille uenderet gratiam spiritus sancti. hic mercaretur. Cumque Orion flens diceret accipe da pauperibus: respondit. Tu melius potes tua distribuere: qui per urbes ambulas et nosti pauperes. Ego qui mea reliqui cur appetam aliena? Multis nomen pauperum occasio auaritie est: misericordia artem non habet. Nemo melius erogat

(c) 2006 Ministerio de Cultura

gat: quam quod est nichil reseruat. Tristi
at illi et in arenis iacenti. noli inquit con
tristari fili: quod facio propter te et pro me fa
cio. Si enim hec accepero: et ego offendam
deum. et ad te legio reuertetur.
Quis uero possit silentio preterire. quod
Gazianus maiumitis. haut longe
a monasterio eius lapides ad edificandum
de hora maris cedens: totus paralisi
dissolutus est. et ab operis sociis delatus ad
sanctum. statim sanatus ad opus reuersus est. Lit
enim litus quod palestine egyptoque pretenditur:
per naturam molle harenis in saxa dures
centibus asperatur. paulatimque coherescens sibi
glarea perdit tactum. cum non perdat as
pectum. Sed et italicus eiusdem opidi
municeps christianus aduersus gazensem duum
uirum marne idolo deditum: circenses
equos nutriebat. hoc siquidem in romanis
urbibus iam ex in seruatur a romulo:
ut propter felicem sabinarum raptum neseio
quasi consilio deorum quadrige septeno currant
circuitu. et equos partis aduerse fregisse
uictoria sit. Hic itaque emulo suo
habente maleficum. qui demoniacis
quibusdam increpationibus et huius impediret
equos: et illius concitaret ad cursum uenit

ad beatum hylarionem. et non tam aduersarium
ledi. quam se defendi obsecrauit. Ineptum
tum uisum est uenerando seni: in huiusce
modi nugis orationem perdere. Cumque subri
deret et diceret: cur enim non magis equorum
pretium pro salute anime tue pauperibus ero
gas: ille respondit functionem esse pub
licam. et hoc se non tam uelle quam cogi:
nec posse hominem christianum uti magicis
artibus: sed a seruo potius christi auxilium pe
tere. maxime contra gazenses aduersarios
dei: et non tam sibi quam ecclesie christi insultan
tes. Rogatus ergo a fratribus qui aderant ciphum
fictilem quo bibere consueuerat aqua iussit
impleri: eique tradi. Quem cum acce
pisset italicus: et stabulum et equos et
aurigas suos. currusque et repagu
la aspersit. Mira uulgi expectatio.
Nam et aduersarius hoc ipsum irridens diffa
mauerat: et fautores italici sibi certam
uictoriam pollicentes exultabant. Igitur
dato signo hii aduolant: illi prepedi
untur. Sub horum curru feruent rote:
illi preteruolantium uix terga cernunt.
Clamor fit uulgi nimius. ita ut et
ethnici quoque ipsi concreparent marnas
uictus est a christo. Porro furentes aduersarii

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sarii hylarionem maleficum christianorum ad supplicium poscit. Indubitata ergo victoria: et illis et multis de circensibus fidei occasio fuit. Item de eodem. Gazensis emporii oppido virginis dei amore vicinus iuvenis deperibat. Qui cum frequenter tactu, iocis, nutibus, sibilis, et ceteris huiuscemodi que solent morituræ virginitatis esse principia nichil profecisset: perrexit memphim. ut confesso vulnere suo magicis artibus honoratus rediret armatus ad virginem. Igitur per annum doctus ab esculapii vatibus non remediantibus animas sed perdentibus: venit presumpto animo stuprum gestiens: et subter limen domus puelle, quedam portenta verborum et portentosas figuras sculptas in eris cyprii lamina defodit. Illico insanire virgo et amictu capitis abiecto rotare crinem. stridere dentibus. inclamare nomen adolescentis cepit. Magnitudo quippe amoris: se in furorem verterat. Perducta ergo a parentibus ad monasterium seni traditur: ululante statim demone et confitente. Vim sustinui. invitus adductus sum. Quam bene memphi somniis homines deludebam? O cruces: o tormenta que patior. Exire me cogis: et ligatus subter limen teneor. Non exeo: nisi me adolescens qui tenet dimiserit. Tunc senex grandis ait fortitudo tua: qui licio et lamina strictus teneris. Dic quare ausus es ingredi puellam dei? Ut servarem inquit eam virginem. Tu inquit servares proditor castitatis? Cur non potius in eum qui te mittebat ingressus es? Ut quid respondit intrarem in eum qui habebat collegam meum amoris demonem? Noluit autem sanctus antequam purgaret virginem, vel adolescentem: vel signa iuberet perquiri. ne aut solutis incantationibus recessisse demon videretur. aut ipse sermoni eius accommodasse fidem: asserens semper fallaces esse demones. et ad emulandum callidos: sed magis reddita sanitate. increpavit virginem. cur fecisset talia: per que in eam demon intrare potuisset. Non solum autem in palestina et in vicinis egipti vel sirie urbibus: sed et in longinquis provinciis fama eius percrebuerat. Nam candidatus constantii imperatoris rutilus coma et candore corporis indicans provinciam: inter saxones quippe et alemannos gens eius est non tam lata quam valida, apud

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hystoricos germania. nunc francia dicitur: antiquitus ab infantia possessus demone: qui noctibus eum ululare. ingemiscere. fremere dentibus compellebat: secreto ab imperatore evectionem petiit. causam ei simpliciter indicans. Et acceptis ad consularem quoque palestine litteris: cum ingenti honore et comitatu gazam deductus est. Qui cum a decurionibus loci illius quesisset ubi habitaret hylarion monachus: territi gazenses et putantes ad imperatorem eum missurum. ad monasterium concite perduxerunt: ut et honorem commendato exhiberent. et siquid ex preterita iniuria in hylarionem esset offensum: novo officio deleretur. Deambulabat autem tunc senex in arenis mollibus. et secum de psalmis nescio quid submurmurabat. Vidensque tantam turbam venientem substitit. et resalutatis omnibus manuque eis benedicens. post horam ceteros abire precepit: illum vero cum servis suis et apparitoribus manere. Ex oculis enim eius et vultu cur venisset agnoverat. Statim quoque ad interrogationem sancti suspensus homo vix terram pedibus tangere cepit: et immane rugiens siro quo interrogatus fuerat sermone respondit. Videres de ore barbaro et qui franciam tantum et latinam linguam noverat. syra ad purum verba resonare: ut non stridor nec aspiratio. non idioma aliquod palestini deesset eloquii. Confessus itaque immundus spiritus quo in eum ordine intrasset: et ut interpretes eius intelligerent qui grecam tantum et latinam linguam noverant: grece quoque interrogavit. Quo similiter in eadem verba respondente. multas quoque occasiones et necessitates magicarum artium ostendente: non curo ait quomodo intraveris. sed ut exeas in nomine domini nostri ihesu christi impero. Curatus itaque homo simplicitate rustica decem auri libras offerens hordeaceum accepit panem: audiens quod qui tali cibo alerentur: aurum pro luto ducerent.

Parum est de hominibus loqui: bruta quoque animalia cotidie ad eum furentia pertrahebantur. Inter que bactriacum cameli enormis magnitudinis qui multos iam obtriverat: triginta et eo amplius viri distentum solidissimis funibus cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi: spumabat os. volubilisque super lingua tigebat: omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti senex. Statimque et qui adduxerant et qui cum sene

(c) 2006 Ministerio de Cultura

erat usque ad unum omnes diffugere. Porro ille solus pergens obviam: et sermone suo non me igitur terrebis diabole tanta mole corporis excudat. Sta et in vulpecula et in camelo: unus atque idem es. Et interim porrecta stabat manus. Ad quem cum furens quasi devoratura eum belua pervenisset: statim corruit. submissumque caput terrae coaequavit: mirantibus cunctis qui aderant post tantam ferocitatem subito in esse mansuetudinem. Docebat autem eos senex hominum causa diabolum etiam iumenta corripere: et tanto eorum ardere odio: ut non solum ipsos sed ea quoque quae ipsorum essent cuperet interire. Huiusque rei proponebat exemplum quod antequam beatum Iob temptare permitteretur: omnem substantiam eius interfecerit. Nec movere quemquam debere: quod Domini iussione duo milia porcorum a demonibus interfecta sit. Siquidem eos qui viderant non potuisse aliter credere exisse de homine tantam demonum multitudinem: nisi grandis porcorum numerus et quasi a multis actus pariter corruisset. Tempus me deficeret: si voluero universa signa quae ab eo sunt perpetrata dicere. In tantam itaque a Domino elevatus fuerat gloriam: ut beatus quoque Antonius audiens conversationem eius scriberet ei. libenterque epistolas eius sumeret: aut si quando de Syriae

partibus ad se languentes perrexisset dicebat eis. Quare vos tam longe vexare voluistis: cum habeatis ibi filium meum Hylarionem? Exemplo autem eius per totam Palestinam innumerabilia monasteria esse ceperunt: et omnes ad eum monachi certatim currere. Quod ille cernens laudabat Domini gratiam: et ad profectum animae singulos cohortabatur: dicens praeterire figuram huius mundi: et illam esse veram vitam quae praesentis vitae incommodo emeretur. Volens autem eis exemplum dare humilitatis et officii: statutis diebus ante vindemiam lustrabat cellulas monachorum. Quod postquam cognitum est a fratribus: omnes ad eum confluebant: et comitati tali duce circuibant monasteria habentes viaticum suum: quia interdum usque ad duo milia hominum congregabantur. Sed et procedente tempore: unaquaeque villula vicinis monachis ad susceptionem sanctorum gaudens cibos offerebat. Quantum sane in eo fuerit studii. ut nullum fratrem quamvis humilem quamvis pauperem praeteriret vel illud indicium est: quod vadens in desertum Cades: ad unum de discipulis suis visendum cum infinito agmine monachorum pervenit Elusam. eo forte die quo anniversaria

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sollēpnitas omīe opidi ppłm ī teplū
uēnus gregauat. Colit at illā ob
luciferū: cuiꝰ cultui saracenoꝝ
natio dedicata ē. S; ⁊ ipsū opi
dū ex magna parte semi barbaꝝ
ē ꝓpt loci ritū. Igr̄ audito qđ scs
hylariō ꝑtiret: mltos eni sarrace
noꝝ arreptos ademonio fregint
curauat. gregati ei cū uxorib'
⁊ libis obuiā pcessere: summittētes
colla ⁊ uoce sira barech. idest be
nedic īclamātes. Qs ille blāde hu
militaq; suscipiēs obsecrabat: ut
dm̄ magis quā lapides colerent.
Simulq; uberti flebat ad celū aspi
ciēs: ⁊ se pollicēs si xp̄o crederent. cre
bro ad eos uēturū ēē. Mira dn̄i
gr̄a. Nō prius eū abire passi s: quā fu
ture ecclie lineā mitteret ⁊ sacdos
eoꝝ ut erat coronat' xp̄i signo deno
taret. Alio quoq; anno cū exitu
rus ēēt ad inuiseda monastia ⁊ di
gere ī scedula ap qs manere ⁊ q̄sq;
ī tr̄nsitu uisitare debet: scientes
monachi qdā de frib' parciorē.
ꝑ sene cupientes uicio ei mederi:
rogabat ut apd eū manet. Et ille.
Qd igit uultis ⁊ uob iniuriā ⁊ fri ue
xationē facere? Qd postq̄ fr ille par
cus audiuit erubuit: ⁊ annitentib'
cūctis uix ab iusto impetrauit.
ut sui q̄; monastiū ī mansionū or
dine poneret. Post diē q̄ decimū ue
nerat ad eū: custodib' iā ī uinea q̄si
uilla ēēt ab eo dispositis. Qui cū
lapidib' ⁊ glebaꝝ iactu fundeq;
uertigine accedentes deterrerent: sine
esu uue oīs ꝓfecti s ridente se
ne ⁊ dissimulante scire qđ euenat.
Porro suscepti ab alio monacho cui
sabbas uocabulū ē: debem' at par
ci tacere uocabulū. largi dicere: qr dn̄i
cus erat dies. inuitabant ab eo uni
si ad uineā: ut an horā cibi uuaꝝ
pastu laborē uie subleuarent. Et scs
ait: maledict' qui p refectionē cor
pis quā anime q̄sierit. Oremus psal
lam' reddam' dn̄o officiū: ⁊ sic
ad uineā ꝑperabitis. Copleto itaq;
ministio: ī sublimi stans bndix uineā
⁊ suas ad pascēdū dimisit oues.
Erāt at q uescebant: nō min' ad tria
milia. Cūq; cētū lagenis estima
ta fuisset: itegrā adhuc uinea: p die

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uigiti. tricenas fec. Porro ille parchus
fr. multo minus solito colligens: et id qđ
habuat usui in acetum sero doluit. Hi
at multis fribus senex an futurum di
xerat. Detestabatur autem precipue monachos:
qui infidelitate quadam in futurum seruarent
sua: et diligentiam hrent uel sumptuum.
uel uestium: aut alicuius rei cum sclo tran
seuntis. Denique unum ex fribus in quin
to ferme a se miliario manentem. et
operatum hortuli sui nimis cautum ti
midumque custodem. et pusillum hre num
morum: ab oculis abiecerat. Qui uolens se
reconciliari seni: frequenter ueniebat
ad frs. et maxime ad ysichium quo ille
uehementissime delectabatur. Quadam igitur
die. ciceris fascem uirentis sicut in herbis
erat: detulit. Quem cum ad uesperam isi
chius in mensa posuisset: exclamauit se
nex. se putorem eius ferre non posse. Si
mulque unde esset interrogauit. Respondente
te eo quod fr quidam primicias agelli sui
fribus detulisset: non sentis inquit fetorem te
terrimum. et in cicere fetorem auaricie?
Mitte bobus. mitte brutis animalibus et
uide an comedant. Quod cum ille iuxta
preceptum in presepe posuisset: exterriti bo

ues. et plus solito mugientes. ruptis
uinclis in diuersa fugerunt. Habebat enim
hanc gratiam senex: ut ex odore corporum
uestiumque: et earum rerum quas quisque tetigerat.
sciret cui demoni uel cui uicio sub
iaceret. In sexagesimo tertio uite
sue anno. cernens iam grande monasterium
et multitudinem frm secum habitantium:
turbasque eorum qui diuersis languoribus et
inmundis spiritibus occupati ad se deduce
bantur. ita ut omni genere hominum solitu
do. per circuitum repleretur: flebat cotidie.
et incredibili desiderio conuersationis an
tique recordabatur. Interrogatus a fribus
quid haberet. cur se affligeret: aiebat. Rur
sus ad sclm redii. et recepi mercedem
meam in uita mea. et omnis palestina
et uicine prouincie estimant me alicuius
momenti esse: et ego sub textu mona
sterii. ac dispensatione frm. uilem suppel
lectilem habeo. Seruabatur autem intente
a fribus. maxime ab ysichio: qui miro
amore uenerationis seni deditus erat.
Cumque ita duxisset lugens biennium.
Aristena illa cuius super mentionem
fecimus prefecti tunc uxor. sed nichil am
bitus prefecti habens. uenit ad eum: uo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

legis esse ad Antonium pergere. Cui ille flens ait: Vellem quidem et ipse ire, si non carcere huius monasterii clausus tenerer, et si eundi fructus esset. Biduum enim est hodie quod totus mundus tali parente orbatus est. Credidit illa et substitit, et post paucos dies veniente nuntio, Antonii dormitionem audivit.

Mirentur alii signa eius et portenta que fecit; mirentur incredibilem abstinentiam, scientiam, humilitatem: ego autem nichil ita stupeo, quam gloriam illam et honorem calcare potuisse. Concurrebant episcopi, presbiteri, clericorum et monachorum greges, matronarum quoque christianarum grandis temptatio, et hinc inde ex urbibus et agris vulgus ignobile; sed et potentes viri et iudices, ut benedictum ab eo panem vel oleum acciperent. At ille nichil aliud nisi solitudinem meditabatur, in tantum ut quadam die proficisci statuerit, et adducto asello, nimiis quippe exesus ieiuniis vix ingredi poterat, iter arripere conaretur. Quod cum percrebuisset, quasi vastitas et exitium Palestine indiceretur, plus quam decem milia hominum diverse etatis et sexus ad retinendum eum congregata sunt. Inmobilis ille ad preces, et baculo arenam discutiens loquebatur: Fallacem dominum meum non facio: nec possum videre subversas ecclesias, calcata Christi altaria, filiorum meorum sanguinem. Universi autem qui aderant intelligebant revelatum ei quoddam esse secretum, quod nollet confiteri, et nichilominus eum custodiebant ne proficisceretur. Decrevit ergo publica omnes voce contestans, nec cibi se nec potus quicquam sumere, nisi dimitteretur. Et post septem dies inedie tandem causa relaxatus, ac valedicens plurimis, cum infinito agmine prosequentium venit Bethelium. Ubi suasis turbis ut reverterentur, elegit quadraginta monachos qui haberent viaticum, et possent ieiunantes ingredi, id est post solis occasum cibum sumere. Quinta igitur die venit Pelusium, visitatisque fratribus qui in vicina heremo et in loco qui Licognos dicitur morabantur, pergit triduum ad castrum Tobaston, ut videret Dracontium episcopum et confessorem, qui ibi exulabat. Quo incredibiliter consolato tanti viri presentia, post aliud triduum multo labore Babilonem pervenit, ut viseret Filonem episcopum et ipsum confessorem. Constantius enim rex Arianorum favens heresi utrumque in illa loca deportaverat. Inde egrediens per biduum venit ad oppidum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

affrodito: ubi ɔuēto diacho bisia
no. q̄ locatis dromadib; camelis. ob
aq̄ i h'emo penuriā ɔsueu'at eūtes
ad antoniū deducē. ɔfess' ē frīb; īstā
re diē dormicionis bī antonii: et p
uigilē noctē i ipo q̄ defunct' fu'at
loco. a se ei debē celebrari. Trib; g̃
dieb; p uastā solitudinē et t'ribilē.
tādē ad mōtē altissimū puener'.
repertis ibi duob; monachis. ysaac
uidelicet et pelusiano. q̄x ysaac
int'pres antonii fu'at.

Et q̄a se prebuit occasio. et ad
id loci uenim': dignū uidet'
breui sermone habitaclm̄ tanti
uiri descbē. Saxeus eni et subli
mis mons: p mille circit' pass' ad
radices suas. aq̄s exp'mit. Q̄rū alias
arene ebibūt: aliē ad ifēriora dilap
se. paulati riuū efficiūt. Sup quē
ex utraq; ripa palme innumabiles:
multū loco et amenitatis et ɔmodi
tribuūt. Videres nāq; senē: huc atq;
illuc cū discipulis bī antonii discur
rere. hic aiebat psalle': hic orare:
hic opari: hic fess' residere. solit'
erat: has uites. has arbuscłas ipe
plātauit: hāc areolā manib; suis
ipe ɔposuit. hāc piscinā ad irrigādū
hortulū mlto sudore fabricat' ē: istū
sarclm̄ ad fodiēdū humū. plibus
habuit annis. Jacebat ī stratu ei':
et q̄si calēs adhuc cubile deoscłā
bat'. Erat aūt cellula nō plus msure
p q̄drū tenēs: quā hō dormiēs extē
di poterat. Preterea i sublimi mōtis
u'tice. q̄si p coclea ascēdētib; et arduo
ualde nisu: due eiusdē msure cellu
le uisebant': i q̄b; uenientiū frequētiā.
et discipłox suox ɔtubniū fugiēs.
morat' ē. Verū he i uiuo excise
saxo. ostia tantū addita habebāt.
Postq̄ aūt ad ortulū uener': uidete
i q̄t ysaac hoc pomeriū arbuscłis
ɔsitū. et olerib; uirēs. ān h' ferme
triennū cū onagrox grex uasta
ret: unū e ductorib; eox stare ius
sit. bacelloq; tundens latā ei' ait.
Q̄re comeditis qđ n̄ seuistis? Exin
acceptis aq̄s ad q̄s potādas uētita
bāt: nūq̄ eos āpli' nec arbusta nec
olā ei' tetigisse. Preterea rogabat
senex: ut sibi locū tumuli ei' ostē
derent. Qui cū seorsū eū adduxisset.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

utrumne monstraverit ignoratur. Cau
sam tanti occultandi iuxta precep
tum beati antonii fuisse referentes: ne
pergamius qui in illis locis ditissimus erat.
sublato ad villam suam sancti corpore, mo
nasterium fabricaret. Igitur reversus affrodi
ton. duobus tantum retentis secum fratribus
in vicina heremo moratus est. tanta abs
tinentia et silentio. ut tunc primum ce
pisse christo servire se diceret. Porro iam
triennium erat. quod clausum celum illas
terras arefecerat. ita ut vulgo dice
rent. antonii mortem et elementa lu
gere. Fama quoque hylarionis non latuit
incolas loci illius. et certatim virilis
ac muliebris sexus ore luridi et at
tenuati fame. pluvias a servo christi.
id est a successore antonii deprecabantur.
Quos ille cernens mire doluit. elevatis
que ad celum oculis. et utrasque in sublime
erigens manus. statim impetravit quod ro
gabatur. Ecce autem sitiens harenosaque re
gio postquam pluviis irrigata est. tantam
serpentium et venenatorum animalium.
ex improviso ebullivit multitudinem.
ut percussi innumerabiles nisi ad hyla
rionem cucurrissent. statim interirent.

Benedicto itaque oleo. universi agricole atque
pastores tangentes vulnera. certam salu
tem presumebant. Videns autem se et ibi
miris honoribus affici: perrexit alexandri
am. inde ad interiorem oasim transiturus.
Et quia numquam ex quo ceperat esse monachus in
urbibus manserat: divertit ad quosdam fratres
notos sibi in bruchium. haud procul ab ale
xandria. Qui cum miro gaudio susce
pissent senem. iam vicina nocte esset. re
pente audiunt discipulos eius asinum ster
nere. illumque parare proficisci. Itaque ad
voluti pedibus eius: rogabant ne hoc fa
ceret. Et ante limen prostrati: citius se mori
quam tanto carere hospite testabantur.
Quibus ille respondit. Ideo abire festi
no: ne vobis molestiam generem. Cer
te ex posterioribus cognoscetis: non fru
stra me subito recessisse.
Igitur altera die gazenses cum lictoribus
prefecti. nam pridie eum venisse cogno
verant. intrantes monasterium cum illum
minime repperissent: invicem loquebantur.
Nonne vera sunt que audivimus? Magus est et
futura cognoscit. Urbs enim gaza postquam
profecto de palestina hylarione iu
lianus in imperium successerat. destructo

(c) 2006 Ministerio de Cultura
15-8

monasterio eius petierunt ab imperatore da
tis et hylarionis et ysichii mortem
impetrauerant. amboque ut quererentur to
to orbe scripti erant. Egressus ergo de bru
chio per inuiam solitudinem intrauit o
asim: ibique anno plus minus exacto.
quia illuc quoque sui fama peruenerat. quasi
iam in oriente latere non posset. ubi multi illum
et opinione et uultu nouerant: ad
solas nauigare insulas cogitabat. ut
quem terra uulgauerat. saltem maria cela
rent. Eodem ferme tempore adrianus dis
cipulus eius de palestina superuenit. dicens
iulianum occisum. christianum imperatorem
regnare cepisse. reuerti eum debere ad mo
nasterii sui reliquias. Quod ille audiens de
testatus est. et conducto camelo per uastam
solitudinem uenit ad maritimam ur
bem libie parathonium. Ubi adrianus
infelix uolens palestinam reuerti. et pristi
nam sub nomine magistri gloriam querere:
multasque ei fecit iniurias. ad extremum uni
uersa que a fratribus ei missa detulerat: nes
ciente eo profectus est. Super hoc quia alterius re
ferendi locus non est: hoc tantum dixerim in terro
rem eorum qui magistros suos despiciunt. quod
post aliquantum temporis regio morbo compu
truerit. Hylarion igitur senex cum zannano secum
classem ascendit: que siciliam nauigabat.
Cumque uenundato euangeliorum codice quem
manu sua adolescens scripserat. dare
naulum disponeret: in medio ferme
mari adria nauclerii filius arreptus
a demone clamare cepit et dicere. Hy
larion serue christi: cur nobis per te et in
pelago tutos esse non licet? Da mihi spa
cium donec ad terram ueniam: ne hic eiectus
precipiter in abyssum. Cui ille ait. Si deus
meus concedit ut maneas: mane. Sin
autem ille te eicit: quid mihi iniuriam facis homini
peccatori atque mendico? Hoc autem dicebat:
ne naute atque negociatores qui in na
ui erant. se cum ad terram peruenissent prode
rent. Nec multo post purgatus est puer: patre
fidem dante et ceteris qui aderant nulli se
super eius nomine locuturos. Ingressus autem
pachinum promontorium sicilie. obtu
lit nauclero euangelium pro subuectione
sua zannanique. Qui nolens accipere maxi
me cum uideret eos excepto illo codice
et his quibus uestiti erant amplius nichil
habere: ad extremum parauit se non
accepturum. Sed et senex accensus est fidu
cia pauperis conscientie: et in eo magis letabatur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quod nichil scilicet haberet. & ab accolis loci illius
in dicis putaretur. Porro recogitans ne se
negociatores ab oriente uenientes notum
facerent: ad mediterranea fugit loca
.i. uicesimo a mari miliario: ibique in
quodam deserto agello lignorum cotidie
fascem colligens imponebat dorso disci
puli. Quo in proxima uilla uenundato: et sibi
alimoniam. et his qui forte ad eos uenie
bant pusillum panis comedebant.

Sed et uere iuxta quod scriptum est non
potest ciuitas abscondi super montem
posita: rome scutarius quidam dum in basi
lica beati petri apostoli torqueretur proclamauit
in eo in mundo xpisti. diu paucos dies hyla
rion seruum xpisti siciliam ingressum esse: et nemo
eum nouit. & putat se esse secretum. Ego
uadam: et prodam eum. Statimque cum seruulis
suis ascensa in portu naui appulsus est pa
chinum. & ducente se demone. ut ante
conspectum senis prostratus est: illico curatus
est. Hoc est initium signorum eius in sicilia.
Innumerabilem ad eum egrotantium sed et
religiosorum hominum multitudinem uenisse
conspectum est: in tantum ut de primoribus uiris
tumens quidam morbo intercutaneo aque
eadem die qua ad eum uenerat curaretur. Qui

postea offerens infinita munera: audiuit dic
tum saluatoris ad discipulos. gratis acce
pistis gratis date. Dum hec ita gereban
tur in sicilia: ysichius discipulus eius toto or
be senem querebat. lustrans litora. deser
ta penetrans. & hanc habens tantum fiduciam:
quia ubicumque esset. diu latere non posset. Trans
acto igitur iam triennio: audiuit a mothano
quodam iudeo. uilia prophanis gruta uendente:
prophetam xpistianorum apparuisse in sicilia: tan
ta miracula et signa facientem: ut de
ueteribus sanctis putaretur. Itaque interrogatus ha
bitum eius. incessum et linguam maximeque eta
tem: discernere nichil potuit. Ille enim qui re
ferebat: famam tantum ad se peruenisse ho
minis testabatur. Ingressus adriam prospero
cursu uenit pachinum: et in quadam curui
litoris uillula famam senis sciscitatus:
consona omnium uoce cognouit ubi esset. quid
ageret. nichil in eo ita cunctis admirantibus:
quam quod post tanta signa atque miracula. nec
fragmen quidem panis aut aquam in illis locis ac
cepisset. Et ne longum faciam sermonem: sci
uit ysichius ad magistri genua prouo
luitur. plantasque eius lacrimis rigans: tandemque
subleuatus. post biduum colloquiique sermo
nem audiuit a zamnano. non posse iam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

senē i ill' regiōib' habitare: s; uelle
ad q̄sdā barbaras p̄gē nationes. ubi
& nōm & sermo ipsi' ignot' ēēt. Dux
itaq; ad epidaurū dalmatię oppi
dū: ū paucis dieb' i uicino agello
mā̄sitās. nō potuit abscōdi. Siq̄dē
dracho miræ magnitudinis quē
gētili sermōē boan uocāt. ab eo qđ
tā ḡndis sit ut boues glutire so
leat. oīa late uastabat p̄uīciā: &
n̄ solū armīta & pecudes. s; & agrico
las atq; pastores tractos ad se ui sp̄s
absorbebat. Cui cū pirā iussiss; p̄pa
rari. & orōne ad xp̄m missa. euocato
p̄cepiss; struē lignoꝝ scandē. ignē
subposuit: cūctaq; spectante plebe
īmanē bestiā cremauit. Vn̄ estuās
qđ faceret. q se uerteret. aliā p̄parabat fu
gā: & solitarias t̄ras mente p lustrās
mebat. qđ tacēte de se ligua. mira
cla loq̄rent̄. Ea tēpestate t̄ræ motu
toti' orb q̄ p' iuliani mortē accidit.
maria egressa s̄ t̄minos suos: & q̄si
rursus dīs diluuiū minaret̄. ul' i an
tiquū chaos. redirēt oīa: naues ad
p̄rupta delatæ mōtiū pepēdert. Qđ
cū uiderēt epidauritani. frementes

fluct' & undaꝝ molē & mōtes gurgi
tū litorib' iferri: ūentes qđ iā eue
nisse cernebāt. ne opidū fundit' sub
uerteret̄ egressi s̄ ad senē: & q̄si ad
p̄liū p̄ficiscētes posuer' eū i litore.
Q cū tria crucis signa pīxiss; i sabulo.
mareq; cōtra tēdēs: icredibile dictu
ē. i q̄ntā altitudinē intumescēs ma
re añ eū stetit. ac diu fremēs & q̄si
ad obicē. idignās paulatī isemet re
laxatū ē. Hoc epidaurū & oīs re
gio ista usq; hodie p̄dicat: matresq;
docēt filios suos ad memoriā i pos
tero' t̄nsmittēdā. Vere illd qđ aplis
dictū ē. si credideritis dicētis mōti
huic t̄nsi i mare & fiet. ēe iuxta lit
tam ipleri pot': si tam q's habuerit
aplōꝝ fidē. & talē q̄lē ill' habēdā dns
impauit. Qđ n. int' ē utrū mons de
cēdat. an i mari undaꝝ mōtes repē
te obriguerit: & añ pedes senis tā
tū saxei ex alia parte molliter fluxe
rint: Mirabat' & omis urbs: & mag
nitudo signi salonis q̄; p̄crebuerat. Qđ
itelligēs senex i breui lenbo clam
fugit nocte: & inuēta p' biduū ho
n̄aria naui p̄rex' cipru. Cuiq; int'

(c) 2006 Ministerio de Cultura

maleas et cythera. pirate derelicta
classe i littore. q̄ nō antēpna s; cōto
regit͞. duob' haut paruis i iopaio
nib' occurrissēt. denuo hic ī fluc
tus surgētes. remiges oīs q̄ i na
ui erāt trepidare. flere. discurre.
p̄parare cōtos. et q̄si n̄ sufficer& un'
nūci. certati seni piratas ad ē di
cebāt. Q's ille pcul ituēs subri
sit. et 9ūs ad discipl'os dix. Modi
ce fidei q̄re trepidastis. Nūqd plu
res s̄ hi quā pharaonis exercit'. et
tam̄ oīs dō uolēte submsi s̄. Loqbā
tur. et nichominꝰ spumātib' rostꝭ
hostiles imminebāt carine. iactu
tātū lapidis imedio. Stetit ḡ i
hora nauis. et porrecta 9t̄ ueniē
tes manu. huc usq; ait uenisse
sufficiat. O mira rerū fides. Stati
resiliere nauicle. et impellētibus
9t̄ remis ad pupim impet' redit.
Mirabātur pirate. p' tḡu se redire no
lētes. totoq; corporis nisu 9tēdebāt.
ut ad nauigiū puenirēt. Uelociꝰ
multo quā uenāt. ad litꝰ ferebātur.
P̄termitto cetā. ne uidear i narratiōe
signoꝝ uolumē extēde. hoc soli

dicā. qd̄ pspo cursu int̄ cycladas
nauigās. hic ī clamātiū de urbi
bus et uicis. ad littora 9currētiū i
mūdoꝝ spūū uoces audiebat. In
gress' ḡ paphū urbē cipri nobilē
carminib' poetaꝝ. q̄ freq̄nt̄ tre
mot' lapsu. nūc ruinaꝝ tātum
uestigiis qd̄ oli fuīt ostēdit. i scdo
ab urbe miliario habitabat igno
bilis gaudēsq; uehemt̄. qd̄ paucis
dieb' q̄et uiuer&. Verū nō plus. xx.
t̄nsiere dies. cū p omē illā isulā
q̄cūq; imūd' spīs habebāt clamare
cepit. uenisse hylarionē seruū xp̄.
et ad eū se debē ppare. Hoc salami
na. h curiū. h laphita. et urbes reliq
9clamabāt. plerisq; asserētib' se sci
re q̄dē hylarionē. et uerū illū ē
di famlm̄. s; ubi ēēt ignorare.
Intra. xxx. iḡ nec multo ampli' dies.
ducēti ferme tā uiri q̄ mulieres
ad eū 9gregati s̄. Q's cū uidiss; do
lēs qd̄ se nō pateent̄ q̄escē. et q̄dām
i ultione sui seuiēs. tāta eos orō
nū istātia flagellauit. ut q̄dā stati.
alij p' biduū t̄duūq;. oīs ū int̄
unā ebdomadā curarent̄. Manēs

(c) 2006 Ministerio de Cultura

itaque ibidem hiemauit. et semper de fuga cogitans: ysichium ad se uenire qui rursum palestinam misit. ob salutationem fratrum et monasterii sui cineres uisendos. Qui cum reuertisset: cupienti rursus ad egiptum nauigare. hoc est ad ea loca que bucolia uocantur. eo quod ibi nullus christianorum esset. sed et barbara et ferox natio: suasit ut in ipsa insula ad secretiorem locum secederet. Quem cum diu lustrans omnia repperisset: perduxit eum .xii. milibus a mari procul inter secretos asperosque montes: et quo uix rependo manibus genibusque posset ascendi. Qui ingressus: contemplatur quidem est terribilem ualde et remotum locum. arboribus hinc et inde circumdatum. habentem etiam aquas desuper cilio collis inrigantes hortulum peramenum. et pomeria plurima: quorum tamen fructum numquam in cibum sumpsit. Iuxta quem erat antiquissimi templi ruina: ex quo ut ipse referebat et ut eius discipuli testabantur. tam innumerabilium per noctem et diem demonum uoces resonabant. ut exercitum crederes. Quo ille ualde delectabatur. quod scilicet antagonistas eos haberet in proximo. Habitauitque ibi per annos quinque et sepe inuisente se ysichio. in hoc iam extremo uite sue tempore refocillatus est. quod propter asperitatem et difficultatem loci. et umbrarum ut ferebatur uulgo multitudinem. aut nullus aut rarus ad se uel posset uel auderet ascendere. Quadam autem die egressus hortulum. uidit hominem toto corpore paraliticum iacentem ante fores: interrogauitque ysichium quisnam esset. uel quomodo fuisset adductus. Qui respondens ait procuratorem se fuisse uillule: ad quem hortulus quoque in quo ipsi erant pertinebat. Et ille cum lacrimis tendens ad iacentem manum: tibi inquit dico in nomine domini nostri ihesu christi. surge et ambula. Mira uelocitas. Adhuc uerba in ore loquentis uoluebantur: et iam membra solidata ad standum hominem subrigebant. Quod postquam auditum est: et difficultatem loci et iter inuium plurimorum uicit necessitas. nichil per circuitum ualidius cunctis obseruantibus quam ne quomodo ille laberetur. Disseminatum quippe hoc de eo rumore: diu eum in eodem loco manere non posse. Quod cum ille non leuitate quadam ac puerili sensu uictus faciebat: sed honorem fugiens et importunitatem. semper silentium et uitam ignobilem desiderabat. Igitur octogesi

© 2006 Ministerio de Cultura

mo etatis sue anno cum absens esset
ysichius. quasi testamentum uice breuem ma
nu sua scripsit epistolam. omnes ei diuitias
suas delinquens: euangelium scilicet et tunicam
saccineam. cucullam et palliolum. Nam
minister eius ante dies paucos obierat.
Venerunt itaque ad egrotantem de papho
multi uiri religiosi. maxime quod
eum dixisse audierant iam se ad dominum
migraturum. et de corporis uinculis liberandum.
sed et constantia quedam sancta femina. cuius ge
nerum et filium unctione olei de
morte liberauerat. Quos omnes adiurauit.
ut ne puncto quidem hore post mortem reser
uaretur. sed statim eum in eodem loci ortu
lo terra operirent. sicut uestitus erat in tuni
ca cilicina cucullo et sago rustico.
Iamque modicus calor tepebat in pectore.
nec preter sensum quicquam uiui hominis superat.
et tamen apertis oculis loquebatur. Egredere anima.
quid dubitas? Septuaginta prope annis
seruisti christo. et mortem times? In hec uerba
exalauit spiritum. Statimque humo obru
tus: ante urbi sepultum quam mortuum
nuntiauerunt. Quod postquam palestine sanctus
uir audiuit ysichius. perrexit ad cyprum.
Et simulans uelle se in eodem habitare hor
tulo. ut diligentis custodie suspicionem
accolis tolleret: cum ingenti periculo uite sue pri
mo post decem fere menses corpus eius furatus est.
Quod maiumam deferens. totis monachorum
et opidorum turbis prosequentibus: in antiquo
monasterio condidit. illesa tunica. cu
cullo et pallio. et toto corpore quasi ad
huc uiuente integro. tantisque fragrante
odoribus: ut delibutum unguentis pu
taretur. Non mihi uidetur in calce libri tacen
da et constantie illius sancte mulieris deuo
tio: que perlato ad se nuntio quod corpus eius
sancti hylarionis palestine esset: statim
exanimata est: ueram in seruum dei dilec
tionem morte comprobans. Erat enim solita
peruigiles in sepulcro eius noctes ducere:
et quasi cum presente adiuuandas orationes
suas sermocinari. Cernas usque ho
die miram inter palestinos et cyprios
contentionem. his corpus hylarionis. illis
spiritum se habere certantibus. Et tamen in utrisque lo
cis magna cotidie signa fiunt: sed ma
gis in ortulo cypri. forsitan quia plus eum lo
cum dilexerat. Explicit uita sancti hylario
nis. Incipit uita sancte eufrosine uir
ginis.

Fuit uir in alexan
dria nomine pafnutius: honora

(c) 2006 Ministerio de Cultura

bis omnibus et custodiens mandata dei.
Hic accepit coniugem dignam generis sui: et ipsam honestorum morum plenam: sed filius non pariebat. Vir autem eius nimis fluctuans eo quod non haberet cui omnem facultatem suam dimitteret: ut post obitum suum bene et congruenter suam substantiam gubernaret: indigentibus non cessabat ministrare. nocte et die ecclesiis adherens: ieiuniis et obsecrationibus orans et obsecrans ac petens: a deo dari sibi filium. Mulier videns virum suum nimis fluctuantem: multam autem pecuniam erogabat pauperibus et oratoriis. poscens adimpleri desiderium suum. Similiter autem et vir eius circuiens querebat invenire aliquem hominem dignum deo: qui posset precibus suis effectum desiderii eius perficere. Et ita ambulavit in monasterium: et eidem monasterii pater magnus esset apud dominum dicebatur. Illic ingressus et multam pecuniam offerens: multam fiduciam ab abbate et ab universis fratribus consecutus est. Post multum vero temporis: indicavit abbati causam desiderii sui. Qui compaciens illi: postulabat a domino dari illi fructum ventris. Et amborum orationes exaudiens deus: largitur illis unam filiam. Videns paphnutius abbis conversationem: a monasterio numquam recedebat. Unde et coniugem suam introduxit: ut benediceretur ab abbate et a fratribus. Collectes autem infantulam a lacte: et facta annorum septem baptizata est: imposueruntque illi nomen eufrosina. Gaudebant autem super illam parentes eius: quia erat accepta deo et pulchra facie.
Facta igitur annorum duodecim: mater illius migravit de hoc seculo. Remansit autem pater eius erudiens eam litteris et lectionibus: ceterisque huius mundi sapientia. Puella vero tantam excipiebat disciplinam: ut miraretur pater illius prudentiam. Opinio autem eius pagravit totam civitatem. seu de sapientia eius et doctrina: et quia erat pulchra nimis et composita vultu et animo. Multi autem ad accipiendam eam filiis suis decertantes cum patre eius: pervenire ad finem non poterant. sed ipse tantum dicebat. Domini voluntas fiat.
Unus autem exsuperans omnes in honore et divitiis accersivit patrem illius: postulans ab eo dari filiam eius filio suo in matrimonio. Et concedens: fuit consuete desponsata huic anne. Post multum vero temporis accipiens eam paphnutius cum esset annorum decem et octo. abiit in monasterium cum ea. in quo consueverat ambulare: multaque iteru

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pecuniā largit' ē ad necessaria frm.
Dixitq; abbi. Fructū orōnū tuarū ad
duxi tē ut ores p ea: qr iā ad nup
cias eā tradere uolo. Iussit aūt abbas
introduci i senodochiū monastii:
locutusq; ē cū ea. Et bndicens exhorta
tus ē eā de castitate: et paciētia ti
moris di. Faciens aūt ibi tres dies: au
rē ponebat cotidie ad psalmos. Et
uidens sigloꝝ ɔuersationē et spale
ꝓpositū: mirabatur eoꝝ uitā dicens.
Bti s̄ uiri isti. q et i h sclo similes st
angelis: et p h. uitā ētnā ɔsequnt.
Et cep cor ei ēē sollicitū: i zelo timo
ris di. Post tres aūt dies: dix paph
nutius ad abbem. Veni patr ut salu
tet te ancilla tua: et ora p ea: qr iā
ambulare uolum' i ciuitatē. Cū aūt
uenisset abbas: piec se ad pedes ei' di
cens. Obsecro ora p me: ut lucret' ds
aīā mā. Extenditq; manū suā: et
bndix eā dicens. Ds q cognoscit ho
minē ān quā nascatur: tu hui' ancille
tue curā hre dignis: ut mereat hre
porcionē et ɔsorciū i regno celoꝝ.
Et ɔmdātes se senī: abiert i ciuitatē.
Pat aūt illi' si aliqn iueniebat mo
nachū aliquē: adducebat ad domū
suā petens ut oraret p ea. Vno aūt die
anniuersario quo ordinat' ē abbas mo
nastii de quo supdixim': misit abbas
unū ex frib' ad paphnutiū. ut iui
taret eū ad sollēpnitate abbis. Q
abiens i domū ei': requisiuit eū. Pueri
aūt dixert: excessit. Audiens ū eufrosi
na et aduocans illū frēm: cepit int
rogare eū. Dic m p caritate dne fr:
qnti frs estis i monastio. At ille dix.
Trecenti qnqginta qnq; Dic ei puella.
Q uoluit uenire illuc ad ɔuersionē:
suscip illū abbas ur. Respōdit ei.
Etiā cū mlto gaudio suscip illū:
maxime ꝓpt uocē dni q dic. q ue
nit ad me nō eiciā foras. Dic ei
eufrosina. Omns i una ecclia ɔmu
nit psallitis. i eqlit ieiunatis.
Dic ei monach' ille. Cōmunit psal
lim': ieiunia ū unqsq; qm uult
aut qntū ualet: ut n fiat ɔumix
uolitas ɔuersatiois. s; ꝓpo arbitrio et
spōtanea uolūtate. Omē g pscru
tans monachoꝝ ɔuersatione: dix
ad monachū. Volebā abire et p
uenire ad hanc ienarrabilē uitā:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſ; timeo ī obediēs ēē pat̃ mō. q̄ ꝑ
uana ⁊ caduca hui⁹ sc̄li substā
cia cupit me tenere uiro. Dic̄ ei
monach⁹. Soror nō ꝑmittas ut pol
luat hō corp⁹ tuū. ⁊ tradas talē
pulcritudinē pati c̄ppū. ſ; despōsa
re xp̄o. q̄ ē pot̄ ꝑ istis omīb⁹ t̄nseriti
bus dare celoꝝ regna. ⁊ cū angl̄s
c̄sortiū. Occulte aūt exiēs uade ī
monasteriū mutato habitu secla
ri. īduta ueste monachili. ut
possis euad̄e. Q̄d cū audiss; pla
cuit ei. ⁊ dix̄ ad eū. Et q̄s me tō
tonde. Nolebat ēē se alaico tō
deri. q̄ nō seruat fidē. Dic̄ ei
monach⁹ ille. Ecce pat̃ tuus ueni
et mecū ad monasteriū. ⁊ faciet
ibi tres dies ul̄. iiii. Tu aūt adduc
unū de monachis. ⁊ q̄m uolu
occurret̃ t̄ cū magno gaudio.
Hec ⁊ his similia illo dicēte ad
eufrosinā. uenit paphnuti⁹. ⁊
uidēs monachū interrogauit eū di
cēs. Q̄d ad nos fatigationē sus
cepisti dne. Et dix̄ ad eū. Annūcia
ta dies ē monasterii. Intimū ut me
abbas ut uenias. accipiasq; be

nedictiones. Gauisus ē aūt paphnuti⁹.
īgressusq; cū eo ī nauiculā abiet̃ in
monasteriū. Cū aūt ēēt ibi. misit ē ad eu
frosina unū fidelissimū seruulū
aīt. Vade ī monasteriū theodosii.
īgressusq; ecclīā monachū quē
ibi inueneris adduc tecū. Media aūt
die ecce q̄dā monach⁹ ueniebat de
monasterio. uidēs q secū habebat.
Et uidēs eū puer. rogauit ut ue
niret ad eufrosinā. Q̄ cū uenisset.
uidēs eū puella. iungēs salutauit
illū dicēs. Ora ꝑ me pat̃. Et orās
bndix̄ ei ⁊ sedit. Dix̄ aūt ei eufro
sina. Dne mi ego habeo patrē
xp̄ianū ⁊ seruū dī. possessorē subē
nimie. habuitq; uxorē q̄ me ge
nuit. q̄ iā t̄nsiuit de hac uita. Vult
aūt pat̃ mi⁹ ꝑ omīb⁹ reb⁹ suis trade
me sc̄lo huic iniq̄. ſ; ego nolo iq
nari ī eo. S; timeo ēē ī obediēs pat̃
mō. ⁊ q̄d faciā nescio. Totā enī
noctē ꝑ t̄nsiui sine sōpno. postu
lās dnm ut ostēderet misere anime
mee mīiam suā. Et mane facto
placuit m̄i mittere ī ecclīā ⁊ ad
ducere frm̄. ut ab ipso audirē.

ubū di & qd facē debem. Postulo aūt
te pat p m̃cede aīe tue. scio q a dō
miss' es: doce me que di s. Dic ei ille
senior. Dns dic. Siqs nō renūciauit
omib' q possidet. & nō abnegauit pa
trē & matrē & frs & filios. i sup & ppa
aīa. nō pot mi ee discipls. Ego qd
t dicā plus his: nescio. Tam si pot
ferre teptam̃ta carnis: relique oīa
& fuge. facultates eni patri tui: mul
tos iueniet hedes. Ecce theopachia.
therocomia. senodochia. monastia.
uidue. pupilli. pegni. ifirmi. capti
ui. ubi uoluit & placuit pat tuo re
liqt: tu solū ne pdas aīa tuā. Dic
ei puella. Cōfido i dō & i oronib' tuis:
q laborare habeo p aīa mā dō au
xiliāte. Dic ei senex. Talia desidia
a firmitate nō decidat: q sanus ep
ē penitētiā age. Dic ei eufrosina.
Ideo te fatigaui ut impleas desi
diū mm. & facta orone bndicas me:
& abscidas comā capitis mi. Et sur
gens senex facta orone abscidit co
mam capitis ei: & iduit eā tuni
ca scemaris. & orās p ea dix. Ds qui
scōs oms scōs eius ipe te custodiat

ab oni malo. Et hec dicens senex dis
cessit ab ea: & ambulabat i uiā suā
gaudēs & glificās dnm. Eufrosina aūt
isemetipsa cogitās: dix. Si ambulauo
i monastio puellar. pat mis requirēs
iueniet me: & uolet trahet me in
cptc sponsi mm. Et in pgā ad monas
tiū uiro: u nullus suspicabit me
ee. Et hec dicens pie ueste muliebre:
& iduit se uirilē. Et sero facto exi
uit de domo sua. accipiēs secū qn
gētos solidos: & abscōdit se i qdā lo
co p totā noctē. Mane aūt facto ue
nit pat ei i ciuitatē. Volēte aūt do
stacio i ecclia ambulauit. Eufrosina
igr puenit ad monastiū illō. u pat
ei erat notissim': & mādauit p hos
tiariū abbti dicens. Eunuchs qdā de
palatio uenies stat an hostiū: cu
piens loq tecū. Egress aūt abbas pie
cit se i tra: & facta orone seder.
Dic ei senex. Qd est qd uenisti fili.
Dic ei eufrosina. Ego qdē de palatio
sum eunuch': & desidiū habui sep
cōuersationē monachor. & ciuitas
nra nō ualde hēt studiū cōuersa
tionis. Nouū aūt factū ē m de bo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

na uita conuersatione. & cupio habitare
uobiscum si placuerit uobis. Habeo enim & pos
sessiones multas. & si dederit michi dominus re
quiem adduco eas huc. Dicit ei senex
ille. Bene uenisti fili. ecce monasterium.
si tibi placet habita nobiscum. Dixitque ei
abbas. Quod est nomen tuum. Dicit ei. Sma
ragdus. Dicit ei senex. Iuuenis es non
potes solus sedere. opus est tibi habere magistrum.
ut discas regulam & conuersationem mo
nachorum. Dixitque abbi. Sicut iubes domine
mi pater. sic faciam. Et protulit in quingen
tos solidos in manum abbatis. dicens. Ac
cipe pater interim istos. et si uidero quod
possum sustinere. huc ueniens & illa
reliqua. Vocauit autem abbas unum fratrem nomine
agapitum. uirum sanctum & impassibilem. tradi
ditque in manu eius smaragdum et dixit ei.
Ecce ammodo hic erit filius tuus et discipulus.
Talem eum consigna. ut exsuperet magistrum.
Et flexis genibus facta oratione. consigna
uit eum. Et respondentibus omnibus amen. sus
cepit eum agapitus in cellam suam. Et quia ha
bebat uultum decorum smaragdus. cum
ueniebat in ecclesia ad deprecandum dominum.
multos diabolus incitabat ad decorem uultus
eius. propter malas cogitationes. ita ut

omnes molesti essent abbi. qui talem pulchri
tudinem introduxisset in monasterium. Ab
bas autem hec audiens. uocauit smarag
dum & dixit ei. Fili. pulchra est facies tua.
fit ruina infirmis fratribus. Volo autem ut
solus sedeas in cella tua. & ibi psallas.
& ibi manduces. non tamen egrediaris in
alicubi. Et precepit agapito ut prepararet
cellam solitariam. & in ea degeret smaragdus.
Fecit autem agapitus omnia que sibi a patre monas
terii fuerant imperata. & introduxit sma
ragdum in cellam solitariam. Et erat ibi
orationibus uacans. ieiuniisque & uigiliis
nocte & die operam dabat. seruiens
domino in simplicitate cordis. ita ut mi
raretur predictus frater qui eum susceperat, & omnes
fratres eius constantiam. & omnes laudabant dominum.
qui in infirma etate talia operaretur. Paph
nutius autem pater illius cum reuersus esset domum.
festinus ingressus est cubiculum in quo filia eius
consueuerat manere. Et non inuenta tristis
menteque effectus. cepit anxie requirere ser
uulos & ancillas quid de eufrosina ac
tum esset. Pueri autem dicentibus quod nocte
uidimus eam. mane autem non comparuit.
& putauimus quod pater illius qui eam despo
sauit uenit & tulit eam. misit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

seruos suos ad domū illi⁹ 7 nō iue
ner̄ eā. Audiēs spōs⁹ illi⁹ & pat̄ ei⁹
cōtristati s̄ ualde. Et uenientes ad paph
nutiū iuener̄ illū uehem̄t afflic
tū iacentēq; i t̄ra: & dixer̄ ei. Forsi
tan aliq̄s sedux̄ eā: & fugit cū illa.
Statimq; seruy cū eq̄s p tota alexan
driā & egiptū missi s̄. Erāt ibi &
naues. itinēsq; i eas reqrebāt. per
uim seruitates monastia puellar̄.
heremos & speluncas: p domos amicor̄
& uicinor̄. Et nō repti: tāq̄ mor
tuā lugebāt eā. Socer nurū. spōs⁹
spōsā flebāt: pat̄ filiā lugebat di
cēs. heu heu filia dulcissima: heu
me lum̄ oculor̄ meor̄. cōsolatio ui
te mee. Q̄s meā iuasit facultatē?
Q̄s meā sparsit possessionē? Q̄s meā
uineā secuit? Q̄s mā lucernā ex
tinx? Q̄s me spe mā fraudauit?
Q̄s pulcritudinē filie mee uiolauit?
Q̄s putas lup⁹ mā agnā dissipauit?
Q̄s loc⁹ talē uultū tegit? Quale pe
lag⁹ captiuā duc̄ illā iprialē faciē?
Illa genositatis cōstrictio. illa ma
lor̄ cōsolatrix. illa laborātiū re
q̄es: genitaū port⁹ erat. Terra t̄ra
nō celes sanguinē meū: donec uideā
q̄d eufrosine filie mee cōtigit. hec
& his similia paphnucio pseq̄nte:
eleuauer̄ om̄s q̄ aderāt uocē & fle
bāt. ita ut om̄is ciuitas lamtaret
eā. Nō sufferēs aūt paphnutius nec iueni
ēs cōsolationē: p̄rex̄ ad memoratū se
nē de q̄ supdixim⁹. 7 pcidit ad pe
des ei⁹ dicēs. Peto ne cesses orare:
ut iueniat̄ labor oronū tuar̄.
nescio .n. q̄d accidit filie mee. Au
diēs aūt uenābil̄ senex cōtristat⁹ ē
ualde: & iussit adēē om̄s frs: 7
dix̄ eis. Ostēdite caritatē frs. postu
lem⁹ a dn̄o: ut dignet̄ nob ostēde
q̄d factū sit de filia amici nr̄i pa
phnutij. Et ieiunātes om̄s & orātes
i tota ebdā. nich eis reuelatū ē de
eufrosina: sic solebat qn̄o aliq̄d de
rogabāt. Oratio .n. eufrosine erat
ad dn̄m die noctuq;: ne manifesta
facēt ds̄ i uita sua. Cū aūt nec seni
nec alicuj fr̄i reuelatū ēēt: cepit ei
ta cōsolari abbas. Noli deficē fili
a disciplina dn̄j: q̄ quē diligit
dn̄s corripit. Et hoc scias: q̄ sine
uolūtate dī nec un⁹ passer cadit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

i t(er)ra. qui(n) to magis filie tue absq(ue) illi
nutu nich(il) p(er)uenit. Scio n(am)q(ue) q(uia) bona(m)
parte(m) s(ibi) elegit. p(ro)pt(er)ea nich(il) reuela
tu(m) e(st). Si eni(m) q(uo)d absit i(n) mal(is) op(er)ib(us) ic(er)et
diss(er)e. nu(m)q(uam) despexat d(eu)s ta(n)tu(m) la
bore(m) fr(atru)m. Habeo aut(em) ta(n)ta(m) fiducia(m)
i(n) d(omi)no. q(uia) i(n) hac uita ostende(re)t t(ibi) ea(m) d(eu)s.
Audie(n)s hec paphnuti(us). recep(it) (con)solatio
ne(m) gr(ati)as age(n)s d(e)o. (et) ora(n)s cotidie bo
nis op(er)ib(us) (et) elemosinis i(n)tent(us) erat. P(ost)
aliq(uo)t u(ero) dies uisitabat monast(er)iu(m).
(com)m(en)da(n)s se orationib(us) fr(atru)m. Vna aut(em) die
ueni(en)s ad abb(at)em. p(ro)ic(ien)s se ad pedes
ei(us) dice(n)s. Ora p(ro) me pat(er). q(uia) no(n) pos
su(m) sustine(re) dolore(m) de filia m(e)a. s(ed)
magis ac magis de die i(n) die(m) reno
uat(ur) uuln(us) m(eu)m accrescat (et) t(ri)bulat(ur)
a(n)i(m)a m(e)a. Vide(n)s aut(em) senex eu(m) nimis
afflictu(m). dic(it) ei. Vis colloqui h(ab)e(r)e cu(m)
uno fr(atr)e sp(irit)ali. q(ui) uenit de palatio
theodosii. Ignora(n)s q(uo)d ip(s)a e(ss)et filia
ei(us). Dic(it) ei paphnuti(us). Volo. Et uocau(it)
abbas agapitu(m). dix(it)q(ue) ei. Tolle paph
nutiu(m). (et) introduc i(n) cella(m) smarag
di. Et i(n)trodux(it) eu(m) i(n) cella smaragdi.
nich(il) ei a(n)n(un)ti(n)s q(uo)d (con)noscere(n)t. Cu(m) aut(em) uidiss(et)
subito patre(m) suu(m). (et) cognouiss(et) eu(m).

tota lac(ri)mis repleta e(st). Paphnuti(us)
aut(em) sp(er)abat e(ss)e (con)punctione(m). Ip(s)o eni(m)
cognou(it) ea(m). q(uia) sp(eci)es uult(us) ei(us) emar
cu(er)at p(ro)pt(er) nimia(m) abstine(n)tia(m). uigili
asq(ue) (et) lac(ri)mas. De cucullo aut(em) op(er)uit
facie(m) sua(m). ne aliq(ua)t(en)(us) agnosce(re)t(ur). Fac
ta aut(em) oratione. seder(unt). Cep(it) aut(em) ei loq(ui)
de futura regni b(ea)titudine (et) gl(ori)a se(m)pi
t(er)na. q(ua)m p(er) elemosinas (et) casta(m) co(n)
u(er)satione(m). p(er) humilitate(m) (et) carita
te(m) ad ea(m) q(ui)s poss(et) (con)tinge(re). (et) de (con)tep
tu s(e)c(u)li. nec dilige(n)dos e(ss)e filios pl(us)q(uam)
d(omi)n(u)m. nec patre(m) sup(er) eu(m) q(ui) extitit
om(n)iu(m) factor. aplica(n)s q(uo)d sc(ri)ptu(m) in
(con)p(re)ta(n)s. q(uonia)m t(ri)bulatio pacie(n)tia(m) op(er)at(ur).
pacie(n)tia p(ro)batione(m). Vide(n)s u(ero) patre(m)
suu(m) igniu(m) (m)ore (con)paciebat(ur) ei.
s(ed) time(n)s ne agnosce(re)t(ur) (et) i(m)pedim(en)
tu(m) ei face(re)t. uole(n)s (con)solari eu(m) dix(it)
ei. Crede m(ihi) q(uia) no(n) despiciet te d(eu)s.
Et si i(n) p(er)dicione a(n)i(m)e sue e(ss)et filia
tua. manifestaret ea(m) t(ibi) d(eu)s. ut
nec illa a d(ia)b(o)lo recepta i(n)fe(r)n(u)m s(ibi) (et)
t(ibi) luctu(m) p(er)petuu(m). s(ed) credo i(n) d(omi)n(u)m q(uia)
bonu(m) sibi elegit s(icut) (et) ia(m) dixi.
s(e)c(un)d(u)m uoce(m) eu(an)g(e)lii i(n) q(ua) dicit(ur). q(ui) q(ui)
dilig(it) patre(m) (et) matre(m) [illegible] sup(er) me.

nō ē me dign⁹. Et siqs nō abrenū
ciauit omīb⁹ que possidet: nō pot
meus ēē discipls. Potēs ē aūt ds̄ ī hoc
seclo manifestare ea. Sine iā sine.
Qd temetipsū inefficas ɔstādo. S;
āge grās dō: nich desperans. Ita aga
pit⁹ magist meus mlociens nimis tri
tis dicebat ei: qr uenit qdā nōie
paphnuti⁹ opib⁹ bonis intēt. q filiā
suā tanq mortuā lugēs. nesciēs qd
ei ɔtigit: et nimia lamētatione af
fligit. maxime qr unica erat illi:
et piēc se cū lacrimis ad pedes abbis.
ut p ei⁹ oōnes et omīū frm possi
inuenire eā. Et ɔpaciēs: dicebat ei.
Qm oms frs: ita et tu roga dnm p ea.
Et ego quāuis idign⁹ et mox ɔsci⁹
maloꝝ. sepi⁹ depcat sū dnm: ut dig
net ē ɔbuē sufferētiā et lōga nimi
tatē: ī qd expedit adimpleat tā
de te quā de filia tua. Et hoc er
fregit uide uolui et colloq tecū:
ut alīq ɔsolationē p humilē forsi
tan inuenires. Ut aut nō agnosceret
p mlta ūba: dix ad paphnutiū. Va
le dne [illegible] mi. Et dū recede uellet
paph[illegible]nuti⁹: aīa illi⁹ ɔpacie
bat illi. facies eni ei⁹ pallebat: et re
plebat lacrimis. Et nimio aūt ieiunio
et diutina iedia: sanguinē uomē
bat. Multū igr paphnuti⁹ iadmonitio
ne ei⁹ ɔsolat⁹ discessit ab ea: et uenies
ad abbem dix. Edificata ē aīa mea
ab illo fr̄e: et ita sū lec⁹ effect⁹ ī gra
di et ɔsolatione ei⁹: tāquā iuenissē
filiā meā. Cōmēdansq; se oōnib⁹ abbis
et omīū frm: reūs⁹ ē i domū suā
magnificās dnm. Cōplēs aūt sinaragd⁹
i cella solitaria xxx ⁊ nouē annos: īcidit in
īfirmitatē q et mortu⁹ ē. Qdā ū
die sedm ɔsuetudinē uenit paph
nuti⁹ i uisere monastiū: et p oōnē
et salutationē frm dix seni. Si iu
bes pat sinaragdū pmitte me ui
dere: qr ualde eū desidat aīa mea.
Vocato q; agapito: pcep ei deduci
paphnutiū ad uisitādū sinaragdū.
Intrōies aūt paphnuti⁹ icellā ū eger
iacebat: cep osclari eū lacmās et
dicēs. Heu me ū s pmissiones tue
ū ūba dulcia, qb⁹ in fucam uidedā
oclis meis pmittebat filiā meā? Ecce
n solū illā nō uideo: s; et tep q ɔso
latione modica habebā dēliqt nō.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

heu me quoniam consolabitur senectutem meam?
Ad quem ibo? quis mihi erit adiutor? Dup
lex malum mihi lugeo. Triginta et nouem
anni sunt quod perdidi filiam meam. nichil mihi
actum est quod die noctuque orabam pro ea.
et non similem illi inueni. Detinet me
inparabilis dolor. Quid spe anima? Ubi con
solationem inueniam? Iam descendam lugens
infernum. Videns autem smaragdus uehementer
plorantem et nullam consolationem recipien
tem: ait ad eum. Quid conturbaris et temetip
sum interficis? Numquid inualida est manus
domini. aut deo quicquam est difficile? Iam pone
finem tristicie. Recordare quoniam patriarche
iacob manifestauit deus ioseph. quem
quasi mortuum lugebat. Sed obsecro te: ut
per tres dies non me deseras. neque discedas.
Hesitans autem paphnutius intra semetipsum per
triduum dicebat. Forsitan aliquid ei deus
reuelauit de me. Tercia autem die ait ad
smaragdum. Expectaui sicut me rogasti
domine mi, frater et non discessi alicubi per
tres continuos dies. Cognoscens smaragdus
quod eufrosina quia instabat dies dor
mitionis eius: uocauit paphnutium et dixit
ad eum. Quoniam omnipotens deus bene disposuit meam
miseriam. et adimpleuit desiderium meum.
meque ad finem usque uiriliter certando per
duxi: non mea uirtute sed eius adiutorio.
qui me custodiuit ab insidiis inimici.
peracto cursu superest mihi corona iusticie.
Nolo ergo iam te esse sollicitum pro filia tua
eufrosina. Ego enim sum illa misera: et
tu es pater meus paphnutius. Ecce iam uidis
ti me: et satisfactum est tibi. Sed nemo hoc
sciat. et ne permittas ab alio corpus meum
nudari et lauari. sed per temetipsum hoc
facias. Et promisi abbati huic me multas
possessiones: et si potuissem sustinere
et perdurare in loco isto adducerem eas
huc: imple ergo quod promisi. quia uenerabilis
est locus iste et ora pro me. Hec dicens tra
didit spiritum. Cum ergo audisset paphnutius ta
lia uerba et uidisset: quod obdormiuit: commo
ta sunt omnia uiscera eius. ceciditque in terram et
factus est uelut mortuus. Adueniens autem
agapitus uidit quod defunctus esset smarag
dus et paphnutium in terra iacentem se
miuiuum: iactauit aquam in faciem eius.
et eleuauit eum dicens. Quid habes domine
mi paphnuti? ait autem paphnutius. Ui
di mirabilia hodie. Surgens autem irru
it in faciem eius: et multitudinem lacrimarum
fundens. clamabat dicens. Heu me filia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dulcissima que antea te nō manifes
tasti m̄. ut ego q; comorerer tecum
spontanea uolūtate. Ve in q̄m latu
isti. qm̄ p̄tensisti isidias adu̇sarioꝝ
& neq̄tias sp̄ales. neq̄tias tenebraꝝ
harū. & ieruisti i uitā ęt̄nā. Hec
audiēs agapit⁹ & cognoscēs tā ad
mirabilē causā stupe fact⁹ ē. & cur
rēs nūciauī om̄a abb̄i. Veniēs aūt ab
bas cecidit sup eā. & ejulās dicebat.
Eufrosina sponsa x̄ & filia scōꝝ. ne
obliuiscaris ꝯseruoꝝ tuoꝝ & hui⁹
monasterii. s; ora p nob ad dn̄m ihm
xp̄m. ut faciat nos uiriliť certādo
p̄uenire ad portū salutis. & portio
nē hr̄e tecū & cū scīs suis. Et jussit
ut ꝯgregarent̄ om̄s fr̄s. ut cū hono
re debito scm̄ corp⁹ illi⁹ sepulture tra
dert̄. Dū aūt om̄s ꝯgregati ad eēnt.
& uidissent tā stupēdū miraclm̄.
glificabāt dn̄m. q̄ & isexu femineo
& fragili tanta miracla opareť. Quidā
aūt fr̄ unū hn̄s oclm̄ osclat⁹ ē uul
tū ei⁹ cū lacrimis. statiq; ut eā tetig̃.
ocls ei restitut⁹ ē. Et uidētes om̄s
q̄ aderāt qd̄ factū ē. glificauer̄ &
bn̄dixer̄ dn̄m. grās agētes ei cui⁹ s
om̄a q̄ bona s̄. Multū q̄de ꝯforati
& edificati. sepelier̄ eā imonumīto
patrū. Pat̄ ū ei⁹ q̄cūq; habuit i ecclia
& i xenodochia & i monastia offe
rēs. ꝯu̇s ē i eodē monastio & p̄hma
partē subē sue ibidē offerēs. i eadē
cella morat⁹ ē. i eodē psiato dormi
ēs i q̄ eufrosina. Vix aūt i scō p̄posi
to annis decē. & migrauit ad dn̄m.
Juxta filiā suā sepeliuit eū abbas.
glificās dn̄m cū om̄i ꝯgregatione. Di
es aūt migtionis eoꝝ ad dn̄m celebrāt̄
i eodē monastio usq; ipsē t̄ē diem.
glificātib⁹ patrē & filiū & sp̄m scm̄.
cui ē honor & gl̄a i scl̄a scl̄oꝝ am̄.

Expliē uita scē eufrosine ūginis. In
cip uita scē marine.

Erat qdā sclaris. hn̄s unicā filiā
paruulā. Ipse ꝯūti cupiens
ꝯmēdauit eā cuidā parētī suo. &
abiit i monastiū. qd̄ lōge erat de
ciuitate p milia. xxx. duo. Et i
gress⁹ pficiebat om̄e op⁹ qd̄ cōpat⁹
ita ut abbas eū ampli⁹ quā cet̄os
q̄ imonastio erāt diligeret. eo q̄
fidel ēēt & obediēs. Cōtigit post
aliq̄t t̄ps ut recordaret̄ caritatē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

filie sue. et cepit contristari atque
affligi intra se. Et cum per multos dies
hoc faceret: uidit eum abbas tribulantem.
dixitque ei. Quid habes frater quod sic tristis
ambulas? Dic mihi et deus qui consolator omnium
dabit tibi auxilium. Tunc ille procidens ad
pedes eius dixit. Habeo unicum filium
paruulum. quem reliqui in ciuitate: et
recordans affligor propter eum. Et noluit
ei indicare quod esset puella. Et nolens
eum abbas dimittere. quia necessarius erat
in monasterio: dixit ei. Si diligis eum: ua
de et adduc eum tecum in monasterium.
Et abiit et adduxit eam. Dicebatur enim ma
rina. Et mutauit ei nomen marinum.
dedit que ei ad discendas litteras in mona
sterio. et erat cum eo. Et nullus cognouit
de fratribus quod puella esset. sed uocabant eam
omnes marinum. Cum autem esset annorum qui
ndecim. cepit eam pater eius docere uiam domini
et dicebat ei. Vide filia ut nullus
cognoscat misterium tuum usque in finem.
et sollicita sis ab insidiis diaboli ne se
pareris ab eo. Istud scimus monas
terium uideatur pollui in conspectu domini
et angelorum eius: ut cum impiis eternam
dampnationem non accipiamus. Ista et

alia multa docebat eam per singulos
dies. Cum autem esset annorum decem et septem:
defunctus est pater eius. Remansit autem sola
in cella cum doctrina patris sui: et erat
obediens omnibus in monasterio et abbati
suo: ita ut ab omnibus diligeretur. Habe
bant autem in monasterio par boum et carrum:
quia uicinum habebat mare ubi erat
emporium per milia tria: et ibat mo
nachus et afferebat ea que necessa
ria erant in monasterio. Vna uero dixit
abbas. Frater marine. quare tu non uadis
cum fratribus ut adiuues eos? Qui ait.
Quia non iussisti mihi pater. Erat autem in ipso
emporio: homo quidam pandochius nomine.
Et cepit frater marinus frequenter pergere cum car
ro. et si fiebat hora tardior ad re
uertendum: manebat in ipsa pandochii
domo cum ceteris monachis. Pandochius
autem habebat filiam uirginem: et contigit
per insidias diaboli. ut ingressus miles patris
sui concumberet cum ea. Que concepit de illo
milite. Et cum cognitum fuisset a parenti
bus eius: ceperunt affligere puellam dicentes.
Dic nobis de quo concepisti. Que respondit
eis. De illo monacho qui dicitur marinus
qui hic cum carro manet. Ipse me oppressit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et concepi. Statimq; pr(e)xer(unt) parentes
ei(us) ad monast(er)iu(m) et dixer(unt) abb(at)i. Ecce
d(omi)ne abba q(uo)d fec(it) monach(us) tuus ma
rin(us)· q(uonia)m corrupit filia(m) n(ost)ra(m). Dic(it) ei(s)
abbas. Sinite uideam(us) si u(er)a s(un)t q(ue) dici
tis. Et iussit eu(m) uenire· uocauitq; eu(m)
a(n)n se dice(n)s. Fr(ater) marine· cur h(oc) scel(us)
op(er)at(us) es i(n) filia(m) istor(um)· Stans u(er)o d(e)i fam(u)l(us)
et cogitans int(er) se et ingemiscens dix(it).
Peccaui pat(er). penite(n)tia(m) ago p(ro) h(oc) p(e)cc(at)o·
et ora p(ro) me. Ad iracundia(m) at(em) co(m)mot(us)
abbas. iussit eu(m) ex(s)poliari et affligi et
ait. In u(er)itate dico t(ibi). q(ui)a tu q(ui) op(er)at(us)
es h(oc) malu(m)· no(n) manebis in h(oc) monas
t(er)io. Et eiec(it) eu(m) foras. Ip(s)a u(er)o nulli unq(uam)
co(n)fessa (est) misteri(um) suu(m)· s(ed) abiens iacta
uit se a(n)n ianua(m) monast(er)ii· et iace
bat sup(er) t(er)ra(m) i(n) penite(n)tia(m) affligens se
ta(m)q(uam) si ip(s)a peccasset. Et ab ingredientib(us)
frib(us) postulabat· ut una bucella pa
nis p(er) die(m) ei daret(ur). Hoc fecit p(er) tres
annos· et no(n) recessit de a(n)n ianua(m) mo
nast(er)ii. Prodactu(m) u(er)o filia p(er)p(er)it masculu(m)
cl(eri)cu(m) et ablactauit· et adduxit marino
cu(m) iacer(et) a(n)n ianua(m) monast(er)ii dicens.
Ecce fr(ater) marine q(uonia)m tu nosc(is) uiu(e)re h(unc)
fi(lium) tuu(m). Et relinq(ue)ns eu(m) ibi· et abiit.

Sca u(er)o suscep(it) eu(m) ta(m)q(uam) p(ro)p(ri)u(m) filiu(m) ab(e)
nu(m). Factu(m) (est) at(em) post duos annos· ui
dentes fr(atr)es pacie(n)tia(m) ei(us)· mica mo(t)i·
ingressi ad abb(at)em rogare eu(m) ceper(unt).
ut recip(er)et eu(m) i(n) monast(er)io dicentes.
Indulge abba· et recipe fr(atr)em mari
nu(m). Ecce q(ui)nq; anni s(un)t q(uo)d i(n) penitentia(m)
a(n)n ianua(m) monast(er)ii iacet· et non
recessit unq(uam) alicubi. Suscipe eu(m)
i(n) penitentia(m)· sic p(re)cep(it) d(omi)n(u)s n(oste)r ih(esu)s xp(istu)s.
Vix at(em) impositu(m) (est) ei· ut recip(er)et eu(m).
Et iussit illu(m) ingredi i(n) monast(er)iu(m)· et
uocauit illu(m) a(n)n se et ait. Pat(er) tuus
uir s(an)c(tu)s. paruulu(m) introduxit te i(n) hoc
monast(er)iu(m)· et no(n) (est) op(er)at(us) malu(m) q(uonia)m
tu fecisti et cogitasti. fecisti q(uo)d
al(ius) i(n) hoc monast(er)io no(n) fec(it). Oportet
te ag(er)e penite(n)tia(m). Graue eni(m) p(e)cc(atu)m fecisti·
et n(on) ingress(us) es cu(m) filio tuo que(m) de
adult(er)io habuisti. Hoc t(ibi) iubeo. ut
o(mn)es imu(n)dicias monast(er)ii. tu sol(us) p(ro)ii
cias· et aqua(m) ad necessaria fr(atru)m
tu portes· et ad o(mn)e op(us) q(uo)d t(ibi) iniu(n)
ctu(m) fuit sep(er) parat(us) existas. In hoc e(n)i(m)
habebis mea(m) g(rati)a(m). Sca u(er)o libe(n)t(er)
cuncta suscepit· o(mn)e op(us) q(uo)d iussu(m)
fuit p(er)ficiebat. Contigit at(em) ei p(ost)

paucos dies dormire i dño. Tūc fr̄i
nūciauer̄ abbi dicētes. Fr̄ marin̄
defūct̄ ē. Dic̄ eis abbas. Videt̄ qual
peccor fuit: qđ nec penitētiā me
ruit. Ite et sepelite eū lōge a mo
nasterio. Euntes aūt dū lauabāt eū. co
gnouer̄ qđ femina ēēt. 7 tūdētes
pectora sua clamabāt. O quanta et q̄lis
cōuersatio et paciētia inuēta ē i ea: cui'
misteriū null' cognouit. 7 sic a nob
afflicta fuit. Et uenientes cū lacrimis
dixer̄ abbi. Veni et uide frēm ma
rinū. Dicit ei iterū. Festina: et
uide mirabilia dī. Et qđ de te agis.
At ille trie' perrex: et uenit usq; ad
corp'. Et eleuātes palliū q̄ opta erat:
uidit q femina ēēt. Mox cecidit:
et capite suū percutiebat i t'ra: et uoci
ferabat' dicēs. Coniuro te p dnm ihm
xpm: ne me odepnes an cōspectum
dni eo qđ afflixi te. Tu dña nō dixi
sti misteriū tuū: et ego nō cognoui
i ueritate sctam cōuersatione tuā. Et ius
sit sctm corp' infra monasteriū repōni.
Eadē die puella illa arrepta ē a de
monio: 7 uenitq; ad monasteriū: 7 cō
fitebat' crimen qđ ei inmiserat:
et de q̄ cōcepisset. Et i septima die
repausationis illi' i dño: ibi i orato
rio libata ē a demonio. Audientes
aūt q̄ erāt i ipo emporio et uicina
monasteria mirabilia q̄ facta fuerāt:
accipientes cruces 7 cereos. cū ymnis
et cāticis et psalmis bndicebāt dnm:
i eodē monasterio. ubi corp' ei' reqes
cebat. Vbi usq; i hodiernū diē ds̄
p orationes ei' mlta mirabilia facit:
cui ē honor et glā i scla sclor. am.

Explic̄ uita scē marine. Incip cōuersio
scē pelagie.

M agnas sēp dō grās ref
ferre debem'. q̄ nō uult
pire peccores i morte:
s; oms p penitētiā cōuerti et capit ad
uitā. Jdq; mirifice qđ gestū ē i dieb
nris. iussū ē m peccori iacobo scbe
uob frīb' scīs: ut audiēdo ul legēdo
credatis 7 animab' uris maximū cō
solationis ad q̄ratis effectū. Miseri
cors eni ds q̄ nullū uult hoīne i
hac uita mortali pire: statuit in
h sclo. ut p satisfactionē delicta do
net: q i futuro iustū iudiciū erit. q̄
recipiat unq̄sq; scdm opa sua. Nūc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

q̄ silentiū in p̄bere. et intuemini cū
om̄i diligentia: q: reuelatio n̄ra cō
punctione saluberrima plena ē. Ve
n̄abil' antiochene ciuitatis eps̄ p
q̄dā causa euocauit ad se q̄sdā iux
ta commanentes epos: conuenerūq; numero
octo. int' q̄s fuit et scs̄ dī nonn' no
mine meus eps̄ uir mirabil': eq; nec
tiq; tenax. Qui p̄pt' incomparabilē
uitā et castissimā cōuersationē. ex
monacho fuerat pontifex ordinat':
et in monasterio morabat' tabenne
siorum. Conuenientib' g̃ epis: iussit ci
uitatis antistes. ut in basilica bi iu
liani m̄ris hospitiū acciperem'. Vna
u' sabbti descendentes epi de mapa
lib' suis: an fores eiusdē basilice se
der': cū sup' memorato nonno. hunc
enim' obsecrabat': ut ab eo u'bū
edificationis audiret. Qui mox
apiens labia sua cepit: et p spm̄ scm̄
ea ploq; q ad salutē aīme p'tinent.
Et ecce cunctis nob astantib' et stupentib'
p'dicatione senis: ex improuiso tr̄nsi
bat p'ma feminarum antiochene ci
uitatis. quā uulgo orchistriā uo
cat': sedens sup asellū cū ingenti fanta
sia ornamenti: ut nich aliud sup
eā n aurū uideret et margaritas et
lapides p'ciosi. Quā multitudo pue
rorum et puellarum p'cedebat et seq̄ba
tur: quorum erat habit' ualde compt'.
Erat enim uestib' p'clari induta: et tor
ques ex auro ceruices eorum circūdede
rāt. Ex contemplatione igit' ei': nullā
sacietatē amatores sui omnino ca
piebāt. Sta q cuiq; t'nsiit: uniuersū
aerē nardi et cetorum replebat aro
matū. Quā uidentes epi nudato
capite. cū tanta pompa et impudentia
p'terire: nec in honorē dī et pontifi
cū de asello descēdere: qsi a pecco gra
uissimo faciē suā auert'. Scs̄ u' nonn'
eps̄: eā diuti' et studiosi' intuebat'.
Postea u' quā p'teriuit: declinās fa
ciē suā posuit sup genua et lac'
mis tā manuale qd tenebat ima
nib'. quā sinu omne impleuit. Postea
u' erigēs se uenabil' eps: ait. In ue
ritate dico uob: quia hac placuit' ē
nob dēs: et constituit' an conspectū tri
mende sedis. ut nos et n'm sacdo
cū iudicet. Sta sāctissimi q̄ntas pu
tatis diei horas hec int' suū exeg'

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cubiculum . abluens . et depingens se in
guentis diuersis liniens . et ad speculum
diligenter exornans . ut prefecti sello pla
ceat et omnibus desiderabilis uideatur .
nec cuiquam suorum amatorum turpis
appareat . quod hodie uidere est . in eius
plerumque non parere . Nos uero huius
in celis eternum patrie insula permanentes .
et sponsum inmortalem dominum . donantem
bonis seruientibus permanentes diuicias
que estimari nullatenus possunt . quas nec
oculus uidit . nec auris audiuit . nec
in cor hominis ascendit quas preparauit deus di
ligentibus se . habentes promissionem certam .
ut celestis sponsi faciem uideamus . quem
cherubin et seraphin non audent
omnino respicere . non nos ornamus . non
detestamur inmundicias nostras amabi
liter eas . Sed in inmundicie nos tradentes
iacemus elisi . qui per sanctorum exemplo in uir
tutum triumphe semper debuimus stare .
His ita dictis incubuit ex more sup
manum meam . et contesti in hospicium
intrauimus . Statimque prouectus super pau
imentum . faciem suam feriebat cum tra
et solo omne lacrimis irrigabat di
cens . Altissime deus ignosce mihi pecca

tori quia unius diei meretricis ornatus co
gnitione mee superauit industrie et
nature . Quo uultu te respiciam
domine . uel quibus uerbis me coram tuis
aspectibus excusabo . Nec enim potero
abscondere ante te . quod secreta consideras .
ue in pectori . quod sancto altari tuo indigne
assistens . nullos iuxta uoluntatem
tuam uirtutis ornatus exhibui . Sed tu
domine miserator et misericors . qui
cuncta creasti ex nichilo . qui me quoque
in uirum formasti . et statuisti dig
ne seruire tibi . non me repellas a ce
lesti tuo sacrario . nec me confundat
unius meretricis ornatus in conspectu
tremende maiestatis tue . quia illa
pro terrenis et caducis summo se stu
dio decorauit . ego uero tibi inmortali
domino placere proposui . et per meam negli
gentiam non impleui . Ego tamen in terris
quam in celestibus destitutum me uideo .
quia mandatorum tuorum non custodiui
precepta . Illa uero quecumque promisit ho
minibus omnia cum alacritate perfecit .
Non est igitur mihi spes salutis in operibus meis .
sed anima mea in sola pietatis tue in
mensitate suspensa est . et in misericordia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

midię tuę confidit ut eam saluam faciat. Hec illo crebro dicente et fortiter eiulante. dies illucescebat dominice. Post nocturnas igitur orationes: ait ad me. Frater iacobe sompnium uidi et ualde conturbor: quod nequeo omnino discernere quid sibi uelit. Et ait. Videbam me ad cornu altaris assistere: et columba tetro colore plena sordibus circum uolitabat me. cuius fetorem sordidum non poteram sustinere. Illa uero persistebat circumuolans me: donec oratio pontificis dimitteret cathecuminos discedere et illa nusquam inter ecclesiam omnino comparuit. Post expletas uero missas fidelium. ecce subito columba illa sordibus plena peruenit: et mihi sic ante paululum aduolabat. Ego uero extendens manum apprehendi eam. et eieci in cataracto: quod ante atrium stabat ecclesię. Que continuo missa in aquam omnes sordes scaloris deposuit. atque exinde ut nix munda confestim ascendit: tantaque altitudine aeris uolatu petiit: quatinus nec oculi mei perspicere potuerint. Hec quoque cum in sanctis nonnus episcopus retulisset: tenuit manum meam et ad ecclesiam cum aliis episcopis uenimus. Cumque salutasset episcopum ciuitatis:

ad agendas missas simul cum eodem processit: et de sancti euangelii lectione precepit episcopus ciuitatis sancto nonno. ex oratione populo predicare. Qui coniungens: cepit per dei gratiam ea que in eo erant ad edificationem ecclesię copiosius predicare. Nichil enim in eo orationis. nichil litterarum. nichil humanę uetustatis. aut doctrinę resonabat: sed repletus spiritu sancto corrigebat errantes. futurum iudicium commemorans: et labentes animas spe benigna confortans. Cuius monitis ita sunt populorum corda compuncta: ut pauimentum ecclesię lacrimis perfunderent.

Prouidentia autem diuina ita contigit: ut illa meretrix de qua nobis hic sermo est. tunc ibi adesset. Nam que erat cathecumina. peccatorum multitudine pergrauata. numquam ad ecclesiam ueniebat: sed tunc uoluntate dei adfuit. et ita in timore dei compuncta est: ut nimio in ex oculis eius flumina flueret lacrimarum. Que etiam duobus pueris precepit: ut conspicerent et cognoscerent ubi hospitaretur episcopus noster. Quod ita factum est. Subsecuti enim sunt nos. et uiderunt ubi manebamus et nunciauerunt dominę suę. Que confestim misit per eosdem dipticia: hec continentia. Sancto

(c) 2006 Ministerio de Cultura

xp̄o discipulo x̄: peccatrix discipula di
aboli. Audiui ꝯperi de dō tuo quē
col. qđ iclinauit celos & descēdit ad
t̄ras. nō ꝓpt̄ iustos. s; ut peccōres ꝑ pe
nitētię medicinā saluaret: & tant̄
ac tal publicanis & impiis ꝓpiquauit:
atq; hic ī quē cherubin & seraphin
nō audēt itēde. cū peccōrib' nō dedig
nat̄ ē ꝯmorari: sic & tu pat̄ uenabi
lis pdicas. Si ḡ uę hui' dn̄i ꝓbaris
ēē discipłs: ne me despicias. s; susci
pe me saluari cupiētē. Tūc scs ep̄s
talit̄ ad ista rescpsit. Quecūq; sis
dō nr̄o manifesta ēs. tn̄ ut humili
tatē meā nō t̄ptes moneo: qr hō
peccōr sū. Si at̄ ī ueritate saluari desi
đas ꝛ me uidē poses: int̄ alios ep̄os
me uideb. Nā solū me uidē nō po
t̄is. Que cū hec legiss; excurgēs cur
su ꝯcito uenit ad basilicā ū hospi
cium habebant: & ꝑmitēs de suo nū
ciauit aduētu. Scs ū non' h audiēs:
rogauit ad se omīs ep̄os ꝯuenire. sub
quoꝝ ꝑsētia iussit eā igredi. Que
cū intrass; ꝓstrauit se sup paui
mētū ꝛ appꝛhēdēs sci pedes uehemēt
ꝯsulabat: capitiq; suo puluerē ia

ciēs. Fletu pedes rigabat ꝛ crine terge
bat clamās & dicēs. Miserere mī dn̄e
peccatrici. Immitare dn̄m & doctorē
tuū xp̄m ꝛ effūde sup me uiscera
misdię: & fac me ꝑ tu' xp̄ianā. Ego .ñ.
sū pelagia pelag' iniq̄tatis: exun
dās fluctib' peccōꝝ. Ego sū ꝑdicioīs
abiss': ego sū uorago & laqus aīaꝝ:
ego dilectio mortifera uoluptatū.
Multos decepta decepi. Que nūc cūc
ta ꝑhorreo: & de tantis mal peniteēs.
obsec̄ baptizari: ut remittāt̄ pccā
mā ꝛ omīs aīmę meę sordes atq; imū
dicię diluāt̄. Credo enī qđ ꝑ baptis
mū scificationis renata: deceptorē
mīn diabolum fugiā. Epi ḡ q adeant:
nosq; omīs clerici ꝯcustātes cepimꝰ am
mirari: uidētes tātā subito ꝯuersio
nē meretricis ꝛ fidē tantasq; lacrimas:
q̄ntas nemo nr̄m unq̄ ī aliq̄ se ui
disse meminiat. Cui tam̄ ep̄s nōn'
uix a suis pedib' surge ꝑsuasit: di
cēs. Canones ꝯtinēt nō debe mertri
cē an̄ baptizari: n̄ fideiussores an̄
dederit. se deiceps prauis actib' nō
iuolui. Que cū accepiss; tale respō
sū. iterū ꝓiec̄ se ītra: & fles atq;

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ejulās clamabat dicēs. Rationē red
des p aīa mā ⁊ t̄ reputet̄ factorū
meorū iniqtas: si me baptizare dis
tulis. Timeo ne p hāc morā hostis
ille quē cupio effugē: suis me in
tantū iterū laqis impedire. Ego .n. sum
iniq; ēpis: huius uite muscipla. Rogo
g̃ ut inueniat cū scis apd dm porcio
nē, ne differas aīe meę salutē. et
fer ille singlaris spatiū forte reppi
at. q me mal suis tenaci. sic pdem
qd absit iuoluat. Ideo qso ut me
hodie lauac regenātionis mūdam
efficias: et oblationē dō p me offer
re dignis. Hec audiētes cūcti q ade
rant glificauin dm: uidētes mulie
rē mētē. tanto desidio salutis accēdi.
Cōfesti igr scs nonn eps me pccorē ut
porte diachonē suū. direx ad epm
ciuitatis: ut ei cūcta q gesta fuerāt
idicaret ⁊ unū de diachonib suis me
cū ipsectr īfinitate uellet: Quo cū ue
nisset: isinuauit epo q fuant acta.
Q magno replet gaudio: ista mādat
uit ueñabili nono epo. Bene pat
scissime te manebat hi op te dece
bat eccliē scē tales fruct adqrere.

Scissim sermo dī ē: sic monētis. Si
fecis iqt gliosū ex idigno: qsi os
min eris. Iussit q uenire mecū: ue
ñabilē romanā diachonissā. Que
cū uenisset: repit eā adhuc iacētē
ad pedes epi. amare deflētē: quā
cū eleuaret: dix ei. Surge filia: ut
oīa ēca te p exorcismū et babtis
mū diuina opleat. Que cū surrexis
set: dix ei eps. Cōfitē oīa pcca tua.
Cui illa respōdit. Si diligēt ospiciā
meā osciētiā: nec uestigiū ī me un
quā opis boni reppia. Pcca nāq mea
sup numerū harene maris grauio
ra s. Cōfido tn̄ i dno: qd miseratio
nes ei. me ab iniqtatū honib ablu
ant ⁊ cūctorū ēnmū idulgētiam
pstet. Et eps ad eā. Dic iqt qd est
nom tuū. Et illa. A natiuitate qdē
pelagia ē nom m. uniūsa u ciui
tas antiochena margaritā me uo
citabat ppt popā ornamētorū: qb
me ad scela dbls exornabat. ut cō
uētiēdm suū efficar. Et eps. Ergo pe
lagia iqt uocarit. Et illa. Etiā dne.
Tūc eps exorcizās eā. baptizauit eā
nōie patris ⁊ f. ⁊ s. scī: et tēlidit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ei ɔmunionē corpis et sanguinis dni
nri ihu x̄ i uita ęt'nā. Facta ē aūt ei
mat' i babtismo: romana diachonis
sa. Tūc u aīt ad me scs eps. Fr iaco
be letem hodie cū anglis di ⁊ oleū
pcipiam et uinū cū spāli gaudio:
ppt huius puelle salutē. Et pcipientib
nob cibū: ecce apparuit dbls qsi
uidi mān hīns sup capt ītextas:
et ita uociferabat dicēs. O qd pa
cior. o qd patior. Nō t sufficiebat
.xxx. milia sarracenoz qs m uio
lēt eripuisti: et dō tuo p baptismū
optulisti. Nō t sufficiebat eliopol
ciuitas: que qnda mīa fuat. Nā
cūcti commanētes i ea me adora
bāt: qs amē abstuhēs et babtizās
tuo dno ɔsecrasti. Nō t sufficiebat
tāte nationes qs m abstulas ⁊ di
uino cultui mācipauās: insup spē
meā maximā m penit abscidisti.
O uiolētia: o senect mala. Vlt nō
sufficio corā te. Jā nō suffero ma
chinationes tuas. Maledict dies
ille: i q m tu ɔtrari nat es. Nā flu
mina lacmaz tuaz. ulīt torrēs
i piguēs i domicilū mm ifirmū:
et spē meā fudit subruit. hec oia
dicebat dbls uehemt uociferās.
et plimis lamtis exagerās: ita ut
ceti epi clamorē ei audirēt ⁊ ipa
romana diachonissa. eiq filia q
nup de fōte susceperat pelagia. Ad
quā ɔūtēs se dbls aiebat. Qd ē h
qd m fecisti dna mia. Et tu
iudā imitata es. Et ille qdē glā et
honore coronat ⁊ i aplico ɔstitut
fastigio. dnm sp̄um tradidit: tu aūt
cū mia exīstes. similia m fecisti.
Tūc aūt mat' ei diachonissā dix ei.
Signa te filia signo crucis: et abre
nūtia dblo. Que cū h fecisse ⁊ iuo
casse nom dni nri ihu x̄. nusq dbls
ɔparuit. Post duos dies cū dormiret
memorata pelagia cū matre sua
romana: iterū ueñ dbls ⁊ suscitās
eā dix. Dna mia margarita. qd t
unq mali feci. Nuqd te ex lapidib
pciosis et margaritis nō ornaui.
Nuqd nō auro et argēto et cūctis di
uiciis te repleui. Queso dic qd ē
i q te ɔtristaui ⁊ ptin satisfaciā:
tātū ne me deseras neq derelīqs.
et opbriū xanis efficiar. Ancilla

(c) 2006 Ministerio de Cultura

u di hec audies: signas se et exsu
fflas dbl'm dix ad eu. Abrenuntio t:
abrenuntio sathana. Dns ms ihs x
q me libau de medio faucium tuar.
et idux i thalamu suu celeste: ut
dicat t. Excitauit que matre sua et
dix ei. Venabil mat roga p me
dnm: qr sic leo ita apparuit m
dbls. Que respodit. Ne timeas eu
filia: na a'm umbra q: tua for
midat et refugit. Die at tcia euo
cau seruu psata pelagia q p erat
omib: et dic ei. Vade i domu ma.
et sub diligeci notia ei descbe uniu
sa q i uestib. q i auro. ul ornamtis
s: et defer m. Abiit seruus. 7 fec
cucta q s fuant impata. detulitq:
oma q erit i domo ei. Que mox p
matre sua supplicau sco nono epo:
dices. Hec oma tuis manib tdo.
Hec naq: s diuicie: qb me dbls obce
ca mcedis decepit. Has g dne: tue
comitto scitatis arbitrio. Michi naq:
s diuicie sposi: et dni mi ihu x.
Conuocas que uniuersos seruos et ancillas
suas manumisit eos. donas singlis
certa pecunie qntitate: et monens
ut cumiret sollicitu. ut ia a pcis hui
scli se p uera exueret libtate. Scs
u eps non 9uocas dispesatore ecclie:
cora ipa tradidit ei uniusa subam
dices. Adiuro te p dnm. ut nich de
hac suba subthat. nec qcq ex ea
ifemt no i domo ecclie. no i epi. n
i tua. s; cucta uiduis et pupillis ac
paupib distribuat. qt h 9gruit. ut
q male collecta s. bn et salubrit
erogent. 7 diuicie pccor usib pficiat
paupu. Qd sine mora sic factu e. An
cilla u di pelagia a die baptismi
de suis reb nich penit degustauit:
s; pascebat ea mat sua romana in
tatu ut nich s de facinoz suoz fa
cultatib reseruaret. Illucescente at
die dnico qno babtizati albas ues
tes depone solet: surges pelagia
nocte exuit se babtismatis uestib:
et induit tunica et bitru cilicinu
ignoratib nob. Ex illo die: no est
ampli ibide uisa. Mat g illi spal
ualde plagebat: metues ne forte
dbls suis laqueis ea iteru irretiss.
Qua scs eps nr non. 9solabat dices.
Noli flere filia s; poti letare cum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

anglis: qui pelagia sic maria melio
rem partem elegit. que non auferetur ab ea.
Illa autem abiens ihrlimam: construxit sibi cellu
lam. ubi clausa sola. die noctuque dominum
adorabat. Hec autem omnia uniuersa ciui
tas antiochena cognouit: et deo gratias
retulit. Post paucos autem dies eidem ci
uitatis pontifex cunctos episcopos qui fuerant
euocati: ad propria redire precepit. Igitur post
tres annos uotum uoui ihrlimam petere:
et sancta loca dominice passionis adorare.
Cumque rogassem predictum patrem episcopum nos
trum nonnum. ut me illuc ire permit
teret: ut erat clemens sine mora concessit.
Qui dixit ad me. Tibi dico frater ia
cobe. dum perueneris ihrlimis. require
ibi quendam fratrem pelagium monachum
et eunuchum: qui multos dies habet in soli
tudine clausus. Qui si eum uisitaueris:
utique poteris ab eo confortari. Hec omnia di
cebat mihi de ancilla dei pelagia. Per
ueni ego tamen ihrlimis: et adora
ui sanctam resurrectionem domini nostri ihesu
christi. Alia die requisiui seruum dei. Et ac
cessi et inueni eum in monte oliueti ubi
dominus orauit. in modica cellula undique
clausa: et habebat fenestrellam
in pariete. Et percussi hostiolum fenestre
llule: et statim aperuit mihi et cognouit
me: ego uero non cognoui eam. Quomodo enim
poteram cognoscere inestimabilem illam
pulchritudinem. marcidam factam ex nimia
abstinentia? Oculi uero eius sic fosse uide
bantur. Que dixit ad me. Unde es frater? Qui
respondens dixi. Sancti nonni episcopi diaconus
sum. Que dixit ad me. Oret pro me: quia
uere sanctus dei est. Et statim clausit hostiolum
fenestrellule: et cepit psallere horam
tertiam. Ego uero oraui iuxta parietem cel
lule eius: et recessi multum iuuatus de an
gelica uisione. Reuersus autem ihrlimis cepi
per monasteria ambulare uisitando fratres:
et benedictiones accipiendo. Magna
uero fama ferebatur de pelagia per mo
nasteria. Et expectaui secundam et tertiam
diem: et sic redii ad ipsam cellulam. Et
cum ibidem neminem audirem: dixi intra
me. Aut nemo est hic: aut recessit
qui erat monachus. Nutu dei monitus:
iterum dixi apud me. Eam: et considera
bo fenestrellulam. Et prospiciens uidi eum
mortuum. Et clausi hostiolum fenes
trellule: et ueloci cursu ueni ihrli
mam. et nuntiaui commanentibus patribus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qđ scs pelagi monachi requieuit. Ce
sci patres uener cu diuisis monaste
riis monachoꝝ. et sic solutu e ho
stiolu cellule. ⁊ delatu e foras corp
dm ei. et du sci patres ungent corp
ei mirra. tuc cognouer qđ mulier
eet. Et uoletes miraclm abscode
ꝑplo. no potuer. et clamauer uo
ce magna dicetes. Glā t dne ihu
xpe. q mltos abscosos habes sup
trā no solu uiros. s; et mulieres.
Et diuulgatu e h; i omi ꝑplo. et cue
ner oma monastia uginu tam
de ihrlmis. quā ex iordane ubi
dns babtizat e. cu cereis et lāpadi
bus ul turibul. et sic sepultu e
scm corp eius portatib; scis patrib;.
Hec uita pelagie meretic. hec scli
cusatio aliquo desperat. s; ꝑ no
du ad dm cuse. cu qe nos faciat
inuenire mia suā dns nr ihs xps.
q uiuit et regnat i scla scloꝝ am.

Qdā miraclm suprū ex gestis
Anno dnice anglorum.
incarnationis sexcetesimo
nonagesimo sexto mira
clm memorabile ⁊ antiqꝝ simi
le. i britania angloꝝ factu e. siqui
ad excitatione uiuetiu. de morte
aime. qda aliqndiu mortu ad uitā
resurrex corpis. et mlta memoria
digna q uidat narrauit. e qb aliq
breuit pstrigeda ee putaui. Erat
q pat familias i regione nordan
ymbroꝝ. q uocat cunningum. relig
osā cu domo sua gerens uitā. Q in
firmitate corpis tact e. et accres
cete pdies ad extrema deduct. S;
diluclo reuiuiscens ac repete resideᷤ.
omis q corpi flentes aderat. timore
inso pculsos ifugā cuertit. Vxore
tam q amplius amabat. qquis mltu
tremis et pauida remāsit. Cui ille
cosolat ea ait. Noli timere. q. iā ue
surrexi a morte q tenebar. ⁊ apd ho
mines iteru sū uiuere pmissus. Nō tn
ea in q an cusatione cueuerā. s;
mltu dissimili ex hoc tpr uiuedu
e. Stati surgens abiit ad uillule ora
toriu. ⁊ usq ad media die i orone
psistes. mox omē quā possedat sub
stātiā i tres diuisit portiones. e qb
unā cōiugi. alīam filiis tradidit.
tciā s ipi retetās stati paupib; dis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tribuit. Et non multo post seculi curis
absolutus: monasterium Mauros quod Tuidi
fluminis circumflexu maxima ex par
te clauditur peruenit. acceptaque tonsu
ra locum mansionis quem prouidebat abbas
intrauit: et ibi usque ad diem mortis.
in tanta mentis et corporis contricione du
rauit: ut multa illum quae alios latebant.
uel horrenda uel desideranda uidisse et
si lingua sileret: uita loqueretur.
Narrabat autem hoc modo quod uiderat. Lu
cidus inquiens aspectu et clarus erat
indumento: qui me ducebat. Incedeba
mus autem ut uidebatur mihi: contra solis ortum
solsticialem. Cumque ambularemus: deuenimus
ad uallem multae latitudinis ac profundi
tatis. infinite autem longitudinis. Que
ad leuam nobis sita: unum latus flammis
feruentibus nimis terribile. alterum furenti
grandine ac frigore niuium omnia perfla
te atque uerrente. non minus intolerabile prefe
rebat. Utrumque autem erat animabus hominum
plenum: que uicissim hinc inde uide
bantur quasi tempestatis impetu iactari.
Cum enim feruoris immensitatem tolerare non
possent: prosiliebant miserae in medium fri
goris infesti. Et cum neque ibi quippiam requi

ei inuenire ualerent: resiliebant rur
sus urendae in medio flammarum inexti
guibilium. Cum hac infelici uicissitu
dine, longe lateque prout aspicere poteram.
sine ulla quietis intercapedine innu
merabilis deformium spirituum multitudo
torqueretur: cogitare cepi quod hic forta
sse esset infernus. de cuius tormentis intolera
bilibus memorari sepius audiui. Res
pondit cogitationi meae ductor: qui
me precedebat. Non hoc inquiens suspiceris:
non enim hic infernus est ille. quem putas.
At cum me hoc spectaculo tam horrendo per
territum paulatim in ulteriora produceret: ui
di subito ante nos obscurari incipere loca.
et tenebris omnia repleri. Quas cum
intrarem: ita paulisper condensate sunt ut
nichil preter ipsas aspicerem. excepta dun
taxat specie et ueste eius qui me ducebat.
Et cum progrederemur sola sub nocte per um
bras: ecce subito apparent ante nos cre
bri flammarum globi. ascendentes quasi de
puteo magno. rursumque decidentes
in eundem. Cumque illo perductus essem: repen
te ductor meus disparuit. ac me so
lum in medio tenebrarum et horride ui
sionis reliquit. At cum idem globi ig

(c) 2006 Ministerio de Cultura

anglicu

nium sine intermissione in alta, modo ima repetentem: cerno omnia que ascendebant fastigia flammarum plena esse spiritibus hominum: qui instar favillarum cum fumo ascendentium, nunc ad sublimiora proicerentur: nunc retractis ignium vaporibus labentur. Sed et fetor incomparabilis cum eisdem vaporibus ebulliens: omnia illa tenebrarum loca replebat. Et cum diutius ibi pavidus consisterem: utpote incertus quid agerem, quo verterem gressum, quis me finis maneret: audio subito post tergum sonitum immanissimi fletus ac miserrimi. simulque cachinnum crepitantem quasi vulgi indocti captis hostibus insultantis.

Ut autem sonitus clarior idem redditus ad me pervenit: considero turbam malignorum spirituum, que quinque animas hominum merentes atque eiulantes, ipsa multum exultans atque cachinnans, medias illas trahebat in tenebras. E quibus videlicet hominibus ut dignoscere potui: quidam erat clericus. quidam laicus. quedam femina. Trahentes autem eos maligni spiritus: descenderunt in medio baratri illius ardentis. Factumque est ut cum longius subeuntibus eis fletum hominum et risum demoniorum clare discernere nequirem: sonum tamen in auribus adhuc permixtum haberem. Interea ascenderunt quidam spirituum immundorum de abysso illa flammivoma, et accurrentes me circumdederunt: et oculis flammantibus atque de ore ac naribus ignem putidum efflantes. angebant forcipibus igneis quos tenebant in manibus: et minitabantur me comprehendere. nec tamen me ullatenus contingere, tametsi terrere presumebant. Qui cum undique versum hostibus et cecitate tenebrarum conclusus: huc illucque circumferrem oculos. si forte alicunde quid auxilii quo salvarer adveniret: apparuit retro via qua veneram quasi fulgor stelle micantis inter tenebras. Qui paulatim crescens et ad me ocius perveniens: ut appropinquavit. dispersi sunt et aufugerunt omnes. qui me forcipibus rapere querebant spiritus infesti.

Ille autem qui adveniens eos fugavit: erat ipse qui me ante ducebat. Qui mox conversus ad dextrum iter: quasi ad hortum solis brumalem me ducere cepit. Nec mora exemptum tenebris: in auras me serene lucis adduxit. Cumque me in luce aperta duceret: vidi ante me murum permaximum. cuius neque longitudinis hic vel inde neque altitudinis ullus esse terminus videretur. Cepi autem mirari quare ad murum accederemus: cum in eo nullam ianuam. vel fenestram. vel ascensum alicubi aspicerem. Cum ergo pervenissemus ad murum: statim nescio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

[...] que ordine fuimus illuminatae ei. Et ecce
ibi campus erat latissimus ac letissimus. tan
taque fragrantia uernantium flosculorum ple
nus ut omnem mox fetorem tenebrose
fornacis que me inuaserat. effugaret am
mirande huius suauitatis odor. Tanta autem
lux cuncta ea loca perfuderat. ut omni
splendore diei siue solis meridiani ra
diis uideretur esse praeclarior. Erant autem in hoc campo
innumera albatorum hominum conuenticula: se
desque plurime agminum letantium. Cumque
inter medios choros felicium incolarum me
duceret: cepi cogitare quod hoc fortasse esset
regnum celorum. de quo predicari sepius audi
ui. Respondit ille cogitationi mee: non
inquiens hoc est regnum celorum quod uides. Cumque
procedentes transissemus et has beatorum mansio
nes spirituum aspicio ante nos multo maio
rem luminis gratiam quam prius in qua et uocem can
tantium dulcissimam audiui. Sed et odoris
fragrantia miri tanta de loco effunde
batur. ut is quem antea degustans quasi ma
ximum rebar. permodicus mihi odor uideretur.
Sicut et lux illa campi florentis eximia in
comparatione eius que nunc apparuit lucis
tenuissima prorsus uidebatur et parua.
In cuius amenitate loci cum nos intraturos

nos sperarem: repente ductor restitit. nec
mora gressum retorquens ipsa me qua ue
nimus uia reduxit. Cumque reuersi peruenisse
mus ad mansiones illas spirituum candida
torum: dixit mihi. Scis quae sint ista omnia que
uidisti? Respondi ego. Non. Et ait. Vallis
illa quam aspexisti feruentibus flammis
et frigoribus horrenda rigidis: ipse est
locus in quo examinande et castigande sunt anime
illorum. qui differentes confiteri et emendare sce
lera que fecerunt in ipso tandem mortis ar
ticulo ad penitentiam confugiunt: et sic
de corpore exeunt. Qui tamen quia confessionem
et penitentiam in morte habuerunt: omnes in
die iudicii ad regnum celorum peruenient.
Multum autem preces et elemosine et ieiunia
uiuentium. maximeque celebratio mis
sarum: ut etiam ante diem iudicii liberentur ad
iuuant. Porro puteus ille quem uidisti
flammiuomus et putidus ipse est os gehen
ne: in quo quicumque semel inciderit: numquam inde
liberabitur in euum. Locus uero iste florifer: in
quo pulcherrimam hanc iuuentutem iocun
dari ac fulgere conspicis: ipse est in quo reci
piuntur anime eorum qui in bonis quidem operibus de
corpore exeunt: non tamen sunt tante perfectionis.
ut in regnum celorum mereantur statim introduci:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sed omnes in die iudicii mansionem christi et gaudium regni celestis intrabunt. Nam quicumque in omni verbo et opere et cogitatione perfecti sunt, mox de corpore egressi ad regnum celorum perveniunt. Ad cuius viciniam pertinet locus ille, ubi sonum cantilene dulcis cum odore suavitatis ac splendore lucis audisti. Tu autem quia nunc ad corpus reverteris et rursum inter homines vivere debes, si actus tuos curiosius discutere et mores sermonesque tuos in rectitudine ac simplicitate servare studueris, accipies post mortem locum mansionis inter hec que cernis agmina letabunda spirituum beatorum. Itaque ego cum ad tempus abscessisse a te, ad hoc feci ut quid de te fieri deberet agnoscerem. Hec mihi cum dixisset, multum detestatus sum reverti ad corpus, delectatus nimirum suavitate ac decore loci illius quem intuebar, simul et consortio eorum quos in illo loco videbam. Nec tamen aliquid ductorem meum rogare audebam. Sed inter hec nescio quo ordine repente me inter homines vivere cerno. Hec et alia que viderat idem vir domini non omnibus passim desidiosis ac vite sue incuriosis referre volebat, sed illis solummodo qui vel tormentorum metu perterriti vel spe gaudiorum delectati profectum pietatis exquirebant. Quidam namque monachus nomine Hemgils presbiteratus etiam quem bonis actibus adequabat gradu preminens, qui adhuc superest, hic sepius ad eundem virum ingrediens audivit ab eo que et qualia essent que exutus de corpore videret. Revelatio hec ad nostram quoque agnitionem pervenit.

Nam et fuit quidam vir in provincia merciorum cuius visiones ac verba, non et conversatio, plurimis profuit. Vir ille in laico habitu constitutus atque in officio militari positus, sed quantum pro industria exteriori regi placens, tantum pro interna ignavia et negligentia displicens. Ammonebat ergo illum sedulo ut confiteretur et emendaret scelera sua et relinqueret ea, priusquam subito morte superveniente omnem emendationem et penitentiam perderet. Verum ille licet frequenter ammonitus spernebat omnia verba salutis, seque tempore sequenti penitentiam acturum esse promittebat. Hic tactus infirmitate decidit in lectum atque acri cor-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

17-8

dolore tangi. Ad quē ingressꝰ rex.
diligebat enī eū multū: monebat
ut ul' añ quā moreret̃. penitētiā
agere cōmissoꝝ. At ille respōdit. n̄ se
tunc uelle cōfitī pc̄cā sua. s; cū ab infir
mitate sua resurgeret: ne exprobrarent
ē sodales sui. qđ timore mortis fa
ceret ea q̄ sospes facere noluerat. forti
ter q̄dem ut s̄ uidebat̃ locutꝰ. s; mi
serabilit̃ ut p̄ea patuit. demonia
ca fraude deceptꝰ. Cumq; morbo ingraue
scēte. denuo ad eū uisitādū ac docēdū
rex intraret: clamauit statī misera
bili uoce. Q̄d uis nūc? Q̄d huc uenis
ti? Nō. n. m̄ aliqđ utilitatis aut salu
tis: potes ult̃ cōferre. At ille. Noli inq̄t
ita loq̄: uide ut sanū sapias. Nō inq̄t
insanio. s; pessimā in sentētiā certe
p̄ oculis habeo. Et qđ inq̄t h ē? Paulo
añ inq̄t intrauer̄ domū hāc duo pul
cherrimi iuuenes. et resedēr circa me.
unꝰ ad capt. et unꝰ ad pedes. Protule
runt libellū p̄pulcrū. s; uehementer mo
dicū. ac m̄ ad legēdū dedit. i q̄ oīa
q̄ unq̄ bona fecerā scripta repperi. Et h
erant nimiū pauca. et modica. Rece
per̄ codicē: nec aliqđ m̄ dicebāt. Tunc

subito superuenit exercitꝰ malignoꝝ
et horridoꝝ uultu spirituū: domūq;
istā exti obsedit. et intꝰ maxima ex
parte residēs impleuit. Tunc ille q̄ ob
scuritate tenebrose faciei. et p̄matu
sedis maior ēē uidebat̃ eoꝝ: proferēs
codicē horridū uisionis. et magni
tudinis enormis. et pōdis pene inpor
tabilē: iussit unū ex satellitibꝰ suis
m̄ ad legēdū deferri. Quē cū legissē:
inueni oīa scel'a. nō solū q̄ ope ul'
u'bo. s; et q̄ tenuissima cogitatiōe
peccaui: manifestissime i eo tetris
descripta litt'is. Dicebatq; ad illos q̄ in
albis sedebant uiros albatos: et p̄clarus.
Quid hic sedetis: scientes certissime qđ nr̄
ē iste? Qui respōdentes: dixerunt. Verū
dicitis. accipite: et i cumulū dāp
nationis uestre ducite. Quo dicto: statī
disparuer̄. Surgentesq; duo nequissimi
spūs p̄cussor̄ me: unꝰ i capite. et unꝰ
i pedibꝰ. Qui uidel' m̄ cū magno tor
mento irrepunt interiora corpis mei. Moxq;
ut ad inuicē puenerint moriar: et pa
ratis eis ad rapiendū me. i infernū datꝰ
tra p̄habar. Sic loq̄bat̃ miser: des
perans. Et nō multo p̄ defunctꝰ. penitē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tiã quã ad breue t͞ps cũ fructu ue
nire facere noluit: ĩ et̃nũ sine fructu
penis subdit' fac. De quo ꝯstat sic.
b's papa gregorius de q'bda dic. qđ n
p se ista cui nõ ꝓfuere. s; p nob ui
dit: q ei' initiũ cognoscẽtes. diffi
nire t͞ps penitẽtie timem'. ne ĩp̃ui
so mortis piclo p̃uẽti. ĩpenitẽtes
pereem'. Qđ aũt codices diu'sos p bonos
siue malos sp̃s s' uidit offerri? sup
na dispẽsatione factũ ẽ. ut memi
nim' facta et cogitationes nr̃as.
nõ in uẽtũ defluẽ. s; ad exam̃ iusti
iudicis cũcta seruari: et siue p ami
cos anglos i fine nob ostẽdẽda. siue
p hostes. Qđ ũ ꝑ pri. candidũ codicẽ:
ꝑtulerũt angli. deĩn horridũ uisio
ne demones: illi p paruũ. isti enor
mẽ: ania dũtẽdũ ẽ q' e i p̃ma etate
bona. aliq fec: q' tũc uniu'sa praue
agẽdo uniu'es obnubilauit. Qui si
eo s'nimo errores puericie corrige
i adolescẽtia ad bn̄faciẽdu. et an
di oculos abscõde. curasset: post; eo
nũo sociari. de q'b' aũt psalmus.
beati q' x remisse s' iniquitates: et q'
tecta s' pccã. Explic' miracula sup

tũ ex gestis anglorũ. Incip uita sci
alexii ꝯfessoris x'. cui sollẽpnitas ce
lebrat'. xvii. kl' augusti.

Fuit rome uir magn' et no
bil' eufemian' nõie: diues
ualde. et p̃mi' i palatio imperatoris.
Erant q; ei tria milia puerorũ: q zonis
cingebant' aureis. et sericis iduebant' ue
stimtis. Hic nãq; erat iust' et miseri
cors: elemosinas mltas erogans. Tres
singlis dieb' mense parabãt' i domo ei'.
orphanis. uiduis. pegnis. et itẽ agẽtib'.
Ipse ũ ad horã nonã comedebat. cũ
uiris religiosis. Mulier aũt ei' aglaes
nõie. religiosa et timẽs dm̃: et nõ
erat illi fili' eo qđ esset steril'. Sed ãmen
tes erãt et tristes. eo qđ tãtarũ substan
ac familiarũ nullũ habent heredẽ
et ideo i missas cotidie langiebãt' ele
mosinas: orõnib' q; atq; obsecratio
nib' insistẽtes dñm depcabãt'. ut da
ret eis filiũ q succederet eis. Quorũ di
tatim bonitate sua. ꝯtritione aspi
ciẽs: recordat' opũ ipsorũ. exaudiuit
eos. et ꝯcessit eis filiũ. q' uiuis lau
des gr̃as eger' dõ. atq; statuer' ut
deĩceps castũ et scm̃. reliquãt uite

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sue. Christus autem respexit filium quem dederat eis dicentes: ut ultra adiuvicem non accederent, sed in castitate et puritate perseverarent, ut deus gauderet de illis, et illi de filio suo. Puer autem ut ad etatem discipline congruam pervenit, tradiderunt ecclesiasticorum sacramentorum ac liberalium disciplinarum magistris: et ita deo largiente edoctus est, ut in omnibus philosophie et maxime spiritalibus floreret studiis. Cum autem ad tempus adolescentie accessisset, et eum nuptialibus infulis aptum iudicassent, elegerunt ei puellam ex genere imperiali: et ornaverunt thalamum, et imposite sunt eis singule corone in templo sancti Bonefacii martyris per manus honoratissimorum sacerdotum: et sic cum gaudio et leticia letum duxerunt diem. Vespere autem facto: dixit Eufimianus filio suo. Intra in cubiculum: et visita sponsam tuam. Ut autem intravit: cepit nobilissimus iuvenis et in Christo sapientissimus instruere sponsam suam: et plurima ei sacramenta disserere. Deinde tradidit ei anulum suum aureum, et rendam, id est caput balthei quo cingebatur, involuta in brandeo et purpureo sudario. dixitque ei. Suscipe hec: et conserva usque dum domino placuerit: et dominus

sit inter nos. Post hec accepit de substantia sua et accessit ad mare: ascendensque navim deo prosperante pervenit Laodiciam: et inde iter arripiens abiit Edissam Syrie civitatem: ubi imago genitricis domini nostri Ihesu Christi in sindone habebatur. Quo perveniens: omnia que secum tulerat pauperibus erogavit. Et induens se vestimentis vilissimis: cepit sedere cum ceteris pauperibus ad atrium sancte dei genitricis Marie. Sancta dei que missa singulis diebus diversis accipiebat: et de elemosinis que ei dabantur. quantum sibi sufficeret reservabat. cetera vero pauperibus erogabat. Post cuius discessionem: facta est Rome inquisitio magna. Et non invenientes eum: misit pater eius pueros suos. ut per universas mundi partes inquirerent eum. Quorum aliqui dum venissent Edissam: viderunt eum inter ceteros pauperes sedentem. Et dantes ei elemosinam discesserunt: quia non cognoverunt eum. Ipse autem homo dei cognoscens eos: glorificabat dominum dicens. Gratias tibi ago domine qui me vocasti: et fecisti ut propter nomen tuum accipere elemosinam de servis meis. Queso ut perficere digneris in me opus quod cepisti. Reversi autem pueri nuntiaverunt quod non invenissent

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eū. Mat̄ q̄q; ei a die q̄ discessit fili⁹
suus. sternēs saccū cubili suo. sedēsq;
sup illd eiulās & lamētās dicebat. Vi
uit dn̄s. q̄r ita manebo donec cog
noscā qd̄ actū sit de filio mō. Spō
sa ū ei dix̄ ad socrū suā. Nō egrediar
de domo tua. s; simulabo me tur
turi. q̄ omīo alt̄i nō copulat̄. dū
ei soci capt⁹ fuīt. sic & ego faciā q̄
usq; sciā qd̄ factū sit de dulcissimo
ɔiuge mō. Ille nāq; hō di. ī eodē qd̄
dictū ē atrio ꝑmāsit ī scā ɔūsatio
ne & uite austitate. ꝑ decē & septē
annos icognit⁹. Postea ū ds̄ uolēs
reuelare causā ipī⁹. ymago q̄ ī hono
re scē dī genitricis marię ibidē erat.
paramonario ecclię dix̄. fac ītroire
hōmē di q̄r dign⁹ ē regno celoꝝ. &
sps̄ di requiescit sup eū. Nā & oro ei⁹
sic icēsū ī ɔspectu di ascēdit. Exiēsq;
paramonari⁹ q̄siuit eū. & nō cognō
uit eū. & reūs⁹ intro. cepit ꝓcari oī
potētis di clemētiā ut ostēderet eū s.
Iteru ipa ymago ait. Ille q̄ sedet fo
ris ī hostio ipe ē. Tūc paramonari⁹
festin⁹ egress⁹ cognouit eū. & ꝓcidēs
ad pedes ei⁹. rogauit eū ut ecctiā in

traret. Qd' factū dū cūctis inotes
cer&. & isdē hō di ab oīb⁹ uenerari
cepisset. humanā fugiēs gl'iā. occul
te exiit de ciuitate edissa. & uen̄
laodiciā. ibiq; naui ascēdēs uole
bat ire ī tarsū cilicię. ut ī tēplū
sci pauli qd̄ ibidē ē. manēr icogni
tus. Dō itaq; dispēsāte. repulsa est
nauis ualidissimo uēto. & ducta
ē ad romanū portū. Vt at̄ ipe hō
di se illuc uenisse ꝑspexit. uolu..s ī
corde suo dix̄. Viuit dn̄s. q̄r alicui
hon͠os⁹ nō ero. neq; alibi ibo. n̄ i do
mū patris mī. q̄r cognit⁹ illic n̄ ero.
Et exiēs uen̄ & obuiauit pat̄ suo rede
unti a palatio. ɔcūdato obseqētium
mltitudine. & cep clamare dicēs.
Serue di respice ī me. & fac mecū mi
sdiā. q̄r paup sū & ꝑegrin⁹. & iube
me suscipi ī domo tua. & pascar de
micis q̄ cadūt de mēsa tua. ut bn̄
dicat ds̄ annos tuos. & ei quē habē
ī ꝑegrinatione misereat̄. Pat̄ ū ei⁹ h
audiēs rememorat⁹ ē de filio suo.
& ɔpūct⁹ iussit eū uenire ad se. &
ait pueris suis. Qs ex uob cura ge
ret isti⁹ hōis. Viuit dn̄s ds̄ mī. q̄r

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tibi eū faciā: et de domo mēa ac
cipiat hereditatē. Et deputato ei mi
nistro iussit eū recipi. et fieri grabba
tū ī atrio dom' sue. ut intrās et ex
ens uidet eū: ꝑcipiēs ut de mēsa ei'
pasceret'. et ne ī aliq̄ ꝯtristaret'. Suscep
tus aūt ꝑseuabat ī austitate uite
sue: orōnib' ieiuniis. ieiuniis. et ui
giliis idefessus. Pueri aūt ceperūt deri
dere eū. et aquā qua discos laua
bāt. sup caput ei' fūdebāt: et multā
ei īiurias īferebāt. Que oīa hō
dī ꝑ xp̄i dī amorē sustinebat. Scie
bat enī qđ antiqu' humani generis
inimic' hec ei parabat īsidias: sicq;
latuit ī domo patris sui īcognit'.
alios decē et septē annos. Cū aūt cō
pletū tp̄s uite sue cognouisset: et
finē laboris sui īminere ꝯspexisset:
postulauit a deputato sibi ministro
chartā et calamū: et scripsit
ꝑ ordinē oēm uitā suā: qualiter respu
erit nuptias. et qualiter ꝯuersatus fuit
ī peregrinatione: qualiterq; ꝯtra uoluntatē
suā redierit romā: et ī domo
patris sui obprobria multa sustinuit.
Quo peracto: uolēs dī manifestare

certamē atq; uictoriā ei'. dn̄ica
die post missarū sollēpnia ꝯpleta.
uox celit' īsonuit. ī scūario dicēs.
Venite ad me q̄ laboratis et onerati
estis: et ego reficiā uos. Qua uoce
audita. nimio tīore ꝑciti. ceciderūt
oms ī facies suas. clamātes kirieleisō.
Iterū sc̄do facta ē uox dicēs. Que
rite hoīnē dī. ut oret ꝓ roma.
Illucescēte enī die parasceue: dō
spm̄ reddet. Et tūc egressi: qsierūt.
Et nō inuenietes ꝯgregati s̄ die pa
rasceue oms ad ecclām: implorātes
cū gemitib' omīpotētis dī clemētiā.
ut ostēderet eis ubi eēt hō dī. Tūc
facta ē uox ad eos dicēs. In domo
eufemiani qrite. Cōuersiq; ad eufe
mianū dixer'. In domo tua talē
grām habebas: et n̄ ostēdisti nob̄.
Ille aūt dicebat. Viuit dn̄s: nescio.
Et stati uocauit p̄ore dom' sue: et
dixit ei. Scis aliquē ī domo mēa ta
lē grām habētē? Ille se nescire res
pōdit. Tūc impatores archadi' et
honori' q eodē tp̄e romanū rege
bāt īperiū. unā cū pontifice innocē
tio. iussert' ire ī domū eufemiani:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et diligenter exquirere hominem dei. Eufimianus perrexit cum pueris suis: ut sedes ordinaret. et cum lampadibus incensoque et turibulo. obviam imperatoribus et pontifici exiret. Et cum illuc pervenisset: factum est silentium magnum. Minister autem hominis dei accessit ad dominum suum: dixitque ei. Vide domine: ne forte sit ille quem assignasti mihi. Magna enim et laudabilia vidi eum operantem. Per omne enim dominica sancta dei misteria capiebat: et iniurias multas atque molestias a servis tuis illatas libenter sustinebat. Eufimianus autem hoc audiens: festinus occurrit ad eum: et invenit eum iam defunctum. Et accedens discooperuit faciem eius: et vidit vultum ipsius velut lampadem lucentem. vel sicut vultum angeli dei. Habebatque in manu breve scriptum: et voluit illud ab eo accipere et non valuit. Qui stupefactus atque timore perculsus: cito reversus ad imperatores dixit. Quem querebamus invenimus. Et narravit eis quae ei recitata fuerant de eo a ministro: et qualiter defunctum eum invenisset: thomumque in manu habere. Tunc imperatores et pontifex cum eufimiano perrexerunt ad locum ubi iacebat: steterunt ante grabatum et dixerunt. Quamvis peccatores sumus. gubernacula regni gerimus: iste autem pontifex pater universalis est. Da nobis cartam: ut sciamus quae in ea scripta sunt. Et accedens pontifex accepit cartam de manu eius: et tradidit cartulario sancte romane ecclesie nomine ethio. ut legeret eam. Et facto silentio magno: lecta est coram omnibus. Eufimianus autem pater eius ut audivit verba carte: factus exanimis cecidit in terram. Et surgens scidit vestimenta sua: cepitque canos capitis sui evellere. barbam trahere. atque semetipsum discerpere. et corruens super ipsum corpus clamabat. Heu me domine mi quare mihi fecisti sic. et quare ita contristasti animam meam: et per tot annos suspiria et gemitus incussisti mihi. Ego enim sperabam aliquando audire vocem tuam. et de te auguritum habere ubicumque esses. et nunc video custodem senectutis mee in grabatum iacentem et mihi non loquentem. Heu me quale consolationem in corde meo ponam. Mater vero hec audiens: quasi leana rumpens rete. ita scissis vestibus exiens. coma dissoluta ad celos oculos levabat. Et cum pre nimia multitudine ad sanctum corpus adire non possit:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

clamabat. Date mihi uiri dei adtactum ut uideam filium meum: ut consolationem anime mee uideam. qui fuerat uita mea. Et cum peruenisset ad corpus, incumbens super illud clamabat. Heu me fili. lumen oculorum meorum. quare nobis sic fecisti? Quare tam crudeliter nobiscum egisti? Videbas patrem tuum et me miserabiliter lacrimantes: et non ostendebas te ipsum nobis? Serui tui te iniuriabant: et sustinebas. Et iterum atque iterum prosternebat se super corpus. et nunc brachia super illud expandebat. osculansque clamabat. Plorate mecum qui adestis: quia decem et octo annos eum in domo mea habui: et non cognoui quod unicus filius meus esset: sed serui eius ei iniuriabantur. alapis percuciebant. sputa in faciem eius iactabant. Heu me quis dabit oculis meis fontem lacrimarum: ut plangam die ac nocte dolorem anime mee? Sponsa quoque eius induta ueste adriatica: cucurrit plorans et dicens. Heu me que hodie desolata sum: et apparui uidua. Iam non habeo in quem aspiciam: neque in quem oculos leuem. Nunc ruptum est speculum meum et periit spes mea: atque cepit dolor qui finem non habet. Populus autem uidens hec lacrimabiliter flebat.

Tunc pontifex cum imperatoribus posuerunt corpus in ornato feretro: et duxerunt in mediam ciuitatem: et nunciatum est ipso inuentum esse hominem dei. quem ciuitas tota querebat. Et omnes currebant obuiam corpori sancto. Siquis autem infirmus illud sanctissimum corpus tangebat: protinus curabatur. Ceci uisum recipiebant: demonia eiciebantur: et omnes infirmi quacumque infirmitate detenti. tacto sancto corpore curabantur. Imperatores autem tanta mirabilia uidentes. ceperunt per se cum pontifice lectum portare: quatinus et ipsi sanctificarentur ab eodem corpore sancto. Tunc imperatores iusserunt copiam auri et argenti in plateis spargi: ut turbe occuparentur amore pecuniarum: et sinerent perduci consecratum ad ecclesiam. Sed plebs amore pecunie seposito: magis ac magis ad tactum corporis irruebat. Et sic cum magno labore. ad templum sancti bonefacii martiris illud uel tandem tamen perduxerunt. Et illic per septem dies in dei laudibus persistentes. operati sunt monumentum de auro et gemmis preciosis: in quo sanctissimum illud corpus cum magna ueneratione collocauerunt die septima mensis iulii. De ipso quoque monumento. ita suauissimus odor

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fraglabat: ut omnibus generis aromatibus
plenum. Tunc ipsius iocunditas maxima
deo gratias agebat. quod tale populo suo
offerre dignatus est subsidium. per quod
omnis qui cumque sincera mentis intentione
deprecatus fuerit. peticionis affec
tum sine dubio consequi valeat. per
dominum nostrum ihesum christum qui cum patre
et spiritu sancto vivit et regnat deus.
per omnia secula seculorum amen.

Declaratio revelationis de sacra
mento altaris. quam dominus
ostendere dignatus est fideli servo
suo Gustino regi Scocie. viro reli
giosissimo.

O vos qui gestatis in animo certa
tis in preconiis laudis eius. venite
et audite ineffabilia secreta. que
de sapiencie sue thesauris proferens
dominus ihesus christus mortalibus dignatus
est revelare. Qui licet per gratiam su
am plene innotuerit illis quos in fi
de educavit. se in sacramento altaris
quod a fidelibus sumitur. eundem ipsum
esse verum deum. verumque hominem.
qui sine labe de intemerata virgine

carnem sumpsit. quia tamen ut inquit
apostolus. non in omnibus est fides et sim
pliciter et fideles communis sic simplici
ter creati. unde tamen caute intellectum
ad soliditates in fide crescentium men
tes. ad destruendam omnem alti
tudinem extollentem se adversus scien
ciam dei. pius ihesus christus infirmitatis
humane condicionem clemens mi
serans. quo excellentie. quo virtutis.
quo gratie. sacramentum altaris
in se contineat: Gustino regi
Scocie viro religiosissimo patefe
cit. Et communis aliis non nullis
fidelibus. per ut comperimus ut permuta
cionem hostie in carnem. ut etiam
quoque in spiritum. eidem sacramenti digni
tas sit ostensa: nusquam tamen legimus
ut audivimus. quod alicui a deo
plene. ac lucide totum sacramentum
altaris extiterit. sicut memorato
Gustino regi Scocie demonstratum est
in spiritu. quod demonstraret. velut ex sub
sequentibus apparebit. Nam cum idem
rex ore quodam tandem surrexisset
et officiales curie propter varias
occupationes quas habebant. au...

(c) 2006 Ministerio de Cultura

missam celebrare uellet. et ecce tecta
capelle, que a talamis regis
paululum est seiuncta, ut eis presbiter
sacer fungeretur celebrantem temporibus ...
. Induto igitur sacerdote et ceteris
presentibus qui ad dicendam confessionem coram
sacris altaribus erant humiliter inclinati,
uisum est regi per sompnium se eidem confes-
sioni interesse. Qua peracta, ceterisque
officiis ex more peractis, usque dum hos-
tia est oblata, intuitus rex uidit a
loco quo sacerdos hostiam super corporale
posuerat, columpnam eximie clari-
tatis exurgere. Que ut sibi uidebatur
penetrato capelle culmine, aere, ce-
loque diuiso, in ipso trono diuine
maiestatis uerticem attollebat.
Sub ipsa columpna cernebat sedere
in loco hostie sponsum forma pre filiis
hominum in forma pueri. Cuius
decoris gloria tanta erat, ut in eius
comparatione solaris claritas nulla esset.
Reflectens autem rex oculos ad sacerdo-
tem qui tantis preerat misteriis, ui-
dit eum subito in lucidissimum cristallum
specie transformatum. Ille sacerdos cum ad fa-
ciendum super hostiam crucis signum post

oblationem brachium eleuasset, humilia-
to contra eum capite suo maximus ille
puer signum illud excepit, uidebatur. Hec tanta
tamque stupenda rex attonitus oculis
intuens, uehementissime mirabatur.
Igitur postquam ad terciam repetitionem agnus
dei, misterium misse perductum est,
eleuatis oculis rex uidit erectum pue-
rum sacerdoti pacis osculum porrigere.
At ubi perceptionis appropinquauit ho-
ra, uidelicet quando sacerdos consueuit sus-
cipere corpus Christi, quod est auditu incredibi-
le, credibile tamen secundum quod ait
Augustinus: Ita nos incorporamur
ei, et incorporamur ab ipso. Puer
sacerdotem comedere uisus est, et sacer-
dos nichilominus integer per-
mansit. Unde rex ultra quam credi
ualeat stupefactus, ad sacerdotem
uoce trepidantis exclamat: Quid
est, inquid, quod tu non suscipis cor-
pus Christi? Cui sacerdos: Ita ut cernis
ipse me incorporat sibi. Protinus
rex ad eum: Scis quis est ipse tantus pu-
er, tantaque gloria laureatus? Ad quem
sacerdos: Hic est inquid dominus noster et e-
tiam tuus, o rex. Nam rex regum est,

et domini dicentium: rexque dominum sanctorum.
Prostratus igitur rex continuo coram
eo: ut sui misereretur suppliciter
precabatur. Quem cum puer oblico
prius oculo respexisset: et rex humili-
ter ab eo quereret si posset obtinere mi-
sericordiam apud eum: respondit puer
purissimus. Impetrabis. Insistente
uero rege precibus indefessis. ut ei
benedictionis sue gratiam largiretur. eleua-
ta puer dextera: benedixit eum dicens.
Benedictus sis tu a patre meo. et a me. et a spiritu
sancto. qui a patre et a me procedit. Sicque
cum sacerdote suo per memoratum co-
[...]spectum: senior sublimia petens.
ipsum sacerdotem cum omnibus quorum in of-
ficio misse fuerat facta memoria:
paterne maiestatis oculis presentauit.
Et sub eodem momento sacerdos ad
[...]tam uiso euanuisse. Completo
itaque sacramento. excitatus rex ad
uocem unius dicentis cum sacerdoti
post dominus uobiscum. et cum spiritu tuo.
resonantem uocem quam cetus respon-
disset: cepit ea que uiderat mente
sollicita pertractare. Gaudensque
in domino super hiis uehementer be-

benedicebat et collaudabat pijs-
simum. qui se tanta misteria demonstra-
rat. Nulli tamen ea pandere uoluit:
quousque perpendere potuit. quis-
nam esset sacerdos cui talia contigerunt.
A domino factum est istud: et est mirabi-
le in oculis nostris. Hec prout supra
sunt expressa. retulit dominus Galte-
rus uenerabilis Glasconensis episcopus.
domino Arnaldo Cisterciensi abbati. et
quibusdam aliis religiosissimis
uiris in domo Cistercij: dum redi-
ret a concilio generali. Anno
cēcij ꝑ. iiij. A quibus Cister-
ciensis quidam monachus sciens
ea percipiens. ad honorem domini
nostri Ihesu Christi. et ad deuotionem
in legentium cordibus excitandam:
curauit scripto memorie com-
mendare. Credentes hec. et pro
eo qui ea scripsit orantes. pacem et
benedictionem. quam felix iste rex
promeruit: et ipsi accipere
mereantur. p. o. s. s. Amen.

Iste liber est fratris ... de horta

18-5

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

VITE
MO
MACHO
RVM.

6
H

(c) 2008 Ministerio d